

รายงานทางวิชาการ

ความพร้อมของกระบวนการยุติธรรมไทย
ในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

จัดทำโดย กลุ่มช่าง

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ ๕
สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม
ประจำปี ๒๕๕๗

ความพร้อมของกระบวนการยุติธรรมไทย
ในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

คณะผู้จัดทำ

กลุ่มนกหัวขวาน

สมาชิกกลุ่ม

๑. นางปรีดา	ดีโยธา
๒. นางรณณี	กลิ่นบิดา
๓. นายสุพัฒน์	ลอยชูศักดิ์
๔. พ.ต.อ.สัมฤทธิ์	เกตุแย้ม
๕. พ.ต.อ.พานทอง	สุวรรณจุฑะ
๖. นายวิรัตน์	ลอยจิรากุล
๗. นายจุมพล	แรงกลีกร
๘. พ.ต.ท. ปิยวิชัย	วงศ์สวัสดิ์
๙. นางสาวศรีบังอร	รัตนวงศ์สวัสดิ์
๑๐. นายพล	พงษ์ศาสมุทร

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม

หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ ๕

สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม

ประจำปี ๒๕๕๗

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

จากการที่สมาชิกประเทศอาเซียน ๑๐ ประเทศได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา จะรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ทั้งนี้ เพื่อสร้างสัมพันธภาพและเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ภูมิภาคอาเซียน ปรากฏการณ์ดังกล่าวอาจก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของประชากรรวมถึงการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ ปัญหาเด็กและเยาวชนที่มาเป็นแรงงานหรือที่ต้องย้ายตามครอบครัวมาประเทศไทยย่อมมีโอกาสในการกระทำความผิดอาญาในประเทศไทยได้ ดังนั้น ผู้จัดทำรายงานจึงศึกษาเรื่อง “ความพร้อมของกระบวนการยุติธรรมไทยในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” โดยหวังว่าสิ่งที่ได้จากการศึกษาจะสะท้อนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ตระหนักและตื่นตัวต่อการเตรียมการดังกล่าวก่อนที่จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปลายปี ๒๕๕๘

สรุปผลการศึกษาจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์บุคลากรหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมพบว่า หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทยยังไม่มีความพร้อมในเรื่องดังกล่าวเท่าที่ควร แต่สิ่งที่สังเกตได้จากการศึกษาคือ หน่วยงานทางด้านสังคม เช่น กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีการเตรียมการ เตรียมความพร้อมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมากกว่าและครอบคลุมกว่าหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย เช่น ศาลเยาวชนและครอบครัว หรือสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัว ผู้จัดทำรายงานจึงใคร่เสนอแนะให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการทบทวน การศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เนื่องจากตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ยังไม่มีหน่วยงานใดเป็นเจ้าภาพหลักในการปฏิบัติเรื่องดังกล่าว นั่นคือ หากเด็กและเยาวชนต่างด้าวจากประเทศสมาชิกอาเซียนเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย กระบวนการยุติธรรมไทยจะดำเนินการอย่างไร นอกจากการถือปฏิบัติเช่นเด็กและเยาวชนไทยเช่นการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนต่างด้าวที่ผ่านมา ตั้งแต่ขั้นตอนการจับกุม การสอบสวน การดำเนินคดี และการพิจารณาคดีของศาลเยาวชน แม้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องจะบอกว่าถือปฏิบัติเช่นเดียวกับเยาวชนไทย แต่ประชาคมอาเซียนเป็นหน่วยที่ใหญ่มาก ความเป็นปึกแผ่นและสมัครสมานสามัคคี ความไว้วางใจซึ่งกันและกันจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะความคาดหวังในการเป็นประชาคมเพื่อต่อรองกับชาติมหาอำนาจ ประเทศไทยจึงไม่ควรละเลยในเรื่องที่สามารถสร้างความร่วมมือเบื้องต้นจากภายในประเทศได้ก่อน โดยเฉพาะการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เพื่อให้ได้มาตรฐานในการปฏิบัติอย่างเป็นแบบแผนชัดเจน จากนั้นจึงหารือกันในระดับประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อเป็นมาตรฐานเดียวกันให้มากที่สุด ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมไทยควรมีการปรึกษาหารือกันอย่างเป็นทางการ โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ระยะสั้นภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ และระยะยาวเพื่อให้มีความสมบูรณ์ของการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ผู้จัดทำรายงานใคร่เสนอว่า สำนักงานกิจการยุติธรรมอาจทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพเพื่อดำเนินการในเรื่องดังกล่าวอย่างเป็นทางการ หรือผลักดันให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมดำเนินการจริงต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

จากการที่สมาชิกประเทศอาเซียน ๑๐ ประเทศจะรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ภูมิภาคอาเซียน ซึ่งอาจก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของประชากร รวมถึงการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ ปัญหาเด็กและเยาวชนที่มาเป็นแรงงาน หรือที่ต้องย้ายตามครอบครัว มาประเทศไทยย่อมมีโอกาสในการทำความผิดอาญาในประเทศไทยได้ ดังนั้น ผู้จัดทำรายงานจึงประสงค์จะศึกษาเรื่อง “ความพร้อมของกระบวนการยุติธรรมไทยในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” โดยหวังว่าสิ่งที่ได้จากการศึกษาจะสะท้อนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ตระหนักและตื่นตัวต่อการเตรียมการดังกล่าวก่อนที่จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปลายปี ๒๕๕๘

ผู้จัดทำรายงานขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนุช เงินคล้าย คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง อาจารย์ที่ปรึกษาของกลุ่มที่กรุณาให้คำแนะนำในการจัดทำรายงานฉบับนี้ตั้งแต่แรกดำเนินการจนรายงานมีความสมบูรณ์เสร็จสิ้น ทั้งนี้ รวมถึงคณาจารย์ที่ปรึกษาอีกหลายท่านที่มีได้เอื้อนามในที่นี้ ซึ่งกรุณาให้ข้อเสนอแนะตลอดระยะเวลาที่มีการนำเสนอผลการจัดทำรายงานเป็นระยะที่ผ่านมา และขอขอบคุณสำนักงานกิจการยุติธรรมที่ทำให้ผู้จัดทำรายงานได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้อย่างหลากหลายเพื่อให้เกิดรายงานฉบับนี้ ผู้จัดทำรายงานจึงหวังว่า รายงานเรื่องนี้เป็นประโยชน์ต่อสำนักงานกิจการยุติธรรมและกระทรวงยุติธรรมในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนต่อไป

คณะผู้จัดทำรายงาน ยศส. ๕ (กลุ่มช่าง)

บทความ

เรื่อง ความพร้อมของกระบวนการยุติธรรมไทยในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย รวม ๕ ประเทศได้ลงนามใน “ปฏิญญากรุงเทพฯ” (Bangkok Declaration) เพื่อจัดตั้งสมาคมความร่วมมือในระดับภูมิภาคของประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภายใต้ชื่อ “สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” หรือ “อาเซียน” (ASEAN) ซึ่งเป็นตัวย่อของ Association of SouthEast Asian Nations ชื่อทางการในภาษาอังกฤษของอาเซียน นับตั้งแต่วันที่ก่อตั้งอาเซียนได้พยายามแสดงบทบาทในการรักษารักษาและส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพ ความมั่นคงและความเจริญร่วมกันในภูมิภาค ตลอดจนมีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องในการสร้างความไว้วางใจระหว่างประเทศสมาชิกตลอดจนพัฒนาการในเรื่องความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมจนเป็นที่ประจักษ์แก่นานาชาติประเทศ และนำไปสู่การขยายสมาชิกภาพ ได้แก่ บรูไน ดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา ทำให้ในปัจจุบันอาเซียนมีสมาชิกรวมทั้งหมด ๑๐ ประเทศ

จากการศึกษาความสำคัญของประชาคมอาเซียนจะพบว่า ประเทศไทยในฐานะชาติสมาชิกอาเซียนจะต้องให้ความร่วมมือในการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน ตามความร่วมมือหลัก ๓ ด้าน ได้แก่ ความร่วมมือทางการเมือง และความมั่นคง ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ และความร่วมมือด้านประชาสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเมื่อพิจารณาจากกรอบความร่วมมือทั้ง ๓ ด้านซึ่งหากเกิดการรวมตัวกันเป็นประชาคมแนวปฏิบัติตามกรอบความร่วมมือจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับประเทศไทยอย่างแน่นอน โดยเฉพาะการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของประชาชนในกลุ่มอาเซียนมากขึ้น ทั้งแบบชั่วคราวและอาจจะถาวรได้ รวมถึงการติดต่อสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ในลักษณะต่างๆ กัน ซึ่งไม่เพียงแต่ผู้ใหญ่เท่านั้น กลุ่มเด็กและเยาวชนย่อมมีการเคลื่อนย้ายเข้าออกระหว่างประเทศสมาชิกเช่นกัน โดยเฉพาะการเดินทางเข้ามายังประเทศไทย แต่ยังไม่เคยมีการศึกษาว่าหากเด็กและเยาวชนของประเทศสมาชิกอาเซียนเข้ามากระทำผิดอาญาในประเทศไทย นอกจากการถือปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายไทยที่ถือปฏิบัติในลักษณะเดียวกันไม่ว่าจะเป็นเด็กและเยาวชนไทยหรือเด็กและเยาวชนจากประเทศสมาชิกอาเซียนแล้ว การปฏิบัติตามกฎหมายที่ผ่านมาของกระบวนการยุติธรรมไทยยังจะมีความเหมาะสมหรือไม่ หรือควรจะมีการเตรียมการในเบื้องต้นอย่างไร หากการปรับเปลี่ยนแก้ไขกฎหมายไม่ใช่เรื่องที่สามารถดำเนินการได้โดยง่าย เนื่องจากตามหลักมาตรฐานสากลและหลักปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชนนั้นต่างให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิเด็กในการดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวกับเด็กจะต้องคำนึงถึงสิทธิเด็กและที่สำคัญที่สุดคือต้องยึดถือหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก (the best interest of the child) เป็นข้อพิจารณาในการดำเนินการ ดังนั้น จึงมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องมากมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อให้การปฏิบัติต่อเด็กนั้นเป็นไปโดยเหมาะสม และเพื่อเอื้อประโยชน์ให้เด็กสามารถฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ เช่น

- ๑) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กของสหประชาชาติ
- ๒) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖
- ๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑
- ๔) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

พ.ศ. ๒๕๕๓

๕) พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในทางแพ่งเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิควบคุมดูแลเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๕

ดังนั้น หากจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปลายปี ๒๕๕๘ นั้น หน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมไทยมีการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนของประเทศสมาชิกอาเซียนบ้างหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ซึ่งจากการสัมภาษณ์บุคลากรของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทย คือ ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง สำนักงานอัยการคดีเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หน่วยงานในฐานะที่ปรึกษากฎหมาย และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สามารถสรุปได้ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคือ การจับกุมและบันทึกการจับกุมเด็กและเยาวชน การสอบสวน การแจ้งข้อกล่าวหา การจัดทำสำนวนและส่งฟ้องคดีเด็กและเยาวชนต่อพนักงานอัยการ สำหรับความพร้อมสำนักงานตำรวจแห่งชาติยังไม่ได้มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่มีการประชุมสัมมนาเตรียมการในภาพรวมเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรม สถานีตำรวจบางแห่งจัดเตรียมสถานที่เพื่อควบคุมตัวเด็กและเยาวชน ไม่ให้ควบคุมปะปนกับผู้ใหญ่ แต่ยังไม่มีความสมบูรณ์ทุกแห่ง มีการจัดเตรียมล่าม และสหวิชาชีพเพื่อสิทธิประโยชน์ของเด็กและเยาวชนในการสื่อสาร แต่ยังไม่สามารถจัดเตรียมบุคลากรดังกล่าวครอบคลุมทุกภาษาประเทศสมาชิกอาเซียน และขาดงบประมาณเป็นค่าตอบแทนให้แก่ที่ปรึกษากฎหมายและล่าม ซึ่งเป็นบุคลากรที่จำเป็นในการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กและเยาวชน

บทบาทหน้าที่ของพนักงานอัยการ คือ การสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีต่อศาล และถ้าฟ้องศาล พนักงานอัยการจะนำคำฟ้องไปยื่นต่อศาลเยาวชนและครอบครัว หรือศาลที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายของแต่ละประเทศที่ได้บัญญัติไว้ หลังจากนั้นก็จะทำหน้าที่ในฐานะเป็นโจทก์และดำเนินการทั้งหลายตามที่กฎหมายบัญญัติในการพิจารณาคดีอาญาแก่เด็กและเยาวชน กล่าวคือ หลังจากที่พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนและส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวหรือศาลที่เกี่ยวข้องต่อไป นอกจากนั้นอัยการยังทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกลางตามกฎหมายพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในทางแพ่งเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิควบคุมดูแลเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๕ สำหรับความพร้อมนั้น อัยการยังมิได้เตรียมการแต่มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมของสำนักงานอัยการสูงสุด สำหรับประเทศไทยเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งสำนักงานอัยการคดีเยาวชนฯ จะต้องจัดทำยุทธศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดตามอำนาจหน้าที่ และมีการประชุมสัมมนาเตรียมความพร้อมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาที่ส่งผลกระทบต่อประเทศเชิงอาชญากรรมร้ายแรง อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในทางแพ่งเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิควบคุมดูแลเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๕ จะสามารถนำมาช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนของประเทศสมาชิกอาเซียนที่มากระทำผิดในประเทศไทยได้

บทบาทหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว คือ การไต่สวนการจับกุมเด็กและเยาวชนของพนักงานตำรวจ การให้ประกันตัวระหว่างการพิจารณาคดี การสั่งให้ควบคุมตัวระหว่างการพิจารณาคดี การพิจารณาพิพากษาคดี หน่วยงานศาลได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๐ โดยยุทธศาสตร์ที่ ๕ เรื่องระบบงานธุรการศาล และระบบงานส่งเสริมงานตุลาการ รวมถึงการให้บริการประชาชนให้มีมาตรฐาน มีสมรรถนะสูง พร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แต่ไม่มียุทธศาสตร์ในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนโดยตรง แม้ศาลเยาวชนฯ มีโครงการเตรียมความพร้อมสำหรับบุคลากรในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยได้

จัดการอบรมไปแล้วประมาณ ๕ ครั้ง แต่เป็นการให้ความรู้กับบุคลากรและผู้พิพากษาสมทบยังไม่มี การจัดเวทีสำหรับกำหนดแนวทางปฏิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแต่อย่างใด

บทบาทหน้าที่ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน คือ การรับตัวเด็กและเยาวชนระหว่างการสอบสวน การจำแนกคัดกรองเด็กและเยาวชน รวมถึงมีกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนระหว่างการสอบสวน การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนภายหลังศาลมีคำพิพากษา (การฝึกอบรม) และการเตรียมพร้อมเด็กและเยาวชนก่อนปล่อยกลับสู่สังคม สำหรับการเตรียมความพร้อมนั้นกรมพินิจฯ ได้จัดทำเอกสารปฐมนิเทศเป็นภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน ปัจจุบันมี ๕ ภาษา คือ อังกฤษ ลาว กัมพูชา พม่า และไทย มีการสร้างหลักสูตรความตระหนักสิทธิเด็กที่กระทำผิดในกลุ่มประเทศอาเซียนร่วมกับองค์การยูนิเซฟให้แก่บุคลากรของกรมพินิจฯ ซึ่งปัจจุบันอยู่ในระหว่างการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร สำหรับกระบวนการแก้ไขฟื้นฟู มีการประสานเครือข่ายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนร่วมทำกิจกรรมด้วย และเตรียมจัดกิจกรรมที่การสื่อสารไม่เป็นอุปสรรคให้มีความหลากหลาย และที่สำคัญคือการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษแก่บุคลากร

บทบาทของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การร่วมสอบปากคำกับพนักงานสอบสวนในฐานะนักสังคมสงเคราะห์ โดยมีบทบาทร่วมกับพนักงานคุมประพฤติของกรมพินิจฯ ในการร่วมทำรายงานและเสนอความเห็นการฟื้นฟูแก้ไขเด็กและเยาวชนต่อศาล กระทรวงพัฒนาสังคมฯ มีศูนย์ฝึกอบรมและสถานที่สงเคราะห์เด็กและเยาวชนในความรับผิดชอบ มีสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกระจายอยู่ทุกจังหวัดเพื่อสนับสนุนนักสังคมสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ ในการเตรียมพร้อมนั้นกระทรวงพัฒนาสังคมฯ จัดเตรียมองค์กรใหม่ คือ กรมอาเซียนเพื่อรองรับการปฏิบัติงานโดยตรง รวมถึงศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นให้บุคลากรได้พัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษและภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียน มีการจัดตั้งและพัฒนาเครือข่ายด้านภาษาโดยประสานคนต่างด้าวซึ่งเป็นสมาชิกประเทศอาเซียน และอาศัยอยู่ในประเทศไทย

ดังนั้น จากการสรุปผลการศึกษาก็จะเห็นว่า หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทยยังไม่มีความพร้อมในเรื่องดังกล่าว โดยเฉพาะสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งตำรวจถือว่าเป็นกระบวนการยุติธรรมด้านแรกที่เข้าถึงเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด แต่พนักงานสอบสวนยังมีปัญหาในทางปฏิบัติอย่างมากหลายเรื่อง ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อกระบวนการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอย่างมาก ปัญหาที่ประสบ เช่น เรื่องค่าตอบแทนนั้นน่าจะเป็นประเด็นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปรึกษารื้อกันและแก้ปัญหาได้ สำหรับหน่วยงานศาลเยาวชนฯ และสำนักงานอัยการฯ นั้นจะเป็นการเตรียมความพร้อมในลักษณะกว้างๆ ในลักษณะยุทธศาสตร์ขององค์กร แต่ไม่ได้ลงรายละเอียดถึงการปฏิบัติอาจเป็นเพราะแนวทางปฏิบัติของ ศาลเยาวชนฯ และอัยการนั้นจะเป็นองค์กรอิสระที่มีหลักปฏิบัติชัดเจน แต่ศาลเยาวชนอาจต้องคำนึงถึงกระบวนการยุติธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียนในบางประเด็นที่มีความแตกต่างด้านการปฏิบัติที่ชัดเจน เช่น ประเทศมาเลเซียมีกฎหมายอิสลาม หรือประเทศสิงคโปร์ส่งตัวเด็กและเยาวชนไปศาลสูง หากกระทำความผิดร้ายแรง ฯลฯ อย่างไรก็ดี สิ่งที่เป็นข้อสังเกตได้จากการศึกษาคือ หน่วยงานทางด้านสังคม เช่น กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กลับมีการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมากกว่า และครอบคลุมกว่าหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นศาลเยาวชนหรือสำนักงานอัยการคดีเยาวชนฯ รวมถึงที่ปรึกษากฎหมายก็ตาม อาจเป็นเพราะหน่วยงานทางด้านสังคมต้องปฏิบัติต่อเด็กทั้งก่อนและหลังอย่างต่อเนื่อง ใช้ระยะเวลาในการช่วยเหลือดูแล แก้ไขฟื้นฟูเป็นระยะเวลานาน ต้องมีปฏิสัมพันธ์ผูกพันใกล้ชิด รวมถึงการทำหน้าที่ที่ต้องคำนึงถึงประวัติภูมิหลังและอนาคตของเด็กเยาวชน เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข แต่พนักงานตำรวจ ศาล และอัยการ จะมี

บทบาทหน้าที่ต่อเด็กและเยาวชนแต่ละระยะสั้นและมีสภาพผ่านมาแล้วผ่านไป ทำให้ขาดความสนใจที่จะเตรียมการหรือเตรียมความพร้อมในเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

๑. การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของไทย นำมาซึ่งโอกาสและความท้าทายที่ไทยต้องประสบ โอกาสคือการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่มประเทศอาเซียนซึ่งมีการรวมตัวกันเพื่อความเข้มแข็ง เพื่อมีอำนาจต่อรองในระดับเวทีโลก อย่างไรก็ตามหากประเทศไทยขาดการเตรียมพร้อมที่ดี การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอาจส่งผลกระทบในเชิงลบมากกว่าเชิงบวก

๒. การรวมตัวเป็นประชาคมก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของประชาชน ทั้งแบบชั่วคราวและถาวร ทั้งผู้ใหญ่และเด็ก/เยาวชน ซึ่งเด็กและเยาวชนนับว่าเป็นกลไกลำดับแรกๆ ที่สำคัญ และมีส่วนสนับสนุนความสำเร็จของประชาคม อย่างไรก็ตาม การกระทำผิดกฎหมายกระเปียบของประเทศที่พำนักย่อมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ การเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทยจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและต้องดำเนินการอย่างถูกต้องเหมาะสม

๓. การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้น ยังไม่มีหน่วยงานได้รับเป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินงานดังกล่าวว่าหากเด็กและเยาวชนต่างด้าวจากประเทศสมาชิกอาเซียนเข้ามากระทำผิดในประเทศไทย จะมีการดำเนินการอย่างไร ตั้งแต่การจับกุม การสอบสวน การดำเนินคดี การพิจารณาคดีของศาลเยาวชนหรือการส่งตัวกลับประเทศ แม้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะบอกว่าถือปฏิบัติเช่นเดียวกับเยาวชนไทย แต่ประชาคมอาเซียนเป็นหน่วยที่ใหญ่มากและมีความคาดหวังในการเป็นประชาคมเพื่อต่อรองกับชาติมหาอำนาจ ไม่ควรให้การละเลยในสิ่งที่สามารถสร้างความร่วมมือได้เบื้องต้น ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมไทยควรมีการปรึกษารื้อกันอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้ สำนักงานกิจการยุติธรรมอาจทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพเพื่อดำเนินการในเรื่องดังกล่าวอย่างเป็นทางการ หรือผลักดันให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมดำเนินการจริงจัง

๔. การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในประเทศไทยคงใช้กฎหมาย และแนวทางการปฏิบัติเดียวกันไม่ว่าจะเป็นเด็กไทยหรือเด็กต่างด้าว ได้แก่ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ รวมถึงพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว ควรมีการทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด แม้ว่าการแก้ไขกฎหมายจะเป็นเรื่องที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ แต่การกำหนดระเบียบข้อบังคับต่างๆ ออกมารองรับการปฏิบัติย่อมสามารถดำเนินการได้โดยเร็ว และเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปฏิบัติ

๕. หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมควรร่วมกันจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนงานเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยระยะแรกอาจจัดทำเป็นแผนระยะสั้น (ปฏิบัติชั่วคราวในปี ๒๕๕๘) และแผนระยะยาว (ปฏิบัติถาวร) ต่อไป

๖. การเตรียมความพร้อมด้านการบริหารจัดการของทุกหน่วยงาน ตั้งแต่ด้านสถานที่งบประมาณ และบุคลากรที่ต้องมีทักษะด้านภาษา ทั้งบุคลากรของหน่วยงาน ล่าม และเครือข่ายด้านภาษารวมถึงหลักสูตรการแก้ไขฟื้นฟู การฝึกอบรมที่เหมาะสม ซึ่งการจะมีความพร้อมได้อย่างสมบูรณ์นั้น แต่ละหน่วยงานต้องรวบรวมปัญหาในทางปฏิบัติพร้อมเหตุผลรองรับ และรัฐบาลต้องสนับสนุนเพื่อให้หน่วยงานสามารถแก้ปัญหาได้ ไม่มีความวิตกกังวล สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อชื่อเสียงของประเทศได้รับการยอมรับด้านมาตรฐานสากล

๗. การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนบางกรณี ควรมีสืบสวนสอบสวนให้กระจ่างชัด เนื่องจากกระบวนการอาชญากรรมข้ามชาติอาจใช้เด็กและเยาวชนเป็นเครื่องมือในการกระทำผิด หรือเด็กและเยาวชน

บางส่วนอาจมีพหุติสนัยเป็นอาชญากรไปแล้ว ดังนั้น การใช้วิธีการสำหรับเด็กอาจไม่เหมาะสม ทั้งนี้ ควรมีการทำความเข้าใจกับประเทศของผู้กระทำผิดเพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจผิดระหว่างประเทศได้ ดังนั้น หากเด็กและเยาวชนกระทำผิดร้ายแรงและต้องได้รับโทษสูงสุดควรมีการชี้แจงให้ประเทศนั้นๆ ทราบเป็นระยะๆ ระหว่างการพิจารณาคดีและควรประชาสัมพันธ์การปฏิบัติหน้าที่ต่อสาธารณชน ภายใต้หลักการความเหมาะสมในการนำเสนอ เพราะถ้าไม่ชี้แจงผ่านสาธารณชน บางกรณีอาจมีผู้ไม่หวังดีก่อชนวนให้เป็นเรื่องใหญ่โตบานปลายได้เพราะการลงโทษเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องอ่อนไหวมาก

๘. การศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนของประเทศอาเซียน และการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมระดับชาติอาจสามารถนำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุงกฎหมาย กติกา หรือแก้ไขพัฒนากฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับความตกลงของอาเซียนที่จะพัฒนาไปสู่ประชาคมอาเซียนที่มีสังคมและกฎระเบียบร่วมกัน สามารถสร้างกติกาและบรรทัดฐานของอาเซียนเพื่อจัดอุปสรรคในการรวมตัว สามารถพัฒนาทางการเมือง และส่งเสริมสิทธิมนุษยชน สามารถพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนของอาเซียนได้ต่อไป

๙. เมื่อเกิดการร่วมมือภายในประเทศของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนแล้ว จะได้พัฒนาไปสู่การร่วมมือระหว่างประเทศของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกันต่อไป การหยิบยกปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมาเป็นประเด็นแรกที่ทำหรือเป็นเรื่องที่สมควรดำเนินการ เพราะเรื่องของเด็กและเยาวชนมีความชอบธรรมในระดับประชาคมโลกอยู่แล้ว

อย่างไรก็ดี ในความเห็นของคณะผู้จัดทำรายงานนั้น มองว่านอกจากการเตรียมพร้อมสำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียน คือ การป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน หรือการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ดังนั้น เรื่องนี้คงไม่ใช่ความรับผิดชอบเฉพาะหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมแต่เป็นเรื่องที่รัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐทุกแห่งต้องให้ความสำคัญ อาทิเช่น กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการท่องเที่ยว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงยุติธรรม ที่ต้องวางแผนเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวกับเด็กและเยาวชนไทยทุกกลุ่มเป็นลำดับแรกในการปลูกฝัง สร้างเสริม คุณธรรมจริยธรรมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กและเยาวชนมีสำนึกผิดชอบชั่วดี มีความรับผิดชอบ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และไม่คิดกระทำความผิดที่เดือดร้อนเสียหายแก่ผู้อื่นอันเป็นต้นตอของปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน รวมถึงการเตรียมการสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยที่ต้องยอมรับเคารพ กฎเกณฑ์กติกาของแต่ละประเทศ ไม่เพียงประเทศไทยที่ต้องตระหนักการป้องกันปัญหาการกระทำผิดอาญาของเด็กและเยาวชน แต่ต้องสะท้อนให้ทุกประเทศร่วมกันป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาดังกล่าวด้วยความร่วมมือร่วมใจอย่างมุ่งมั่น จริงจังของทุกฝ่าย เพื่อความเข้มแข็งของประชาคมอาเซียน และความผาสุกของประชาคมอาเซียนสืบไป

สารบัญ

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ด้วยสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations : ASEAN) หรือ “อาเซียน” ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ โดยมีประเทศสมาชิกทั้งหมด ๑๐ ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว เมียนมาร์ และกัมพูชา และอาเซียนได้มุ่งมั่นพัฒนาไปสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ให้บรรลุเป้าหมายในปี ๒๕๕๘ โดยประชาคมอาเซียนจะประกอบด้วย ๓ เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (Asean Political Security Community – ASC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community – AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (Asean Socio - Cultural Community – ASCC) เจตนารมณ์ของผู้นำอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศประสงค์ให้อาเซียนมีความสงบสุข มีเสถียรภาพมั่นคง มีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีความผาสุก และปลอดภัย เป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นหัวใจสำคัญ อย่างไรก็ตาม ใน ๓ เสาหลัก จะเน้นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC เป็นสำคัญ

ดังนั้น ปรากฏการณ์หนึ่งที่ต้องเกิดขึ้นจากการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศสมาชิกทำให้ครอบครัวต้องมีการย้ายติดตาม รวมถึงเด็กเยาวชนที่มาเป็นแรงงาน หรือเด็กเยาวชนที่ต้องย้ายตามบิดามารดามาประเทศไทย ซึ่งมีโอกาสในการกระทำความผิดอาญาต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของไทย แต่ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายเฉพาะ และแนวทางที่ชัดเจนในการรองรับการกระทำผิดของเด็กเยาวชนดังกล่าว รวมถึงยังไม่มีมาตรการดูแลเด็กเยาวชนที่พ่อแม่กระทำผิด ซึ่งถ้าปล่อยทิ้งไว้เด็กเยาวชนจากประเทศสมาชิกเหล่านี้ก็จะกลายเป็นปัญหาของสังคมไทย ดังนั้น ผู้จัดทำรายงานจึงประสงค์จะศึกษาความพร้อมของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทยในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนซึ่งกระทำความผิด เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๑.๒ วัตถุประสงค์ในการศึกษา

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียน

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทย

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาความพร้อมของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๑.๓ ขอบเขตในการศึกษา

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

- ศึกษาการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของประเทศสมาชิกอาเซียน
- ศึกษาการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทย
- ศึกษาความพร้อมของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทยในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่และประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และบุคลากรผู้ปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในกระบวนการยุติธรรมไทย

- ศาลเยาวชนและครอบครัว
- สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัว
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สหวิชาชีพ)

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านระยะเวลา

มีนาคม – กันยายน ๒๕๕๗

๑.๔ ระเบียบวิธีในการศึกษา

๑.๔.๑ รูปแบบการวิจัย ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ

๑.๔.๒ กลุ่มประชากรเป้าหมาย

- ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง
- อัยการคดีเยาวชนและครอบครัว
- ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
- เจ้าพนักงานตำรวจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- สหวิชาชีพ

๑.๔.๓ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

- ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร
- การสัมภาษณ์จากกลุ่มประชากรเป้าหมาย

๑.๔.๔ วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การสรุปเชิงพรรณนา

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะ

- การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน หมายถึง การกระทำใดๆ ที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชน และไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม
- เด็ก หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบสี่ปีบริบูรณ์
- เยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์
- การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน หมายถึง การกระทำผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายอื่นที่มีโทษจำคุก
- กระบวนการยุติธรรมไทย หมายถึง วิธีดำเนินการให้ความคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพ และให้ความเป็นธรรมในทางกฎหมายแก่บุคคล โดยบุคลากรและองค์กร หรือสถาบันต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่บริหารงานยุติธรรม

- **หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทย** หมายถึง หน่วยงานที่มีหน้าที่ให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และให้เป็นธรรมทางกฎหมายแก่บุคคล ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด ศาลเยาวชนและครอบครัว หน่วยงาน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
- **ความพร้อม** หมายถึง สภาวะของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่มีการเตรียมการอย่างเหมาะสม เพียงพอที่จะปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
- **ประเทศสมาชิกอาเซียน** หมายถึง อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว เมียนมาร์ และกัมพูชา

๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

(๑) ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของกระบวนการยุติธรรม ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อการปฏิบัติที่เอื้อต่อสัมพันธภาพระหว่างประเทศ

(๒) ความพร้อมของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทยในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

(๓) ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดสำหรับ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทยเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

บทที่ ๒

ทบทวนวรรณกรรม

ในบทนี้ เป็นการกล่าวถึงความสำคัญของประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัย ทั้งเอกสาร หนังสือ บทความ งานวิจัย ทั้งเอกสารเล่ม และจากเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

๒.๑ แนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ ประชาคมอาเซียน

๒.๑.๒ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.

๒๕๕๓

๒.๑.๓ กระบวนการยุติธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียน

๒.๑.๑ ประชาคมอาเซียน

กำเนิดอาเซียนและวัตถุประสงค์การจัดตั้ง

เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐ ณ วังสราญรมย์ (ที่ตั้งของกระทรวงการต่างประเทศไทย ในขณะนั้น) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของ ๕ ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ได้ลงนามใน “ปฏิญญากรุงเทพฯ” (Bangkok Declaration) เพื่อจัดตั้งสมาคมความร่วมมือในระดับภูมิภาคของประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภายใต้ชื่อ “สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” หรือ “อาเซียน” (ASEAN) ซึ่งเป็นตัวย่อของ Association of SouthEast Asian Nations ชื่อทางการในภาษาอังกฤษของอาเซียน ทั้งนี้ ก่อนหน้าที่จะมีการลงนามในปฏิญญากรุงเทพฯ รัฐมนตรีต่างประเทศของทั้ง ๕ ประเทศ ได้หารือกันเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการจัดตั้งสมาคมอาเซียนและยกร่างปฏิญญากรุงเทพฯ ที่แหลมแท่น จังหวัดชลบุรี

ปฏิญญากรุงเทพฯ ได้ระบุวัตถุประสงค์สำคัญ ๗ ประการของการจัดตั้งอาเซียน ได้แก่

(๑) ส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และการบริหาร

(๒) ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงส่วนภูมิภาค

(๓) เสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจพัฒนาการทางวัฒนธรรมในภูมิภาค

(๔) ส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี

(๕) ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปแบบของการฝึกอบรมและการวิจัย และส่งเสริมการศึกษา ด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(๖) เพิ่มประสิทธิภาพของการเกษตรและอุตสาหกรรม การขยายการค้า ตลอดจนการปรับปรุง การขนส่งและการคมนาคม

(๗) เสริมสร้างความร่วมมืออาเซียนกับประเทศภายนอก องค์การ ความร่วมมือแห่งภูมิภาคอื่นๆ และองค์การระหว่างประเทศ

นับตั้งแต่วันก่อตั้ง อาเซียนได้พยายามแสดงบทบาทในการธำรงรักษาและส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพ ความมั่นคงและความเจริญร่วมกันในภูมิภาค ตลอดจนมีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องในการสร้างความไว้วางใจระหว่างประเทศสมาชิกตลอดจนพัฒนาการในเรื่องความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคม จนเป็นที่ประจักษ์แก่นานาชาติ และนำไปสู่การขยายสมาชิกภาพ โดยบรูไนดารุสซาลามเข้าเป็นสมาชิก

ลำดับที่ ๖ เมื่อปี ๒๕๒๗ เวียดนาม เข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ ๗ ในปี ๒๕๓๘ ลาวและพม่า เข้าเป็นสมาชิกพร้อมกันเมื่อปี ๒๕๔๐ และกัมพูชาเข้าเป็นสมาชิกล่าสุดเมื่อปี ๒๕๔๒ ทำให้ในปัจจุบันอาเซียนมีสมาชิกรวมทั้งหมด ๑๐ ประเทศ

ในปี ๒๕๔๖ ผู้นำอาเซียนเห็นพ้องกันว่า ถึงเวลาแล้วที่อาเซียนควรรวมตัวกันให้เหนียวแน่น เข้มแข็ง และมั่นคงยิ่งขึ้น “ประชาคมอาเซียน” (ASEAN Community – AC) จึงเป็นเป้าหมายของการรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถการแข่งขันของอาเซียน ในเวทีระหว่างประเทศในทุกด้าน รวมถึงความสามารถในการรับมือกับปัญหาใหม่ๆ ในระดับโลกที่ส่งผลกระทบมาถึงภูมิภาคอาเซียน เช่น ภาวะโลกร้อน การก่อการร้าย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การเป็นประชาคมอาเซียน คือการทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเป็น “ครอบครัวเดียวกัน” ที่มีความแข็งแกร่งและมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยสมาชิกในครอบครัวมีสภาพความอยู่ที่ดี ปลอดภัย และสามารถทำมาค้าขายได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น แรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนตกลงกันที่จัดตั้งประชาคมอาเซียนอันถือเป็นการปรับปรุงตัวครั้งใหญ่และวางรากฐานของการพัฒนาของอาเซียน คือ สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ที่ทำให้อาเซียนต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ เช่น โรคระบาด อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยพิบัติธรรมชาติ และปัญหาสิ่งแวดล้อม ภาวะโลกร้อน และความเสี่ยงที่อาเซียนอาจจะไม่สามารถแข่งขันทางเศรษฐกิจได้กับประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะจีนและอินเดีย ซึ่งมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดด

ประชาคมอาเซียนถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๔๖ จากการที่ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน ที่เรียกว่า “ข้อตกลงบาหลี ๒” เพื่อเห็นชอบให้จัดตั้งประชาคมอาเซียน ภายในปี ๒๕๖๓ แต่ต่อมาได้ตกลงร่นระยะเวลาจัดตั้งให้เสร็จในปี ๒๕๕๘

ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย ๓ ประชาคมย่อย ซึ่งเปรียบเสมือนสามเสาหลักซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ได้แก่

(๑) ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community หรือ APSC)

ความมั่นคงและเสถียรภาพทางการเมืองเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาด้านอื่นๆ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจึงเป็นเสาหลักความร่วมมือหนึ่งในสามเสาหลักที่เน้นการรวมตัวของอาเซียนเพื่อสร้างความมั่นใจ เสถียรภาพ และสันติภาพในภูมิภาค เพื่อให้ประชาชนในอาเซียนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และปราศจากภัยคุกคามด้านการทหาร และภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ เช่น ปัญหายาเสพติด และปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ประชาคมการเมือง ความมั่นคงอาเซียนมีเป้าหมาย ๓ ประการ ได้แก่

๑.๑. สร้างประชาคมให้มีความร่วมมือกันในเรื่องของการเคารพความหลากหลายของแนวคิด และส่งเสริมให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางของนโยบายและกิจกรรมภายใต้เสาการเมืองและความมั่นคง

๑.๒. ให้อาเซียนสามารถเผชิญกับภัยคุกคามความมั่นคงในรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่และส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์

๑.๓. ให้อาเซียนมีปฏิสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและสร้างสรรค์กับประชาคมโลก โดยอาเซียนมีบทบาทเป็นผู้นำในภูมิภาค และจะช่วยส่งเสริมความมั่นคงของภูมิภาค นอกจากการมีเสถียรภาพทางการเมืองของภูมิภาคแล้ว ผลลัพธ์ประการสำคัญที่จะเกิดขึ้นจากการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ก็คือ การที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีกลไกและเครื่องมือที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับความมั่นคงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความขัดแย้งด้านการเมืองระหว่างรัฐสมาชิกกับรัฐสมาชิกด้วยกันเอง ซึ่งจะต้องแก้ไขโดยสันติวิธี หรือปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งประเทศใดประเทศหนึ่ง

ไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง เช่น การก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติด ปัญหาโจรสลัด และอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น

(๒) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC)

ท่ามกลางบริบททางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศที่มีการแข่งขันสูง อันส่งผลให้ประเทศต่างๆ ต้องปรับตัวเองเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจโลก รวมถึงการรวมกลุ่มการค้ากันของประเทศต่างๆ อาทิ สหภาพยุโรป และเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้เห็นชอบให้จัดตั้ง “ประชาคมเศรษฐกิจของอาเซียน” ภายในปี ๒๕๕๘ มีความประสงค์ที่จะให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้ โดย

๒.๑ มุ่งที่จะจัดตั้งให้อาเซียนเป็นตลาดเดียวและเป็นฐานการผลิตร่วมกัน

๒.๒ มุ่งให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุน สินค้า การบริการ การลงทุน แรงงานฝีมือระหว่างประเทศสมาชิกโดยเสรี

๒.๓ ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน (กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม หรือ CLMV) เพื่อลดช่องว่างของระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกอาเซียน และช่วยให้ประเทศสมาชิกเหล่านี้ เข้าร่วมในกระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน ส่งเสริมให้อาเซียนสามารถรวมตัวเข้ากับประชาคมโลกได้อย่างไม่อยู่ในภาวะที่เสียเปรียบ และส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน

๒.๔ ส่งเสริมความร่วมมือในนโยบายการเงินและเศรษฐกิจมหภาค การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม กรอบความร่วมมือด้านกฎหมาย การพัฒนาความร่วมมือด้านการเกษตร พลังงาน การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการยกระดับการศึกษาและการพัฒนาฝีมือ ประชาคมเศรษฐกิจของอาเซียนจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยขยายปริมาณการค้าและการลงทุนภายในภูมิภาค ลดการพึ่งพาตลาดในประเทศที่สาม สร้างอำนาจการต่อรองและศักยภาพในการแข่งขันของอาเซียนในเวทีเศรษฐกิจโลก เพิ่มสวัสดิการและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนของประเทศสมาชิกอาเซียน

(๓) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community หรือ ASCC)

มีเป้าหมายให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง สังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียน โดยมีแผนปฏิบัติการด้านสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนระบุอยู่ในแผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ ซึ่งประกอบด้วยความร่วมมือใน ๖ ด้าน ได้แก่

๓.๑ การพัฒนามนุษย์ (Human Development)

๓.๒ การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection)

๓.๓ สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights)

๓.๔ ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability)

๓.๕ การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building and ASEAN Identity)

๓.๖ การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development Gap)

ในภาพรวม ไทยได้รับประโยชน์เป็นอย่างมากจากความร่วมมือด้านต่างๆ ของอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์จากการที่ภูมิภาคมีเสถียรภาพและสันติภาพอันเป็นผลจากกรอบความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักลงทุนต่างชาติเดินทางเข้ามาลงทุนและท่องเที่ยว

ในประเทศไทย การที่ไทยสามารถส่งออกไปยังประเทศสมาชิกอาเซียนได้มากขึ้น และมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำลง รวมถึงการมีนักท่องเที่ยวจากประเทศสมาชิกอาเซียนเดินทางยังประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลมาจากการมีกรอบความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของอาเซียน และการที่ไทยสามารถแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อการค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น โรคระบาด เอดส์ ยาเสพติด สิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติ และอาชญากรรมข้ามชาติ อันเป็นผลมาจากการมีความร่วมมือทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของอาเซียน ซึ่งหากไม่มีแล้วก็คงเป็นการยากที่ไทยจะแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้โดยลำพัง

อย่างไรก็ดี เรื่องที่ต้องกังวลสำหรับประเทศไทย คือ การเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน ซึ่งข้อตกลงการค้าบริการขององค์การการค้าโลกได้ระบุให้มีการเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงาน โดยถือเป็น ๑ ใน ๔ รูปแบบของการค้าบริการด้วย แต่ปรากฏว่าการเปิดเสรีดังกล่าวในแต่ละประเทศกลับจำกัดคำว่า “แรงงาน” อยู่ในวงแคบๆ โดยการเปิดเสรีเฉพาะแรงงานระดับสูงในภาคบริการเท่านั้น เช่น นักบริหาร ผู้จัดการ หรือนักวิชาชีพเฉพาะสาขา เช่น วิศวกร นักกฎหมาย แพทย์ ฯลฯ ซึ่งแรงงานเหล่านี้เป็นทรัพยากรที่ประเทศด้อยพัฒนาขาดแคลนอยู่แล้ว และมีไม่เพียงพอแม้แต่จะใช้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตนเอง การเปิดเสรีแรงงานในภาคดังกล่าวจึงไม่เป็นประโยชน์ต่อประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนามากนัก ในทางตรงกันข้าม สิ่งประเทศกำลังพัฒนามีอย่างเหลือล้นและพร้อมที่จะส่งออก ก็คือ แรงงานระดับล่าง ไม่ว่าจะเป็นกรรมกร แม่บ้าน คนงานก่อสร้าง ซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานที่ประเทศพัฒนาแล้วมีความต้องการเช่นกัน ในความเป็นจริงประเทศพัฒนาแล้วทั้งหลายต่างต้องการผลักดันให้มีการเปิดเสรีภาคบริการในรูปแบบการจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการ (Commercial Presence) ซึ่งเป็นการจัดตั้งธุรกิจในต่างประเทศ โดยพยายามเรียกร้องให้ประเทศต่างๆ ยกเลิกกฎเกณฑ์ที่จำกัดการเข้าไปตั้งสาขาของบริษัทต่างชาติในประเทศของตน แต่สำหรับประเทศกำลังพัฒนานั้นรูปแบบการเปิดเสรีที่แต่ละประเทศต้องการมากที่สุด ก็คือ รูปแบบการให้บริการด้านแรงงานโดยบุคคลธรรมดา เป็นการเข้าไปทำงานประกอบอาชีพในสาขาบริการด้านต่างๆ เป็นการชั่วคราวในประเทศผู้รับบริการ โดยการอนุญาตให้คนงานจากต่างประเทศเดินทางเข้าไปทำงานได้อย่างสะดวก นอกจากนี้ยังมีความพยายามที่จะผลักดันให้รวมแรงงานนอกภาคบริการเข้าไว้ด้วย สัดส่วนของแรงงานอาเซียนในไทยหรือแรงงานไทยในอาเซียนจะขยายตัวในลักษณะใดขึ้นอยู่กับลักษณะการเติบโตทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศสมาชิกของประชาคม โดยเฉพาะสัดส่วนของการลงทุนของไทยในอาเซียน และอาเซียนในไทย แต่ที่ปฏิเสธไม่ได้แน่นอนว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จะมีการหลั่งไหลแรงงานจากประเทศสมาชิกเพื่อนบ้านมายังประเทศไทยแน่นอน

สิ่งที่ผู้จัดทำรายงานตระหนักคือ ปัญหาที่ตามมาจากการเคลื่อนย้ายแรงงาน คือ เด็กเยาวชนที่เข้ามาทำงานหรือติดตามผู้ปกครองเข้ามาทำงานในประเทศไทย หากเด็กและเยาวชนเหล่านั้นกระทำความผิดอาญา กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยได้เตรียมความพร้อมเรื่องดังกล่าวอย่างไร

๒.๑.๒ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔

(๒) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓

(๓) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

หมวด ๑ บททั่วไป

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

“คดีเยาวชนและครอบครัว” หมายความว่า คดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาตามพระราชบัญญัตินี้

“คดีครอบครัว” หมายความว่า คดีแพ่งที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใดๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์หรือครอบครัว ซึ่งจะต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับครอบครัว

“คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ” หมายความว่า คดีที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใด ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัว ซึ่งจะต้องบังคับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัว

“คดีธรรมดา” หมายความว่า คดีอื่น ๆ นอกจากคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

“ศาลเยาวชนและครอบครัว” หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัด ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

“ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว” หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลอุทธรณ์แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว และศาลฎีกาแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

“สถานพินิจ” หมายความว่า สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

“ศูนย์ฝึกและอบรม” หมายความว่า ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

“การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู” หมายความว่า มาตรการที่กำหนดเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือสนับสนุนเด็กหรือเยาวชนให้สามารถอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้โดยปกติสุข เช่น การรับคำปรึกษาแนะนำ การเข้าร่วมกิจกรรมบำบัด การเข้าร่วมกิจกรรมทางเลือก การศึกษา หรือการฝึกอาชีพหรือวิชาชีพ

“การฝึกอบรม” หมายความว่า การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยมีการควบคุม

“ผู้อำนวยการสถานพินิจ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

“ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม” หมายความว่า ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

“พนักงานคุมประพฤติ” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ และให้หมายความรวมถึงพนักงานคุมประพฤติตามกฎหมายอื่น

“ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติตามพระราชบัญญัตินี้

“ผู้รับใบอนุญาต” หมายความว่า ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งสถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิตเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลย หรือเป็นผู้ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลให้ลงโทษ หรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามกฎหมายอื่น

“คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม” หมายความว่า คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ถืออายุเด็กหรือเยาวชนนั้น ในวันที่การกระทำความผิดได้เกิดขึ้น

มาตรา ๖ ให้นำบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง มาใช้บังคับแก่คดีเยาวชนและครอบครัวเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗ ให้ประธานศาลฎีกาและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ให้ประธานศาลฎีกาและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจออกกฎกระทรวง ข้อบังคับ ประกาศ หรือระเบียบ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตน

กฎกระทรวง ข้อบังคับ ประกาศ หรือระเบียบ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๒ ศาลเยาวชนและครอบครัว

มาตรา ๘ ให้จัดตั้ง

(๑) ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางขึ้นในกรุงเทพมหานคร และให้มีเขตอำนาจตลอดกรุงเทพมหานคร

(๒) ศาลเยาวชนและครอบครัวขึ้นในทุกจังหวัด และให้มีเขตอำนาจตลอดเขตจังหวัดนั้น

ในกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดใดที่มีศาลจังหวัดมากกว่าหนึ่งศาล หากมีความจำเป็นจะเปิดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัดที่ยังมิได้มีแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวนั้นอีกก็ได้ ทั้งนี้จะเปิดทำการเมื่อใดให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกาและให้ระบุเขตอำนาจศาลเดิมหรือแผนกเดิม และแผนกที่จัดตั้งขึ้นใหม่ไว้ใน พระราชกฤษฎีกาด้วย

มาตรา ๙ การจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด ให้กระทำโดยพระราชบัญญัติ ซึ่งจะต้องระบุเขตอำนาจของศาลนั้นไว้ด้วย และจะเปิดทำการเมื่อใดให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา

เมื่อได้จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดขึ้นในจังหวัดที่มีแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการอยู่แล้ว ให้ถือว่าเป็นการยุบเลิกแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวนั้น และให้โอนบรรดาคดีที่ค้างพิจารณาในแผนกดังกล่าวไปพิจารณาพิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดที่จัดตั้งขึ้น

มาตรา ๑๐ ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดี ดังต่อไปนี้

- (๑) คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด
- (๒) คดีอาญาที่ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้โอนมาตามมาตรา ๙๗ วรคหนึ่ง
- (๓) คดีครอบครัว
- (๔) คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ
- (๕) คดีอื่นที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว

มาตรา ๑๑ ในกรณีมีปัญหาว่าคดีใดจะอยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว หรือศาลยุติธรรมอื่น ไม่ว่าจะเกิดปัญหาขึ้นในศาลเยาวชนและครอบครัวหรือศาลยุติธรรมอื่น ให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดคำวินิจฉัยของประธานศาลฎีกาให้เป็นที่สุด

การขอให้ประธานศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดตามวรรคหนึ่ง คู่ความจะต้องร้องขอก่อนวันสืบพยาน แต่ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรให้กระทำได้อีกก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้นและในกรณีเช่นนี้ให้ศาลนั้นรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว

คำวินิจฉัยของประธานศาลฎีกา ไม่มีผลกระทบต่อการสอบสวนพิจารณาของศาลที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

มาตรา ๑๒ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการโอนคดีในท้องที่ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการแล้ว ห้ามมิให้ศาลชั้นต้นอื่นใดในท้องที่นั้นรับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวไว้พิจารณาพิพากษา

มาตรา ๑๓ ในระหว่างการพิจารณาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว แม้จำเลยจะมีอายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์สำหรับคดีอาญา หรือผู้เยาว์จะมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ หรือบรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรสสำหรับคดีครอบครัว ให้ศาลนั้นคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไปจนเสร็จสำนวน และถ้าจะมีอุทธรณ์หรือฎีกาก็ให้เป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว หรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว หรือศาลฎีกาแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวที่จะพิจารณาพิพากษาต่อไป และให้ศาลดังกล่าวคงมีอำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่ปรากฏในภายหลังว่าข้อเท็จจริงเรื่องอายุหรือการบรรลุนิติภาวะด้วยการสมรสของบุคคลที่เกี่ยวข้องผิดไป หรือศาลอื่นใดได้รับพิจารณาพิพากษาคดีโดยไม่ต้องด้วยมาตรา ๑๒ ซึ่งถ้าปรากฏเสียแต่ต้นจะเป็นเหตุให้ศาลดังกล่าวไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาข้อบกพร่องดังกล่าวไม่ทำให้การดำเนินการในชั้นสอบสวนและการพิจารณาพิพากษาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา และศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวเสียไป

ถ้าข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่งปรากฏขึ้นในระหว่างการพิจารณา ไม่ว่าในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา ให้ศาลนั้นๆ โอนคดีไปยังศาลที่มีอำนาจเพื่อพิจารณาพิพากษาต่อไป

มาตรา ๑๕ ในศาลเยาวชนและครอบครัวทุกศาล ให้มีผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบตามจำนวนที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด

มาตรา ๑๖ การแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นผู้มี อรรถาศัยและความประพฤติเหมาะสมที่จะปกครองและอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน และเป็นผู้มีความรู้และ ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว

ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวจะเป็นผู้พิพากษาในศาลชั้นต้นอื่นด้วยก็ได้

มาตรา ๑๗ ในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ให้มีอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและ ครอบครัวกลางหนึ่งคน รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางสองคน และเลขานุการศาล เยาวชนและครอบครัวกลางหนึ่งคนซึ่งแต่งตั้งจากข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม และในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในทางราชการคณะกรรมการบริหาร ศาลยุติธรรมโดยความเห็นชอบของประธานศาลฎีกาจะกำหนดให้มีรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและ ครอบครัวกลางเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนก็ได้

ในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด ให้มีผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดศาลละหนึ่งคน ในกรณีที่มีการจัดตั้งแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวขึ้นในศาลจังหวัดใด ให้มี ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัดนั้นหนึ่งคน และเพื่อประโยชน์ แห่งพระราชบัญญัตินี้ให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวมีฐานะเช่นเดียวกับ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด

มาตรา ๑๘ เมื่อตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางว่างลงหรือผู้ดำรง ตำแหน่งดังกล่าวไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางเป็น ผู้ทำการแทน ถ้ามีผู้ดำรงตำแหน่งนั้นมากกว่าหนึ่งคน ให้ผู้มีอาวุโสสูงสุดเป็นผู้ทำการแทน ถ้าผู้มีอาวุโสสูงสุด ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้มีอาวุโสถัดลงมาตามลำดับเป็นผู้ทำการแทน

เมื่อตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหรือผู้พิพากษาหัวหน้า ศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวว่างลง หรือผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้พิพากษาผู้มีอาวุโสสูงสุดในศาลหรือแผนกนั้นเป็นผู้ทำการแทน ถ้าผู้พิพากษาผู้มีอาวุโสสูงสุดในศาล หรือ แผนกนั้นไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้พิพากษาผู้มีอาวุโสถัดลงมาตามลำดับเป็นผู้ทำการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ทำการแทนตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ประธานศาลฎีกาจะสั่งให้ผู้พิพากษา ศาลใดศาลหนึ่งเป็นผู้ทำการแทนก็ได้

มาตรา ๑๙ อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางเป็นผู้รับผิดชอบงานของศาล เยาวชนและครอบครัวทั่วราชอาณาจักร โดยให้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น และ อธิบดีผู้พิพากษาศาลตามที่บัญญัติไว้ในพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

มาตรา ๒๐ ให้รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับ รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นตามที่บัญญัติไว้ในพระธรรมนูญศาลยุติธรรม และให้มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยอธิบดี ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางตามที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางมอบหมาย

มาตรา ๒๑ ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลภาคมีอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔ แห่งพระธรรมนูญ ศาลยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวกับศาลเยาวชนและครอบครัวที่อยู่ในเขตอำนาจของตน และให้เป็นผู้บังคับบัญชา และรับผิดชอบงานธุรการของศาลเยาวชนและครอบครัวที่อยู่ในเขตอำนาจของตนตามที่อธิบดีผู้พิพากษา

ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางมอบหมาย เมื่อมอบหมายแล้วให้ผู้มอบหมายรายงานไปยังสำนักงานศาลยุติธรรม

มาตรา ๒๒ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้พิพากษาหัวหน้าศาลตามที่บัญญัติไว้ในพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

มาตรา ๒๓ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๔ ศาลเยาวชนและครอบครัวต้องมีผู้พิพากษาไม่น้อยกว่าสองคน และผู้พิพากษาสมทบอีกสองคนซึ่งอย่างน้อยคนหนึ่งต้องเป็นสตรี จึงเป็นองค์คณะพิจารณาคดีได้ ส่วนการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลนั้น ถ้าคำพิพากษาหรือคำสั่งจะต้องทำโดยองค์คณะพิจารณาคดี คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นจะต้องบังคับตามคะแนนเสียงฝ่ายข้างมากของผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบที่เป็นองค์คณะพิจารณาคดีนั้น ในกรณีที่มีคะแนนเสียงเท่ากันให้นาบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในการพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัวใดจะต้องมีผู้พิพากษาสมทบเป็นองค์คณะหรือไม่ ให้เป็นไปตามมาตรา ๑๔๗

มาตรา ๒๔ ในคดีซึ่งอยู่ในอำนาจอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว หรือผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวคนใดคนหนึ่ง ตามมาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ถ้าอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว เห็นว่าในการพิจารณาคดีนั้นมีเหตุอันสมควรจะสั่งให้ผู้พิพากษาสมทบคนใดคนหนึ่งนั่งพิจารณาร่วมกับตนหรือร่วมกับผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวก็ได้ หรือจะสั่งให้ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวคนใดคนหนึ่งร่วมเป็นองค์คณะด้วยก็ได้ และให้องค์คณะเช่นว่านี้มีอำนาจพิพากษาคดีตามมาตรา ๒๕ หรือมาตรา ๒๖ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

มาตรา ๒๕ ผู้พิพากษาสมทบตามมาตรา ๑๕ จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งจากบุคคลซึ่งคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมคัดเลือกตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมกำหนดในระเบียบ และต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์
- (๒) มีหรือเคยมีบุตร หรือเคยอบรมเลี้ยงดูเด็ก หรือเคยทำงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์หรือการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน หรือครอบครัว มาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามปี
- (๓) มีคุณสมบัติที่จะเป็นข้าราชการศาลยุติธรรมได้ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม เว้นแต่พื้นฐานความรู้ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นผู้พิพากษาสมทบ
- (๔) มีความสุจริตรอบคอบ ทัศนคติ อัจฉริยะ และความประพฤติเหมาะสมแก่การพิจารณาคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว
- (๕) ไม่เป็นข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาหรือทนายความ

ก่อนเข้ารับตำแหน่ง ผู้พิพากษาสมทบจะต้องได้รับการอบรมความรู้และผ่านการทดสอบในเรื่องเจตนารมณ์และการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา การสังคมสงเคราะห์ การให้คำปรึกษาแนะนำ และการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน และครอบครัว ตลอดจนหน้าที่ของตุลาการ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่กำหนดในระเบียบประธานศาลฎีกา และจะต้องปฎิญาณตนต่อหน้าอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ซึ่งตนจะเข้าสังกัดแล้วแต่กรณีว่าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ด้วยความเที่ยงธรรม และรักษาความลับในราชการ ผู้พิพากษาสมทบให้ดำรงตำแหน่งคราวละสามปี และจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ที่พ้นจากตำแหน่งเนื่องจากครบวาระให้ดำรงตำแหน่งต่อไปอีกก็ได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้ ผู้พิพากษาสมทบที่พ้นจากตำแหน่งเนื่องจากครบวาระให้คงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าผู้พิพากษาสมทบคนใหม่จะเข้ารับหน้าที่

มาตรา ๒๖ ผู้พิพากษาสมทบเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๒๗ ผู้พิพากษาสมทบพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ออกตามวาระ

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) ขาดคุณสมบัติหรือเข้าลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๒๕

(๕) ขาดการปฏิบัติหน้าที่ตามเวรปฏิบัติหน้าที่ที่กำหนดถึงสามครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือกระทำการใดๆ ซึ่งถ้าเป็นข้าราชการตุลาการแล้วจะต้องพ้นจากตำแหน่งเพราะถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

การพ้นจากตำแหน่งตาม (๒) หรือ (๓) ให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงทราบ ถ้าเป็นการพ้นจากตำแหน่งตาม (๔) หรือ (๕) ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมและให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๒๘ ในกรณีที่ตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบว่างลงเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระตามมาตรา ๒๗ (๑) จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งบุคคลที่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมคัดเลือกขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้ให้ผู้พิพากษาสมทบซึ่งดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนดำรงตำแหน่งแทน

มาตรา ๒๙ ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวแล้วแต่กรณีกำหนดเวรปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบซึ่งจะต้องปฏิบัติหน้าที่

ผู้พิพากษาสมทบที่นั่งพิจารณาคดีใด จะต้องพิจารณาคดีนั้นจนเสร็จ เว้นแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้เพราะเจ็บป่วยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้มีอำนาจตามวรรคหนึ่งจัดให้ผู้พิพากษาสมทบอื่นเข้าปฏิบัติหน้าที่แทน

ผู้พิพากษาสมทบจะได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าตอบแทนอย่างอื่นตามระเบียบที่คณะกรรมการ บริหารศาลยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๓๐ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยวินัยและการรักษาวินัยสำหรับข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมมาใช้บังคับแก่ผู้พิพากษาสมทบด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๓๑ ในระหว่างพิจารณาคดี เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจขอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ จิตวิทยา การให้คำปรึกษาแนะนำ การสังคมสงเคราะห์หรือการคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านอื่น มาให้คำปรึกษาแนะนำและให้ความเห็นเกี่ยวกับสภาพร่างกาย สภาพจิต สวัสดิภาพ และความเป็นอยู่ของเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว คู่ความ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องก็ได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญให้ได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าตอบแทนอย่างอื่นตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๓๒ ให้สถานที่ที่ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้เด็ก เยาวชน บุคคลในครอบครัว คู่ความ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้ารับการตรวจรักษา หรือรับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้รับค่าตอบแทนตามระเบียบที่คณะกรรมการ บริหารศาลยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๓๓ ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีหน้าที่ในการรับจดทะเบียนส่วนราชการและองค์การด้านเด็ก เยาวชน สตรี หรือครอบครัว ที่ประสงค์จะปฏิบัติงานด้านแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ด้านการสังคมสงเคราะห์ หรือด้านให้คำปรึกษาแนะนำร่วมกับศาลเยาวชนและครอบครัวแห่งท้องถิ่นนั้น ๆ

หมวด ๓ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

มาตรา ๓๔ สถานพินิจเป็นหน่วยงานในกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม มีผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้บังคับบัญชา

ให้อธิบดีเป็นผู้แต่งตั้งและถอดถอนผู้อำนวยการสถานพินิจ

มาตรา ๓๕ ให้จัดตั้งสถานพินิจขึ้นในทุกจังหวัดและกรุงเทพมหานคร

วันเปิดทำการ เขตอำนาจ และการแบ่งแยกกิจการของสถานพินิจออกเป็นสาขาต่างๆ ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๓๖ ให้สถานพินิจมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และตามกฎหมายอื่น และโดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) สืบเสาะและพินิจเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดและของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนนั้น รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิด เพื่อรายงานต่อศาลหรือเพื่อประกอบการพิจารณาของเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

(๒) ควบคุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี หรือตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

(๓) ดำเนินการและประสานงานร่วมกับหน่วยงานและองค์การอื่นในการสงเคราะห์ แก้ไข และบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนในระหว่างที่ถูกควบคุมหรือภายหลังปล่อย

(๔) ดำเนินการและประสานงานร่วมกับหน่วยงานและองค์การอื่นในการตรวจรักษาและพยาบาลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการสอบสวน การพิจารณาคดี หรือการควบคุมตัวในสถานพินิจ

(๕) ดำเนินการและประสานงานร่วมกับหน่วยงานและองค์กรอื่นในการจัดการศึกษา การฝึกอบรม หรือการดูแลอบรมสั่งสอนเด็กหรือเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุม

(๖) สืบเสาะภาวะความเป็นอยู่ของครอบครัวในคดีครอบครัว รวมทั้งจัดให้แพทย์หรือจิตแพทย์ตรวจสภาพร่างกาย หรือสภาพจิตของคู่ความในกรณีที่ศาลมีคำสั่งตามมาตรา ๑๕๒

(๗) ประมวลและรายงานข้อเท็จจริง รวมทั้งเสนอความเห็นต่อศาลในคดีครอบครัวตามมาตรา ๑๖๗

(๘) ศึกษาค้นคว้าถึงสาเหตุแห่งการกระทำของเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดโดยทั่วไป จัดทำสถิติการกระทำความผิดดังกล่าวของเด็กและเยาวชนและเผยแพร่วิธีป้องกันหรือทำให้การกระทำความผิดนั้นลดน้อยลง

(๙) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลซึ่งสั่งตามกฎหมายอื่น

(๑๐) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

มาตรา ๓๗ ผู้อำนวยการสถานพินิจมีหน้าที่รับผิดชอบในกิจการทั้งปวงตลอดจนการปกครองบังคับบัญชาพนักงานของสถานพินิจนั้น และให้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานคุมประพฤติและนักสังคมสงเคราะห์ รวมทั้งอำนาจหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๓๘ รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนสำหรับสถานพินิจ

เพื่อทำหน้าที่

(๑) ให้คำปรึกษาแก่ผู้อำนวยการสถานพินิจ

(๒) ช่วยเหลือกิจการสถานพินิจ เพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชน

(๓) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

กรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งคราวละสามปีและอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม วิธีการสรรหาและการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๓๙ ให้มีแพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา พนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ ครู และพนักงานอื่นตามที่จะได้มีกฎกระทรวงระบุตำแหน่งเพื่อช่วยเหลือผู้อำนวยการสถานพินิจตามสมควร

มาตรา ๔๐ เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีอาญาให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปอยู่ในความดูแลของสถานพินิจ ให้ศาลแจ้งไปยังผู้อำนวยการสถานพินิจซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าว

มาตรา ๔๑ ในระหว่างที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้เด็กหรือเยาวชน ได้ศึกษาเล่าเรียนวิชาสามัญ ฝึกอาชีพหรือวิชาชีพ รับบริการด้านสวัสดิการสังคม รับการอบรม หรือปฏิบัติการงานอื่นใดให้เหมาะสมกับสภาพร่างกาย สภาพจิต และสภาพแวดล้อมทางสังคมของบุคคลดังกล่าว ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลัก

(๒) ออกกฎข้อบังคับเกี่ยวกับการรักษาระเบียบวินัยของเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุม

(๓) ลงทัณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๒ แก่เด็กและเยาวชนที่ละเมิดกฎหมาย ประพฤติชั่ว หรือกระทำความผิดวินัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๔) ส่งบุคคลที่อยู่ในความควบคุมซึ่งมิใช่เด็กที่มีความประพฤติเสียหายอย่างร้ายแรงอันจะเป็นภัยต่อเด็กหรือเยาวชนอื่นไปควบคุมไว้ในสถานที่ที่จัดไว้โดยเฉพาะหรือเรือนจำโดยได้รับอนุญาตจากศาลก่อน เว้นแต่ในกรณีฉุกเฉินอย่างยั้งอันจะเป็นภัยต่อบุคคลอื่น จะส่งบุคคลดังกล่าวไปยังเรือนจำก่อนก็ได้ แล้วรายงานให้ศาลทราบโดยเร็ว

(๕) อนุญาตให้เด็กหรือเยาวชนออกนอกสถานพินิจเป็นครั้งคราวตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

(๖) อนุญาตให้เด็กหรือเยาวชนในคดีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเด็ดขาดแล้วออกไปศึกษาในสถานศึกษาประเภทไปมานอกสถานพินิจ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดและรายงานให้ศาลทราบโดยเร็ว ถ้าศาลเห็นว่าการอนุญาตเช่นนั้นไม่สอดคล้องกับประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจพิจารณามีคำสั่งตามที่เห็นสมควร

(๗) ย้ายเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมในสถานพินิจอื่นหรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ ในกรณีที่มีความจำเป็นโดยได้รับอนุญาตจากศาลก่อน เว้นแต่ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินจะย้ายเด็กหรือเยาวชนดังกล่าวไปก่อนก็ได้ แล้วรายงานให้ศาลทราบโดยเร็ว ถ้าศาลเห็นว่าการย้ายเช่นนั้นไม่สอดคล้องกับประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจพิจารณามีคำสั่งตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๔๒ ทัณฑ์ที่จะลงแก่เด็กหรือเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ ให้มีดังต่อไปนี้

(๑) เข้าแผนฟื้นฟูพิเศษเพื่อปรับพฤติกรรม

(๒) ตัดสิทธิประโยชน์และความสะดวกที่สถานพินิจอำนวยความสะดวกให้บางประการ

มาตรา ๔๓ ให้มีคณะกรรมการสหวิชาชีพประจำสถานพินิจ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิในวิชาชีพด้านจิตวิทยา สังคมสงเคราะห์ สาธารณสุข และการศึกษา ด้านละหนึ่งคนมีหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะต่อผู้อำนวยการสถานพินิจในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) การจำแนกเด็กและเยาวชน

(๒) การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนแต่ละราย

(๓) หน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้

คณะกรรมการสหวิชาชีพอย่างน้อยหนึ่งต้องไม่เป็นเจ้าหน้าที่ของสถานพินิจและในแต่ละสถานพินิจอาจมีคณะกรรมการสหวิชาชีพหลายคณะก็ได้

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การแต่งตั้ง การปฏิบัติหน้าที่ และการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสหวิชาชีพให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสหวิชาชีพที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่สถานพินิจ ให้ได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าตอบแทนอย่างอื่นตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๔๔ สถานพินิจต้องจัดให้มีการแยกเด็กหรือเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุมดังต่อไปนี้

(๑) แยกเด็กหรือเยาวชนหญิงและชายให้มียุทธศาสตร์ต่างหากจากกัน

(๒) แยกเด็กหรือเยาวชนตามอายุ พฤติการณ์ และความร้ายแรงของการกระทำความผิด

(๓) แยกเด็กหรือเยาวชนซึ่งมีลักษณะที่อาจเป็นภัยต่อเด็กหรือเยาวชนอื่นไว้ต่างหาก

การแยกเด็กหรือเยาวชนในสถานที่อื่นนอกจากที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๔๕ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจมีหน้าที่รับเด็กหรือเยาวชนเข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแบบเข้ามาเย็นกลับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล

มาตรา ๔๖ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่รับเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในความควบคุม รายงานความประพฤติ สภาพร่างกาย สภาพจิต นิสัย ผลการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและเรื่องอื่นๆ ที่ศาลต้องการทราบหรือที่เห็นว่าศาลควรทราบต่อศาลไม่น้อยกว่าหกเดือนต่อครั้ง หรือภายในระยะเวลาเร็วกว่านั้นตามที่ศาลสั่ง

มาตรา ๔๗ ให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และตามกฎหมายอื่นและโดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) สืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อมตามมาตรา ๓๖ (๑) เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นผู้ต้องหาและบุคคลอื่น

(๒) คุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชนตามคำสั่งศาล ตลอดจนดูแลอบรมสั่งสอนเด็กหรือเยาวชนซึ่งอยู่ระหว่างคุมประพฤติ

(๓) สอดส่องให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติตามที่ศาลกำหนด

(๔) ให้คำแนะนำแก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยในเรื่องการเลี้ยงดู อบรม และสั่งสอนเด็กหรือเยาวชน

(๕) ประมวลและรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้เยาว์ ในกรณีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องบังคับใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในคดีแพ่งที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย เพื่อรายงานต่อศาลตามที่ผู้อำนวยการสถานพินิจมอบหมาย

(๖) ทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม (๑) และ (๕) เพื่อเสนอต่อศาลตามที่ผู้อำนวยการสถานพินิจมอบหมาย

(๗) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ศาลสั่งเกี่ยวกับคดีเยาวชนและครอบครัวหรือที่ผู้อำนวยการสถานพินิจมอบหมาย

ให้รัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายเป็นผู้แต่งตั้งและถอดถอนพนักงานคุมประพฤติตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔๘ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๔๗ ให้พนักงานคุมประพฤติดีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้อง ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก และสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในที่นั้น

(๒) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งผู้เยาว์อาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้อง ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก และสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในที่นั้นเกี่ยวกับคดีครอบครัว

(๓) สอบถามครู อาจารย์ หรือผู้จัดการสถานศึกษาที่เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดศึกษาหรือเคยศึกษาอยู่ เกี่ยวกับความประพฤติ การศึกษา นิสัยและสติปัญญาของเด็กหรือเยาวชนนั้น และถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้บุคคลเช่นว่านี้ทำรายงานเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวด้วยก็ได้

(๔) เรียกบุคคลซึ่งสามารถให้ข้อเท็จจริงมาพบที่สถานพินิจหรือสถานที่อื่นตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดและสาบานหรือปฏิญาณตนและให้ถ้อยคำ

ในกรณีที่มีความจำเป็นอย่างอื่นที่จะต้องเข้าไปในสถานที่ตาม (๑) หรือ (๒) ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น พนักงานคุมประพฤติจะกระทำได้อีกเมื่อมีคำสั่งศาล

มาตรา ๔๙ ให้มีผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติดำเนินอำนาจหน้าที่อย่างพนักงานคุมประพฤติเพียงเท่าที่อธิบดีได้มอบหมาย ให้อธิบดีแต่งตั้งและถอดถอนผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๕๐ ให้นักสังคมสงเคราะห์ที่มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และตามกฎหมายอื่น และโดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) แก้ไข บำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนในระหว่างที่ถูกควบคุมอยู่ในสถานพินิจ หรือที่ได้ปล่อยไปแล้ว ตลอดจนให้คำแนะนำ ควบคุมดูแล และอบรมสั่งสอนเด็กหรือเยาวชนนั้น

(๒) ให้คำแนะนำแก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย เกี่ยวกับการเลี้ยงดู อบรม และสั่งสอนเด็กหรือเยาวชน เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน

(๓) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการสืบเสาะหาความเป็นอยู่ของครอบครัวและใกล้เคียง ประนีประนอมข้อพิพาทในคดีครอบครัว

(๔) ทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม (๑) (๒) และ (๓) เพื่อเสนอต่อศาล หรือผู้อำนวยการสถานพินิจ

(๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามคำสั่งศาลหรือคำสั่งผู้อำนวยการสถานพินิจ

มาตรา ๕๑ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๕๐ ให้นักสังคมสงเคราะห์มีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้อง ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก และสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในที่นั้น

(๒) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งผู้เยาว์อาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้อง หรือเข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของคู่ความในคดีครอบครัวหรือของบุคคลซึ่งคู่ความอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้องในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก และสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในที่นั้น

(๓) เรียกบุคคลซึ่งสามารถให้ข้อเท็จจริงมาพบที่สถานพินิจหรือสถานที่อื่นตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดและสาบานหรือปฏิญาณตนและให้ถ้อยคำ

(๔) เรียกคู่ความหรือบุคคลใดมาพบเพื่อไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทในคดีครอบครัว

ในกรณีที่มีความจำเป็นอย่างอื่นที่จะต้องเข้าไปในสถานที่ตาม (๑) หรือ (๒) ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น นักสังคมสงเคราะห์จะกระทำได้อีกเมื่อมีคำสั่งศาล

มาตรา ๕๒ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานคุมประพฤติ ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ และนักสังคมสงเคราะห์ แสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๕๓ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจ แพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา ครู พนักงานคุมประพฤติ ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานอื่นตามที่กฎกระทรวงระบุตำแหน่ง เพื่อช่วยเหลือผู้อำนวยการสถานพินิจ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๔ ศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม และสถานแนะนำทางจิต

มาตรา ๕๔ ศูนย์ฝึกและอบรมเป็นส่วนราชการในกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม มีผู้อำนวยการเป็นผู้บังคับบัญชา มีอำนาจหน้าที่ปกครองดูแลฝึกอบรมเด็กและเยาวชนที่ผู้อำนวยการสถานพินิจส่งตัวมา

มาตรา ๕๕ ให้อธิบดีมีอำนาจออกใบอนุญาตให้ส่วนราชการดำเนินการ หรือให้เอกชน จัดตั้งสถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิตเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด เป็นจำเลย หรือเป็นผู้ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน และมีอำนาจควบคุมดูแลสถานที่ดังกล่าว รวมทั้งมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาตที่ได้ออกให้นั้นด้วย

การออกใบอนุญาตและการเพิกถอนใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๕๖ ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๕๕ ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด ให้ผู้รับใบอนุญาตได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

หมวด ๕ การฝึกอบรม

มาตรา ๕๗ การฝึกอบรมเด็กหรือเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เข้ารับการฝึกอบรม ให้กระทำโดยสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย และศาลเห็นสมควร

การจัดให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรใด ต้องจัดให้เหมาะสมกับอายุ สภาพ ร่างกาย สภาพจิต ภูมิภาวะ และประโยชน์ที่เด็กหรือเยาวชนจะได้รับในอนาคต โดยคำนึงถึงความประสงค์ของเด็กหรือเยาวชนประกอบด้วย

ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมในสถานที่อื่นตามวรรคหนึ่ง ให้สถานที่ดังกล่าวได้รับค่าตอบแทนตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๕๘ เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีอาญาให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ฝึกและอบรม ให้ศาลแจ้งไปยังผู้อำนวยการสถานพินิจซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบส่งเด็กหรือเยาวชนไปยังศูนย์ฝึกและอบรมตามที่ศาลกำหนดในคำพิพากษาหรือคำสั่ง

ในกรณีมีความจำเป็นต้องส่งเด็กหรือเยาวชนไปยังศูนย์ฝึกและอบรมอื่น ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจส่งไปได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล เว้นแต่ในกรณีมีเหตุฉุกเฉิน จะส่งเด็กหรือเยาวชนดังกล่าวไปก่อนก็ได้แล้วรายงานให้ศาลทราบโดยเร็ว ถ้าศาลเห็นว่าการส่งไปเช่นนั้นไม่สอดคล้องกับประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจพิจารณามีคำสั่งตามที่เห็นสมควร

เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีอาญาให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมในสถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิตตามที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและศาลเห็นสมควร ให้ศาลแจ้งไปยังผู้ดูแลหรือผู้ปกครองสถานที่ดังกล่าว เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

มาตรา ๕๙ เด็กหรือเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรมต้องปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับของสถานที่ที่เข้ารับการฝึกอบรม หากผลการฝึกอบรมก้าวหน้าเป็นที่ประจักษ์ หรือได้ทำความชอบเป็นพิเศษ ให้คณะกรรมการสหวิชาชีพเสนอแนะต่อผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิตพิจารณาให้เด็กหรือเยาวชนได้รับประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (๑) เลื่อนชั้น
- (๒) ลาเยี่ยมบ้าน
- (๓) ลดวันฝึกอบรม
- (๔) พักการฝึกอบรม

การเลื่อนชั้น การลาเยี่ยมบ้าน การลดวันฝึกอบรม และการพักการฝึกอบรมให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด แต่การลดวันฝึกอบรมและการพักการฝึกอบรมจะพึงกระทำได้ต่อเมื่อเด็กหรือเยาวชนได้รับการฝึกอบรมมาแล้วไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของระยะเวลาการฝึกอบรมตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล แล้วรายงานให้ศาลทราบภายในสิบห้าวัน ทั้งนี้ ศาลอาจมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นได้หากมีเหตุอันสมควร

มาตรา ๖๐ เด็กหรือเยาวชนที่ได้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๙ (๒) (๓) และ (๔) ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด หากฝ่าฝืนระเบียบให้ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิตมีอำนาจแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรืองดประโยชน์ที่ได้ให้นั้น แล้วรายงานให้ศาลทราบภายในสิบห้าวัน ทั้งนี้ ศาลอาจมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นได้หากมีเหตุอันสมควร

มาตรา ๖๑ เด็กหรือเยาวชนที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับของสถานที่ที่เข้ารับการฝึกอบรม ไม่ตั้งใจรับการฝึกอบรม หลบหนีหรือพยายามหลบหนี หรือกระทำการใดอันก่อให้เกิดความเดือดร้อน รำคาญ หรือขัดต่อความสงบสุขของเด็กหรือเยาวชนอื่น หรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยในสถานที่ฝึกและอบรม ให้คณะกรรมการสหวิชาชีพเสนอแนะต่อผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต ตามที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ พิจารณาดัดประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนนั้นอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (๑) ลดชั้น
- (๒) งดการลาเยี่ยมบ้านเป็นเวลาไม่เกินสองเดือน

(๓) ลดการเข้าร่วมกิจกรรมบางประการที่ศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิตแห่งนั้นจัดให้

(๔) งดหรือเปลี่ยนแปลงประโยชน์ที่ได้รับตามมาตรา ๔๑ (๖) และมาตรา ๕๙ (๓) และ (๔) แล้วรายงานให้ศาลทราบ ศาลอาจพิจารณามีคำสั่งตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๖๒ เมื่อเด็กหรือเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งให้เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต ตามที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ ได้ผ่านหลักสูตรการฝึกอบรมตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดด้วยความเห็นชอบของอธิบดี ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางแล้ว หรือเมื่อผู้อำนวยการโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสหวิชาชีพประจำศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต เห็นว่าเด็กหรือเยาวชนได้

ประพฤตินเป็นคนดีและไม่มีความจำเป็นต้องควบคุมตัวไว้ฝึกอบรมอีกต่อไป ให้ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต เสนอรายงานต่อศาลที่มีเขตอำนาจในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อขอให้พิจารณาปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งได้ผ่านหลักสูตรการฝึกอบรมนั้น หรือปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนก่อนครบกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมขั้นต่ำตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล แล้วแต่กรณีได้

ระหว่างการฝึกอบรมถ้าปรากฏเหตุที่เด็กหรือเยาวชนสมควรได้รับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษหรือวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนในทางที่เป็นคุณแก่เด็กหรือเยาวชน ให้ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต เสนอรายงานต่อศาลที่มีเขตอำนาจในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนรับการฝึกอบรมเพื่อขอให้ศาลพิจารณาเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษหรือวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน

ในกรณีเด็กหรือเยาวชนที่พ้นการฝึกอบรมแล้วประสงค์เข้ารับการศึกษ ฝึกอาชีพหรือวิชาชีพต่อไปให้จบหลักสูตร ให้ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา หรือสถานฝึกและอบรม มีอำนาจให้การสงเคราะห์เด็กหรือเยาวชนโดยจัดให้อยู่ในศูนย์ฝึกและอบรม หรือสถานที่รับการฝึกและอบรม หรือให้เข้ารับการศึกษหรือฝึกอาชีพหรือวิชาชีพแบบเข้ามาเย็นกลับก็ได้

มาตรา ๖๓ ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีอาญาให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปฝึกอบรมหรืออยู่ในความดูแลของสถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิตอื่น นอกจากสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ ให้เด็กหรือเยาวชนยังคงมีสิทธิได้รับหรือถูกตัดประโยชน์ในลักษณะเดียวกับที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๙ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๑ และมาตรา ๖๒ โดยให้ผู้ดูแล หรือผู้ปกครองสถานที่ดังกล่าวที่รับเด็กหรือเยาวชนไว้ในความควบคุมเป็นผู้ทำรายงานเสนอ และให้ศาลมีคำสั่งตามความเหมาะสมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดี ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางกำหนด

มาตรา ๖๔ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๖ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๔ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๔๖ มาใช้บังคับกับสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและศาลเห็นสมควรตามมาตรา ๕๗ ที่รับเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในความควบคุมโดยอนุโลม ทั้งนี้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๖๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม ผู้ดูแลหรือผู้ปกครองสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและศาลเห็นสมควรตามมาตรา ๕๗ และพนักงานอื่นของสถานที่ดังกล่าวตามที่กฎกระทรวงระบุตำแหน่งเพื่อช่วยเหลือบุคคลดังกล่าว เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๖ การสอบสวนคดีอาญา

มาตรา ๖๖ ห้ามมิให้จับกุมเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล การจับกุมเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๖๗ การพิจารณาออกหมายจับเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด นอกจากต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๖๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ให้ศาลคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องอายุ เพศ และอนาคตของเด็กหรือเยาวชน

ที่พึงได้รับการพัฒนาและปกป้องคุ้มครอง หากการออกหมายจับจะมีผลกระทบต่อจิตใจของเด็กหรือเยาวชนอย่างรุนแรงโดยไม่จำเป็น ให้พยายามเลี่ยงการออกหมายจับ โดยใช้วิธีติดตามตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วยวิธีอื่นก่อน

มาตรา ๖๘ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ห้ามมิให้ควบคุม คุมขัง กักขัง คุมความประพฤติ หรือใช้มาตรการอื่นใดอันมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลย เว้นแต่มีหมายหรือคำสั่งของศาล หรือเป็นกรณีการคุมตัวเท่าที่จำเป็นเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๙ มาตรา ๗๐ หรือมาตรา ๗๒

มาตรา ๖๙ ในการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งแก่เด็กหรือเยาวชนนั้นว่าเขาต้องถูกจับ และแจ้งข้อกล่าวหา รวมทั้งสิทธิตามกฎหมายให้ทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ แล้วนำตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับทันที เพื่อให้พนักงานสอบสวนของท้องที่ดังกล่าวส่งตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบโดยเร็ว

ถ้าขณะจับกุมมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย อยู่ด้วยในขณะนั้น ให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งเหตุแห่งการจับให้บุคคลดังกล่าวทราบ และในกรณีความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปี เจ้าพนักงานผู้จับจะสั่งให้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามวรรคหนึ่งก็ได้ แต่ถ้าในขณะนั้นไม่มีบุคคลดังกล่าวอยู่กับผู้ถูกจับ ให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งให้บุคคลดังกล่าวคนใดคนหนึ่งทราบถึงการจับกุมในโอกาสแรกเท่าที่สามารถกระทำได้ และหากผู้ถูกจับประสงค์จะติดต่อสื่อสารหรือปรึกษาหารือกับบุคคลเหล่านั้น ซึ่งไม่เป็นอุปสรรคต่อการจับกุมและอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการได้ ให้เจ้าพนักงานผู้จับดำเนินการให้ตามควรแก่กรณีโดยไม่ชักช้า

ในการจับกุมและควบคุมเด็กหรือเยาวชนต้องกระทำโดยละมุนละม่อม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และไม่เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน และห้ามมิให้ใช้วิธีการควบคุมเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น รวมทั้งมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กไม่ว่ากรณีใดๆ เว้นแต่มีความจำเป็นอย่างอันมีอาจหลีกเลี่ยงได้เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น

ก่อนส่งตัวผู้ถูกจับให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ ให้เจ้าพนักงานผู้จับทำบันทึกการจับกุม โดยแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ ทั้งนี้ ห้ามมิให้ถามค่าให้การผู้ถูกจับ ถ้าขณะทำบันทึกดังกล่าวมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย อยู่ด้วยในขณะนั้น ต้องกระทำต่อหน้าบุคคลดังกล่าวและจะให้ลงลายมือชื่อเป็นพยานด้วยก็ได้ ถ้อยคำของเด็กหรือเยาวชนในชั้นจับกุมมิให้ศาลรับฟังเป็นพยานเพื่อพิสูจน์ความผิดของเด็กหรือเยาวชน แต่ศาลอาจนำมาฟังเป็นคุณแก่เด็กหรือเยาวชนได้

มาตรา ๗๐ เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ หรือเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้ามาพบตัวต่อพนักงานสอบสวน และคดีนั้นเป็นคดีที่ต้องพิจารณาพิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัว ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบถามเด็กหรือเยาวชนในเบื้องต้นเพื่อทราบชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ สัญชาติ ถิ่นที่อยู่ สถานที่เกิดและอาชีพของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนชื่อตัว ชื่อสกุล และรายละเอียดเกี่ยวกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การ ซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัย

อยู่ด้วย แล้วแจ้งข้อกล่าวหาให้บุคคลดังกล่าวทราบ และแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้น อยู่ในเขตอำนาจ เพื่อดำเนินการตามมาตรา ๘๒

การสอบถามเบื้องต้นตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสม โดยไม่เลือกปฏิบัติ และไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันมีลักษณะเป็นการประจานเด็ก หรือเยาวชน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงอายุ เพศ สภาพของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และต้องใช้ภาษา หรือ ถ้อยคำที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้โดยง่าย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถ้าเด็กหรือ เยาวชนไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทยก็ให้จัดหาล่ามให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือจัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือความช่วยเหลืออื่นใดให้ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ หากเด็กหรือเยาวชนประสงค์จะติดต่อสื่อสารหรือปรึกษาหารือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคล หรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย และอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการได้ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการให้ตามควรแก่กรณีโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๗๑ เมื่อได้สอบถามเบื้องต้นและแจ้งข้อกล่าวหาตามมาตรา ๗๐ แล้ว ในกรณีที่เด็ก หรือเยาวชนถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้ามาพบตัวต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามมาตรา ๑๓๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยอนุโลม

มาตรา ๗๒ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ ให้พนักงาน สอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที ทั้งนี้ ภายในเวลาสี่สัปดาห์นับแต่ เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติ ที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนดเวลาสี่สัปดาห์นั้น ด้วย

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดมีบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคล หรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย และบุคคลหรือองค์การดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายังสามารถ ปกครองดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ พนักงานสอบสวนอาจมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บุคคลดังกล่าว ไปปกครองดูแลและส่งให้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลภายในสี่สัปดาห์นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชน ไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนภายหลังถูกจับ ในกรณีเช่นว่านี้ หากมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเด็กหรือ เยาวชนจะไม่ไปศาล พนักงานสอบสวนจะเรียกประกันจากบุคคลดังกล่าวตามควรแก่กรณีก็ได้

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้นำไปใช้บังคับในคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบ ปรับได้

มาตรา ๗๓ เมื่อเด็กหรือเยาวชนมาอยู่ต่อหน้าศาล ให้ศาลตรวจสอบว่าเป็นเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือไม่ การจับและการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่ หากการจับเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป ถ้าเด็กหรือเยาวชนยังไม่มี ที่ปรึกษากฎหมาย ให้ศาลแต่งตั้งให้ และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจมีคำสั่งให้มอบตัว เด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคล หรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชน ในระหว่างการดำเนินคดี โดยกำหนดให้บุคคล ดังกล่าวมีหน้าที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปพบพนักงานสอบสวนหรือพนักงานคุมประพฤติหรือศาล แล้วแต่ กรณี

ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำของเด็กหรือเยาวชนมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในสถานพินิจหรือในสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควร

ถ้าเยาวชนนั้นมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่น หรือมีอายุเกินยี่สิบปีบริบูรณ์แล้วศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมไว้ในเรือนจำหรือสถานที่อื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่ผู้ดูแลตามวรรคหนึ่งหรือการปล่อยชั่วคราว หากปรากฏต่อศาลว่าเด็กหรือเยาวชนมีความจำเป็นต้องเข้ารับการบำบัดรักษา หรือรับคำปรึกษาแนะนำหรือเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดใดๆ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการเช่นนั้นด้วยก็ได้

มาตรา ๗๔ ก่อนมีคำสั่งควบคุมหรือคุมขังเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือซึ่งเป็นจำเลยทุกครั้ง ให้ศาลสอบถามเด็กหรือเยาวชนหรือที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนนั้นว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงความจำเป็นหรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาไต่สวนเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้

ในการพิจารณาออกคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และการควบคุมหรือคุมขังเด็กหรือเยาวชนให้กระทำเป็นทางเลือกสุดท้าย

มาตรา ๗๕ ในการสอบสวน ให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสมโดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันมีลักษณะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงอายุ เพศ สภาพของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และต้องใช้ภาษาและถ้อยคำที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้ง่าย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทยให้จัดหาล่ามให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือจัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือความช่วยเหลืออื่นใดให้ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

ในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าเด็กหรือเยาวชนมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของเด็กหรือเยาวชนอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ทั้งนี้ เมื่อคำนึงถึงอายุ เพศ และสภาพจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดแต่ละราย

ในการแจ้งข้อหาและการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนตามวรรคสอง บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยจะเข้าร่วมรับฟังการสอบสวนดังกล่าวด้วยก็ได้

มาตรา ๗๖ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมเด็กหรือเยาวชน หรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีหรืออนุญาตให้มีหรือยินยอมให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน

มาตรา ๗๗ ในระหว่างการสอบสวน หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุของเด็กที่ถูกจับกุมหรือควบคุมให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนินการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่หากปรากฏภายหลังว่าเด็กนั้นมีอายุไม่เกินสิบปีในขณะที่กระทำความผิดและเด็กอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจหรือองค์การอื่นใด ให้สถานพินิจหรือองค์การดังกล่าวรายงานให้ศาลทราบเพื่อให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวเด็กและดำเนินการต่อไปตามที่กำหนดไว้ในวรรคสองโดยอนุโลม

หากปรากฏเป็นที่แน่ชัดว่าเด็กซึ่งถูกจับกุมหรือควบคุมนั้นในขณะที่กระทำความผิดอายุไม่เกินสิบปีบริบูรณ์ให้ดำเนินการต่อไป ดังนี้

(๑) ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อสอบสวนเสร็จแล้วให้พนักงานสอบสวนทำความเข้าใจเห็นว่าเด็กนั้นได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา หรือไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา หรือพยานหลักฐานรับฟังไม่ได้ว่าเด็กกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

ในระหว่างการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนมอบตัวเด็กให้อยู่ในความปกครองดูแลของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย ในกรณีที่เด็กไม่มีบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การดังกล่าว ให้ส่งตัวเด็กไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องภายในเวลาไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

(๒) ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าเด็กไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาหรือพยานหลักฐานรับฟังไม่ได้ว่าเด็กกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือองค์การซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ แล้วแต่กรณี ทราบในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องภายในเวลาไม่เกินสิบห้าวันนับแต่วันที่รับทราบความเห็นของพนักงานอัยการ

(๓) หากพนักงานอัยการเห็นว่าเด็กนั้นได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องภายในเวลาไม่เกินสิบห้าวันนับแต่วันที่รับทราบความเห็นของพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการต่อไปตามกฎหมายดังกล่าว ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

มาตรา ๗๘ เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา ๖๙ วรรคหนึ่ง หรือกรณีเด็กหรือเยาวชนปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๗๐ วรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการสอบสวน และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวให้ทันภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุมหรือปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน แล้วแต่กรณี

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินหกเดือน แต่ไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หากเกิดความจำเป็นไม่สามารถฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้นต่อศาลได้ทันภายในระยะเวลาดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณียื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินห้าปี ไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อศาลสั่งอนุญาตให้ผิดฟ้องครบสองครั้งแล้ว หากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปอีก โดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะอนุญาตตามคำขอนั้นได้ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการได้แสดงถึงเหตุจำเป็นและนำพยานมาเบิกความประกอบจนเป็นที่พอใจแก่ศาล ในกรณีเช่นว่านี้ศาลมีอำนาจสั่งอนุญาตให้ผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง

การผิดฟ้องตามวรรคสองและวรรคสาม ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจผิดฟ้องต่อศาลที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบอยู่ในเขตอำนาจศาลนั้นได้

ในการพิจารณาคำร้องขอผิดฟ้อง ถ้าเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นผู้ต้องหา ยังไม่มีที่ปรึกษา กฎหมายให้ศาลแต่งตั้งให้เพื่อแถลงข้อคัดค้านหรือซักถามพยาน

มาตรา ๗๙ ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาหลบหนีจากการควบคุมในระหว่างสอบสวน มิให้นับระยะเวลาที่หลบหนีนั้นรวมเข้าในกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๗๘

มาตรา ๘๐ ห้ามมิให้พนักงานอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๗๘ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอัยการสูงสุด

มาตรา ๘๑ ในกรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวน จำต้องควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาไว้ก่อนส่งตัวไปศาลตามมาตรา ๗๐ และมาตรา ๗๒ ห้ามมิให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหานั้นไว้ปะปนกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ และห้ามมิให้ควบคุมไว้ในห้องขังที่จัดไว้สำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่

มาตรา ๘๒ เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจได้รับแจ้งการจับกุมเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา ๗๐ วรรคหนึ่ง หรือได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา ๗๓ แล้ว ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะข้อเท็จจริงตามมาตรา ๓๖ (๑) เว้นแต่ในคดีอาญา ซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นว่าการสืบเสาะข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่จำเป็นแก่คดี จะสั่งงดการสืบเสาะข้อเท็จจริงนั้นเสียก็ได้ แล้วให้แจ้งไปยังพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้อง

(๒) ทำรายงานในคดีที่มีการสืบเสาะเพื่อแสดงถึงข้อเท็จจริงตามมาตรา ๓๖ (๑) และแสดงความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน แล้วส่งรายงานและความเห็นนั้นไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี และถ้ามีการฟ้องร้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาล ให้เสนอรายงานและความเห็นนั้นต่อศาลพร้อมทั้งความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษ หรือการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนด้วย

(๓) ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ ให้เด็กหรือเยาวชนได้รับการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(ก) ทำความสะอาดร่างกายและเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย

(ข) ให้แพทย์ตรวจสภาพร่างกายและสภาพจิตใจในเบื้องต้น และถ้าเห็นสมควรให้จิตแพทย์ตรวจสภาพจิตด้วย

(ค) ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนเจ็บป่วย ซึ่งควรจะได้การรักษาพยาบาลก่อนดำเนินคดี ให้มีอำนาจสั่งให้ได้รับการรักษาพยาบาลในสถานพินิจหรือสถานพยาบาลอื่นตามที่เห็นสมควร ในกรณีเช่นว่านี้ให้แจ้งไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่เกี่ยวข้องด้วย

มาตรา ๘๓ เมื่อศาลพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ให้ศาลหักจำนวนวันที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจหรือเรือนจำหรือสถานที่อื่นใดที่ได้รับการมอบหมายให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาคดี

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนเข้าตรวจสภาพร่างกายหรือสภาพจิต หรือรับการรักษาพยาบาลหรือแก้ไข บำบัด หรือฟื้นฟูในสถานพยาบาล หรือศาลกำหนดเงื่อนไขระหว่างปล่อยชั่วคราวตามมาตรา ๗๓ วรรคสี่ ให้ศาลหักจำนวนวัน ที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในเงื่อนไขดังกล่าวให้แก่เด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องคำพิพากษาให้ลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน

มาตรา ๘๔ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ห้ามมิให้เปิดเผยหรือนำประวัติการกระทำความผิดอาญาของเด็กหรือเยาวชนไปพิจารณาให้เป็นผลร้ายหรือเป็นการเลือกปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม

แก่เด็กหรือเยาวชนนั้นไม่ว่าในทางใดๆ เว้นแต่เป็นการใช้ประกอบดุลพินิจของศาลเพื่อกำหนดวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน หากมีการฝ่าฝืนให้ศาลสั่งระงับการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือเพิกถอนการกระทำนั้น และอาจกำหนดค่าเสียหายหรือบรรเทาผลร้ายหรือมีคำสั่งให้จัดการแก้ไขเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นตามที่เห็นสมควร

เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยที่อยู่ในระหว่างการควบคุมดูแลของบุคคลหรือองค์การใดๆ จะต้องได้รับการฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจ และส่งเสริมให้มีโอกาสกลับคืนสู่สังคม รวมทั้งได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรมและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หากมีการแสวงหาประโยชน์ การกระทำอันมิชอบ การทรมาน การลงโทษ การปฏิบัติที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้ารูปแบบอื่น หรือกระทำการใดๆ ที่มีได้เป็นไปเพื่อฟื้นฟูร่างกายหรือจิตใจหรือเพื่อการกลับคืนสู่สังคม และมีลักษณะที่ขัดต่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน ให้ศาลสั่งระงับหรือเพิกถอนการกระทำที่ฝ่าฝืน และกำหนดค่าเสียหายหรือบรรเทาผลร้ายหรือมีคำสั่งให้จัดการแก้ไขเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๘๕ ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในความควบคุมระหว่างการสอบปากคำ ตามมาตรา ๖๙ และมาตรา ๗๐ หรืออยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ ระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดีที่ดีระหว่างการตรวจสภาพร่างกายหรือสภาพจิตหรือรับการรักษาพยาบาลก็ดี ไม่ให้ถือว่าเป็นการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าศาลพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ให้ศาลหักจำนวนวันที่อยู่ในความควบคุมระหว่างการสอบปากคำ หรืออยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนถูกส่งตัวไปควบคุมไว้เพื่อฝึกอบรมตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล หลบหนีไปจากการควบคุมแล้วภายหลังจับตัวมาได้ ให้ศาลชั้นต้นที่พิพากษาหรือมีคำสั่ง หรือศาลชั้นต้นที่มีเขตอำนาจในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนถูกส่งตัวไปควบคุมไว้เพื่อฝึกอบรม มีอำนาจสั่งกำหนดเวลาที่ต้องฝึกอบรมเพิ่มขึ้นตามที่เห็นสมควรแทนการลงโทษอาญาก็ได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าเวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์

หมวด ๗ มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา

มาตรา ๘๖ ในคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี เมื่อคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต อาชีพ ฐานะ และเหตุแห่งการกระทำความผิดแล้ว หากผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง ให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติและหากจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนอาจกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติด้วยก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยนความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน บรรเทา ทดแทน หรือชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ชุมชนและสังคม แล้วเสนอความเห็นประกอบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณา ทั้งนี้ การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย และเด็กหรือเยาวชนด้วย

เมื่อพนักงานอัยการได้รับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจตามวรรคหนึ่งแล้ว หากมีข้อสงสัยอาจสอบถามผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาได้ ถ้าพนักงานอัยการ ไม่เห็นชอบด้วยกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้ส่งแก้ไขแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

หรือสั่งดำเนินคดีต่อไปและให้ผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้งคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้พนักงานสอบสวนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ หากพนักงานอัยการเห็นว่าแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนแล้วเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมให้พนักงานอัยการเห็นชอบกับแผนดังกล่าว และให้มีการดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูดังกล่าวได้ทันที พร้อมทั้งให้รายงานให้ศาลทราบ

ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงแก่ศาลว่ากระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ศาลพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร

ศาลต้องมีคำสั่งตามวรรคสามภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับรายงาน ทั้งนี้ ให้ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาออกข้อกำหนดเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินการของศาลด้วย

แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรานี้ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย

มาตรา ๘๗ ในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา ๘๖ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจเชิญฝ่ายเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ฝ่ายผู้เสียหาย และนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมประชุม และหากเห็นสมควรอาจเชิญผู้แทนชุมชนหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิด หรือพนักงานอัยการด้วยก็ได้ ทั้งนี้ จะต้องจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้แล้วเสร็จและเสนอให้พนักงานอัยการพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำ

แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องไม่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชน เว้นแต่ เป็นการกำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชนนั้นหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ และไม่มีลักษณะเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กหรือเยาวชน

แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามวรรคหนึ่ง อาจกำหนดให้ว่ากล่าวตักเตือน กำหนดเงื่อนไขให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ และหากจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนอาจกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติตามด้วยก็ได้ กำหนดให้ชดใช้เยียวยาความเสียหาย กำหนดให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ไม่เกินสามสิบชั่วโมง หรือกำหนดให้นำมาตรการอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างมาใช้ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้ ระยะเวลาในการปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องไม่เกินหนึ่งปี

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๘๘ ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้น หากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานให้พนักงานอัยการทราบ และแจ้งให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป

เมื่อมีการปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูครบถ้วนแล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานให้พนักงานอัยการทราบ หากพนักงานอัยการเห็นชอบให้มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้น คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการให้เป็นที่สุด และสิทธิภาคีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้มีส่วนได้เสียที่จะดำเนินคดีส่วนแบ่ง และให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานคำสั่งไม่ฟ้องให้ศาลทราบ

มาตรา ๘๙ ในระหว่างจัดทำและปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการงดการสอบปากคำหรือดำเนินการใดๆ เฉพาะกับเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำ

ความผิดไว้ก่อน ทั้งนี้ มิให้นำระยะเวลาในการจัดทำและการปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรวมเข้าในกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๗๘

มาตรา ๙๐ เมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินยี่สิบปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกมาก่อน เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ก่อนมีคำพิพากษา หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำและผู้เสียหายยินยอมและโจทก์ไม่คัดค้าน เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าพฤติการณ์แห่งคดีไม่เป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมเกินสมควร และศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้ และผู้เสียหายอาจได้รับการชดเชยเยียวยาตามสมควรหากนำวิธีจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งเป็นประโยชน์ต่ออนาคตของเด็กหรือเยาวชน และต่อผู้เสียหายมากกว่าการพิจารณาพิพากษา ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่ศาลเห็นสมควรจัดให้มีการดำเนินการเพื่อจัดทำแผนดังกล่าว โดยมีเงื่อนไขให้เด็กหรือ เยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติ แล้วเสนอต่อศาลเพื่อพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่ที่ศาลมีคำสั่ง หากศาลเห็นชอบด้วยกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้ดำเนินการตามนั้นและให้มีคำสั่งจำหน่ายคดีไว้ชั่วคราว หากศาลไม่เห็นชอบ ให้ดำเนินการกระบวนการพิจารณาต่อไป

มาตรา ๙๑ การประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา ๙๐ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้ประสานการประชุม โดยให้มีผู้เข้าร่วมประชุมตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๗ ทั้งนี้ พนักงานอัยการจะเข้าร่วมประชุมด้วยก็ได้

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา ๙๐ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

มาตรา ๙๒ ในกรณีที่ผู้มีส่วนที่ปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่ศาลเห็นชอบฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหรือมีเหตุจำเป็นต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้น ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่ศาลสั่งให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรายงานให้ศาลทราบและให้ศาลพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควรหรือยกคดีขึ้นพิจารณาต่อไป แต่ถ้าปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูครบถ้วนแล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่ศาลสั่งให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรายงานให้ศาลทราบ หากศาลเห็นชอบด้วย ให้ศาลสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ และมีคำสั่งในเรื่องของกลาง โดยให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้มีส่วนได้เสียที่จะดำเนินคดีส่วนแพ่ง

มาตรา ๙๓ ในกรณีที่การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูไม่สำเร็จและต้องดำเนินคดีกับเด็กหรือเยาวชนนั้นต่อไปห้ามมิให้นำข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่ได้มาจากการประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา ๘๖ และมาตรา ๙๑ มาใช้อ้างต่อศาล

มาตรา ๙๔ ให้ผู้เข้าร่วมประชุมในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา ๘๖ หรือแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา ๙๐ และมาตรา ๑๓๒ ได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าตอบแทนอย่างอื่นตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

หมวด ๘ อำนาจศาลเกี่ยวกับคดีอาญา

มาตรา ๙๕ คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งมีเขตอำนาจในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติ มีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับความผิดนั้น

แต่ถ้าเพื่อประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนให้ศาลแห่งท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดมีอำนาจ
รับพิจารณาคดีนั้นได้

มาตรา ๙๖ ถ้าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญาร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชน
ให้แยกฟ้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ถ้าโจทก์ยื่นฟ้องเด็กหรือเยาวชนร่วมกับบุคคล
ซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชนต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา แต่ต่อมาความปรากฏแก่ศาลนั้นว่าจำเลยเป็นเด็ก
หรือเยาวชนและถ้าศาลเห็นสมควร ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดามีอำนาจโอนคดีเด็กหรือเยาวชน
ไปพิจารณายังศาลเยาวชนและครอบครัวตามกรณีบัญญัติไว้ในมาตรา ๙๕ แต่ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรโอนคดี
ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดามีอำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนตามที่บัญญัติไว้ใน
พระราชบัญญัตินี้แก่จำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ไม่ทำให้การดำเนินการในชั้นสอบสวน
และการพิจารณาพิพากษาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาตั้งกล่าวเสียไป

มาตรา ๙๗ เพื่อประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้ บุคคลใดอายุยังไม่เกินยี่สิบปีบริบูรณ์
กระทำความผิดและเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา ถ้าศาลนั้นพิจารณาโดยคำนึงถึง
สภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญา และนิสัยแล้ว เห็นว่าบุคคลนั้นยังมีสภาพเช่นเดียวกับเด็กหรือเยาวชน
ให้มีอำนาจส่งโอนคดีไปพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีอำนาจและให้ถือว่าบุคคลนั้นเป็นเด็กหรือ
เยาวชน

คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ถ้าศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณา
โดยคำนึงถึงสภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญา และนิสัยแล้ว เห็นว่าในขณะกระทำความผิด หรือในระหว่าง
การพิจารณา เด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดมีสภาพเช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปี
บริบูรณ์ขึ้นไป ให้มีอำนาจส่งโอนคดีไปพิจารณาในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้

มาตรา ๙๘ ในกรณีที่มีการโอนคดีจากศาลเยาวชนและครอบครัวไปยังศาลอื่นตามมาตรา
๒๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะโอนคดีไปยังศาลอื่นที่ใช้วิธีพิจารณาคดีต่างกับศาล
เยาวชนและครอบครัวไม่ได้

หมวด ๙ การฟ้องคดีอาญา

มาตรา ๙๙ ห้ามมิให้ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาซึ่งมีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด
ต่อศาลเยาวชนและครอบครัว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้น
อยู่ในเขตอำนาจ

เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจได้รับการร้องขอของผู้เสียหายที่จะฟ้องคดีอาญาตามวรรคหนึ่ง
แล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจดำเนินการสืบสวนและสอบสวนว่าข้อกล่าวหาอันมีมูลสมควรอนุญาตให้
ผู้เสียหายฟ้องหรือไม่ แล้วแจ้งให้ผู้เสียหายทราบว่าจะอนุญาตให้ฟ้องหรือไม่อนุญาตให้ฟ้อง

ในกรณีที่ผู้อำนวยการสถานพินิจไม่อนุญาตให้ฟ้อง ผู้เสียหายจะร้องต่อศาลขอให้ส่งอนุญาต
ก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลเรียกผู้อำนวยการสถานพินิจมาสอบถามแล้วสั่งตามที่เห็นสมควร คำสั่งศาลให้
เป็นที่สุด

เมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้ไต่สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งประทับฟ้องของผู้เสียหาย
แล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจดำเนินการตามมาตรา ๘๒ ตามควรแก่กรณี

มาตรา ๑๐๐ ก่อนที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะอนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้องคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิด ให้ศาลแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจทราบก่อน ในกรณีเช่นนี้ ถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาโดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา ๘๖ แล้ว เห็นว่าเพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชน สมควรให้มีการคุ้มครองประพฤติดังกล่าวของเด็กหรือเยาวชนนั้นก็ให้เสนอความเห็นต่อศาล ถ้าศาลเห็นสมควรก็ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าวของเด็กหรือเยาวชนได้และให้นำมาตรา ๑๓๘ และมาตรา ๑๓๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๐๑ ในท้องที่ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดดำเนินการแล้ว ให้อัยการสูงสุดแต่งตั้งพนักงานอัยการคนหนึ่งหรือหลายคนตามความจำเป็นเพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดและจะต้องฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว

หมวด ๑๐ การพิจารณาคดีอาญา

มาตรา ๑๐๒ ถ้าศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวเห็นเป็นการสมควรที่จะควบคุมเด็กหรือเยาวชนไว้ในระหว่างพิจารณา ให้ศาลสั่งให้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนไว้ยังสถานพินิจหรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควร

ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือผู้ปกครองสถานที่ที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนมีหน้าที่จัดส่งตัวเด็กหรือเยาวชนมายังศาลตามคำสั่งศาล

มาตรา ๑๐๓ ห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กในระหว่างเวลาที่จำเป็นต้องควบคุมเด็กนั้นไว้เพื่อการพิจารณาคดี เว้นแต่ในคดีที่มีข้อหาว่าเด็กกระทำความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินสิบปี

มาตรา ๑๐๔ เมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้รับฟ้องคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ศาลแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ และบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยทราบถึงวันและเวลาดำเนินการพิจารณาของศาลโดยไม่ชักช้า ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรศาลจะเรียกให้บุคคลดังกล่าวมาฟังการพิจารณาด้วยก็ได้

ในกรณีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวได้รับฟ้องคดีที่พนักงานอัยการฟ้องต่อศาลตามมาตรา ๘๐ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจดำเนินการตามมาตรา ๘๒ ตามควรแก่กรณี

มาตรา ๑๐๕ เมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้รับฟ้องคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดแล้ว อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว แล้วแต่กรณี จะเป็นเจ้าของสำนวนหรือจะให้ผู้พิพากษาคนใดคนหนึ่งในศาลนั้นเป็นเจ้าของสำนวนก็ได้

มาตรา ๑๐๖ ไม่ว่าเวลาใดก่อนศาลชี้ขาดตัดสินคดี ถ้าผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนเห็นสมควรให้มีอำนาจเรียกจำเลยไปสอบถามเป็นการเฉพาะตัวเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อหาและสาเหตุแห่งการกระทำความผิด บุคลิกลักษณะ ท่วงที วาจา และข้อเท็จจริงตามมาตรา ๑๑๕ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาพิพากษาคดีนั้น ทั้งนี้ ให้กระทำในห้องที่เหมาะสมซึ่งมิใช่ห้องพิจารณาคดี โดยอาจมอบหมายให้ผู้พิพากษาสมทบกระทำการแทนได้

มาตรา ๑๐๗ การพิจารณาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลยให้กระทำในห้องที่มีใช้ห้องพิจารณาคดีธรรมดา แต่ถ้าไม่อยู่ในวิสัยที่จะกระทำได้ ให้พิจารณาคดีในห้องสำหรับพิจารณาคดีธรรมดา แต่ต้องไม่ปะปนกับการพิจารณาคดีธรรมดา

มาตรา ๑๐๘ การพิจารณาคดีในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวให้กระทำเป็นการลับ และเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีเท่านั้นมีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาคดีได้ ซึ่งได้แก่

- (๑) จำเลย ที่ปรึกษาทนายความของจำเลย และผู้ควบคุมตัวจำเลย
- (๒) บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย
- (๓) พนักงานศาล และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร
- (๔) โจทก์ และทนายโจทก์
- (๕) พยาน ผู้ชำนาญการพิเศษ และล่าม
- (๖) พนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นของสถานพินิจ
- (๗) บุคคลอื่นที่ศาลเห็นสมควรอนุญาต

มาตรา ๑๐๙ ถ้าศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวเห็นว่าจำเลยไม่ควรฟังคำให้การของพยานในตอนหนึ่งตอนใด ศาลมีอำนาจสั่งให้จำเลยออกไปนอกห้องพิจารณาได้ แต่เมื่อศาลสั่งให้จำเลยกลับเข้ามาฟังการพิจารณา ให้ศาลแจ้งข้อความที่พยานเบิกความไปแล้วให้จำเลยทราบเท่าที่ศาลเห็นสมควร

มาตรา ๑๑๐ ในการพิจารณาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลย ถ้าศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวเห็นสมควรที่จะพูดกับจำเลยโดยเฉพาะ หรือเห็นว่าบุคคลบางคนไม่ควรอยู่ในห้องพิจารณา ศาลมีอำนาจสั่งให้บุคคลทั้งหมดหรือบุคคลที่ศาลเห็นว่าไม่ควรอยู่ในห้องพิจารณาออกไปนอกห้องพิจารณาได้

มาตรา ๑๑๑ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลย ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้องมาเป็นพยานเพื่อสอบถามข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับจำเลยได้

มาตรา ๑๑๒ ในการพิจารณาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลย เมื่อศาลเห็นเองหรือปรากฏจากรายงานของผู้อำนวยการสถานพินิจว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครองใช้อำนาจปกครองโดยมิชอบเกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชน กระทำทารุณกรรม หรือกระทำการอันมีลักษณะก่อหนุให้เด็กหรือเยาวชนประพฤตินิสัยเสียหยา หรือปล่อยปละละเลยให้เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ศาลไต่สวนเพื่อหาข้อเท็จจริงได้ หากเห็นสมควรศาลอาจสั่งถอนอำนาจปกครองหรือความเป็นผู้ปกครองทั้งหมด หรือบางส่วนเป็นการชั่วคราว เป็นเวลาไม่เกินสองปี แต่ต้องไม่เกินกว่าเยาวชนนั้นบรรลุนิติภาวะ และตั้งบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะหรือครอบครัวอุปถัมภ์หรือผู้แทนองค์การด้านเด็กที่ยอมรับเด็กหรือเยาวชนนั้นไว้ในความปกครองดูแลเป็นผู้ปกครองชั่วคราว หรือจะตั้งผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในเขตอำนาจเป็นผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนนั้นชั่วคราว หรือสั่งให้เด็กหรือเยาวชนไปรับการคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก

ผู้ปกครองชั่วคราวที่ศาลตั้งตามวรรคหนึ่งให้มีอำนาจหน้าที่อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเกี่ยวกับการกำหนดที่อยู่ การอบรมสั่งสอน การคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือการให้การอุปการะเลี้ยงดูแก่เด็ก

หรือเยาวชนตามสมควรแก่ความสามารถและฐานานุรูป และให้นำบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการใช้อำนาจปกครองและการตั้งผู้ปกครองมาใช้บังคับแก่การตั้งผู้ปกครองชั่วคราวโดยอนุโลม

มาตรา ๑๑๓ เมื่อครบระยะเวลาการตั้งผู้ปกครองชั่วคราวตามมาตรา ๑๑๒ ให้ผู้ถูกถอนอำนาจปกครองหรือความเป็นผู้ปกครองกลับมีอำนาจหน้าที่ดังเดิม เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

ถ้าผู้ถูกถอนอำนาจปกครองหรือความเป็นผู้ปกครองตามมาตรา ๑๑๒ เห็นว่าเหตุดังกล่าวสิ้นไปแล้ว เมื่อตนเองหรือญาติของเด็กหรือเยาวชนหรือบุคคลหรือครอบครัวอุปถัมภ์ หรือผู้อำนวยการสถานพินิจร้องขอ ศาลจะสั่งให้ ผู้ถูกถอนอำนาจปกครองหรือความเป็นผู้ปกครองมีอำนาจดังเดิมก็ได้

การที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองถูกถอนอำนาจปกครองหรือความเป็นผู้ปกครองบางส่วนตามมาตรา ๑๑๒ ไม่เป็นเหตุให้ผู้นั้นพ้นจากหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนตามกฎหมาย

มาตรา ๑๑๔ การพิจารณาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลย ไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาโดยเคร่งครัด และให้ใช้ถ้อยคำที่จำเลยสามารถเข้าใจได้ง่าย กับต้องให้โอกาสจำเลยรวมทั้งบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้อง แลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ความรู้สึก และความคิดเห็น ตลอดจนระบุและซักถามพยานได้ไม่ว่าในเวลาใดๆ ในระหว่างที่มีการพิจารณาคดีนั้น

มาตรา ๑๑๕ ในการพิจารณาคดีที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลย ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวถือว่าประวัติ อายุ เพศ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของจำเลย ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับจำเลย และของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้อง เป็นประเด็นที่จะต้องพิจารณาด้วย

มาตรา ๑๑๖ ในกรณีที่ไม่มี การสืบเสาะข้อเท็จจริงตามมาตรา ๘๒ (๑) ถ้าศาลเห็นสมควรจะสั่งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจสืบเสาะข้อเท็จจริงข้อใดข้อหนึ่งหรือทั้งหมดตามมาตรา ๓๖ (๑) และทำรายงานพร้อมทั้งความเห็นตามมาตรา ๘๒ (๒) เสนอต่อศาลก็ได้

มาตรา ๑๑๗ ในกรณีที่ได้มีการสืบเสาะข้อเท็จจริงตามมาตรา ๓๖ (๑) หรือมาตรา ๑๑๖ แล้ว ถ้าศาลเห็นว่ารายงานของผู้อำนวยการสถานพินิจเกี่ยวกับข้อเท็จจริงตามมาตรา ๑๑๕ ยังมีข้อที่ควรสืบเสาะเพิ่มเติม ก็ให้มีอำนาจสั่งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจสืบเสาะข้อเท็จจริงเพิ่มเติมและทำรายงานพร้อมทั้งความเห็นเสนอต่อศาลได้

มาตรา ๑๑๘ การพิจารณาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลย ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวจะรับฟังรายงานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงตามมาตรา ๑๑๕ ที่มีใช้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ถูกฟ้องโดยไม่ต้องมีพยานบุคคลประกอบรายงานนั้นก็ได้ แต่ถ้าศาลจะรับฟังรายงานเช่นนั้นให้เป็นผลร้ายแก่จำเลยแล้ว ให้ศาลแจ้งข้อความตามรายงานนั้นให้จำเลยทราบ ในกรณีเช่นนั้นจำเลยมีสิทธิที่จะแถลงคัดค้านและสืบพยานหักล้างได้

มาตรา ๑๑๙ ในการพิจารณาและพิพากษาคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งควรจะได้รับ การฝึกอบรม สั่งสอน และสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการที่จะลงโทษ และในการพิพากษาคดีนั้นให้ศาลคำนึงถึงบุคลิกลักษณะ สภาพร่างกายและสภาพจิตของเด็กหรือเยาวชน

ซึ่งแตกต่างกันเป็นคณๆ ไป และลงโทษหรือเปลี่ยนโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ให้เหมาะสมกับตัวเด็กหรือเยาวชน และพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง แม้เด็กหรือเยาวชนนั้นจะได้กระทำความผิดร่วมกัน

มาตรา ๑๒๐ ในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว จำเลยจะมีทนายความแก้คดีแทนไม่ได้ แต่ให้จำเลยมีที่ปรึกษากฎหมายเพื่อปฏิบัติหน้าที่ทำนองเดียวกับทนายความได้ ในกรณีที่จำเลยไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ให้ศาลแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้

มาตรา ๑๒๑ ที่ปรึกษากฎหมายตามมาตรา ๑๒๐ ต้องมีคุณสมบัติเป็นทนายความ ตามกฎหมายว่าด้วยทนายความและผ่านการอบรมเรื่องวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา การสังคมสงเคราะห์ และความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

มาตรา ๑๒๒ ศาลเยาวชนและครอบครัวทุกศาลอาจรับจดทะเบียนผู้ที่จะประสงค์จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายที่ศาลแต่งตั้งในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวก็ได้

การจดทะเบียนตามวรรคหนึ่ง และการลบชื่อออกจากบัญชี ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

มาตรา ๑๒๓ ที่ปรึกษากฎหมายซึ่งศาลแต่งตั้ง ให้ได้รับค่าป่วยการตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๑๒๔ ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจวางระเบียบปฏิบัติของที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

มาตรา ๑๒๕ ถ้าปรากฏแก่ศาลว่าที่ปรึกษากฎหมายซึ่งจำเลยหรือศาลแต่งตั้งนั้นไม่เหมาะสมที่จะเป็นผู้ช่วยเหลือจำเลยในคดีใด ก็ให้ศาลสั่งเพิกถอนเสีย

มาตรา ๑๒๖ ในระหว่างที่เด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมตัวอยู่ในสถานพินิจหรือสถานที่อื่นใดที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชน ถ้าศาลเห็นสมควรศาลจะมีคำสั่งปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนชั่วคราวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ หรือจะมอบตัวเด็ก หรือเยาวชนแก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคล หรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ แต่ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งมอบตัวเด็กหรือเยาวชนแก่บุคคลหรือองค์การดังกล่าว ให้ศาลเรียกผู้อำนวยการสถานพินิจหรือผู้ปกครองสถานที่ที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชน แล้วแต่กรณี มาสอบถามความเห็นก่อน

ในกรณีที่ความผิดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปี ให้ศาลสอบถามความเห็นของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ประกอบการพิจารณาปล่อยชั่วคราว เว้นแต่ ไม่อาจสอบถามได้โดยมีเหตุอันสมควรศาลจะงดการสอบถามเสียก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุขึ้นไว้

ถ้าบุคคลหรือองค์การที่รับมอบตัวเด็กหรือเยาวชนไว้จากศาล แสดงให้เห็นที่พอใจแก่ศาลได้ว่า ไม่สามารถจะอบรมดูแลเด็กหรือเยาวชนต่อไปได้ และขอมอบตัวเด็กหรือเยาวชนต่อศาล ก็ให้ศาลส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมไว้ในสถานพินิจหรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควร

มาตรา ๑๒๗ ในกรณีที่จำเลยไม่สามารถมาฟังการพิจารณา ถ้าศาลเห็นสมควรศาลจะสั่งให้สืบพยานในข้อที่ไม่เกี่ยวกับประเด็นที่ว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่กลับหลังจำเลยได้ แต่ทั้งนี้ต้องกระทำต่อหน้าที่ปรึกษากฎหมายของจำเลยนั้น

มาตรา ๑๒๘ การให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนมาศาล ถ้าศาลได้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไว้กับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลหรือองค์การอื่นตามมาตรา ๗๓ หรือมาตรา ๑๒๖ ให้ศาลออกหมายเรียกให้เด็กหรือเยาวชนนั้นมาศาล ถ้าได้ส่งหมายเรียกให้บุคคลดังกล่าวรับไว้แล้ว ให้ถือว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นได้รับหมายเรียกแล้ว ให้บุคคลซึ่งได้รับหมายเรียกส่งตัวเด็กหรือเยาวชนมาศาลตามหมายเรียก ถ้าไม่ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นมาโดยจงใจหรือโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้บุคคลเช่นนั้นชำระเงินจำนวนไม่เกินห้าพันบาทแก่ศาลภายในเวลาที่ศาลเห็นสมควร ในกรณีเช่นว่านี้ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการบังคับคดีมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๒๙ ในการควบคุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยมาหรือไปจากศาล หรือในระหว่างควบคุมตัวไว้ก่อนนำเข้าห้องพิจารณา ถ้าไม่ได้รับอนุญาตจากศาลห้ามมิให้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนนั้นปะปนกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่

มาตรา ๑๓๐ ห้ามมิให้ผู้ใดบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียงของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือโฆษณาข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว หรือชื่อสกุล ของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรือโฆษณาข้อความเปิดเผยประวัติ การกระทำความผิด หรือสถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้น

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่การกระทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาโดยได้รับอนุญาตจากศาลหรือการกระทำที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

หมวด ๑๑ การพิพากษาคดีอาญา

มาตรา ๑๓๑ ในกรณีที่ได้มีการสืบเสาะข้อเท็จจริงตามมาตรา ๓๖ (๑) ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวจะพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนได้ต่อเมื่อได้รับทราบรายงานและความเห็นจากผู้อำนวยการสถานพินิจตามมาตรา ๘๒ (๒) หรือมาตรา ๑๑๖ หรือมาตรา ๑๑๗ แล้ว และถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจขอแถลงเพิ่มเติมด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือให้ศาลรับไว้ประกอบการพิจารณาด้วย

มาตรา ๑๓๒ ในกรณีที่ศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรจะมีคำพิพากษาหรือ บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยร้องขอ เมื่อศาลสอบถามผู้เสียหายแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยชั่วคราวแล้วมอบตัวจำเลยให้บุคคลดังกล่าวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ โดยกำหนดเงื่อนไข เช่น ให้จำเลยรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าพนักงานอื่นหรือบุคคลใดหรือองค์การด้านเด็ก เข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู รับคำปรึกษาแนะนำ เข้าร่วมกิจกรรมบำบัดหรือกิจกรรมทางเลือก หรือให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่าจำเลยนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์ ในการนี้ศาลมีอำนาจสั่งให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยเข้าร่วมกิจกรรม หรือรับคำปรึกษาแนะนำด้วยก็ได้

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าจำเลยไม่สมควรใช้วิธีการตามวรรคหนึ่ง ศาลจะส่งตัวจำเลยไปยังสถานพินิจ หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควรที่ยินยอมรับตัวจำเลยไว้ดูแลชั่วคราว หรือจะให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนไปพลางก่อนก็ได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าจำเลยนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการส่งตามวรรคหนึ่ง ตลอดจนวิธีการประเมินสภาพปัญหา การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การเตรียมความพร้อมเพื่อมอบตัวจำเลยให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย ให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

มาตรา ๑๓๓ เมื่อจำเลยได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขและภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดตาม มาตรา ๑๓๒ แล้ว ให้ศาลสั่งยุติคดีโดยไม่ต้องมีคำพิพากษาเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลย เว้นแต่ คำสั่งเกี่ยวกับของกลาง และให้ถือว่าสิทธิภาคินาคืออาญามาฟ้องเป็นอันระงับ

ถ้าจำเลยผิดเงื่อนไขตามมาตรา ๑๓๒ ก็ให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาต่อไป

มาตรา ๑๓๔ ในการประชุมปรึกษาเพื่อมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้ผู้พิพากษาที่มีอาวุโส สูงสุด ซึ่งเป็นองค์คณะเป็นประธาน และให้ประธานของที่ประชุมนั้นถามความเห็นของผู้พิพากษาสมทบก่อน

มาตรา ๑๓๕ การอ่านคำพิพากษาให้กระทำการลับ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ถ้าอยู่ในวิสัยที่จะกระทำได้ ให้ศาลเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัย อยู่ด้วยมาฟังคำพิพากษาด้วย

มาตรา ๑๓๖ ในการโฆษณาไม่ว่าด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือซึ่งคำพิพากษาหรือคำสั่งของ ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ห้ามมิให้ระบุชื่อ หรือแสดงข้อความ หรือกระทำการด้วย ประการใดๆ อันจะทำให้รู้จักตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นจำเลย เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากศาล

มาตรา ๑๓๗ เมื่อได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน แล้ว และต่อมาความปรากฏต่อศาลเอง หรือปรากฏจากรายงานของผู้อำนวยการสถานพินิจ หรือผู้ดูแล หรือ ผู้ปกครองสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ หรือปรากฏจากคำร้องของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่ง เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ ว่าข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ตามมาตรา ๑๑๕ หรือมาตรา ๑๑๙ ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ถ้าศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ซึ่งพิพากษาหรือมีคำสั่งหรือซึ่งมีเขตอำนาจในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนนั้นกำลังรับโทษหรือถูกควบคุมตัวอยู่ เห็นว่า มีเหตุอันสมควรก็ให้มีอำนาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษหรือวิธีการ สำหรับเด็กและเยาวชนได้ ในกรณีที่ศาลที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงไม่ใช่ศาลที่พิพากษาหรือมีคำสั่ง ให้แจ้งศาลที่ พิพากษาหรือมีคำสั่งทราบ และถ้าโทษหรือวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนที่กำหนดภายหลังหนักกว่าโทษ หรือวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนที่เด็กและเยาวชนนั้นได้รับอยู่ เด็กหรือเยาวชนนั้นมีสิทธิอุทธรณ์และฎีกา คำพิพากษาหรือคำสั่งที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้นได้

ในคดีที่ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้พิพากษาหรือมีคำสั่งให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชน ซึ่งเป็นจำเลยไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมยังสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวที่มี เขตอำนาจในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นจำเลยถูกควบคุมตัวอยู่ มีอำนาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษา หรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการในวรรคหนึ่ง

มาตรา ๑๓๘ ในกรณีที่ศาลพิพากษาปล่อยเด็กหรือเยาวชนไป ถ้าศาลเห็นว่าเด็กหรือ เยาวชนมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำให้กระทำผิด และเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กหรือเยาวชนนั้น ศาลจะว่ากล่าวตักเตือนเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยหรือองค์การที่รับเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนก็ได้

ถ้าจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วย ก็ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติข้อเดียวหรือหลายข้อไว้ในคำพิพากษาเท่าที่จำเป็น ดังต่อไปนี้

(๑) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนเข้าไปในสถานที่หรือท้องที่ได้อันอาจชักนำให้เด็กหรือเยาวชนนั้นกระทำความผิด

(๒) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืน เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นหรือได้รับอนุญาตจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย

(๓) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนคบหาสมาคมกับบุคคลที่อาจชักนำไปสู่การกระทำความผิด

(๔) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนประพฤติตนอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิด

(๕) ให้เด็กหรือเยาวชนไปรายงานตัวต่อศาล พนักงานคุมประพฤติ หรือนักสังคมสงเคราะห์ เป็นครั้งคราว

(๖) ให้เด็กหรือเยาวชนไปศึกษา เข้ารับการฝึกอบรม รับคำปรึกษาแนะนำ รับการรักษา แก้ไขบำบัดฟื้นฟู ประกอบสมาธิ หรือให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการอบรมศีลธรรม จริยธรรม และหน้าที่พลเมือง

(๗) ให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลหรือองค์การที่รับเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนนั้น กระทำหรือห้ามมิให้กระทำการใดๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนตามที่ศาลกำหนด

(๘) กำหนดเงื่อนไขอื่นใดเพื่อพัฒนาและส่งเสริมความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน

ในการกำหนดเงื่อนไขตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลกำหนดระยะเวลาที่จะให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นด้วยเป็นเวลาไม่เกินหนึ่งปี แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามวรรคหนึ่งนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลเองหรือปรากฏจากรายงานของบุคคลตามมาตรา ๑๓๙ วรรคหนึ่ง ว่าข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวแก่การกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติเด็กหรือเยาวชนนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควรอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดหรือทุกข้อก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขอื่นเพิ่มเติมก็ได้

มาตรา ๑๓๙ เมื่อศาลได้กำหนดเงื่อนไขตามมาตรา ๑๓๘ แล้ว ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ หรือผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่จะสอดส่องและทำรายงานเสนอต่อศาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลมีอำนาจออกหมายเรียกเด็กหรือเยาวชนนั้นและบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยหรือองค์การที่รับเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนมาตักเตือน แต่ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสียดังกล่าว เมื่อบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การดังกล่าวยินยอมหรือศาลเห็นสมควร ให้ศาลมีอำนาจส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในสถานที่ตามที่ศาลเห็นสมควรเป็นเวลาไม่เกินหนึ่งปีก็ได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์

มาตรา ๑๔๐ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔๓ ในกรณีที่จะมีการปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งได้รับการฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ ครบตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดหรือตามที่ศาลมีคำสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงตามมาตรา ๑๓๗ ถ้ามีเหตุอันสมควรกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุ้มครองความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนก่อนปล่อยตัวไป เมื่อศาลเห็นเองหรือผู้อำนวยการสถานพินิจ หรือผู้ปกครองสถานศึกษาหรือ

สถานฝึกและอบรมร้องขอ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขดังที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๓๘ ได้ ถ้าได้กำหนดเงื่อนไขไว้ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓๘ วรรคสองและวรรคสาม และมาตรา ๑๓๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงยุติธรรม รองปลัดกระทรวงยุติธรรม อธิบดี อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว หรือผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัว แล้วแต่กรณี มีอำนาจตรวจสอบวินิจฉัย สถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ สถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย หรือเรือนจำ เกี่ยวกับการดำเนินการที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน หรือคู่ความในคดีครอบครัวหรือคดีคุ้มครองสวัสดิภาพซึ่งถูกส่งตัวไปควบคุม ฝึกอบรม แก้ไขบำบัดฟื้นฟู หรือรับคำปรึกษาแนะนำในสถานที่ดังกล่าว

หมวด ๑๒ การเปลี่ยนโทษและการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน

มาตรา ๑๔๒ ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษอาญาหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยได้ ดังต่อไปนี้

(๑) เปลี่ยนโทษจำคุกหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามมาตรา ๓๙ (๑) แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและศาลเห็นสมควร ตามเวลาที่ศาลกำหนดแต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์

(๒) เปลี่ยนโทษปรับเป็นการคุมความประพฤติ โดยจะกำหนดเงื่อนไขข้อเดียวหรือหลายข้อตามมาตรา ๑๓๘ ด้วยหรือไม่ก็ได้ ถ้าได้กำหนดเงื่อนไขไว้ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓๘ วรรคสอง และวรรคสาม และมาตรา ๑๓๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่ศาลได้พิจารณาความหนักเบาแห่งข้อหาและพฤติการณ์แห่งคดีแล้วเห็นว่าควรจะควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนตาม (๑) ต่อไปอีกหลังจากที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์แล้ว ให้ศาลระบุในคำพิพากษาให้ส่งตัวไปจำคุกไว้ในเรือนจำตามเวลาที่ศาลกำหนด

มาตรา ๑๔๓ การส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและศาลเห็นสมควร ถ้าศาลได้กำหนดระยะเวลาขั้นต่ำและขั้นสูงไว้ ศาลจะปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไปในระหว่างระยะเวลาขั้นต่ำและขั้นสูงนั้นก็ได้ ในกรณีดังกล่าวศาลจะกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติตามมาตรา ๑๓๘ ด้วยหรือไม่ก็ได้ ถ้าได้กำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติไว้ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓๘ วรรคสองและวรรคสาม และมาตรา ๑๓๙ วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลมีอำนาจออกหมายเรียกเด็ก หรือเยาวชนนั้นและบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยหรือองค์การที่รับเลี้ยงเด็กหรือเยาวชนมาดักเตือน แต่ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าว เมื่อบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การดังกล่าวยินยอมหรือศาลเห็นสมควรให้ศาลมีอำนาจส่งตัวเด็ก หรือเยาวชนนั้นไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมในสถานพินิจ สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิตแห่งหนึ่งแห่งใด และระยะเวลาที่จะฝึกอบรมนั้นต้องไม่เกินกำหนดระยะเวลาที่เหลืออยู่

มาตรา ๑๔๔ คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวนั้น ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวจะพิพากษาว่ามีความผิดต่อการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษไว้ แต่รอการลงโทษเด็กหรือเยาวชนตามประมวลกฎหมายอาญาก็ได้ แม้ว่า

- (๑) เด็กหรือเยาวชนนั้นได้เคยรับโทษจำคุกหรือโทษอย่างอื่นตามคำพิพากษามาก่อนแล้ว
- (๒) โทษที่จะลงแก่เด็กหรือเยาวชนเป็นโทษอย่างอื่นนอกจากโทษจำคุก
- (๓) ศาลจะกำหนดโทษจำคุกเกินกว่าสามปี

มาตรา ๑๔๕ ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนต้องโทษปรับไม่ว่าจะมีโทษจำคุกด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่ชำระค่าปรับ ห้ามมิให้ศาลสั่งกักขังเด็กหรือเยาวชนแทนค่าปรับ แต่ให้ศาลส่งตัวไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและศาลเห็นสมควร ตามเวลาที่ศาลกำหนด แต่ต้องไม่เกินหนึ่งปี

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนต้องโทษปรับแต่ไม่มีเงินชำระค่าปรับ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๐/๑ มาตรา ๓๐/๒ และมาตรา ๓๐/๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีมีการชำระค่าปรับ หากเด็กหรือเยาวชนได้ถูกควบคุมตัวมาบ้างแล้ว ให้คิดหักระยะเวลาที่ถูกควบคุมตัวออกจากค่าปรับที่จะต้องชำระตามอัตราที่กำหนดในประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๑๓ การพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัว

มาตรา ๑๔๖ การพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัวนั้นไม่ว่าการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ตกลงกันหรือประนีประนอมกันในข้อพิพาท โดยคำนึงถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัว เพื่อการนี้ให้ศาลคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้เพื่อประกอบดุลพินิจด้วย คือ

- (๑) การสงวนและคุ้มครองสถานภาพของการสมรสในฐานะที่เป็นศูนย์รวมของชายและหญิงที่สมัครใจเข้ามาอยู่กินด้วยกันฉันสามีภรรยา หากไม่อาจรักษาสถานภาพของการสมรสได้ก็ให้การหย่าเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของบุตรเป็นสำคัญ
- (๒) การคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ครอบครัวนั้นต้องรับผิดชอบในการดูแลให้การศึกษาแก่บุตรที่เป็นผู้เยาว์
- (๓) การคุ้มครองสิทธิของบุตรและส่งเสริมสวัสดิภาพของบุตร และ
- (๔) มาตรการต่างๆ เพื่อช่วยเหลือสามีภริยาให้ปรองดองกันและปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างกันเองและกับบุตร

มาตรา ๑๔๗ ในการกำหนดองค์คณะตามมาตรา ๒๓ ถ้าศาลเห็นว่าคดีครอบครัวใดที่ศาลจะพิจารณาพิพากษาเป็นคดีที่ผู้เยาว์ไม่มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียก่อนเริ่มพิจารณาคดีให้ศาลสอบถามคู่ความว่าประสงค์จะให้มิให้ผู้พิพากษาสมทบเป็นองค์คณะด้วยหรือไม่ ถ้าคู่ความทั้งสองฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ประสงค์จะให้มิให้ผู้พิพากษาสมทบเป็นองค์คณะด้วย ให้ผู้พิพากษาไม่น้อยกว่าสองคนเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีได้

ในระหว่างการศึกษาของศาลที่ไม่มีผู้พิพากษาสมทบเป็นองค์คณะ ถ้าข้อเท็จจริงปรากฏแก่ศาลว่าคดีนั้นเป็นคดีที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย ให้ศาลกำหนดให้ผู้พิพากษาสมทบตามมาตรา ๒๓ เป็นองค์คณะ แต่ทั้งนี้ไม่มีผลกระทบกระเทือนกระบวนการพิจารณาที่ได้ดำเนินไปแล้ว

ในกรณีจำเป็นต้องฟังความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ จิตวิทยา การให้คำปรึกษา แนะนำ การสังคมสงเคราะห์ และการคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านอื่นศาลอาจเรียกบุคคลดังกล่าว มาร่วมปรึกษาหารือหรือให้ความเห็นตามมาตรา ๓๑ ก็ได้

มาตรา ๑๔๘ คดีครอบครัวที่มีข้อพิพาท ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลตั้งผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว เพื่อไกล่เกลี่ยให้คู่ความในคดีครอบครัวได้ประนีประนอมกัน ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการไกล่เกลี่ย และการรายงานผล ให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ประนีประนอมกันในคดีครอบครัวศาลอาจมอบหมายให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความ ทนายความของคู่ความ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา หรือบุคคลหรือหน่วยงานที่ศาลเห็นสมควร ให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวที่ศาลตั้งตามวรรคหนึ่งก็ได้ และในคดีครอบครัวที่มีผู้เยาว์เข้ามาเกี่ยวข้องและจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ ศาลจะเรียกพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก มาร่วมในการไกล่เกลี่ยด้วยก็ได้

เมื่อผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวตามวรรคหนึ่งได้ดำเนินการตามคำสั่งศาลแล้วให้รายงานผลการไกล่เกลี่ยประนีประนอมต่อศาล ในกรณีการไกล่เกลี่ยประนีประนอมเป็นผลสำเร็จ ให้ผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวจัดทำมีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความขึ้นแล้วรายงานศาล หรือจะนัดหรือขอให้ศาลเรียกคู่ความมาทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันต่อหน้าศาลก็ได้

เมื่อศาลเห็นว่าสัญญาประนีประนอมยอมความไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายหรือไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้ศาลพิพากษาไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น หรือศาลจะยังไม่พิพากษาแต่กำหนดเงื่อนไขหรือเงื่อนไขให้คู่ความทดลองปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความก่อนก็ได้ โดยเฉพาะการใช้อำนาจปกครองหรือการอุปการะเลี้ยงดูผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด ถ้าคดีครอบครัวนั้นผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย ให้ศาลคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เยาว์เป็นสำคัญ

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าสัญญาประนีประนอมยอมความฝ่าฝืนต่อกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นคดีที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียและมีได้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เยาว์ ให้ศาลปฏิเสธการพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น

การไกล่เกลี่ยคดีครอบครัว ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔๙ ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีหน้าที่รับจดทะเบียนผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว

ผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์

(๒) มีคุณสมบัติที่จะเป็นข้าราชการศาลยุติธรรมได้ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม เว้นแต่ในเรื่องพื้นความรู้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

(๓) มีอัธยาศัย บุคลิกภาพ และความประพฤติเหมาะสมแก่การไกล่เกลี่ยคดีครอบครัว

(๔) ได้รับการอบรมและฝึกปฏิบัติจนสามารถผ่านการทดสอบในเรื่องเจตนารมณ์ของศาลเยาวชนและครอบครัว การพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว และวิธีการไกล่เกลี่ยคดีครอบครัว

การจดทะเบียนหรือลบชื่อออกจากทะเบียนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

มาตรา ๑๕๐ ผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริตเที่ยงธรรม และรักษาความลับที่ตนล่วงรู้จากการปฏิบัติหน้าที่โดยเคร่งครัดตามคำแนะนำที่ประธานศาลฎีกากำหนด

ผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวให้ได้รับค่าป่วยการตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหาร ศาลยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๑๕๑ ถ้าคู่ความไม่อาจประนีประนอมยอมความกันได้ หรือลักษณะของคดีไม่อาจ ประนีประนอมยอมความกันได้ ให้ศาลสั่งยุติการไกล่เกลี่ยแล้วดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีต่อไป

บันทึกหรือถ้อยคำสำนวนในชั้นไกล่เกลี่ยจะนำมารับฟังในชั้นพิจารณาไม่ได้

มาตรา ๑๕๒ ในกรณีที่ศาลเห็นว่าจำเป็นเพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของบุตรที่เป็นผู้เยาว์ ในระหว่างการไกล่เกลี่ยหรือพิจารณาคดี ศาลอาจมอบหมายให้ผู้อำนวยการสถานพินิจ นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยา ดำเนินการสืบเสาะภาวะความเป็นอยู่ของครอบครัวเพื่อประโยชน์ในการเปรียบเทียบ ให้คู่ความได้ตกลงหรือประนีประนอมกันในข้อพิพาทหรือเมื่อเห็นเป็นการสมควรและคู่ความได้ยินยอมแล้ว จะสั่งให้แพทย์หรือจิตแพทย์ตรวจสภาพร่างกายหรือสภาพจิตของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ได้

มาตรา ๑๕๓ เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ยคดีครอบครัว เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อ คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลจะสั่งให้ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่ง โดยจะให้มีความอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้

ในการโฆษณา ไม่ว่าด้วยวาจา เป็นหนังสือ เผยแพร่ทางสื่อมวลชน สื่อสารสนเทศหรือโดย วิธีการอื่นใดซึ่งคำคู่ความ ข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ใดๆ ในคดี หรือคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่มีอำนาจ พิจารณาคดีครอบครัวหรือการไกล่เกลี่ยคดีครอบครัว ห้ามมิให้แพร่ภาพ แพร่เสียง ระบุชื่อหรือแสดง ข้อความหรือกระทำการด้วยประการใดๆ อันอาจทำให้รู้จักตัวคู่ความหรือทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณของบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือถูกกล่าวถึงในคดี เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล

มาตรา ๑๕๔ ในการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเพื่อชำระค่าอุปการะ เลี้ยงดู หรือค่าเลี้ยงชีพนั้น สิทธิเรียกร้องเป็นเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาตรา ๒๘๖ (๑) (๒) และ(๓) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ให้อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีเป็นจำนวนตามที่ศาล เห็นสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงฐานะในทางครอบครัวของลูกหนี้ตามคำพิพากษา จำนวนบุพการี และ ผู้สืบสันดานซึ่งอยู่ในความอุปการะของลูกหนี้ตามคำพิพากษาด้วย

ในการบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดี เจ้าพนักงานศาล เจ้าพนักงานอื่น หรือบุคคลที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้ดำเนินการ โดยค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีให้ได้รับการยกเว้น

มาตรา ๑๕๕ ในการยื่นคำฟ้องหรือคำร้องตลอดจนการดำเนินกระบวนการพิจารณาใดๆ ในคดี ครอบครัวเพื่อเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูหรือค่าเลี้ยงชีพ ให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องชำระค่าขึ้นศาลและค่าฤชา ธรรมเนียม

มาตรา ๑๕๖ การส่งคำคู่ความหรือเอกสารอื่นใดไปยังคู่ความในคดีครอบครัวให้ส่งไปทาง ไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับหรือโดยเจ้าพนักงานศาล หรือศาลจะกำหนดให้ส่งโดยวิธีอื่น

มาตรา ๑๕๗ ในการฟ้องคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียหรือฟ้องเรียก ค่าอุปการะเลี้ยงดู โจทก์หรือผู้ร้องอาจยื่นคำฟ้องหรือคำร้องเป็นหนังสือหรือมาแถลงข้อหาด้วยวาจาต่อหน้า

ศาลก็ได้ ถ้ามาแถลงข้อหาด้วยวาจาให้ศาลมีอำนาจสอบถามตามที่จำเป็นแล้วบันทึกการแห่งข้อหาเหล่านั้น อ่านให้โจทก์หรือผู้ร้องฟังและให้ลงลายมือชื่อไว้

โจทก์หรือผู้ร้องตามวรรคหนึ่งจะมอบอำนาจให้บุคคลหรือองค์การใดดำเนินคดีแทนหรือบุคคลหรือองค์การใดจะขออนุญาตต่อศาลดำเนินคดีแทนผู้เยาว์ก็ได้

มาตรา ๑๕๘ ในกรณีคู่ความไม่มีทนายความ จะขอให้ศาลแต่งตั้งให้ก็ได้ทนายความซึ่งศาลแต่งตั้งให้ได้รับค่าป่วยการตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๑๕๙ ในคดีครอบครัวให้ศาลมีอำนาจกำหนดวิธีการหรือมาตรการคุ้มครองชั่วคราวในเรื่องสินสมรส ค่าทดแทน ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดูสามีภริยาและการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตรหรือวิธีการใดๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือประโยชน์ของคู่ความหรือบุตรได้ตามความจำเป็นและสมควรแก่พฤติการณ์แห่งคดี

ในกรณีจำเป็นเพื่อสงเคราะห์ผู้เยาว์ที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ไม่ว่าจะมีคู่ความฝ่ายใดหรือบุคคลที่ปกครองดูแลผู้เยาว์นั้นร้องขอหรือไม่ ศาลมีอำนาจสั่งให้กองทุนคุ้มครองเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กจ่ายเงินสงเคราะห์ผู้เยาว์ดังกล่าวตามความจำเป็นระหว่างการไกล่เกลี่ยหรือการพิจารณาคดีก็ได้ โดยให้ถือว่าเป็นเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก

ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษามาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่กรณีตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

มาตรา ๑๖๐ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมในระหว่างการพิจารณาคดีเมื่อคู่ความฝ่ายใดร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลมีอำนาจสั่งให้คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องไปให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลเห็นสมควร ตรวจร่างกาย เก็บตัวอย่างเลือด สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรม หรือดำเนินการอื่นใด เพื่อตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์เพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นข้อพิพาทที่สำคัญแห่งคดี ทั้งนี้ ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ และจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายและจิตใจของบุคคลนั้น ทั้งนี้ ถือเป็นสิทธิของคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้นที่จะยินยอมหรือไม่ก็ได้

ในกรณีผู้เยาว์อายุยังไม่ครบสิบห้าปีบริบูรณ์ ก่อนที่แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญจะเก็บตัวอย่างเลือดสารคัดหลั่ง หรือสารพันธุกรรมของผู้เยาว์เพื่อใช้ในการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์นั้นด้วย

หากคู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอมหรือกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ให้ความยินยอมให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญตรวจเพื่อพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง แล้วแต่กรณี โดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าข้อเท็จจริงที่ต้องการให้ตรวจพิสูจน์เป็นผลร้ายแก่คู่ความฝ่ายนั้น

ให้แพทย์ หรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลสั่งตามมาตรา ๑๖๐ นี้ ได้รับค่าตอบแทนตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๑๖๑ เมื่อศาลมีคำสั่งหรือคำบังคับที่ไม่เกี่ยวกับการยึดหรืออายัดทรัพย์สินลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวตามมาตรา ๑๕๙ หากความปรากฏต่อศาลเองหรือคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือผู้แทนหรือผู้มีส่วนได้เสียร้องต่อศาลว่าคู่ความหรือผู้ที่ถูกคำสั่งบังคับฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำบังคับ ให้ศาลออกหมายเรียกหรือหมายจับตัวมาไต่สวนและตักเตือนให้ปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำบังคับ

ของศาล หากยังไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำบังคับอีกโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือมีพฤติการณ์จงใจหลบเลี่ยง ไม่ปฏิบัติ ให้ศาลมีอำนาจกักขังจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำบังคับ แต่ห้ามมิให้กักขังแต่ละครั้งเกินกว่า สิบห้าวันนับแต่วันจับหรือกักขัง แล้วแต่กรณี เว้นแต่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว

มาตรา ๑๖๒ ในคดีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูหรือค่าเลี้ยงชีพ ถ้าศาลเห็นสมควรจะสั่งให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษานำเงินมาวางศาลตามเงื่อนไข หรือระยะเวลาที่ศาลกำหนด ในกรณีลูกหนี้ตามคำพิพากษามีรายได้ประจำ ศาลอาจสั่งให้อายัดเงินเท่าจำนวนที่จะชำระเป็นค่าอุปการะเลี้ยงดู หรือค่าเลี้ยงชีพเป็นรายเดือน แล้วให้ผู้มีหน้าที่จ่ายเงินดังกล่าวนำเงินมาวางศาลแทนลูกหนี้ตามคำพิพากษา

เมื่อความปรากฏต่อศาลเองหรือผู้มีสิทธิได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูหรือค่าเลี้ยงชีพร้องต่อศาล ว่า ลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลเรียกตัวมาสอบถาม หากปรากฏเป็นความจริงให้ ศาลว่ากล่าวตักเตือนให้ปฏิบัติตามคำสั่งศาล

ในกรณีลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามคำตักเตือนของศาลตามวรรคสองโดยไม่มีเหตุอันสมควร ศาลมีอำนาจออกหมายจับและสั่งให้กักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้จนกว่าลูกหนี้จะนำเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูหรือค่าเลี้ยงชีพมาชำระหรือวางศาล แต่ห้ามมิให้กักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษาแต่ละครั้งเกินกว่าสิบห้าวันนับแต่วันจับหรือกักขัง แล้วแต่กรณี เว้นแต่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว

มาตรา ๑๖๓ ในคดีที่มีการร้องขอให้ศาลสั่งให้บุคคลเป็นคนไร้ความสามารถ ถ้าศาลเห็นสมควร อาจสั่งให้แพทย์หรือจิตแพทย์ตรวจพิเคราะห์ทางกายหรือทางจิตบุคคลที่ขอให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือสั่งให้นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา หรือเจ้าพนักงานอื่นจัดทำรายงานสภาพครอบครัว สภาพความเป็นอยู่ หรือสัมพันธภาพระหว่างผู้ไร้ความสามารถกับผู้ขอเป็นผู้อนุบาลแล้วรายงานศาลเพื่อประกอบการพิจารณาคดี

ในกรณีศาลมีคำสั่งตั้งผู้อนุบาลถ้าศาลเห็นสมควรเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพและทรัพย์สินของผู้ไร้ความสามารถ ศาลจะมีคำสั่งตั้งนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา หรือเจ้าพนักงานอื่นทำหน้าที่กำกับดูแล การใช้อำนาจของผู้อนุบาลเกี่ยวกับผู้ไร้ความสามารถหรือทรัพย์สินของผู้ไร้ความสามารถหรือค่าอุปการะเลี้ยงดูและการรักษาพยาบาลผู้ไร้ความสามารถก็ได้แล้วให้เจ้าพนักงานที่ได้รับแต่งตั้งรายงานให้ศาลทราบตามระยะเวลาที่เห็นสมควรหรือตามที่ศาลสั่ง แล้วแต่กรณี

ให้แพทย์ จิตแพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา หรือเจ้าพนักงานอื่นที่ศาลสั่งตามวรรคหนึ่ง และวรรคสองได้รับค่าตอบแทนตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๑๖๔ ในคดีที่ร้องขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับผู้ใช้อำนาจปกครองหรือร้องขอตั้งผู้ปกครองผู้เยาว์ ถ้าศาลเห็นสมควรหรือคู่ความร้องขอ ศาลจะมีคำสั่งหรือกำหนดเงื่อนไขเป็นการชั่วคราวให้ ผู้จะใช้อำนาจปกครองหรือผู้ที่จะเป็นผู้ปกครองทดลองปกครองเลี้ยงดูผู้เยาว์นั้นเป็นการชั่วคราวก่อนเป็นระยะเวลาไม่เกินหกเดือนก็ได้ และให้ศาลสั่งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่ผู้เยาว์นั้นอยู่ในเขตอำนาจ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา หรือเจ้าพนักงานอื่นเป็นผู้กำกับการทดลองปกครองเลี้ยงดูผู้เยาว์แล้วรายงานให้ศาลทราบตามระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร

ในการพิจารณารายงานของผู้อำนวยการสถานพินิจ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยาหรือเจ้าพนักงานอื่นตามวรรคหนึ่ง ถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบุคคลดังกล่าวมาแถลงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมก็ได้ เมื่อปรากฏว่าผู้ที่จะใช้อำนาจปกครองหรือจะเป็นผู้ปกครองมีความเหมาะสมให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครอง แล้วแต่กรณี

หมวด ๑๔ การพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย

มาตรา ๑๖๕ ในคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียนอกจากการพิจารณาพิพากษาคดีจะอยู่ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในหมวด ๑๓ แล้ว ยังอยู่ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในหมวดนี้ด้วย

มาตรา ๑๖๖ การดำเนินคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่ผู้เยาว์นั้นอยู่ในเขตอำนาจมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการที่มีอยู่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๑๖๗ เมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้รับคำฟ้องหรือคำร้องขอใดๆ ในคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย ให้ศาลแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่ผู้เยาว์นั้นอยู่ในเขตอำนาจทราบ

เมื่อได้รับแจ้งจากศาลตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจประมวลและรายงานเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของครอบครัว สุขภาพ ความประสงค์หรือประโยชน์สูงสุดของผู้เยาว์และข้อเท็จจริงอื่นและเสนอความเห็นต่อศาลโดยไม่ชักช้า เมื่อศาลได้รับความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจแล้ว ให้ศาลแจ้งความเห็นนั้นให้คู่ความทราบ คู่ความมีสิทธิที่จะแถลงคัดค้านและนำสืบหักล้างได้

มาตรา ๑๖๘ ก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย ให้ศาลฟังความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจที่ผู้เยาว์นั้นอยู่ในเขตอำนาจ เมื่อได้รับความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจแล้ว ให้ศาลแจ้งความเห็นนั้นให้คู่ความทราบ ในกรณีเช่นว่านี้ คู่ความมีสิทธิที่จะแถลงคัดค้านและนำสืบหักล้างได้

มาตรา ๑๖๙ ศาลมีอำนาจตั้งผู้อำนวยการสถานพินิจที่ผู้เยาว์นั้นอยู่ในเขตอำนาจเป็นผู้กำกับการปกครอง และให้ผู้กำกับการปกครองมีอำนาจหน้าที่สอดส่องว่าบิดา มารดา หรือผู้ปกครองของผู้เยาว์ได้ใช้อำนาจปกครองเพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของผู้เยาว์หรือไม่ และให้มีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่ศาลมอบหมาย รวมทั้งรวบรวมและรายงานข้อเท็จจริงและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับการปกครองต่อศาลเป็นครั้งคราวหรือภายในกำหนดเวลาที่ศาลสั่ง

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่ผู้อนุบาลของผู้เยาว์ซึ่งเป็นคนไร้ความสามารถ หรือผู้พิทักษ์ของผู้เยาว์ซึ่งเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถโดยอนุโลม

ในระหว่างการทำกำกับการปกครองตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง หากผู้อยู่ใต้การทำกำกับการปกครองเห็นว่าการกระทำหรือคำวินิจฉัยของผู้กำกับการปกครองไม่เป็นไปเพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของผู้เยาว์ หรือตามที่ศาลมอบหมาย ผู้อยู่ใต้การทำกำกับการปกครองอาจร้องต่อศาลที่แต่งตั้งผู้กำกับการปกครองภายในกำหนดสิบห้าวันนับตั้งแต่วันที่ได้ทราบการกระทำหรือคำวินิจฉัยนั้น ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลมีอำนาจสั่งแก้ไขการกระทำหรือสั่งยืน กลับ หรือแก้ไขคำวินิจฉัยของผู้กำกับการปกครองหรือสั่งการอย่างอื่นตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๗๐ ในกรณีที่ศาลจะตั้งผู้ปกครองของผู้เยาว์ ถ้าผู้เยาว์ไม่มีบิดา มารดา หรือบิดา มารดาถูกถอนอำนาจปกครองหรือความเป็นผู้ปกครองของผู้เยาว์สิ้นสุดลง หรือมีเหตุจะถอนผู้ปกครองของผู้เยาว์ และศาลเห็นว่าไม่มีผู้เหมาะสมที่จะปกครองผู้เยาว์หรือจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ ศาลจะต้องตั้ง

ผู้อำนวยการสถานพินิจที่ผู้เยาว์นั้นอยู่ในเขตอำนาจหรือครอบครัวอุปถัมภ์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก หรือบุคคลอื่นใด เป็นผู้ปกครองผู้เยาว์หรือผู้จัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ก็ได้

หมวด ๑๕ การพิจารณาคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ

มาตรา ๑๗๑ ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อบังคับเกี่ยวกับวิธีการดำเนินคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีดังกล่าวเป็นไปโดยประหยัด สะดวก รวดเร็วและเที่ยงธรรม โดยคำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์ของเด็กและเยาวชนนั้นเป็นสำคัญ

มาตรา ๑๗๒ ผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีสิทธิร้องขอให้ศาลเยาวชนและครอบครัวที่ตนมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนาหรือศาลที่มูลเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้

ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะร้องขอตามวรรคหนึ่งได้ ญาติ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ พนักงานเจ้าหน้าที่ องค์การซึ่งมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย หรือองค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ครอบครัว หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหายจะกระทำการแทนก็ได้

มาตรา ๑๗๓ เมื่อศาลได้รับคำร้องขอตามมาตรา ๑๗๒ แล้ว ให้ทำการไต่สวนโดยมิชักช้า และไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาอย่างเคร่งครัดในระหว่างการไต่สวน ถ้าศาลเห็นว่าผู้ร้องขอไม่ควรเผชิญหน้ากับผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำด้วยความรุนแรง ศาลอาจสั่งให้บุคคลดังกล่าวออกนอกห้องพิจารณาหรือใช้วิธีการอื่นใดเพื่อลดการเผชิญหน้า และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐๘ และมาตรา ๑๑๑ มาใช้บังคับแก่การไต่สวนโดยอนุโลม

มาตรา ๑๗๔ ในกรณีปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาหมิ่นพฤติการณ์น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยห้ามผู้ถูกกล่าวหาเสพสุราหรือสิ่งมึนเมา เข้าใกล้ที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงานของผู้ร้อง ใช้หรือครอบครองทรัพย์สิน หรือกระทำการใดอันอาจนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัวเป็นระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินกว่าหกเดือน และศาลอาจกำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้ารับคำปรึกษาแนะนำจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำหรือสถานพยาบาลหรือหน่วยงานตามที่ศาลกำหนด

ในกรณีศาลสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีคำสั่งให้นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าพนักงานอื่นติดตามกำกับให้ผู้ถูกกล่าวหาปฏิบัติตามคำสั่งและรายงานให้ศาลทราบตามระยะเวลาที่เห็นสมควรและจะส่งให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาศาลเพื่อสอบถามความเป็นไปหรือการปฏิบัติตามคำสั่งศาลก็ได้

คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพตามวรรคหนึ่งให้เป็นที่สุด แต่ถ้าพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปศาลมีอำนาจสั่งแก้ไขคำสั่งเดิมได้

มาตรา ๑๗๕ เมื่อศาลเห็นว่าผู้ร้องมีส่วนก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวและจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ บำบัดรักษา ศาลอาจสั่งให้ผู้ร้องเข้ารับคำปรึกษาแนะนำหรือเข้ารับการอบรมหรือบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำหรือสถานพยาบาลหรือหน่วยงานหรือองค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือครอบครัวตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

ในกรณีศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่งหรือตามมาตรา ๑๗๔ วรรคหนึ่ง ให้ศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำสถานพยาบาล หน่วยงาน หรือองค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือครอบครัวได้รับคำตอบแทนตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม กำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๑๗๖ ให้ศาลแจ้งคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพไปยังเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ที่ผู้ถูกกล่าวหาพำนักอยู่หรือภูมิลำเนาในเขตอำนาจเพื่อทราบ

ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาจงใจฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยไม่มีเหตุอันสมควร ศาลมีอำนาจออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหามาซึ่งจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งแต่ไม่เกินกว่าหนึ่งเดือน ถ้าผู้ถูกกล่าวหาได้รับการปล่อยชั่วคราว ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกกล่าวหาปฏิบัติในระหว่างการปล่อยชั่วคราวก็ได้

มาตรา ๑๗๗ เมื่อผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ร้องได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพครบถ้วนแล้ว คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเป็นอันสิ้นสุด

ก่อนครบระยะเวลาตามเงื่อนไขหรือคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ร้องมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยุติการคุ้มครองสวัสดิภาพได้

มาตรา ๑๗๘ ในระหว่างมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพศาลจะกำหนดให้ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ ค่าอุปการะเลี้ยงดูให้แก่อีกฝ่ายตามที่เห็นสมควรได้ ในกรณีไม่มีการจดทะเบียนสมรสให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะให้แก่ผู้เสียหายหรือสมาชิกในครอบครัวได้

มาตรา ๑๗๙ ในกรณีที่มีการปฏิบัติต่อเด็กโดยมิชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก ให้เด็กหรือผู้ปกครองของเด็กนั้นร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพตามหมวดนี้ได้ โดยให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕๕ มาตรา ๑๕๖ มาตรา ๑๗๒ มาตรา ๑๗๓ มาตรา ๑๗๔ มาตรา ๑๗๖ มาตรา ๑๗๗ และมาตรา ๑๗๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๑๖ อุทธรณ์

มาตรา ๑๘๐ คดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวได้พิพากษาหรือมีคำสั่งแล้วให้อุทธรณ์ คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความเหมือนคดีธรรมดา เว้นแต่ในกรณีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวได้พิพากษาหรือมีคำสั่งกำหนดวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้ใช้วิธีการตามมาตรา ๗๔ (๑) และ (๕) แห่งประมวลกฎหมายอาญา

(๒) กำหนดให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนตามมาตรา ๑๔๒ เว้นแต่ในกรณีที่การใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนนั้นเป็นการพิพากษาหรือมีคำสั่งให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมมีกำหนดระยะเวลาเกินสามปี

(๓) กำหนดให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนตามมาตรา ๑๔๓ เว้นแต่การฝึกอบรมนั้น มีกำหนดระยะเวลาขั้นสูงเกินสามปี

มาตรา ๑๘๑ ในคดีซึ่งห้ามอุทธรณ์ตามมาตรา ๑๘๐ ถ้าอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัด

แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว เห็นว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคและอนุญาตให้อุทธรณ์ ก็ให้อุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาต่อไป

มาตรา ๑๘๒ ให้ประธานศาลอุทธรณ์และประธานศาลอุทธรณ์ภาคจัดตั้งแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวขึ้นในศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคแผนกเดียวหรือหลายแผนกตามความจำเป็นเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีที่มีอุทธรณ์จากศาลเยาวชนและครอบครัว

หมวด ๑๗ ฎีกา

มาตรา ๑๘๓ คดีที่ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวได้พิพากษาหรือมีคำสั่ง ให้ฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นไปยังศาลฎีกาได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความเหมือนคดีธรรมดา เว้นแต่กรณีที่ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ตามมาตรา ๑๘๐

มาตรา ๑๘๔ ให้ประธานศาลฎีกาจัดตั้งแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวขึ้นในศาลฎีกาแผนกเดียวหรือหลายแผนกตามความจำเป็น เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีที่มีฎีกาจากศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว

หมวด ๑๘ บทกำหนดโทษ

มาตรา ๑๘๕ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานมีตำแหน่งหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้และได้รับความลับของผู้อื่นเพราะการปฏิบัติการตามตำแหน่งหน้าที่ กระทำการโดยประการใดๆ อันมิชอบด้วยหน้าที่ให้ผู้อื่นล่วงรู้ความลับนั้น โดยประการที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๘๖ ผู้ใดช่วยเหลือหรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้เด็กหรือเยาวชนหลบหนีไปจากการควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งควบคุมไว้ระหว่างสอบสวน ระหว่างพิจารณาคดี หรือเพื่อฝักอบรมตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าพนักงาน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๘๗ ผู้ใดเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ตามมาตรา ๔๘ (๑) หรือ (๒) หรือมาตรา ๕๑ (๑) หรือ (๒) ซัดขืนไม่ยอมให้ผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานคุมประพฤติ ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ หรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าไปในสถานที่ดังกล่าวในระหว่างเวลาที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๘ หรือมาตรา ๕๑ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๑๘๘ ผู้ใดเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครอง หรือเป็นผู้อยู่ในสถานที่ตามมาตรา ๔๘ (๑) หรือ (๒) หรือมาตรา ๕๑ (๑) หรือ (๒) ไม่ยอมตอบคำถามของผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานคุมประพฤติ ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ หรือนักสังคมสงเคราะห์โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๑๘๙ ผู้ใดเป็นครู อาจารย์ หรือผู้จัดการสถานศึกษาตามมาตรา ๔๘ (๓) ไม่ยอมตอบคำถามของผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานคุมประพฤติ หรือผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๑๙๐ ผู้ใดเป็นครู อาจารย์ หรือผู้จัดการสถานศึกษาไม่ยอมทำรายงานตามมาตรา ๔๘ (๓) หรือทำรายงานเท็จ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๑๙๑ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานคุมประพฤติ ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ หรือนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งใช้อำนาจตามมาตรา ๔๘ (๔) หรือมาตรา ๕๑ (๓) แล้วแต่กรณี โดยไม่มีเหตุอันสมควร ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๑๙๒ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๓๐ มาตรา ๑๓๖ หรือมาตรา ๑๕๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๑๙๓ ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวที่จัดตั้งขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็นศาลเยาวชนและครอบครัวตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ค้างการพิจารณาอยู่ในศาลเยาวชนและครอบครัวดังกล่าวได้ต่อไป

มาตรา ๑๙๔ ให้สถานพินิจตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นสถานพินิจตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๙๕ ให้โอนบรรดาอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวที่จัดตั้งขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และบรรดาอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวดังกล่าวไปเป็นของศาลเยาวชนและครอบครัวและของเจ้าหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวตามพระราชบัญญัตินี้ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๙๖ ให้โอนบรรดาอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับราชการของสถานพินิจที่จัดตั้งขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และบรรดาอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของสถานพินิจดังกล่าวไปเป็นของสถานพินิจ หรือของเจ้าหน้าที่ของสถานพินิจตามพระราชบัญญัตินี้ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๙๗ ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน หนี้ ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง และเงินงบประมาณในส่วนที่เกี่ยวกับศาลเยาวชนและครอบครัวที่จัดตั้งขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับไปเป็นของศาลเยาวชนและครอบครัวตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง

มาตรา ๑๙๘ ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน หนี้ ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง และเงินงบประมาณในส่วนที่เกี่ยวกับสถานพินิจที่จัดตั้งขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับไปเป็นของสถานพินิจตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๙๙ ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง รองอธิบดี ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง เลขานุการศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด ผู้พิพากษาศาลเยาวชน

และครอบครัวจังหวัด และผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง เลขานุการศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด และผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัวตามพระราชบัญญัตินี้ แล้วแต่กรณี

ให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ผู้พิพากษาอาวุโส ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะ ผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบในแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัดซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ผู้พิพากษาอาวุโส ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดตามพระราชบัญญัตินี้ แล้วแต่กรณี

ให้ผู้พิพากษาสมทบตามวรรคหนึ่งและวรรคสองดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะครบวาระ ทั้งนี้ ไม่ให้นับวาระการดำรงตำแหน่งของผู้พิพากษาสมทบดังกล่าวเป็นวาระการดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๕ วรรคสาม

มาตรา ๒๐๐ บทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งอื่นใดอ้างถึงศาลเยาวชนและครอบครัว และสถานพินิจตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ ให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งนั้นอ้างถึงศาลเยาวชนและครอบครัวและสถานพินิจตามพระราชบัญญัตินี้ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๐๑ ให้บรรดาพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๒๐๒ ให้แผนกคดีเยาวชนและครอบครัวซึ่งเปิดทำการอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็นศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด โดยมีเขตอำนาจเช่นเดียวกับแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวดังกล่าว และให้ยุบเลิกแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวนั้น แล้วให้โอนบรรดาคดีที่ค้างการพิจารณาในแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวดังกล่าวไปพิจารณาพิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดที่จัดตั้งขึ้นแทน

ให้โอนบรรดากิจการทรัพย์สิน หนี้ ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง และงบประมาณในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวดังกล่าวไปเป็นของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดที่จัดตั้งขึ้น

มาตรา ๒๐๓ ให้กรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานคุมประพฤติ พนักงานสังคมสงเคราะห์ และผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติที่ได้รับการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ และผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติตามพระราชบัญญัตินี้ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๐๔ ให้สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม และสถานแนะนำทางจิตที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

พ.ศ. ๒๕๓๔ ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นสถานศึกษา สถานฝึกและอบรม และสถานแนะนำทางจิตที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๐๕ ในวาระเริ่มแรกมิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๒๑ มาใช้บังคับภายในสองปี นับแต่วันใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ โดยในระหว่างนั้นให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ มาใช้บังคับจนกว่าคดีจะถึงที่สุด

มาตรา ๒๐๖ พระราชบัญญัตินี้ไม่มีผลกระทบถึงการดำเนินคดีใดๆ ที่ได้กระทำไปแล้ว ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ส่วนการดำเนินคดีที่ยังมิได้กระทำความลงพันกำหนดเวลาที่จะต้องกระทำตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนพระราชบัญญัตินี้ แต่ยังคงอยู่ในกำหนดเวลาที่อาจกระทำได้ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ดำเนินคดีนั้นตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ปัจจุบันได้มีการแยกศาลยุติธรรม ออกจากกระทรวงยุติธรรม โดยมีสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นหน่วยธุรการของศาลยุติธรรมที่เป็นอิสระ และ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และโครงสร้างใหม่ ประกอบกับสมควรปรับปรุงในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิสวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว รวมทั้งในส่วนของการกระบวนการพิจารณาคดีของ ศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒.๑.๓ กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในประเทศสมาชิกอาเซียน (เปรียบเทียบ) กฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

ประเทศ	กฎหมาย
๑. กัมพูชา	ไม่มีกฎหมายเฉพาะ ปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้ใหญ่โดยใช้ - ประมวลกฎหมายอาญา - ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
๒. บรูไน	มีกฎหมายเฉพาะ: the Children and Young Persons Order (CYPO) ๒๐๐๖
๓. พม่า	มีกฎหมายเฉพาะ: พระราชบัญญัติสำหรับเด็ก (the Children's Act)
๔. ฟิลิปปินส์	มีกฎหมายเฉพาะ: กฎหมายสำหรับกระบวนการยุติธรรมและสวัสดิการเด็กและเยาวชน (The Juvenile Justice and Welfare Act: Republic Act No.๙๓๔๔)
๕. มาเลเซีย	- มีกฎหมายเฉพาะ: Child Act ๒๐๐๑ และ กฎหมายอิสลามแห่งศาลซารียะ (The Syariah Criminal Offences [Federal Territories] Act ๑๙๙๗[Act ๕๕๙]) และ - The Evidence Act ๑๙๕๐
๖. ลาว	มีกฎหมายเฉพาะ: LAW ON THE PROTECTION OF THE RIGHT AND INTERESTS OF CHILDREN
๗. เวียดนาม	- ไม่มีกฎหมายเฉพาะ ปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้ใหญ่โดยใช้ - ประมวลกฎหมายอาญา - ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
๘. สิงคโปร์	- มีกฎหมายเฉพาะ :พระราชบัญญัติเด็กและเยาวชน ฉบับที่ ๓๘ (The Children and Young Persons Act: (CYPA) Chapter ๓๘)

ประเทศ	กฎหมาย
	- กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : พระราชบัญญัติคุมประพฤติ (Probation of Offenders Act :POA)
๙. อินโดนีเซีย	มีกฎหมายเฉพาะ : - พระราชบัญญัติศาลเยาวชน (The Juvenile Court Act: LAW NO.๓, ๑๙๙๗) - The Juvenile Court System Act No.๑๑ of ๒๐๑๒
๑๐. ไทย	มีกฎหมายเฉพาะ: พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

ศาลที่พิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

ประเทศ	ศาล
๑. กัมพูชา	ศาลอาญา
๒. บรูไน	ศาลเยาวชน
๓. พม่า	ศาลเยาวชน
๔. ฟิลิปปินส์	ศาลเยาวชน
๕. มาเลเซีย	ศาลเยาวชน และศาลซารีฮะ(ศาลมุสลิม)
๖. ลาว	ศาลเยาวชน
๗. เวียดนาม	ศาลอาญา
๘. สิงคโปร์	- ศาลเยาวชน - ศาลสูง (High Court) หากเด็กและเยาวชนนั้นมีการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ศาลสูงรับผิดชอบ อาทิ คดีฆาตกรรม ข่มขืน การค้ายาเสพติด หรือการปล้น หรือคดีที่ต้องโทษประหารชีวิต รวมทั้งเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดถูกตั้งข้อหาพร้อมกับผู้กระทำความผิดที่มีอายุมากกว่า ๑๖ ปี ขึ้นไป
๙. อินโดนีเซีย	ศาลเยาวชน
๑๐. ไทย	ศาลเยาวชนและครอบครัว

อายุที่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน (Minimum Age of Criminal Responsibility)

ประเทศ	อายุ (ปี)
๑. กัมพูชา	๑๔ - ๑๘
๒. บรูไน	๗ - ๑๘
๓. พม่า	๗ - ๑๘
๔. ฟิลิปปินส์	๑๕ - ๑๘

ประเทศ	อายุ (ปี)
๕. มาเลเซีย	๗ - ๑๘
๖. ลาว	๑๕ - ๑๘
๗. เวียดนาม	๑๔ - ๑๘
๘. สิงคโปร์	๗ - ๑๖
๙. อินโดนีเซีย	๘ - ๑๘
๑๐. ไทย	๑๐ - ๑๘

ความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมกรรมการกระทำผิด

ประเทศ	กฎหมายกำหนดความรับผิดชอบ
๑. กัมพูชา	ผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ๑๔ ปี จะไม่ถูกคุมขัง แต่ศาลอาจพิจารณาสั่งให้คุมประพฤติได้ตามความเหมาะสม
๒. บรูไน	ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า ๗ ปีจะไม่ต้องรับผิดชอบ
๓. พม่า	ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า ๗ ปีจะไม่ต้องรับผิดชอบ
๔. ฟิลิปปินส์	เด็กที่อายุขณะกระทำผิดน้อยกว่า หรือ เท่ากับ ๑๕ ปี ไม่ต้องรับโทษต่อพฤติกรรมกรรมการกระทำผิดทางอาญา อย่างไรก็ตาม เด็กจะต้องได้รับการบำบัดในโปรแกรมการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูตามกฎหมายกำหนด
๕. มาเลเซีย	ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า ๗ ปีจะไม่ต้องรับผิดชอบ
๖. ลาว	ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า ๑๕ ปีจะไม่ต้องรับผิดชอบ
๗. เวียดนาม	ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า ๑๔ ปีจะไม่ต้องรับผิดชอบ
๘. สิงคโปร์	หากผู้กระทำผิดมีอายุน้อยกว่า ๗ ปี ไม่ต้องรับผิดชอบต่อพฤติกรรมกรรมการกระทำผิด
๙. อินโดนีเซีย	เด็กที่กระทำผิดมีอายุไม่ถึง ๘ ปี จะต้องถูกสอบสวนโดยพนักงานสอบสวน และพนักงานสอบสวนอาจตัดสินใจส่งตัวเด็กดังกล่าวกลับคืนไปให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ในกรณีที่เห็นว่าเด็กสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ หรือ ส่งตัวต่อไปยัง social department เพื่อดูแลแก้ไขฟื้นฟู ในกรณีที่เห็นว่าเด็กไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
๑๐. ไทย	- เด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปี กระทำผิดไม่ต้องรับโทษแต่ต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ - เด็กอายุเกิน ๑๐ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปี กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ แต่ศาลอาจกำหนดให้ใช้วิธีการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน

กำหนดโทษที่สำคัญ / โทษสูงสุด

ประเทศ	รูปแบบ
๑. กัมพูชา	ถ้ากำหนดโทษสูงสุดของการจำคุก คือ การจำคุกตลอดชีวิต ให้มีการลดโทษเหลือการจำคุกเป็นระยะเวลา ๒๐ ปี
๒. บรูไน	- การเฆี่ยน

ประเทศ	รูปแบบ
	- การคุมขังตลอดชีวิต (ไม่ปรากฏข้อห้ามสำหรับผู้ที่ยังต่ำกว่า ๑๘ ปีที่ได้กระทำผิดตามข้อกำหนดของ The Children and Young Persons Order)
๓. พม่า	จำคุกได้สูงสุดไม่เกิน ๑๐ ปี
๔. ฟิลิปปินส์	การคุมขังระยะเวลาไม่เกิน ๑๒ ปี
๕. มาเลเซีย	- การเฆี่ยน - การคุมขังในระยะเวลาที่กำหนด
๖. ลาว	การลงโทษด้วยการจำคุกหากแต่น้อยกว่าที่กำหนดในประมวลกฎหมายอาญา
๗. เวียดนาม	ถ้ากำหนดโทษจำคุกตลอดชีวิตจนถึงประหารชีวิต โทษสูงสุดที่จะนำมาใช้กับเด็กและเยาวชน คือ จำคุกไม่เกิน ๑๒ ปี
๘. สิงคโปร์	- เยาวชนที่มีอายุระหว่าง ๑๖ - ๑๘ ปี ต้องได้รับโทษที่มีความรุนแรงเทียบเท่าผู้ใหญ่ - การประหารชีวิตจะไม่สามารถกระทำต่อผู้กระทำผิดที่มีอายุขณะกระทำผิดไม่เกิน ๑๘ ปี แต่ศาลจะใช้วิธีการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตแทน - การเฆี่ยน เด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง ๗-๑๖ ปี
๙. อินโดนีเซีย	เด็กและเยาวชนกระทำผิดที่มีโทษการประหารชีวิตจะได้รับโทษสูงสุด คือ การคุมขังเป็นระยะเวลา ๑๐ ปี
๑๐. ไทย	ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษอาญาหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยโดยการเปลี่ยนโทษจำคุกหรือกักกัน เป็นการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดไว้ แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบ ๒๔ ปีบริบูรณ์

การเปี่ยงเบนหรือหันเหคดีเด็กและเยาวชน

ประเทศ	รูปแบบ
๑. กัมพูชา	- กระบวนการยุติธรรมยังไม่มีกระบวนการในการเปี่ยงเบน หรือ หันเหคดีเด็กและเยาวชนเนื่องจากยังไม่มีกฎหมายกำหนด - มีหน่วยงาน NGO เข้ามาช่วยเหลือใช้ค่าเสียหายแทนเพื่อไม่ถูกดำเนินคดี
๒. บรูไน	ไม่มีมาตรการในการเปี่ยงเบนหรือหันเหคดี
๓. พม่า	ใช้ชุมชนในการเปี่ยงเบนหรือหันเหคดีสำหรับความผิดเล็กน้อย
๔. ฟิลิปปินส์	- มีกฎหมายกำหนดแนวทางในการเปี่ยงเบนหรือหันเหคดีให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซึ่งมีกำหนดโทษในการคุมขังไม่เกิน ๖ เดือน ตำรวจสามารถดำเนินการเปี่ยงเบนหรือหันเหคดีเด็กและเยาวชน - หากโทษที่คุมขังเกิน ๖ เดือน การเปี่ยงเบน หรือ หันเหคดีจะกระทำโดยศาล
๕. มาเลเซีย	ไม่มีมาตรการในการเปี่ยงเบนหรือหันเหคดี
๖. ลาว	มีหน่วยไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสำหรับเด็กและเยาวชนระดับหมู่บ้าน ยุติธรรมอำเภอ (ถ้าหน่วยไกล่เกลี่ยระดับหมู่บ้านทำไม่สำเร็จ)
๗. เวียดนาม	มีมาตรการในการเปี่ยงเบนหรือหันเหคดี แต่มีการปฏิบัติไม่มากนัก อาทิ

	- การใกล้ชิดข้อพิพาทในชั้นสอบสวน - เด็กกระทำผิดครั้งแรกได้รับการตักเตือน
๘. สิงคโปร์	- การเบี่ยงเบนหรือ หันเหคดีสามารถกระทำได้ตั้งแต่ขั้นตอนการจับกุมของตำรวจ รวมทั้งตำรวจให้คำแนะนำต่ออัยการเพื่อให้เข้าร่วมโปรแกรมคำแนะนำปรึกษาภายในระยะเวลา ๖ เดือน
๙. อินโดนีเซีย	- ตำรวจและนักสังคมสงเคราะห์ที่มีบทบาทพิจารณาว่าควรดำเนินคดีหรือไม่
๑๐. ไทย	- พนักงานอัยการอาจสั่งไม่ฟ้องคดีหากเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตัวเป็นคนดีได้

การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในขั้นตอนของตำรวจ

ประเทศ	วิธีการ
๑. กัมพูชา	- มีการแจ้งถึงการจับกุมและเหตุผลในการจับกุมโดยทันที - อัยการแจ้งสิทธิที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน - สิทธิในการมีที่ปรึกษาทางกฎหมายหรือทนายความถ้าภายในระยะเวลา ๔ เดือน นับตั้งแต่ถูกจับกุมยังไม่มี การดำเนินการสอบสวน ผู้ต้องหาอาจร้องขอให้ศาลมีการ ดำเนินการสอบสวนภายในระยะเวลา ๑ เดือนนับแต่ได้มีการร้องขอ - เด็กและเยาวชนผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวระหว่างการพิจารณาคดีเป็นทางเลือกสุดท้ายและ ถูกควบคุมตัวเป็นระยะเวลาสั้นๆ โดยถูกควบคุมตัวในขั้นตอนของตำรวจเป็นระยะเวลา ไม่เกินสองเดือน
๒. บรูไน	- การจับกุมได้โดยไม่มีหมายจับ แต่มีเหตุผลว่าเด็กและเยาวชนกระทำผิดจริง - ผู้กระทำผิดเข้ามอบตัวตำรวจไม่สามารถควบคุมตัวได้ - ต้องทำการสอบสวนภายใน ๔๘ ชั่วโมงและให้ประกันตัวได้ - การขัดขืนการจับกุมสามารถควบคุมได้ไม่เกินพฤติการณ์หลบหนี - การควบคุมตัวชั่วคราวควบคุมตัวได้ ๓ วันทำการ
๓. พม่า	- การจับกุมไม่ใช่กฎหมาย - ไม่ควบคุมตัวรวมกับผู้ใหญ่ในระหว่างการสอบสวน - เด็กและเยาวชนผู้ต้องหาจะต้องให้เจ้าหน้าที่หญิงดูแล - ต้องแจ้งให้พ่อแม่ผู้ปกครองทราบ - ส่งเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมให้เร็วที่สุด - ถ้าไม่สามารถส่งเด็กหรือเยาวชนไปตรวจสอบการจับกุมภายในเวลาอันสมควร ต้องปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนพร้อมเรียกประกัน - เด็กที่ปล่อยโดยการประกันตัวจะต้องส่งไปสถานที่ดูแลชั่วคราวที่เหมาะสม - หากมีการหลบหนีจากสถานที่ดูแลชั่วคราว เจ้าหน้าที่ที่สามารถจับกุมเด็กและเยาวชนได้ โดยไม่ต้องมีหมายจับ หลังจับกุมแล้วเจ้าหน้าที่อาจส่งตัวเด็กไปยังสถานที่อื่นที่ เหมาะสม
๔. ฟิลิปปินส์	- แจ้งให้ทราบถึงการจับกุมเด็กและเยาวชน - การจับกุมไม่ใช่กฎหมาย

ประเทศ	วิธีการ
	- ในการสอบสวนจะต้องมีพยานรับรู้ ซึ่งได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง นักสังคมสงเคราะห์ ที่ปรึกษาทางกฎหมาย ลงนามควบคู่ด้วย - จะต้องควบคุมตัวเด็กและเยาวชนในระหว่างการศึกษาที่สถานีตำรวจเป็นระยะเวลาไม่เกิน ๘ ชั่วโมง หลังจากนั้นจะต้องส่งตัวเด็กและเยาวชนผู้ต้องหาไปยังหน่วยงานพัฒนาสวัสดิการสังคม หรือองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) - นำตัวเด็กและเยาวชนที่ถูกจับกุมไปตรวจสภาพร่างกายและจิตใจโดยทันที
๕. มาเลเซีย	- สามารถจับกุมได้โดยไม่มีหมายจับ เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่ากระทำความผิด หรือ พยายามกระทำความผิด หรือ มีการว่าจ้างช่วยเหลือยุงส่งเสริมให้กระทำความผิด - เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถจับกุมโดยถูกเนื้อต้องตัวผู้ถูกจับได้ เว้นแต่จะมีคำร้องขอให้มีการจับกุมโดยคำพูดหรือการกระทำ - ถ้าผู้ถูกจับกุมขัดขืนสามารถจับกุมได้ตามความเหมาะสม - จะต้องนำตัวเด็กและเยาวชนมาขึ้นศาลภายในระยะเวลา ๒๔ ชั่วโมง ถ้าไม่สามารถนำตัวเด็กไปศาลได้ เด็กจะต้องถูกนำไปพบผู้พิพากษาในศาลปกติ ผู้พิพากษาสามารถให้กักตัวในสถานที่ที่เหมาะสมเพื่อนำตัวไปยังศาลปกติ - ตำรวจสามารถให้ประกันตัวได้
๖. ลาว	- ภายหลังการจับกุมเจ้าหน้าที่ตำรวจสอบสวนให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน และการสอบสวนแต่ละครั้งใช้ระยะเวลาไม่เกิน ๙๐ นาที หากสอบสวนเกิน ๓๐ วัน ต้องได้รับอนุมัติจากพนักงานอัยการ - การกักขังเด็กชั่วคราว กักขังได้ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง ต้องมีอัตราโทษจำคุก ๓ ปีขึ้นไป - การแจ้งสิทธิที่เกี่ยวข้อง - ควบคุมตัวแยกจากผู้ต้องขังผู้ใหญ่ - ดำเนินการตามหลักสิทธิมนุษยชนของกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน
๗. เวียดนาม	- ดำเนินการตามความเหมาะสมและตามหลักสิทธิมนุษยชนของกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน
๘. สิงคโปร์	- เน้นการปฏิบัติงานของตำรวจที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของเด็กและเยาวชน - การพิจารณาว่าจะมีการดำเนินการหันเหคดีที่ถูกจับกุมอย่างไม่เป็นทางการหรือการส่งไปให้ศาลดำเนินคดี - การจับกุมแล้วดูว่าเด็กและเยาวชนมีการรับสารภาพหรือไม่ หากรับสารภาพจะมีการทำรายงานก่อนการพิจารณาคดีไปให้ศาลใช้ในการพิจารณาคดี - การจับกุมตัวและมีการตั้งข้อกล่าวหาก่อนส่งตัวไปให้ศาล และดำเนินการสอบสวนหากเห็นว่าไม่มีความผิดจะยกเลิกการตั้งข้อกล่าวหา หากมีความผิดจะมีการทำรายงานไปศาลพิจารณาก่อนการพิจารณาคดี
๙. อินโดนีเซีย	- ในการจับกุมตัวเด็กและเยาวชนตำรวจจะต้องมีหมายจับและต้องมีการแจ้งให้พ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนได้รับทราบ - ตำรวจและนักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพิจารณาว่า เด็กและเยาวชนควรส่งตัวกลับไปอยู่กับครอบครัว หรือ ส่งตัวไปพิจารณาคดี

ประเทศ	วิธีการ
	- ดำรวจมีบทบาทในการตัดสินใจดำเนินคดี หรืออาจให้ศาลมีบทบาทในการตัดสินใจดำเนินคดี
๑๐. ไทย	- จับกุมตัวถ้าเป็นเด็กจะต้องเป็นการกระทำผิดซึ่งหน้า หรือ มีหมายจับ - การจับกุมห้ามใช้เครื่องพันธนาการหรือกุญแจมือและต้องกระทำโดยละมุนละม่อม - หลังจับกุมต้องส่งตัวไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุมภายใน ๒๔ ชั่วโมง - ต้องมีที่ปรึกษากฎหมาย - ได้รับการแจ้งสิทธิ - ห้ามใช้กุญแจมือในระหว่างการจับกุม - จะต้องควบคุมตัวเด็กและเยาวชนในระหว่างการสอบถามที่สถานีตำรวจเป็นระยะเวลาไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง

บทบาทที่สำคัญของศาล

ประเทศ	บทบาท
๑. กัมพูชา	- กฎหมายกำหนดว่า หากผู้กระทำผิดมีอายุมากกว่า ๑๖ ปี ศาลสามารถลงโทษโดยให้ทำงานบริการสังคมได้ แต่ระยะเวลาจะต้องไม่เกิน ๑๐๐ ชั่วโมง - ศาลมีการเลี้ยงโทษจำคุกให้แก่เด็กและเยาวชนน้อย
๒. บรูไน	- ศาลมีอำนาจในให้ประกันตัว - ศาลมีอำนาจในการส่งถอนอำนาจปกครองของบิดามารดาหรือผู้ปกครองได้หากศาลเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อเด็กหรือเยาวชน - ถ้าศาลเห็นว่ามีควมจำเป็นสอบถามพยานเพิ่มเติมได้ - ก่อนการตัดสินใจศาลขอข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับตัวเด็ก เพื่อประกอบการพิจารณาในการปล่อยตัวเด็กโดยให้มีประกันทัณฑ์บน หรือ การควบคุมตัวในสถานที่กำหนด - ศาลไม่ค่อยมีมาตรการเลี้ยงโทษคุมขังให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด
๓. พม่า	- ศาลมีมาตรการเลี้ยงโทษในการคุมขังสำหรับคดีเล็กน้อย ไม่ใช่คดีร้ายแรง โดยการปล่อยตัวหลังจากว่ากล่าวตักเตือน - กรณีเป็นการกระทำผิดที่ร้ายแรงและไม่ร้ายแรง หากเด็กไม่มีพฤติกรรมอาชญากร ศาลอาจสั่งให้กักกันตัวอยู่ที่บ้านโดยมีประกันทัณฑ์บนมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน ๓ ปี - ถ้าเด็กมีพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ไม่มีความสามารถในการดูแลว่ากล่าวตักเตือนได้ ศาลจะสั่งให้นำตัวเด็กไปกักกันตัวไว้ในโรงเรียนฝึกหัด เป็นระยะเวลาอย่างน้อย ๒ ปี หรือจนกว่าอายุ ๑๘ ปี
๔. ฟิลิปปินส์	- การให้ประกันตัว - การปล่อยตัวเด็กและเยาวชนให้พ่อแม่ ผู้ปกครองดูแล - การสั่งคุมขังให้น้อยที่สุด

ประเทศ	บทบาท
	- การเปียงเบน หรือ หันเหคดี โดย การปรับ การรอลงอาญา - การคุมประพฤติภายหลังถูกคุมขังมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง - การสั่งให้บำบัดแก้ไขฟื้นฟูภายในสถานที่ที่กำหนดแยกจากเรือนจำ
๕. มาเลเซีย	- ศาลสามารถปล่อยตัวได้โดยไม่มีประกัน เว้นแต่ข้อกล่าวหาที่มีความผิดฐานฆ่า หรือ ร้ายแรงอย่างอื่น หรือมีเหตุผลว่าเด็กและเยาวชนอาจไปรบกวนกระบวนการพิจารณาคดี - ศาลอาจปล่อยโดยเรียกประกัน และอาจมีหลักประกันหรือไม่ก็ได้
๖. ลาว	- เลือกใช้มาตรการในการเลี้ยงโทษการควบคุมตัวสำหรับเด็กและเยาวชน - ใช้มาตรการทางเลือกในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชน
๗. เวียดนาม	กรณีที่ศาลพิจารณาว่าไม่ควรลงโทษแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ศาลอาจใช้มาตรการดังนี้ - ส่งตัวเด็กเข้ารับการศึกษาก่อนที่ภูมิลำเนา หรือที่เห็นสมควร หรือ เข้าโรงเรียนดัดสันดาน หลังส่งเข้าโรงเรียนศาลสั่งให้วัดผลภายใน ๑-๒ ปี ถ้าปฏิบัติได้ตามที่กำหนดศาลจะสั่งให้มีการพักการลงโทษได้
๘. สิงคโปร์	- ศาลเยาวชนมีบทบาทมากในการสั่งคุมประพฤติและเลือกโปรแกรมการคุมประพฤติที่เหมาะสมให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด - ศาลสูง (High Court) มีบทบาทในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ในคดีอุกฉกรรจ์ร้ายแรง
๙. อินโดนีเซีย	มีบทบาทในการตัดสินใจว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดควรได้รับการปล่อยตัว หรือ ควบคุมตัวในระหว่างการพิจารณาคดี หรือ การคุมขัง
๑๐. ไทย	- การตรวจสอบการจับกุม - การให้ประกันตัว - การปล่อยตัวโดยการคุมประพฤติ - การสั่งให้ควบคุมตัวระหว่างการพิจารณาคดี

สถานที่ควบคุมตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

ประเทศ	สถานที่
๑. กัมพูชา	เรือนจำ
๒. บรูไน	สถานที่ควบคุมตัวสำหรับเด็กและเยาวชนที่รัฐกำหนดให้
๓. พม่า	- เรือนจำ - กักขังไว้ที่บ้าน หรือ ส่งตัวไปที่โรงเรียน
๔. ฟิลิปปินส์	- สถานที่ควบคุมตัวสำหรับเด็กและเยาวชน (ในทางปฏิบัติบางแห่งใช้เรือนจำในการควบคุมตัวเด็กและเยาวชน)
๕. มาเลเซีย	- สถานที่ควบคุมตัวสำหรับเด็กและเยาวชนที่รัฐกำหนดให้

ประเทศ	สถานที่
๖. ลาว	- ควบคุมตัวในศูนย์ฝึกวิชาชีพ/สถานที่ควบคุมตัวสำหรับเด็กและเยาวชน - หากเป็นคดีเล็กน้อยกลับไปอยู่ที่บ้านให้บุคคลที่เหมาะสมหรือองค์การอบรม
๗. เวียดนาม	- เรือนจำ - ส่งตัวเข้าโรงเรียนดัดสันดาน หรือ โรงเรียนที่เด็กมีภูมิลาเนา หรือ หากเป็นบุคคลแก้ไข ยากส่งตัวไปยังสถานที่ตัดสินคดีที่มีความเหมาะสม
๘. สิงคโปร์	สถานที่สำหรับควบคุมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในระหว่างการคุมประพฤติ
๙. อินโดนีเซีย	สถานที่ควบคุมตัวสำหรับเด็กและเยาวชน (ในทางปฏิบัติบางแห่งใช้เรือนจำในการควบคุมตัวเด็กและเยาวชน)
๑๐. ไทย	- สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน - ศูนย์ฝึกอบรม - กลับไปอยู่ที่บ้าน โดยให้มารายงานตัวที่ศาลตามที่กำหนด

มาตรการในการปฏิบัติและการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู

ประเทศ	มาตรการ
๑. กัมพูชา	- เน้นการควบคุมตัว - ไม่ค่อยมีมาตรการในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณและ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความชำนาญในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด - มีหน่วยงาน NGO องค์กรของต่างประเทศเข้ามาช่วยเหลือในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู ได้แก่ การจัดกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูในเรือนจำ คือ การจัดกิจกรรมนันทนาการ การศึกษา และการฝึกอบรม
๒. บรูไน	- เน้นการควบคุมตัว - กักบริเวณ - ส่งให้ไปโรงเรียน - คาดโทษพ่อแม่ผู้ปกครองที่ละเลยไม่อบรมแก้ไขพฤติกรรมบุตร - คุมประพฤติ - ทำงานบริการสังคมโดยการร่วมมือระหว่างเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาลูก และเยาวชนที่กระทำความผิด
๓. พม่า	- เน้นการกักกันตัวที่บ้าน - ควบคุมตัวในเรือนจำ - โรงเรียนฝึกอบรม - บ้านพักชั่วคราว
๔. ฟิลิปปินส์	- การควบคุมตัวในสถานที่กำหนด - การแก้ไขฟื้นฟูในสถานที่กำหนด - การบำบัดแก้ไขฟื้นฟู จะต้องให้พ่อแม่ผู้ปกครอง หรือ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ แก้ไขฟื้นฟู โดยจะมีโปรแกรม อาทิ การฝึกทักษะความชำนาญในการพัฒนาชีวิต การ

ประเทศ	มาตรการ
	ใช้ชีวิตในสังคม การเป็นผู้นำ การบริการทางสังคม
๕. มาเลเซีย	- ตั้งทีมงานประสานการให้บริการทางกฎหมายแก่เด็กและเยาวชนและครอบครัว - การแก้ไขฟื้นฟูในโรงเรียนดัดสันดาน - การคุมประพฤติ - การบำบัดทางจิตสำหรับในโรงพยาบาลโรคจิตสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความผิดปกติทางจิต
๖. ลาว	- ใช้ชุมชนเป็นหลักในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน - โทษควบคุมตัวไม่เกิน ๓ ปี ไม่ต้องขึ้นศาล โดยใช้หน่วยใกล้เคียงข้อพิพาทสำหรับเด็กระดับหมู่บ้านยุติธรรมอำเภอ หรือหมู่บ้าน การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นสอบสวน การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นอัยการ ส่งตัวเด็กไปยังศูนย์ฝึกอาชีพ ส่งตัวเด็กให้คนที่ได้รับมอบหมายอบรมสั่งสอน ส่งเข้าศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพ
๗. เวียดนาม	- การควบคุมตัวเป็นหลัก - การแก้ไขฟื้นฟูในโรงเรียนดัดสันดาน - การลดโทษสำหรับเด็กและเยาวชนที่ถูกคุมขังผู้มีความประพฤติดี
๘. สิงคโปร์	- มาตรการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู โดยการเข้ารับการอบรมของตำรวจ - การจำคุกวันหยุด - การทำงานบริการสังคม - คุมประพฤติภายหลังการฝึกอบรมเป็นช่วงระยะเวลาที่กำหนดถูกควบคุมในสถานที่คุมขังสูงสุด ๖ เดือน หรือ การเข้าร่วมโปรแกรมที่เหมาะสม - ถูกควบคุมตัวในสถานที่สำหรับแก้ไขฟื้นฟู - การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมตัว (Electronic Monitoring) - การใช้ครอบครัว และชุมชนเป็นพื้นฐานสำคัญในการปฏิบัติและบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด
๙. อินโดนีเซีย	- การควบคุมตัวในสถานที่กำหนด (ในทางปฏิบัติเรือนจำบางแห่งเป็นสถานที่ในการควบคุมตัวเด็กและเยาวชน) - การคุมประพฤติ โดยหน่วยงานคุมประพฤติ - การบำบัดแก้ไขฟื้นฟูในสถานที่ควบคุมของกรมพัฒนาสังคม - การให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านจิตบำบัดและสังคม - การจัดการศึกษา - การฝึกอบรมทางด้านวิชาชีพการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูทางด้านร่างกายและจิตใจ
๑๐. ไทย	- การควบคุมตัวในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน - การบำบัดแก้ไขฟื้นฟูในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม และสถานแนะนำทางจิตหรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและศาลเห็นสมควร - โครงการแก้ไขฟื้นฟูจากศาล

การสงเคราะห์เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดภายหลังพ้นโทษ

ประเทศ	วิธีการ
๑. กัมพูชา	- หน่วยงาน NGO ต่างประเทศเข้ามาช่วยเหลือในการสงเคราะห์หลังปล่อย
๒. บรูไน	- มีศูนย์ Children center ดูแลด้านสุขภาพและความปลอดภัยหลังปล่อย - Action team on Child Protection ให้คำแนะนำปรึกษาหลังการปล่อย
๓. พม่า	ไม่มี
๔. ฟิลิปปินส์	- จะได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่กรมสวัสดิการสังคมและพัฒนาประจำท้องถิ่น เป็นระยะเวลาอย่างน้อย ๖ เดือน ได้รับคำแนะนำ ปรึกษา การปฏิบัติตาม โปรแกรมในการแก้ไขฟื้นฟูเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำและการคืนคนดีสู่สังคม
๕. มาเลเซีย	- คณะกรรมการช่วยเหลือหลังการปล่อย ดูแลที่เกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา การปกป้องการถูกละเมิด หรือ ถูกละเลย
๖. ลาว	- โครงการ Save the Children ระหว่างหน่วยงานลาวและประเทศอังกฤษ เข้ามาดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูแก่ในการกลับสู่สังคม และสร้างการดำเนินชีวิต ที่ถูกต้องให้แก่เด็กและเยาวชนที่หลงผิด - คณะกรรมการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็ก ให้การช่วยเหลือด้านการศึกษา การหางาน การพัฒนาเด็กในการกลับคืนสู่สังคม
๗. เวียดนาม	คณะกรรมการเรือนจำจะให้องค์กรภายนอกทำหน้าที่ช่วยเหลือเด็กและเยาวชน หลังการพ้นโทษ
๘. สิงคโปร์	การให้ครอบครัวและชุมชนเป็นผู้มีบทบาทหลักสำคัญในการดูแลหลังการพ้นโทษ
๙. อินโดนีเซีย	- การประเมินผลความต้องการหลังการปล่อยตัว ซึ่งรวมทั้งการเยี่ยมบ้านและการให้อุปกรณ์หรือสิ่งของถ้ามีความต้องการ - รวมทั้งการประเมินผลการดำเนินการติดตามหลังการปล่อยตัว
๑๐. ไทย	- การพักในบ้านฉุกเฉิน กรณีไม่มีสถานที่อยู่ให้มีการฝึกอาชีพ - ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนทำหน้าที่ในการติดตามและสงเคราะห์หลังพ้นโทษ - ศาลเยาวชนและครอบครัวบางแห่งมีการจัดหางานให้ทำภายหลังพ้นโทษ

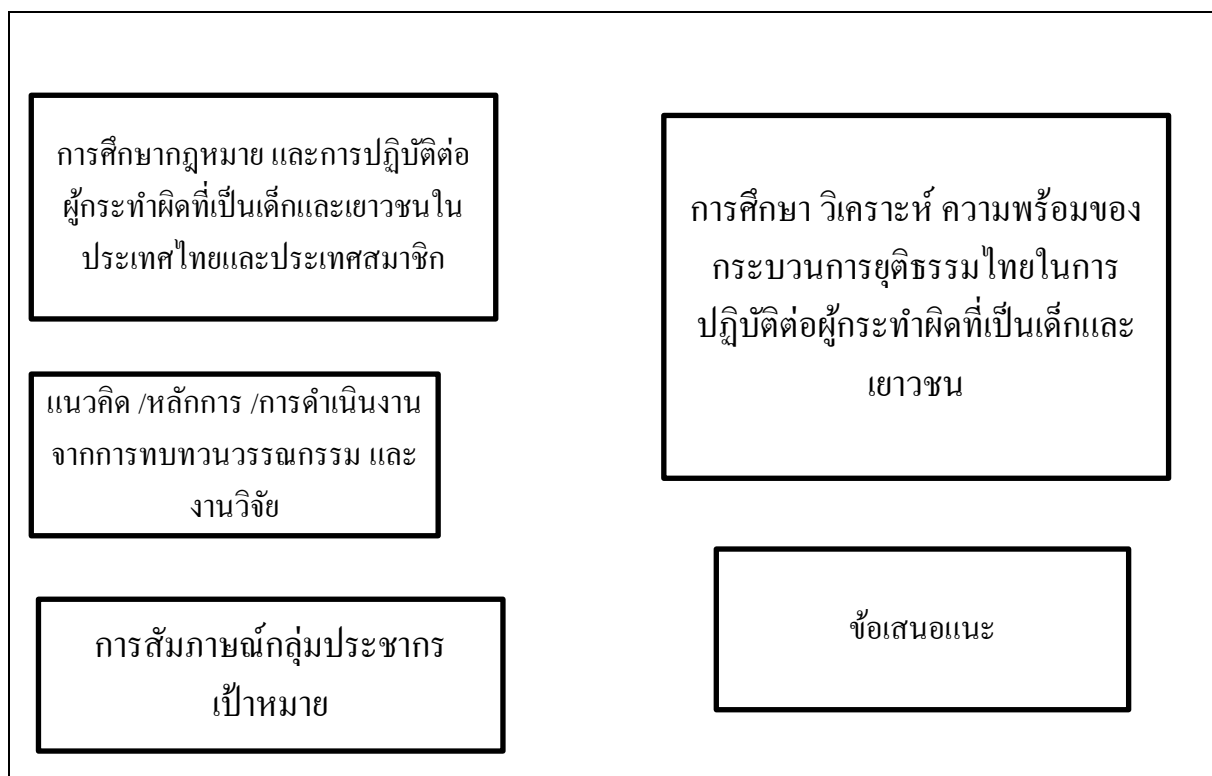
ปัญหาการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน

ประเทศ	สภาพปัญหา
๑. กัมพูชา	ไม่มีกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนที่ชัดเจน อาทิ ไม่มีกฎหมายเฉพาะ ไม่มีศาลเยาวชน หรือ สถานที่ควบคุมตัวที่เหมาะสมตามมาตรฐานสากล ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนเด็กและเยาวชน คือ - การควบคุมตัวในระหว่างการพิจารณาคดีเป็นระยะเวลายาวนาน - การควบคุมตัวเด็กและเยาวชนในเรือนจำร่วมกับผู้ใหญ่ - ปัญหาสภาพแวดล้อมที่ไม่ถูกสุขลักษณะของสถานที่คุมขัง - ปัญหาการคอร์รัปชันในคดีเด็กและเยาวชน

ประเทศ	สภาพปัญหา
๒. บรูไน	เพิ่งมีการตั้งศาลเยาวชนทำให้ประสบปัญหา - ขาดผู้พิพากษาและนักสังคมสงเคราะห์ - ทนายความท้องถิ่นไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในคดีเด็กและเยาวชน - สภาพสังคมไม่เอื้อต่อการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน คือ ครอบครัวหย่าร้างสูง มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัว พ่อแม่ผู้ปกครองไม่สามารถดูแลอบรมเด็กและเยาวชนได้ ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดเพิ่มสูงมากขึ้น
๓. พม่า	มีกฎหมายและศาลเฉพาะ แต่ในทางปฏิบัติไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว คือ - มีการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนในเรือนจำร่วมกับผู้ต้องขังผู้ใหญ่ - กระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนไม่ได้อิงกับแนวปฏิบัติตามมาตรฐานสากล - โครงการต่างๆ ที่พัฒนาเด็กและเยาวชนไม่มีระบบตรวจสอบประเมินผล และประสิทธิภาพโครงการไม่มีการแบ่งแยกที่ชัดเจน - ใช้เด็กและเยาวชนเป็นเครื่องมือในการการละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรมเสียเอง โดยการนำเด็กและเยาวชนมาเป็นทหาร
๔. ฟิลิปปินส์	- ถูกกดดันให้มีความหมายและจัดตั้งศาลเยาวชนตามมาตรฐานขององค์การประชาชาติ แต่ในทางปฏิบัติไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานดังกล่าว - มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยเฉพาะการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนในเรือนจำร่วมกับผู้ใหญ่ - การละเมิดข้อกำหนดทางกฎหมายตั้งแต่การจับกุมจนกระทั่งการปล่อยตัว
๕. มาเลเซีย	- กระบวนการยุติธรรมประเทศมาเลเซียไม่ค่อยมีปัญหา เพราะเน้นไปที่ครอบครัวให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีหน้าที่ในการดูแลความประพฤติได้กรรมทั้งมีศาลมุสลิมซึ่งเข้ามาดูแลด้านความประพฤติตามจารีตประเพณีและศีลธรรม
๖. ลาว	- มีกระบวนการยุติธรรมที่ดีสำหรับเด็กและเยาวชน เน้นการใช้วิธีการหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมหลัก และใช้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เช่น หน่วยใกล้เคียงขอพิพาทสำหรับเด็กระดับหมู่บ้าน ทำให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับคืนสู่สังคมได้เป็นอย่างดี - แต่ประสบปัญหาขาดแคลนงบประมาณ บุคลากรและทรัพยากรต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน
๗. เวียดนาม	- ยังไม่มีศาลเด็กและเยาวชนทำให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน การควบคุมตัวเด็กและเยาวชนในเรือนจำร่วมกับผู้ต้องขังที่เป็นผู้ใหญ่ - ปัญหาด้านบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนยังขาดความรู้ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน - ปัจจัยทางด้านสังคม โดยเฉพาะปัญหาการหย่าร้าง ที่ส่งผลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนมากขึ้น
๘. สิงคโปร์	- หากเป็นเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีไม่รุนแรง หรือไม่มีพฤติกรรมอาชญากร กระบวนการยุติธรรมจะเน้นการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเพื่อคืนกลับสู่สังคมแต่หากเป็นเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีรุนแรง หรือ มีพฤติกรรมอาชญากร จะใช้วิธีการปฏิบัติหรือ ลงโทษที่มีความรุนแรงเพื่อเป็นการป้องปรามอาชญากรรม อาทิ การขึ้นศาล

ประเทศ	สภาพปัญหา
	ผู้ใหญ่ในการพิจารณาคดี การลงโทษต่อเนื่องตัวด้วยการเชี่ยน หรือ การจำคุกที่มีระยะเวลายาวนาน รวมทั้งการจำคุกตลอดชีวิต ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล และทำให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ - การกำหนดอายุความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมกระทำความผิด คือ อายุ ๗-๑๖ ปี ทำให้ผู้ที่มีอายุ ระหว่าง ๑๖ ปี ขึ้นไปแต่ไม่เกิน ๑๘ ปี ต้องถูกดำเนินคดีดังเช่นผู้ใหญ่ แม้จะไม่ต้องโทษประหารชีวิตแต่สามารถจำคุกตลอดชีวิตได้ ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล และมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนของเด็กและเยาวชน
๙. อินโดนีเซีย	มีความแตกต่างระหว่างข้อกำหนดทางกฎหมายและการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน โดยเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ได้รับการปฏิบัติจากกระบวนการยุติธรรมที่ไม่แตกต่างจากผู้ต้องขังที่เป็นผู้ใหญ่ - การควบคุมตัวเด็กและเยาวชนในเรือนจำรวมกับผู้ต้องขังที่เป็นผู้ใหญ่ - มีการละเมิดสิทธิของเด็กและเยาวชนในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม อาทิ ตำรวจมีการใช้ความรุนแรงในการจับกุมและการสอบสวนเด็กและเยาวชนผู้ต้องหา การจับกุมตัวเด็กและเยาวชนโดยไม่มีหมายจับ หรือไม่มีการแจ้งให้พ่อแม่ หรือ ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนได้รับทราบถึงการจับกุมตัวเด็กและเยาวชน - การเลี้ยงโทษจำคุกให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดน้อย - เด็กและเยาวชนถูกลงโทษด้วยความรุนแรง - บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานต่อเด็กและเยาวชน - มีการคอร์รัปชันในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน
๑๐. ไทย	- การเร่งเปิดดำเนินศาลเยาวชนและครอบครัวทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนทรัพยากรทั้งงบประมาณ บุคลากร และสถานที่ - การบังคับใช้กฎหมายใหม่ยังมีปัญหาการตีความส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน - กฎหมายกำหนดวิธีปฏิบัติในรายละเอียดมากขึ้น เกิดความยุ่งยากแก่ผู้ปฏิบัติเพราะเกรงว่าจะปฏิบัติผิด

๒.๒ กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีในการศึกษาวิจัย

ในบทนี้จะกล่าวถึงระเบียบวิธีวิจัย รวมทั้งกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานที่ใช้ในการศึกษาเรื่อง “ความพร้อมของกระบวนการยุติธรรมไทยในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๓.๑ ระเบียบวิธีวิจัย

จากหลักการและเหตุผล ตลอดจนแนวคิดในบทที่ผ่านมา การศึกษาเรื่อง “ความพร้อมของกระบวนการยุติธรรมไทยในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” คณะจัดทำรายงานได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษา ดังต่อไปนี้

๓.๑.๑ วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ความพร้อมของกระบวนการยุติธรรมไทยในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” คณะจัดทำรายงานใช้วิธีในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ๒ รูปแบบประกอบกัน คือ

(๑) การวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากเอกสาร รายงาน การวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ศึกษา วิเคราะห์ แนวทางการดำเนินงานที่เกี่ยวกับความพร้อมของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทยในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตั้งแต่ความสำคัญของประชาคมอาเซียน ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนย้ายแรงงานที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนทั้งคนไทยและจากประเทศสมาชิกอาเซียน ที่อาจเกิดปัญหาการกระทำผิดอาญาของเด็กและเยาวชนดังกล่าว กระบวนการยุติธรรมของไทยในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และกระบวนการยุติธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียน จากข้อมูลเหล่านี้ คณะผู้ศึกษาและจัดทำรายงานจะนำข้อมูลมาศึกษาวิเคราะห์ร่วมกัน ด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Description Analysis) เพื่อนำมาจัดทำกรอบความคิดในการศึกษา ความพร้อมของกระบวนการยุติธรรมไทยในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

(๒) การวิจัยแบบสัมภาษณ์ (Interview Research) โดยใช้ในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) คือ เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นขั้นตอน จัดเตรียมข้อคำถาม และวิธีการในการสัมภาษณ์ มีการดำเนินงานอย่างเป็นทางการภายใต้กฎเกณฑ์ หรือมาตรฐานเดียวกัน ได้แก่ การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในกระบวนการยุติธรรมไทย โดยเป็นการสัมภาษณ์จากแบบสอบถามปลายเปิดในชุดคำถามเดียวกัน

๓.๑.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย

(๑) ประชากร ประกอบด้วยผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในกระบวนการยุติธรรมไทย ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ อัยการสำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สหวิชาชีพ

(๒) การกำหนดขนาดกลุ่มเป้าหมาย ในทางปฏิบัติได้มอบหมายให้คณะจัดทำรายงานได้แบ่งกันสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายตามความเหมาะสม โดยไม่ได้กำหนดจำนวนที่ชัดเจนแน่นอนแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ หรือจากการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสังกัดองค์กรเดียวกันจะได้รับข้อมูลไม่แตกต่างกัน

๓.๑.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

นอกจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้ว คณะจัดทำรายงานได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ การใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างแน่นอน คณะจัดทำรายงานจะใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามเช่นเดียวกัน สอบถามจากประชากรกลุ่มเป้าหมาย โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ซึ่งประชากรกลุ่มเป้าหมายสามารถให้ข้อมูลได้ตามความต้องการ แต่อยู่ภายใต้กรอบของข้อคำถาม ดังนี้

๑. หน่วยงานของท่านมีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดตามขั้นตอนในการปฏิบัติอย่างไร รวมถึงเด็กและเยาวชนต่างด้าวและปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติ

๒. หน่วยงานของท่านมีการเตรียมความพร้อมสำหรับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนต่างด้าวที่กระทำความผิดหรือไม่อย่างไร

๓. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

๓.๑.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

(๑) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องนั้น คณะจัดทำรายงานได้แบ่งกันค้นคว้า รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อสรุปให้ได้ประเด็นที่ต้องการศึกษาทั้งในภาพรวมและตามภารกิจที่ต้องการ จากนั้นได้นำมารวบรวมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ และสรุปเนื้อหาสาระให้ตรงประเด็นที่ต้องการศึกษาโดยแท้จริง

(๒) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า (Face-to-Face Interview) คณะจัดทำรายงานจะแบ่งผู้รับผิดชอบให้ไปสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มเป้าหมายโดยการจดบันทึก การบันทึกภาพ การบันทึกเสียง และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มารวบรวมกันวิเคราะห์เนื้อหาสาระ เพื่อให้ตรงตามประเด็นที่ต้องการศึกษา

ทั้งนี้ คณะจัดทำรายงานได้ทำความเข้าใจกับวัตถุประสงค์ ขั้นตอนวิธีการวิจัย รายละเอียดต่างๆ เทคนิค และวิธีการสัมภาษณ์ วิธีการบันทึกการสัมภาษณ์ในการศึกษาครั้งนี้

๓.๒ ตัวแปร/ประเด็นที่ศึกษา

๓.๒.๑ ศึกษาการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทย

๓.๒.๒ ศึกษาการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของกระบวนการยุติธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียน

๓.๒.๓ ศึกษาความพร้อมของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทยเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๓.๓ การสร้างเครื่องมือวัด

๓.๓.๑ จากเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้ว

๓.๓.๒ สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ การใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างแน่นอน แบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามเช่นเดียวกัน สอบถามจากประชากรกลุ่มเป้าหมาย โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ซึ่งประชากรกลุ่มเป้าหมายสามารถให้ข้อมูลได้ตามความต้องการ แต่อยู่ภายใต้กรอบของข้อคำถาม ดังนี้

๑. หน่วยงานของท่านมีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดตามขั้นตอนในการปฏิบัติอย่างไร รวมถึงเด็กและเยาวชนต่างด้าว และปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติ

๒. หน่วยงานของท่านมีการเตรียมความพร้อมสำหรับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนต่างด้าวที่กระทำความผิดหรือไม่อย่างไร

๓. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

(๑) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องนั้น คณะจัดทำรายงานได้แบ่งกันค้นคว้า รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อสรุปให้ได้ประเด็นที่ต้องการศึกษาทั้งในภาพรวม และตามภารกิจที่ต้องการ จากนั้นได้นำมารวบรวมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ และสรุปเนื้อหาสาระให้ตรงประเด็นที่ต้องการศึกษาโดยแท้จริง

(๒) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า (Face-to-Face Interview) คณะจัดทำรายงานจะแบ่งผู้รับผิดชอบให้ไปสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มเป้าหมายโดยการจดบันทึกการบันทึกภาพ การบันทึกเสียง และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาร่วมกันวิเคราะห์เนื้อหาสาระ เพื่อให้ตรงตามประเด็นที่ต้องการศึกษา

ทั้งนี้ คณะจัดทำรายงานได้ทำความเข้าใจกับวัตถุประสงค์ ขั้นตอนวิธีการวิจัย รายละเอียดต่าง ๆ เทคนิค และวิธีการสัมภาษณ์ วิธีการบันทึกการสัมภาษณ์ในการศึกษาครั้งนี้

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ คณะจัดทำรายงานได้ประชุมร่วมกันภายหลังจากที่ได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องตามประเด็นที่ต้องการ ประกอบกับข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์จากกลุ่มประชากรเป้าหมายทั้งหมด รวมถึงความรู้ความเข้าใจของคณะจัดทำรายงานต่อเรื่องดังกล่าว

๓.๕.๒ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบผลที่ได้ตามระเบียบวิธีวิจัยที่กำหนด

๓.๕.๓ การกำหนดรูปแบบในการนำเสนอผลการศึกษา และข้อเสนอแนะที่ประสงค์

๓.๕.๔ การจัดทำรายงานการศึกษาความพร้อมของกระบวนการยุติธรรมไทยในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พร้อมปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะแนวทางการศึกษาเพื่อขยายผลต่อไป

บทที่ ๔

ผลการศึกษา

ในบทนี้จะกล่าวถึงผลสรุปจากการศึกษาในส่วนของเอกสารที่เกี่ยวข้อง และในส่วนของการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรเป้าหมาย โดยผลการศึกษาจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการจากบทที่ ๑

๔.๑ การศึกษาจากเอกสาร

๔.๑.๑ ความสำคัญของประชาคมอาเซียนและสภาพปัญหาจากการเคลื่อนย้ายแรงงาน

เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของ ๕ ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ได้ลงนามใน “ปฏิญญากรุงเทพฯ” (Bangkok Declaration) เพื่อจัดตั้งสมาคมความร่วมมือในระดับภูมิภาคของประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภายใต้ชื่อ “สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” หรือ “อาเซียน” (ASEAN) ซึ่งเป็นตัวย่อของ Association of SouthEast Asian Nations ในการจัดตั้งสมาคมอาเซียนและยกร่างปฏิญญากรุงเทพฯ มีวัตถุประสงค์สำคัญ ๗ ประการของการจัดตั้งอาเซียน ได้แก่

(๑) ส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และการบริหาร

(๒) ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงส่วนภูมิภาค

(๓) เสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจพัฒนาการทางวัฒนธรรมในภูมิภาค

(๔) ส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี

(๕) ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในรูปของการฝึกอบรมและการวิจัย และส่งเสริมการศึกษาด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(๖) เพิ่มประสิทธิภาพของการเกษตรและอุตสาหกรรม การขยายการค้า ตลอดจนการปรับปรุงการขนส่งและการคมนาคม

(๗) เสริมสร้างความร่วมมืออาเซียนกับประเทศภายนอก องค์การ ความร่วมมือแห่งภูมิภาคอื่นๆ และองค์การระหว่างประเทศ

นับตั้งแต่วันก่อตั้ง อาเซียนได้พยายามแสดงบทบาทในการธำรงรักษาและส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพ ความมั่นคงและความเจริญร่วมกันในภูมิภาค ขยายสมาชิกภาพ ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา ในปัจจุบันอาเซียนมีสมาชิกรวมทั้งหมด ๑๐ ประเทศ และในปี ๒๕๔๖ ผู้นำอาเซียนเห็นพ้องกันว่า ถึงเวลาแล้วที่อาเซียนควรรวมตัวกันให้เหนียวแน่น เข้มแข็ง และมั่นคงยิ่งขึ้น ประชาคมอาเซียน” (ASEAN Community – AC) จึงเป็นเป้าหมายของการรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถการแข่งขันของอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศในทุกด้าน รวมถึงความสามารถในการรับมือกับปัญหาใหม่ๆ ในระดับโลกที่ส่งผลกระทบมาถึงภูมิภาคอาเซียน และความเสี่ยงที่อาเซียนอาจไม่สามารถแข่งขันทางเศรษฐกิจได้กับประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะจีนและอินเดีย ซึ่งมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดด ผู้นำอาเซียนจึงได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน เพื่อเห็นชอบให้จัดตั้งประชาคมอาเซียน ภายในปี ๒๕๖๓ แต่ต่อมาได้ตกลงร่นระยะเวลาจัดตั้งให้เสร็จในปี ๒๕๕๘

ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย ๓ ประชาคมย่อย ซึ่งเปรียบเสมือนสามเสาหลักซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ได้แก่

๑. ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community หรือ APSC)

ความมั่นคงและเสถียรภาพทางการเมืองเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาด้านอื่นๆ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจึงเป็นเสาหลักความร่วมมือหนึ่งในสามเสาหลักที่เน้นการรวมตัวของอาเซียนเพื่อสร้างความมั่นใจ เสถียรภาพ และสันติภาพในภูมิภาค เพื่อให้ประชาชนในอาเซียนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๒. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community หรือ ASCC)

มีเป้าหมายให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง สังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียน

๓. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC)

ท่ามกลางบริบททางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศที่มีการแข่งขันสูง อันส่งผลให้ประเทศต่างๆ ต้องปรับตัวเองเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจโลก รวมถึงการรวมกลุ่มการค้ากันของประเทศต่างๆ อาทิ สหภาพยุโรป และเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้เห็นชอบ ให้จัดตั้ง “ประชาคมเศรษฐกิจของอาเซียน” ภายในปี ๒๕๕๘ มีประสงค์ที่จะให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้

ในภาพรวม ไทยได้รับประโยชน์เป็นอย่างมากจากความร่วมมือด้านต่างๆ ของอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์จากการที่ภูมิภาคมีเสถียรภาพ และสันติภาพอันเป็นผลจากกรอบความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักลงทุนต่างชาติเดินทางเข้ามาลงทุนและท่องเที่ยวในประเทศไทย การที่ไทยสามารถส่งออกไปยังประเทศสมาชิกอาเซียนได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม เรื่องที่ต้องกังวลสำหรับประเทศไทย คือ การเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน โดยถือเป็น ๑ ใน ๔ รูปแบบของการค้าบริการด้วย แต่ปรากฏว่าการเปิดเสรีดังกล่าวในแต่ละประเทศกลับจำกัดคำว่า “แรงงาน” อยู่ในวงแคบๆ โดยการเปิดเสรีเฉพาะแรงงานระดับสูงในภาคบริการเท่านั้น ในทางตรงกันข้าม สิ่งประเทศกำลังพัฒนาอย่างเลื้อนและพร้อมที่จะส่งออก ก็คือ แรงงานระดับล่างไม่ว่าจะเป็น กรรมกร แม่บ้าน คนงานก่อสร้าง ซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานที่ประเทศพัฒนาแล้วมีความต้องการเช่นกัน รูปแบบการเปิดเสรีที่แต่ละประเทศต้องการมากที่สุด ก็คือ รูปแบบการให้บริการด้านแรงงานโดยบุคคลธรรมดาเป็นการเข้าไปทำงาน ประกอบอาชีพในสาขาบริการด้านต่างๆ เป็นการชั่วคราวในประเทศผู้รับบริการ โดยการอนุญาตให้คนงานจากต่างประเทศเดินทางเข้าไปทำงานได้อย่างสะดวก ดังนั้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จะมีการหลั่งไหลแรงงานจากประเทศสมาชิกเพื่อนบ้านมายังประเทศไทยแน่นอน

สภาพปัญหา สิ่งที่มีผู้จัดทำรายงานตระหนักคือ เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จะต้องมีการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศสมาชิก ปัญหาที่ตามมาจากการเคลื่อนย้ายแรงงาน คือ แรงงานที่เป็นเด็กและเยาวชนของประเทศสมาชิกที่เข้ามาประกอบอาชีพและพำนักอยู่ในประเทศไทย ในสภาพของการแข่งขันเพื่อความอยู่รอดและดำรงชีวิต รวมถึงเด็กและเยาวชนที่ติดตามบิดามารดา หรือ ผู้ปกครองเข้ามาทำงานในประเทศไทยเช่นกัน หากเด็กและเยาวชนเหล่านั้นกระทำความผิดอาญา

กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยได้เตรียมความพร้อมเรื่องดังกล่าวอย่างไร เพราะหากไม่มีการเตรียมการในเรื่องดังกล่าวอย่างทันทั่วทั้งที่ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเหล่านี้จะกลายเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยได้ เนื่องจากระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของประเทศไทยต่างมีจุดแข็งและจุดอ่อนแตกต่างกันไป การศึกษาทบทวนในเรื่องดังกล่าว และการสร้างความตระหนักให้เห็นถึงความจำเป็นในการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทย สำหรับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด จึงเป็นเรื่องที่คณะจัดทำรายงานให้ความสนใจที่จะศึกษา และคาดว่าผลการศึกษาคั้งนี้จะสามารถสะท้อนไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบให้พัฒนาประสิทธิภาพ และสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศต่อไปได้

๔.๑.๒ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

พ.ศ. ๒๕๕๓

ได้สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว ซึ่งมีทั้งหมด ๑๘ หมวด ๒๐๖ มาตรา โดยจัดกลุ่มลักษณะงานได้ ๓๐ ข้อหลัก ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป คือวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ (มาตรา ๒)

ข้อ ๒. พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ฉบับนี้บัญญัติให้ยกเลิกพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวม ๓ ฉบับ (มาตรา ๓)

ข้อ ๓. กำหนดบทนิยาม

(๑) เด็ก หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์

(๒) เยาวชน หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

(๓) คดีเยาวชนและครอบครัว หมายความว่า คดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) คดีครอบครัว หมายความว่า คดีแพ่งที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใดๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์หรือครอบครัว ซึ่งจะต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับครอบครัว

(๕) คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ หมายความว่า คดีที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใดๆ ในทางศาลเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัว ซึ่งจะต้องบังคับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัว

(๖) คดีธรรมดา หมายความว่า คดีอื่นๆ นอกจากคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

(๗) ศาลเยาวชนและครอบครัว หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัด ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

(๘) ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลอุทธรณ์แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว และศาลฎีกาแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

ข้อ ๔. กำหนดให้ในคดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ถืออายุเด็กหรือเยาวชน ในวันที่การกระทำความผิดได้เกิดขึ้น (มาตรา ๕)

ข้อ ๕. กำหนดให้ในกรณีมีปัญหาว่าคดีใดจะอยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว หรือศาลยุติธรรมอื่น ไม่ว่าจะเกิดปัญหาขึ้นในศาลเยาวชนและครอบครัวหรือศาลยุติธรรมอื่น ให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด คำวินิจฉัยของประธานศาลฎีกาให้เป็นที่สุด ฯลฯ (มาตรา ๑๑)

ข้อ ๖. กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีดังต่อไปนี้

- (๑) คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด
- (๒) คดีอาญาที่ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้ออามาตามตรา ๙๗ วรรคหนึ่ง
- (๓) คดีครอบครัว
- (๔) คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ
- (๕) คดีอื่นที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว

(มาตรา ๑๐)

ข้อ ๗. กำหนดให้ในกรณีมีปัญหาว่าคดีใดจะอยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว หรือศาลยุติธรรมอื่น ไม่ว่าจะเกิดปัญหาขึ้นในศาลเยาวชนและครอบครัวหรือศาลยุติธรรมอื่น ให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด คำวินิจฉัยของประธานศาลฎีกาให้เป็นที่สุด และคำวินิจฉัยของประธานศาลฎีกาไม่มีผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาของศาลที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ฯลฯ (มาตรา ๑๑)

ข้อ ๘. กำหนดให้ในระหว่างการพิจารณาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว แม้จำเลยจะมีอายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์สำหรับคดีอาญา หรือผู้เยาว์จะมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์หรือบรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรสสำหรับคดีครอบครัว ให้ศาลนั้นคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไปจนเสร็จสำนวน และถ้าจะมีอุทธรณ์หรือฎีกา ก็ให้เป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว หรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว หรือศาลฎีกาแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวที่จะพิจารณาพิพากษาต่อไป และให้ศาลดังกล่าวคงมีอำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๑๓)

ข้อ ๙. กำหนดให้กรณีปรากฏในภายหลังว่าข้อเท็จจริงเรื่องอายุ หรือการบรรลุนิติภาวะด้วยการสมรสของบุคคลที่เกี่ยวข้องผิดไป หรือศาลอื่นใดได้รับพิจารณาพิพากษาคดีโดยไม่ต้องด้วยมาตรา ๑๒ ซึ่งถ้าปรากฏเสียแต่ต้นจะเป็นเหตุให้ศาลดังกล่าวไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาข้อบกพร่องดังกล่าวไม่ทำให้การดำเนินการในชั้นสอบสวนและการพิจารณาพิพากษาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาและศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวเสียไป และถ้าข้อเท็จจริงปรากฏขึ้นในระหว่างการพิจารณา ไม่ว่าในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ให้ศาลนั้นโอนคดีไปยังศาลที่มีอำนาจเพื่อพิจารณาพิพากษาต่อไป (มาตรา ๑๔)

ข้อ ๑๐. กำหนดให้ในระหว่างพิจารณาคดี เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจขอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ จิตวิทยา การให้คำปรึกษาแนะนำ การสังคมสงเคราะห์ หรือการคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านอื่น มาให้คำปรึกษาแนะนำและให้ความเห็นเกี่ยวกับสภาพร่างกาย สภาพจิต สวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของเด็ก เยาวชนและบุคคลในครอบครัว คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องก็ได้ ฯลฯ (มาตรา ๓๑)

ข้อ ๑๑. กำหนดให้สถานพินิจมีอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะในการสืบเสาะและพินิจเรื่องอายุ ประวัติความประพฤติ ฐานะของเด็กหรือเยาวชน ของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชน อาศัยอยู่ด้วย สิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน และสาเหตุแห่งการกระทำผิด ฯลฯ (มาตรา ๓๖)

ข้อ ๑๒. กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานพินิจมีหน้าที่รับผิดชอบกิจการทั้งปวงตลอดจนการ ปกครองบังคับบัญชาพนักงานของสถานพินิจนั้น และมีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานคุมประพฤติและนักสังคม สงเคราะห์ ฯลฯ (มาตรา ๓๗)

ข้อ ๑๓. กำหนดให้ในระหว่างที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้เด็กหรือเยาวชนได้ศึกษาเล่าเรียนวิชาสามัญ ฝึกอาชีพ หรือวิชาชีพ รับบริการด้านสวัสดิการสังคม รับการอบรม หรือปฏิบัติการงานอื่นใดที่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย สภาพจิต และสภาพแวดล้อมทางสังคมของบุคคลดังกล่าว ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลัก

(๒) ออกกฎข้อบังคับเกี่ยวกับการรักษาระเบียบวินัยของเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ใน ความควบคุม

(๓) ลงโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๒ แก่เด็กและเยาวชนที่ละเมิดกฎหมาย ประพฤติชั่วหรือกระทำผิดวินัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๔) ส่งบุคคลที่อยู่ในความควบคุมซึ่งมิใช่เด็ก ที่มีความประพฤติเสียหายอย่าง ร้ายแรง อันจะเป็นภัยต่อเด็กหรือเยาวชนอื่นไปควบคุมไว้ในสถานที่ที่จัดไว้โดยเฉพาะ หรือเรือนจำโดยได้รับ อนุญาตจากศาลก่อน เว้นแต่ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งอันจะเป็นภัยต่อบุคคลอื่น จะส่งบุคคลดังกล่าวไปยัง เรือนจำก่อนก็ได้ แล้วรายงานให้ศาลทราบโดยเร็ว

(๕) อนุญาตให้เด็กหรือเยาวชนออกนอกสถานพินิจเป็นครั้งคราวตามระเบียบที่อธิบดี กำหนด

(๖) อนุญาตให้เด็กหรือเยาวชนในคดีที่ศาลมีคำพิพากษา หรือคำสั่งเด็ดขาดแล้ว ออกไปศึกษาในสถานศึกษาประเภทไปมานอกสถานพินิจตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด และรายงานให้ศาล ทราบโดยเร็ว ถ้าศาลเห็นว่าการอนุญาตเช่นนั้นไม่สอดคล้องกับประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจ พิจารณามีคำสั่งตามที่เห็นสมควร

(๗) ย้ายเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมในสถานพินิจอื่น หรือสถานที่ที่กำหนดไว้ ในหมวด ๔ ตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีที่มีความจำเป็นโดยได้รับอนุญาตจากศาลก่อน เว้นแต่ในกรณี มีเหตุฉุกเฉินจะย้ายเด็กหรือเยาวชนดังกล่าวไปก่อนก็ได้ แล้วรายงานให้ศาลทราบโดยเร็ว ถ้าศาลเห็นว่าการ ย้ายเช่นนั้นไม่สอดคล้องกับประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจพิจารณามีคำสั่งตามที่ เห็นสมควร (มาตรา ๔๑)

ข้อ ๑๔. กำหนดให้มีคณะกรรมการสหวิชาชีพประจำสถานพินิจ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ในวิชาชีพด้านจิตวิทยา สังคมสงเคราะห์ สาธารณสุข และการศึกษา ด้านละหนึ่งคนมีหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะ ต่อผู้อำนวยการสถานพินิจ ในการจำแนกเด็กและเยาวชน การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนแต่ละราย และหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้ ฯลฯ (มาตรา ๔๓)

ข้อ ๑๕. กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานพินิจมีหน้าที่รับเด็กหรือเยาวชนเข้ารับการแก้ไข บำบัดฟื้นฟูแบบเข้ามาเย็นกลับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล (มาตรา ๔๕)

ข้อ ๑๖. กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ โดยให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการ อำนาจ หน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และตามกฎหมายอื่น และตามมาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ โดยให้รัฐมนตรีหรือผู้ซึ่ง

ได้รับมอบหมายเป็นผู้แต่งตั้ง และถอดถอนพนักงานคุมประพฤติตามพระราชบัญญัตินี้ และการที่พนักงานคุมประพฤติมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยตามมาตรา ๔๘ (๑) หรือ (๒) พนักงานคุมประพฤติจะกระทำได้อีกเมื่อมีคำสั่งศาล (มาตรา ๔๗ และมาตรา ๔๘)

ข้อ ๑๗. กำหนดให้นักสังคมสงเคราะห์ที่มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ และตามกฎหมายอื่น และให้มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๕๐ และมาตรา ๕๑ โดยในกรณีที่มีความจำเป็นอย่างย้งที่นักสังคมสงเคราะห์ต้องเข้าไปในสถานที่ตามมาตรา ๕๑ (๑) หรือ (๒) ในระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้นจะกระทำได้อีกเมื่อมีคำสั่งศาล (มาตรา ๕๐ และมาตรา ๕๑)

ข้อ ๑๘. กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานคุมประพฤติ ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ และนักสังคมสงเคราะห์จะต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ฯลฯ (มาตรา ๕๒)

ข้อ ๑๙. กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจ แพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา ครู พนักงานคุมประพฤติ ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานอื่นตามที่กฎกระทรวงระบุตำแหน่ง เพื่อช่วยเหลือผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา ๕๓)

ข้อ ๒๐. กำหนดให้ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเป็นส่วนราชการในกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม โดยมีผู้อำนวยการเป็นผู้บังคับบัญชา มีอำนาจหน้าที่ปกครองดูแลฝึกอบรมเด็กและเยาวชนที่ผู้อำนวยการสถานพินิจส่งตัวมา (มาตรา ๕๔)

ข้อ ๒๑. กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ผู้ดูแลหรือผู้ปกครองสถานที่ที่กำหนด ฯลฯ และพนักงานอื่นของสถานที่ที่กำหนดตามที่กฎกระทรวงระบุตำแหน่งเพื่อช่วยเหลือบุคคลดังกล่าวเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา ๖๕)

ข้อ ๒๒. การสอบสวนคดีอาญา

(๑) กำหนดห้ามมิให้จับกุมเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล การจับกุมเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (มาตรา ๖๖)

(๒) ห้ามมิให้ควบคุม คุมขัง กักขัง คุมความประพฤติ หรือใช้มาตรการอันมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลย เว้นแต่มีหมายหรือคำสั่งศาล หรือเป็นกรณีการควบคุมตัวเท่าที่จำเป็นเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๙ มาตรา ๗๐ หรือมาตรา ๗๒ (มาตรา ๖๘)

(๓) กำหนดให้ในการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งแก่เด็กหรือเยาวชนนั้นว่า เขาต้องถูกจับ และแจ้งข้อกล่าวหาพร้อมทั้งสิทธิตามกฎหมายให้ทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ แล้วนำตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับทันที เพื่อให้พนักงานสอบสวนของท้องที่ดังกล่าวส่งตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบโดยเร็ว ถ้าขณะจับกุมมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ในขณะจับให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งเหตุแห่งการจับให้บุคคลดังกล่าวทราบ และในกรณีความผิดอาญา ซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกิน ๕ ปี เจ้าพนักงานผู้จับจะสั่งให้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนก็ได้ ฯลฯ ก่อนส่งตัวผู้ถูกจับให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับให้เจ้าพนักงานผู้จับทำบันทึกการจับกุมโดยแจ้งข้อกล่าวหาและ

รายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ โดยห้ามมิให้ถามค่าให้การผู้ถูกจับ ถ้าขณะทำบันทึกการจับกุมมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์กร ซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยในขณะนั้น ต้องกระทำต่อหน้าบุคคลดังกล่าว และจะให้ลงลายมือชื่อเป็นพยานด้วยก็ได้ ถ้อยคำของเด็กหรือเยาวชนในชั้นจับกุมมิให้ศาลรับฟังเป็นพยานเพื่อพิสูจน์ความผิดของเด็กหรือเยาวชน แต่ศาลอาจนำมาฟังเป็นคุณแก่เด็กหรือเยาวชนได้ (มาตรา ๖๙)

(๔) กำหนดให้เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ หรือเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดถูกเรียกมา ส่งตัวมาให้พนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้ามามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน และคดีนั้นเป็นคดีที่ต้องพิจารณาพิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัว ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบถามเด็กหรือเยาวชนในเบื้องต้นเพื่อทราบชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ สัญชาติ ถิ่นที่อยู่ สถานที่เกิดและอาชีพของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนชื่อตัว ชื่อสกุล และรายละเอียดเกี่ยวกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์กรที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย แล้วแจ้งข้อกล่าวหาให้เด็กหรือเยาวชนรวมทั้งบุคคลดังกล่าวทราบ ฯลฯ (มาตรา ๗๐)

(๕) กำหนดให้เมื่อพนักงานสอบสวนได้สอบถามเบื้องต้น และแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว กรณีเด็กหรือเยาวชนถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำเด็กหรือเยาวชนเข้ามามอบตัว ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔ โดยอนุโลม (มาตรา ๗๑)

(๖) กำหนดให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาล เพื่อตรวจสอบการจับกุมทันทีภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน และกรณีที่มิบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคล หรือองค์กร ซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย และบุคคลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายังสามารถปกครองดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ พนักงานสอบสวนอาจมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บุคคลดังกล่าวไปปกครองดูแลและส่งให้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนภายหลังถูกจับ

กรณีดังกล่าวตามวรรคหนึ่งไม่นำไปใช้บังคับกับคดีที่อาจเปรียบเทียบปรับได้ ฯลฯ (มาตรา ๗๒)

(๗) กำหนดให้ศาลตรวจสอบการจับ และการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนว่าเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ถ้าไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป ถ้าเด็กหรือเยาวชนยังไม่มีที่ปรึกษากฎหมายให้ศาลแต่งตั้งให้ และศาลอาจมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่ บิดา มารดา ผู้ปกครอง ฯลฯ เป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการดำเนินคดี โดยกำหนดให้บุคคลดังกล่าวนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปพบพนักงานสอบสวนหรือพนักงานคุมประพฤติ หรือศาลแล้วแต่กรณี

ถ้าการกระทำของเด็กหรือเยาวชนมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนไว้ในสถานพินิจหรือในสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย และตามที่ศาลเห็นสมควร กรณีที่เด็กหรือเยาวชนมีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปหรือมีอายุเกิน ๒๐ ปีบริบูรณ์แล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมไว้ในเรือนจำ หรือสถานที่อื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฯลฯ (มาตรา ๗๓)

(๘) กำหนดให้ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งควบคุม หรือคุมขังเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือซึ่งเป็นจำเลยทุกครั้ง ให้ศาลสอบถามเด็กหรือเยาวชน หรือที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงความจำเป็นหรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาไต่สวน เพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้ ฯลฯ (มาตรา ๗๔)

(๙) กำหนดให้ในการสอบสวนให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสมโดยไม่เลือกปฏิบัติ และไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้น อันมีลักษณะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน ต้องใช้ภาษาและถ้อยคำที่เข้าใจได้ง่าย ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทย ให้จัดหาล่ามให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฯลฯ

การแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง พร้อมทั้งแจ้งสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของเด็กหรือเยาวชนอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ฯลฯ

บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย จะเข้าร่วมรับฟังการสอบสวนด้วยก็ได้ (มาตรา ๗๕)

(๑๐) กำหนดห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมหรือพนักงานสอบสวนจัดให้มี หรือ อนุญาตให้มีหรือยินยอมให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน (มาตรา ๗๖)

(๑๑) กำหนดให้ในระหว่างสอบสวนพนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนินการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง กรณีมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุของเด็กที่ถูกจับกุมหรือควบคุม

หากปรากฏภายหลังว่าเด็กมีอายุไม่เกิน ๑๐ ปี ในขณะที่กระทำความผิดและเด็กอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจหรือองค์การอื่นใด ให้สถานพินิจหรือองค์การดังกล่าวรายงานให้ศาลทราบ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวเด็กและดำเนินการต่อไป ตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง ฯลฯ (มาตรา ๗๗)

(๑๒) กำหนดให้เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด หรือ เด็กหรือเยาวชนปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการสอบสวน และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อยื่นต่อศาลเยาวชนและครอบครัวให้ทันภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมหรือปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวน

กรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกเกิน ๖ เดือนแต่ไม่เกิน ๕ ปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หากไม่สามารถฟ้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาลได้ทันภายในกำหนด ๓๐ วัน ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกิน ๑๕ วัน แต่ต้องไม่เกิน ๒ ครั้ง

กรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกเกิน ๕ ปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อศาลสั่งอนุญาตให้ผิดฟ้องครบ ๒ ครั้งแล้วแต่มีเหตุจำเป็นพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการอาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปอีก ซึ่งศาลจะอนุญาตตามคำขอได้ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการได้แสดงถึงเหตุจำเป็นและนำพยานมาเบิกความประกอบจนเป็นที่พอใจศาล ในกรณีนี้ศาลจะอนุญาตให้ผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกิน ๑๕ วัน แต่ต้องไม่เกิน ๒ ครั้ง ฯลฯ

ในการพิจารณาคำร้องขอผิดฟ้อง ถ้าเด็กหรือเยาวชนยังไม่มีที่ปรึกษากฎหมายให้ศาลแต่งตั้งให้เพื่อแถลงข้อคัดค้านหรือซักถามพยาน (มาตรา ๗๘)

(๑๓) กำหนดห้ามมิให้พนักงานอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา ๗๘ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอัยการสูงสุด (มาตรา ๘๐)

ข้อ ๒๓. มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา

(๑) กำหนดให้ในคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าปรากฏว่าเด็ก

หรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี หากผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง ให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติและอาจกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครองบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติด้วยก็ได้ แล้วเสนอความเห็นประกอบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณา ทั้งนี้ การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย เมื่อพนักงานอัยการได้รับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและความเห็นของผู้ผู้อำนวยการสถานพินิจแล้ว หากมีข้อสงสัยอาจสอบถามผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาได้ ถ้าพนักงานอัยการไม่เห็นชอบด้วยกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้ส่งแก้ไขแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือสั่งดำเนินคดีต่อไปและให้ผู้ผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้งคำสั่งของพนักงานอัยการให้พนักงานสอบสวนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ หากถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนแล้วเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมให้พนักงานอัยการเห็นชอบกับแผนดังกล่าว เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจได้รับแจ้งความเห็นชอบจากพนักงานอัยการแล้วให้ผู้ผู้อำนวยการสถานพินิจจัดให้มีการดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูดังกล่าวได้ทันทีพร้อมทั้งเป็นหน้าที่ของผู้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่จะต้องรายงานให้ศาลทราบ (มาตรา ๘๖ วรรคสอง)

กรณีปรากฏข้อเท็จจริงแก่ศาลว่ากระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ศาลพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควรโดยศาลมีอำนาจพิจารณาตรวจสอบเฉพาะกระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเท่านั้น ไม่มีอำนาจในการตรวจสอบดุลยพินิจของสหวิทยาการในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแต่อย่างใด โดยศาลต้องมีคำสั่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงาน (มาตรา ๘๖ วรรคสี่)

(๒) กำหนดให้การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจเชิญฝ่ายเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ฝ่ายผู้เสียหาย และนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมประชุม และหากเห็นสมควรอาจเชิญผู้แทนชุมชนหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิด หรือพนักงานอัยการด้วยก็ได้ โดยจะต้องจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้แล้วเสร็จและเสนอให้พนักงานอัยการพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำ โดยแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องไม่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชนและไม่มีลักษณะเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กหรือเยาวชน

แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูดังกล่าวอาจกำหนดให้ว่ากล่าวตักเตือน กำหนดเงื่อนไขให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ และหากจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชน อาจกำหนดให้บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติด้วยก็ได้ กำหนดให้ชดใช้เยียวยาความเสียหาย กำหนดให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ไม่เกินสามสิบชั่วโมง หรือกำหนดให้นำมาตรการอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างมาใช้เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน โดยระยะเวลาในการปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องไม่เกินหนึ่งปี ฯลฯ (มาตรา ๘๗)

(๓) กำหนดให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู หากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานให้พนักงานอัยการทราบและแจ้งให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป ในกรณีมีการปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูครบถ้วนแล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานให้พนักงานอัยการทราบ หากพนักงานอัยการเห็นชอบให้มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้น คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการให้เป็นที่สุดและสิทธิภาคีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ แต่ไม่ตัดสิทธิ

ผู้มีส่วนได้เสียที่จะดำเนินคดีส่วนแพ่งและให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานคำสั่งไม่ฟ้องให้ศาลทราบ (มาตรา ๘๘)

(๔) กำหนดให้ระหว่างจัดทำและปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการงดการสอบปากคำหรือดำเนินการใดๆ เฉพาะกับเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ก่อน โดยมีให้นับระยะเวลาในการจัดทำและการปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรวมเข้าในกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๗๘ (มาตรา ๘๙)

(๕) กำหนดให้เมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญา ซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกไม่เกิน ๒๐ ปี ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกมาก่อน เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษก่อนมีคำพิพากษา หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำและผู้เสียหายยินยอมและโจทก์ไม่คัดค้าน และข้อเท็จจริงปรากฏว่าพฤติการณ์แห่งคดีไม่เป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมเกินควร และศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้ และผู้เสียหายอาจได้รับการชดเชยเยียวยาตามสมควร หากนำวิธีจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งเป็นประโยชน์ต่ออนาคตของเด็กหรือเยาวชนและต่อผู้เสียหายมากกว่าการพิจารณาพิพากษาให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่ศาลเห็นสมควรจัดให้มีการดำเนินการเพื่อจัดทำแผนดังกล่าว โดยมีเงื่อนไขให้เด็กหรือเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติ แล้วเสนอต่อศาลเพื่อพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่ที่ศาลมีคำสั่ง หากศาลเห็นชอบด้วยกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้ดำเนินการตามนั้นและให้มีคำสั่งจำหน่ายคดีไว้ชั่วคราว หากศาลไม่เห็นชอบให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป (มาตรา ๙๐)

(๖) กำหนดให้การประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้ประสานการประชุม โดยพนักงานอัยการจะเข้าร่วมประชุมด้วยก็ได้ (มาตรา ๙๑)

(๗) กำหนดให้กรณีผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่ศาลเห็นชอบฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือมีเหตุจำเป็นต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่ศาลสั่งให้จัดทำข้อแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรายงานให้ศาลทราบและให้ศาลพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร หรือยกคดีขึ้นพิจารณาต่อไป

กรณีปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูครบถ้วนแล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่ศาลสั่งให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรายงานให้ศาลทราบ หากศาลเห็นชอบด้วยให้มีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีจากสารบบความ และมีคำสั่งในเรื่องของกลางโดยให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับแต่ไม่ตัดสิทธิผู้มีส่วนได้เสียที่จะดำเนินคดีส่วนแพ่ง (มาตรา ๙๒)

ข้อ ๒๔. อำนาจศาลเกี่ยวกับคดีอาญา การฟ้องคดีอาญา การพิจารณาคดีอาญาและการพิพากษาคดีอาญา

(๑) กำหนดให้คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งมีเขตอำนาจในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติ มีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับความผิดนั้น แต่ถ้าเพื่อประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนให้ศาลแห่งท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดมีอำนาจรับพิจารณาคดีนั้นได้ (มาตรา ๙๕)

(๒) กำหนดให้ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญาร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชนให้แยกฟ้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ถ้าโจทก์ยื่นฟ้องเด็กหรือเยาวชนร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชนและถ้าศาลเห็นสมควร ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาที่มีอำนาจ

โอนคดีเด็กหรือเยาวชนไปพิจารณายังศาลเยาวชนและครอบครัวตามกรณีที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา ๙๕ (คือ ห้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติ หรือห้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด)

แต่ถ้าศาลเห็นว่า ไม่สมควรโอนคดี ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาที่มีอำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้แก่จำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้ในกรณีเช่นนี้ ไม่ทำให้การดำเนินการในชั้นสอบสวนและการพิจารณาพิพากษาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาดังกล่าวเสียไป (มาตรา ๙๖)

(๓) กำหนดให้บุคคลใดอายุยังไม่เกินยี่สิบปีบริบูรณ์กระทำความผิดและเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา ถ้าศาลพิจารณาเห็นว่าบุคคลนั้นยังมีสภาพเช่นเดียวกับเด็กหรือเยาวชน ให้มีอำนาจส่งโอนคดีไปพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีอำนาจ และให้ถือว่าบุคคลนั้นเป็นเด็กหรือเยาวชน

กรณีคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ถ้าศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณาเห็นว่าในขณะที่กระทำความผิด หรือในระหว่างการพิจารณาเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดมีสภาพเช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป ให้มีอำนาจส่งโอนคดีไปพิจารณาในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้ (มาตรา ๙๗)

(๔) กำหนดห้ามมิให้ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาซึ่งมีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดต่อศาลเยาวชนและครอบครัว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ ฯลฯ (มาตรา ๙๘)

(๕) กำหนดให้ก่อนที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะอนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้องคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิด ให้ศาลแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจทราบก่อน ฯลฯ (มาตรา ๑๐๐)

(๖) กำหนดให้ในท้องที่ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดดำเนินการแล้ว ให้อัยการสูงสุดแต่งตั้งพนักงานอัยการคนหนึ่งหรือหลายคนตามความจำเป็น เพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดและจะต้องฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว

(๗) กำหนดให้การพิจารณาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลยให้กระทำในห้องที่มีใช้ห้องพิจารณาคดีธรรมดา แต่ถ้าไม่อยู่ในวิสัยที่จะกระทำได้ ให้พิจารณาคดีในห้องสำหรับพิจารณาคดีธรรมดา แต่ต้องไม่ปะปนกับการพิจารณาคดีธรรมดา

(๘) กำหนดให้การพิจารณาคดีในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ให้กระทำการเป็นการลับและเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีเท่านั้นมีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาคดีได้ ซึ่งได้แก่ จำเลย ที่ปรึกษาทนายของจำเลย ผู้ควบคุมตัวจำเลย บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย พนักงานศาล และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร โจทก์ ทนายโจทก์ พยาน ผู้ชำนาญการพิเศษ ล่าม พนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นของสถานพินิจและบุคคลอื่นที่ศาลเห็นสมควรอนุญาต (มาตรา ๑๐๘)

(๙) กำหนดให้ถ้าศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวเห็นว่าจำเลยไม่ควรฟังคำให้การของพยานในตอนหนึ่งตอนใด ศาลมีอำนาจสั่งให้จำเลยออกไปนอกห้องพิจารณาได้ แต่เมื่อศาลสั่งให้จำเลยกลับเข้ามาฟังการพิจารณา ให้ศาลแจ้งข้อความที่พยานเบิกความไปแล้วให้จำเลยทราบเท่าที่ศาลเห็นสมควร (มาตรา ๑๐๙)

(๑๐) กำหนดให้ในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลย ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคล ซึ่งจำเลย

อาศัยอยู่ด้วยหรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้องมาเป็นพยานเพื่อสอบถามข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับจำเลยได้ (มาตรา ๑๑)

(๑๑) กำหนดให้ในการพิจารณาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลย เมื่อศาลเห็นเองหรือปรากฏจากรายงานของผู้อำนวยการสถานพินิจว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ใช้อำนาจปกครองโดยมิชอบเกี่ยวแก่ตัวเด็กหรือเยาวชนกระทำความทารุณกรรม ฯลฯ ให้ศาลได้ส่วนเพื่อหาข้อเท็จจริงได้ หากเห็นสมควรศาลอาจสั่งถอนอำนาจปกครองหรือความเป็นผู้ปกครองทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวเป็นเวลาไม่เกิน ๒ ปี แต่ต้องไม่เกินกว่าเยาวชนนั้นบรรลุนิติภาวะ และตั้งบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะหรือครอบครัวอุปถัมภ์หรือผู้แทนองค์การด้านเด็กที่ยอมรับเด็กหรือเยาวชนนั้นไว้ในความปกครองดูแลเป็นผู้ปกครองชั่วคราว หรือจะตั้งผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในเขตอำนาจเป็นผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนนั้นชั่วคราว หรือสั่งให้เด็กหรือเยาวชนไปรับการคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการใช้อำนาจปกครอง และการตั้งผู้ปกครองมาใช้บังคับแก่การตั้งผู้ปกครองชั่วคราวโดยอนุโลม ฯลฯ (มาตรา ๑๑๒)

เมื่อครบระยะเวลาการตั้งผู้ปกครองชั่วคราว ให้ผู้ถูกถอนอำนาจปกครองหรือความเป็นผู้ปกครองกลับมีอำนาจหน้าที่ดังเดิม เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น และการที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองถูกถอนอำนาจปกครอง หรือความเป็นผู้ปกครองบางส่วน ไม่เป็นเหตุให้ผู้นั้นพ้นจากหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนตามกฎหมาย ฯลฯ (มาตรา ๑๑๓)

(๑๒) กำหนดให้ในการพิจารณาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลย ไม่ต้องดำเนินตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาโดยเคร่งครัด และให้ใช้ถ้อยคำที่จำเลยสามารถเข้าใจได้ง่าย กับต้องให้โอกาสจำเลยรวมทั้งบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้องแถลงข้อเท็จจริง ความรู้สึก และความคิดเห็น ตลอดจนระบุและซักถามพยานได้ไม่ว่าในเวลาใดๆ ในระหว่างที่มีการพิจารณาคดีนั้น (มาตรา ๑๑๔)

(๑๓) กำหนดให้ในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว จำเลยจะมีทนายความแก้คดีแทนไม่ได้แต่ให้จำเลยมีที่ปรึกษากฎหมาย เพื่อปฏิบัติหน้าที่ทำนองเดียวกับทนายความได้ในกรณีที่จำเลยไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ให้ศาลแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้ (มาตรา ๑๒๐)

(๑๔) กำหนดให้ที่ปรึกษากฎหมายต้องมีคุณสมบัติเป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความ และผ่านการอบรม เรื่องวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว จิตวิทยา การสังคมสงเคราะห์ และความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา (มาตรา ๑๒๑)

ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจระเบียบปฏิบัติของที่ปรึกษากฎหมายในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (มาตรา ๑)

(๑๕) กำหนดให้ในระหว่างที่เด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมตัวอยู่ในสถานพินิจหรือสถานที่อื่นใดที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชน ถ้าศาลเห็นสมควรจะมีคำสั่งปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนชั่วคราวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ หรือจะมอบตัวเด็กหรือเยาวชนแก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การ ฯลฯ ก็ได้ แต่ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งมอบตัวเด็กหรือเยาวชนแก่บุคคลหรือองค์การฯ ให้ศาลเรียกผู้อำนวยการสถานพินิจหรือผู้ปกครองสถานที่ที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนมาสอบถามความเห็นก่อน ฯลฯ (มาตรา ๑๒๖)

(๑๖) กำหนดให้กรณีที่จำเลยไม่สามารถมาฟังการพิจารณา ถ้าศาลเห็นสมควรจะสั่งให้สืบพยานในข้อที่ไม่เกี่ยวกับประเด็นที่ว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่สืบหลังจำเลยได้แต่ต้องกระทำต่อหน้าที่ปรึกษากฎหมายของจำเลยนั้น (มาตรา ๑๒๗)

(๑๗) กำหนดให้การให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนมาศาล ถ้าศาลมอบตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไว้กับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การ ฯลฯ ให้ศาลออกหมายเรียกให้เด็กหรือเยาวชนนั้นมาศาล ถ้าได้ส่งหมายเรียกให้บุคคลดังกล่าวรับไว้แล้ว ให้ถือว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นได้รับหมายเรียกแล้ว ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นมาโดยจงใจหรือโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้บุคคลเช่นนั้นชำระเงินจำนวนไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาทแก่ศาล โดยให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการบังคับคดีมาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา ๑๒๘)

(๑๘) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียงของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือโฆษณาข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัวหรือชื่อสกุลของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรือโฆษณาข้อความเปิดเผยประวัติการกระทำความผิดหรือสถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้น ฯลฯ (มาตรา ๑๓๐)

(๑๙) กำหนดให้ในกรณีที่ได้มีการสืบเสาะข้อเท็จจริงตามมาตรา ๓๖ (๑) ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวจะพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนได้ต่อเมื่อได้รับทราบรายงาน และความเห็นจากผู้อำนวยการสถานพินิจตามมาตรา ๘๒ (๒) หรือมาตรา ๑๑๖ หรือมาตรา ๑๑๗ แล้ว และถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจขอแถลงเพิ่มเติมด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือให้ศาลรับไว้ประกอบการพิจารณาด้วย (มาตรา ๑๓๑)

ข้อ ๒๕. การเปลี่ยนโทษและการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน

(๑) กำหนดให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษอาญาหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยได้ ฯลฯ (มาตรา ๑๔๒)

(๒) กำหนดให้คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลจะพิพากษาว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือกำหนดโทษไว้แต่รอการลงโทษเด็กหรือเยาวชนตามประมวลกฎหมายอาญาก็ได้ ฯลฯ (มาตรา ๑๔๔)

(๓) กำหนดให้กรณีที่เด็กหรือเยาวชนต้องโทษปรับ ไม่ว่าจะมิโทษจำคุกด้วยหรือไม่ก็ตามถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่ชำระค่าปรับ ห้ามมิให้ศาลส่งกักขังเด็กหรือเยาวชนแทนค่าปรับ แต่ให้ศาลส่งตัวไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนด หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและศาลเห็นสมควรตามเวลาที่ศาลกำหนดแต่ต้องไม่เกิน ๑ ปี ฯลฯ (มาตรา ๑๔๕)

ข้อ ๒๖. การตั้งผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวเพื่อทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยคู่ความ

(๑) กำหนดให้คดีครอบครัวที่มีข้อพิพาทก่อนเริ่มพิจารณา ให้ศาลตั้งผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว เพื่อไกล่เกลี่ยให้คู่ความในคดีครอบครัวได้ประนีประนอมกัน โดยหลักเกณฑ์วิธีการไกล่เกลี่ยและการรายงานผลให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ยศาลอาจมอบหมายให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความ ทนายความของคู่ความ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา หรือบุคคลหรือหน่วยงานที่ศาลเห็นสมควร ให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวที่ศาลตั้ง และในคดีครอบครัวที่มีผู้เยาว์เข้ามาเกี่ยวข้องและจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ ศาลจะเรียกพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กมาร่วมในการไกล่เกลี่ยด้วยก็ได้

เมื่อผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวได้ดำเนินการตามคำสั่งศาลแล้ว ให้รายงานผลการไกล่เกลี่ยประนีประนอมต่อศาล ในกรณีการไกล่เกลี่ยประนีประนอมเป็นผลสำเร็จ ให้ผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวจัดให้มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความขึ้นแล้วรายงานศาล หรือจะนัดหรือขอให้ศาลเรียก

คู่ความมาทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันต่อหน้าศาลก็ได้ เมื่อศาลเห็นว่าสัญญาประนีประนอมยอมความไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายหรือไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้ศาลพิพากษาไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นหรือศาลจะยังไม่พิพากษาแต่กำหนดเงื่อนไขหรือเงื่อนไขให้คู่ความทดลองปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความก่อนก็ได้ โดยเฉพาะการใช้อำนาจปกครองหรือการอุปการะเลี้ยงดูผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถ ถ้าคดีครอบครัวนั้นผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียให้ศาลคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เยาว์เป็นสำคัญ

กรณีที่ศาลเห็นว่าสัญญาประนีประนอมยอมความฝ่าฝืนต่อกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นคดีที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียและมีได้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เยาว์ ให้ศาลปฏิเสธการพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ฯลฯ (มาตรา ๑๔๘)

(๒) กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีหน้าที่รับจดทะเบียนผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว ฯลฯ (มาตรา ๑๔๙)

(๓) ถ้าคู่ความไม่อาจประนีประนอมยอมความกันได้ หรือลักษณะของคดีไม่อาจประนีประนอมยอมความกันได้ ให้ศาลสั่งยุติการไกล่เกลี่ยแล้วดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป ซึ่งบันทึกหรือถ้อยคำสำนวนในชั้นไกล่เกลี่ยจะนำมารับฟังในชั้นพิจารณาไม่ได้ (มาตรา ๑๕๑)

(๔) กำหนดให้การไกล่เกลี่ยคดีครอบครัว เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลจะสั่งให้ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยจะให้มีความอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ ฯลฯ (มาตรา ๑๕๓)

(๕) กำหนดให้ในระหว่างการพิจารณาคดี เมื่อคู่ความฝ่ายใดร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลมีอำนาจสั่งให้คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องไปให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญตรวจร่างกายเก็บตัวอย่างเลือด สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรม หรือดำเนินการอื่นใด เพื่อตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์เพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นข้อพิพาทที่สำคัญแห่งคดี โดยถือเป็นสิทธิของคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้นที่จะยินยอมหรือไม่ก็ได้ หากคู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอมหรือกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ให้ความยินยอมให้แพทย์ตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์โดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานว่าข้อเท็จจริงที่ต้องการให้ตรวจพิสูจน์เป็นผลร้ายแก่คู่ความฝ่ายนั้น ฯลฯ (มาตรา ๑๖๐)

ข้อ ๒๗. การพิจารณาคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ

(๑) กำหนดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีสิทธิร้องขอให้ศาลเยาวชนและครอบครัวที่ตนมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนาหรือศาลที่มูลเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ ฯลฯ (มาตรา ๑๗๒)

(๒) กำหนดให้เมื่อศาลได้รับคำร้องแล้วให้ทำการไต่สวนโดยมิชักช้าและไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาอย่างเคร่งครัดในระหว่างการไต่สวนถ้าศาลเห็นว่าผู้ร้องขอไม่ควรเผชิญหน้ากับผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำด้วยความรุนแรง ศาลอาจสั่งให้บุคคลดังกล่าวออกนอกห้องพิจารณาหรือใช้วิธีการอื่นใดเพื่อลดการเผชิญหน้า ฯลฯ (มาตรา ๑๗๓)

(๓) กำหนดให้กรณีปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาจะมีพฤติการณ์น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยห้ามผู้ถูกกล่าวหาเสพยาหรือสิ่งมึนเมา เข้าใกล้ที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงานของผู้ร้อง ใช้หรือครอบครองทรัพย์สิน

หรือกระทำการใดอันอาจนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัวเป็นระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่าหกเดือน และศาลอาจกำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้ารับคำปรึกษาแนะนำจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำหรือสถานพยาบาลหรือหน่วยงานตามที่ศาลกำหนด คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้เป็นที่สุด แต่ถ้าพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปศาลมีอำนาจสั่งแก้ไขคำสั่งเดิมได้ ฯลฯ (มาตรา ๑๗๔)

(๔) กำหนดให้เมื่อศาลเห็นว่าผู้ร้องมีส่วนก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวและจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ บำบัดรักษา ศาลอาจสั่งให้ผู้ร้องเข้ารับคำปรึกษาแนะนำหรือเข้ารับการอบรมหรือบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำหรือสถานพยาบาลหรือหน่วยงานหรือองค์การ ซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือครอบครัวตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด ฯลฯ (มาตรา ๑๗๕)

(๕) กำหนดให้ศาลแจ้งคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพไปยังเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ถูกกล่าวหาว่ามีถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาในเขตอำนาจเพื่อทราบในกรณีที่ถูกกล่าวหาจงใจฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยไม่มีเหตุอันสมควรศาลมีอำนาจออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหาว่ามาซึ่งจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งแต่ไม่เกินกว่าหนึ่งเดือน ถ้าผู้ถูกกล่าวหาได้รับการปล่อยชั่วคราว ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกกล่าวหาปฏิบัติในระหว่างการปล่อยชั่วคราวก็ได้ (มาตรา ๑๗๖)

ข้อ ๒๘. การอุทธรณ์ – ฎีกา

(๑) กำหนดให้คดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวได้พิพากษาหรือมีคำสั่งแล้วให้อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นไปยังศาลอุทธรณ์ หรือศาลอุทธรณ์ภาคได้ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความเหมือนคดีธรรมดา เว้นแต่ในกรณีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวได้พิพากษาหรือมีคำสั่งกำหนดวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนอย่างหนึ่งอย่างใดใน ๓ ประการ ฯลฯ (มาตรา ๑๘๐)

(๒) กำหนดให้คดีที่ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวได้พิพากษาหรือมีคำสั่ง ให้ฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นไปยังศาลฎีกาได้ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความเหมือนคดีธรรมดา เว้นแต่กรณีที่ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ตามมาตรา ๑๘๐ (มาตรา ๑๘๑)

ข้อ ๒๙. กำหนดบทกำหนดโทษไว้ในมาตรา ๑๘๕ – มาตรา ๑๙๒

ข้อ ๓๐. บทเฉพาะกาล (มาตรา ๑๙๓ – มาตรา ๒๐๖)

(๑) กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวที่จัดตั้งขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็นศาลเยาวชนและครอบครัวตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ค้างการพิจารณาอยู่ในศาลเยาวชนและครอบครัวดังกล่าวต่อไป

(๒) กำหนดให้ในระเบียบแรก มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๒๑ มาใช้บังคับภายใน ๒ ปี นับแต่วันใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ โดยในระหว่างนั้นให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ มาใช้บังคับจนกว่าคดีจะถึงที่สุด

มาตรา ๑๒๑ บัญญัติว่า “ที่ปรึกษากฎหมายตามมาตรา ๑๒๐ ต้องมีคุณสมบัติเป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความและผ่านการอบรมเรื่องวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาการสังคมสงเคราะห์ และความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

๔.๑.๓ บทบาทของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทยเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในประเทศไทย

กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นจากแนวคิดที่สังคมมองว่า เด็กเป็นผู้ที่มีความอ่อนไหวทางอารมณ์ ถูกครอบงำความคิดจากบุคคลอื่นได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่ การที่เด็กเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดทางอาญา เนื่องมาจากเด็กเหล่านั้นอาจได้รับผลกระทบทางลบจากการกระทำของบุคคลอื่น ที่ปฏิบัติต่อเด็กอย่างไม่เหมาะสม การกระทำผิดของเด็กที่แสดงออกมาจึงถูกมองว่าเป็นสิ่งที่แสดงออกมาเพื่อ บ่งบอกให้เห็นถึงเหตุผลสำคัญที่รัฐต้องเข้าไปแทรกแซงอำนาจปกครองเด็กของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง โดยรัฐแสดงเสมือนเป็นบิดามารดาของเด็ก ก่อนที่เด็กจะได้รับผลที่ร้ายแรงจากการกระทำของตนเองหรือ จากบุคคลอื่นมากขึ้น บทบาทที่จะเข้าไปแทรกแซงของรัฐจึงต้องแสดงถึงประโยชน์สูงสุดที่เด็กจะได้รับ รัฐจะต้องมีวัตถุประสงค์ในการที่เข้าแทรกแซงเพื่อการอบรมเลี้ยงดูและปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูเด็กมากกว่าที่จะ ลงโทษ ทั้งนี้ เพื่อจะทำให้เด็กสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมได้

สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทยในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในประเทศไทย นั้น ก็คงเป็นเช่นเดียวกับกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ แต่วิธีการปฏิบัติจะ แตกต่างกันดังวัตถุประสงค์ที่กล่าวแล้วข้างต้น นอกจากนั้น ยังมีองค์กรทางสังคมที่เข้าช่วยเหลือ เพื่อให้การ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ พฤติกรรม ในบทบาทของการแก้ไขฟื้นฟูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ กฎของสหประชาชาติ ข้อตกลงระหว่างประเทศที่มีเจตจำนงในการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน อันได้แก่ ปญญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน ปญญาสากล่าวด้วยสิทธิเด็ก อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กฎแห่งกรุงปักกิ่ง กฎของสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ โดยถูกออกแบบให้เข้า แทรกแซงอำนาจปกครองของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ดังกล่าวข้างต้น

ขั้นตอนในการดำเนินการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดตามพระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ในการปฏิบัติงานของ กระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ดังนี้

(๑) หน่วยงานสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้ปฏิบัติคือเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ขั้นตอนการจับกุมตัวเด็กและเยาวชน

เมื่อเด็กและเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา ไม่ว่าจะเป็นการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ประสบพบเห็นด้วยตนเอง หรือมีผู้ไปร้องทุกข์แจ้งความ หรือกล่าวโทษ หรือกรณีมีหมายจับหรือคำสั่งศาล ก็จะต้องมีการดำเนินการสืบสวน สอบสวน ตลอดจนจับกุมไปดำเนินคดี ซึ่งในขั้นตอนนี้จะขอแบ่งแยก ออกเป็น ๒ หัวข้อกล่าวคือ

การจับกุมตัวเด็ก

กฎหมายได้บัญญัติห้ามเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมตัวเด็กที่ต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่

- เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า
- มีผู้เสียหายชี้ตัวและยืนยันให้จับ
- มีผู้ขอให้จับโดยแจ้งว่าได้มีการร้องทุกข์เอาไว้แล้ว
- มีหมายจับตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

นอกจากใน ๔ กรณีนี้แล้ว จะทำการจับกุมเด็กก็ได้โดยเด็ดขาด

การจับกุมตัวเยาวชน

ในการจับกุมตัวเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดนั้น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาล เยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. ๒๕๕๓ มิได้กำหนดวิธีการไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้นจึงต้องดำเนินการตามที่

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดไว้ คือ จับกุมตัวเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดได้เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ที่กระทำความผิด

แต่อย่างไรก็ดี ตามที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้นแล้วว่า ในระบบกฎหมายไทยนั้น การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดนั้น ต้องถือหลักมุ่งให้ความช่วยเหลือ ฟื้นฟูและปรับปรุงแก้ไขให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีต่อไป การจับตัวควรจะกระทำโดยละมุนละม่อม และถ้าไม่จำเป็นก็ห้ามมิให้มีการใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กและเยาวชนนั้น และหากจะต้องทำการจับ และใช้เครื่องพันธนาการ ก็ควรจะเป็นไปในลักษณะที่มีใช่เป็นการประจานให้ได้รับความอับอายต่อหน้าสาธารณชน เพื่อมิให้เด็กหรือเยาวชนนั้นเกิดความกระด้างทางจิตใจและเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนนั้นกลับตัวเป็นพลเมืองดีได้ง่ายขึ้น

ขั้นตอนการสอบสวนเด็กและเยาวชน

เมื่อมีการจับกุมตัวเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดแล้ว คดีนั้นจะต้องได้รับการพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัว เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะต้องดำเนินขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนดไว้โดยเคร่งครัด กล่าวคือ ทันทีที่ได้มีการจับกุมตัวเด็กและเยาวชนมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน ผู้จับกุมหรือผู้ที่ควบคุมตัวเด็กและเยาวชนนั้น จะต้องรีบแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจและบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กและเยาวชนนั้นอยู่อาศัยด้วยทันทีที่สามารถจะกระทำได้ และพนักงานสอบสวนจะต้องทำการถามปากคำเด็กหรือเยาวชนนั้นเพียงเพื่อที่จะทราบข้อมูลเบื้องต้น เช่น ชื่อ ที่อยู่ อายุ ให้เสร็จสิ้นภายใน ๒๔ ชั่วโมง โดยระหว่างนี้ ห้ามทำการควบคุมปะปนกับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ ทั้งนี้เพื่อมิให้เด็กและเยาวชนเห็น หรือได้รับการเล้าโลมในทางที่ผิดจากผู้ต้องหาเหล่านั้น กำหนดให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาล เพื่อตรวจสอบการจับกุมทันทีภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน จากนั้นศาลจะสั่งให้นำเด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ เป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นต่อไป โดยที่พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจในการควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนเกินกว่านั้น (เกินกว่า ๒๔ ชั่วโมง) และไม่มีอำนาจในการส่งปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไปชั่วคราว หลังจากที่ส่งตัวไปยังสถานพินิจแล้ว พนักงานสอบสวนก็ยังคงต้องดำเนินการสอบสวนคดีนั้นต่อไปให้เสร็จ และส่งสำนวนให้พนักงานอัยการภายในกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด เพื่อทำการยื่นฟ้องเด็กและเยาวชนนั้นต่อศาลให้ทันกำหนดเวลาต่อไป

(๒) หน่วยงานสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ผู้ปฏิบัติคือ ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ พนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา

ขั้นตอนการรับตัวเด็กหรือเยาวชน

ภายหลังจากที่พนักงานสอบสวนได้ทำการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด มายังสถานพินิจแล้วทางสถานพินิจจะดำเนินการควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นต่อไป ซึ่งในระหว่างการควบคุมตัวนี้ทางสถานพินิจจะจัดให้มีการสืบเสาะประวัติส่วนตัวของเด็กและเยาวชนนั้น รวมทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ด้วย เพื่อประกอบการพิจารณาในกรณีที่มีการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวเด็กและเยาวชนนั้นชั่วคราว ซึ่งทางผู้อำนวยการสถานพินิจจะเป็นผู้สั่งว่าจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวหรือไม่ ถ้าอนุญาต ผู้ที่ขอให้ปล่อยตัวชั่วคราว ก็จะสามารถรับตัวเด็กและเยาวชนนั้นไปจากสถานพินิจได้ทันที แต่จะต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนมาให้เจ้าพนักงานทำการสอบสวนตามที่นัดไว้ แต่ถ้าทางผู้อำนวยการสถานพินิจไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว ทางผู้อำนวยการสถานพินิจจะต้องส่งสำนวนความเห็น

ไปยังอธิบดีหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวหรือผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกศาลเยาวชนและครอบครัว แล้วแต่กรณี เป็นผู้พิจารณาและออกคำสั่งว่าจะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว

ในกรณีที่เด็กและเยาวชนนั้นได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว เด็กหรือเยาวชนนั้นจะอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสถานพินิจ เพื่อการสืบเสาะและพินิจประวัติส่วนตัวของเด็กหรือเยาวชนนั้น และของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ด้วย รวมทั้งสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น และสาเหตุแห่งการกระทำความผิด เพื่อประมวลข้อเท็จจริงและจัดทำเป็นรายงานเสนอต่อผู้อำนวยการสถานพินิจและต่อพนักงานอัยการ ถ้ามีการฟ้องคดีต่อศาล ผู้อำนวยการสถานพินิจจะทำการส่งรายงานพินิจพร้อมทั้งความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนนั้นต่อศาลต่อไป

แม้ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. ๒๕๕๓ จะได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสถานพินิจไว้มากมาย แต่สามารถสรุปย่อได้เป็นหน้าที่หลัก ได้แก่

๑. สืบเสาะและพินิจ ตลอดจนทำรายงานเสนอต่อศาลเกี่ยวกับประวัติ สิ่งแวดล้อม และสาเหตุของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน เพื่อเสนอต่อผู้อำนวยการสถานพินิจ และสอดส่องเด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาให้คุมประพฤติ หรือกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติตาม

๒. ควบคุมตัวเด็กและเยาวชนไว้ระหว่างพิจารณาคดีตามคำสั่งศาลหรือควบคุมตัวเด็กและเยาวชนตามคำพิพากษาของศาล

๓. บำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในขณะที่อยู่ในความดูแลของสถานพินิจ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ปรับทัศนคติ เรียนรู้ทักษะที่จำเป็น และสามารถกลับตนเป็นคนดีได้

๔. ศึกษาค้นคว้าถึงสาเหตุของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันการกระทำผิดต่อไป

(๓) สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัว พนักงานอัยการ

ในระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้ที่สามารถฟ้องคดีอาญาต่อศาลได้นั้น คือพนักงานอัยการและผู้เสียหาย แต่ในคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดนั้น การฟ้องคดีจะมีขั้นตอนแตกต่างออกไปดังนี้

พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีเอง ภายหลังจากที่ได้รับสำนวนจากพนักงานสอบสวน และรายงานพินิจพร้อมความเห็นของทางผู้อำนวยการสถานพินิจว่าสมควรให้ฟ้องเป็นคดีอาญา พนักงานอัยการจะใช้ดุลพินิจเพื่อตัดสินว่าจะฟ้องเป็นคดีอาญาหรือไม่

ประชาชนเป็นโจทก์ฟ้องคดีเอง โดยหลักตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้ห้ามมิให้ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีเว้นแต่จะได้ยื่นคำร้องขออนุญาตฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้นเป็นคดีอาญา โดยก่อนที่จะมีการสั่ง ทางสถานพินิจจะได้ทำการสืบสวนว่าข้อกล่าวหาอันมีมูลความผิดหรือไม่ ถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจอนุญาตให้ฟ้องคดีได้ ราษฎรจึงจะสามารถเป็นโจทก์ฟ้องคดีเองได้ แต่ถ้าไม่อนุญาต ทางผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้ศาลได้มีการสอบถามและมีคำสั่งว่าจะให้ฟ้องคดีหรือไม่

(๔) ศาลเยาวชนและครอบครัว ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว

ขั้นตอนระหว่างพิจารณาคดี

เมื่อมีการยื่นฟ้องและศาลได้ประทับฟ้องเอาไว้แล้ว ขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการพิจารณาคดีที่เด็กหรือเยาวชนตกเป็นจำเลย จะเป็นไปดังต่อไปนี้

ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น ซึ่งมีฐานะเป็นจำเลย ไว้ในสถานพินิจ (เนื่องจากการไม่มีการยื่นขอประกันตัวในชั้นศาล หรือมีการยื่นขอประกันตัวในชั้นศาลแต่ศาลไม่อนุญาตให้ประกันตัว) หรืออาจสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยไปชั่วคราวก็ได้ นอกจากนี้ศาลเยาวชนและครอบครัวที่รับฟ้องคดีไว้ จะต้องทำการแจ้งนัดพิจารณาคดีให้ผู้อำนวยการสถานพินิจและบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่จำเลยอาศัยอยู่ด้วยทราบถึงวันและเวลาดำเนินการพิจารณาคดีล่วงหน้า และเตรียมตัวไปฟังการพิจารณาคดีหรือไปให้ข้อมูลแก่ทางศาลระหว่างการพิจารณา ทั้งนี้แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร

การดำเนินการพิจารณาคดี จะต้องทำในห้องอื่นที่มีใช้ห้องพิจารณาคดีโดยทั่วไปและจะต้องดำเนินการพิจารณาเป็นความลับ คือ ไม่เปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อป้องกันมิให้จำเลยเป็นที่รู้จักของบุคคลอื่นที่มีเกี่ยวข้องในคดี แต่การพิจารณาคดีจะต้องกระทำต่อหน้าจำเลยและที่ปรึกษาทางด้านกฎหมายของจำเลยเสมอ แต่ถ้าศาลเห็นว่า จำเลยไม่สมควรได้รับฟังหรือรู้เห็นการพิจารณาคดีในช่วงใดช่วงหนึ่ง เช่น การสืบพยาน ก็อาจสั่งให้ตัวจำเลยออกไปนอกห้องชั่วคราว และเมื่อสั่งให้กลับเข้ามา ศาลจะต้องแจ้งข้อความที่เห็นสมควรที่จะแจ้งให้จำเลยทราบหรือแม้แต่ในกรณีที่จำเลยไม่สามารถไปฟังการพิจารณาคดี ถ้าศาลเห็นว่าการพิจารณาคดีในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการตัดสินที่ว่าจำเลยกระทำผิดจริงตามที่ถูกฟ้องมาหรือไม่ ศาลก็อาจดำเนินการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยก็ได้ แต่จะต้องดำเนินการพิจารณาคดีต่อหน้าที่ปรึกษาทางด้านกฎหมายของจำเลยเสมอ

ในการพิจารณาคดีลับหลังนั้น นอกจากบุคคลดังกล่าวนี้คือ

- จำเลย ที่ปรึกษาทางด้านกฎหมาย และผู้ควบคุมจำเลย
- บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่จำเลยอาศัยอยู่ด้วย
- พนักงานศาล และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยตามที่ศาลเห็นสมควร
- โจทก์และทนายความโจทก์
- พยาน ผู้ชำนาญการพิเศษ และล่าม
- พนักงานคุมความประพฤติ หรือพนักงานอื่นของสถานพินิจ
- บุคคลอื่นตามที่ศาลเห็นสมควร
- บุคคลอื่นที่ประสงค์จะเข้าฟังการพิจารณาคดี จะต้องขออนุญาตต่อศาลก่อน และเมื่อ

ได้รับอนุญาตจากศาลแล้วจึงจะเข้าฟังการพิจารณาคดีได้

การพิจารณาคดีที่เด็กหรือเยาวชนตกเป็นจำเลยนั้น ไม่จำเป็นต้องดำเนินการตามที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญาวิธีไว้โดยเคร่งครัด ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนสามารถเรียกจำเลยไปสอบสวนเป็นการเฉพาะในเวลาใดๆ ก่อนที่จะพิพากษาคดี เพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลยหรือในระหว่างการพิจารณาคดี ถ้าศาลเห็นเป็นการสมควรที่จะพูดกับจำเลยเป็นการเฉพาะ ศาลมีอำนาจสั่งให้บุคคลอื่นที่อยู่ในห้องพิจารณาคดีขณะนั้นออกไปนอกห้องพิจารณาคดีก่อนก็ได้ และการพิจารณาคดี ศาลจะต้องใช้ถ้อยคำที่ง่ายๆ ให้จำเลยเข้าใจได้ง่าย เนื่องจากจำเลยยังเป็นเด็กหรือเยาวชนอยู่ รวมทั้งให้โอกาสจำเลยและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับจำเลย ได้มีโอกาสแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด หรือเกี่ยวกับตัวจำเลยเอง รวมทั้งมีอำนาจในการระบุหรือซักถามพยานได้ ทั้งนี้เพราะการพิจารณาพิพากษาจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยเป็นรายบุคคลไป เพื่อที่จะได้ปรับปรุงแก้ไขได้ตรงกับสาเหตุ

ในการพิจารณาคดีนั้น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. ๒๕๕๓ ห้ามมิให้เด็กและเยาวชนที่ตกเป็นจำเลยมีทนายความช่วยว่าความแก้ต่างคดีแทน แต่จำเลยอาจจะมีหรือไม่มีที่ปรึกษาทางกฎหมายคอยให้คำแนะนำทางด้านกฎหมายแก่จำเลยได้ ทั้งนี้เพราะโดยส่วนใหญ่ทนายความจะกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้จำเลยรอดพ้นจากกระบวนยุติธรรม อันขัดต่อเจตนารมณ์ของการจัด

ให้มีวิธีพิจารณาคดีสำหรับเด็กและเยาวชนเป็นกรณีพิเศษ ที่มุ่งจะแก้ไขพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชนนั้นไม่ว่าจะได้กระทำความผิดจริงตามที่ฟ้องหรือไม่ก็ตาม

ขั้นตอนในการพิพากษา

เมื่อเสร็จสิ้นการพิจารณาคดี ศาลจะมีคำพิพากษาเกี่ยวกับคดี โดยที่ศาลจะต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของจำเลย ซึ่งเป็นบุคคลที่ควรจะได้รับ的帮助เหลือ พินิจและแก้ไขปรับปรุงให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีของชาติได้ ดังนั้น ศาลจึงต้องพิจารณาปัจจัย ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยเป็นรายบุคคล ไม่ว่าในคดีนั้นเด็กหรือเยาวชนจะได้กระทำความผิดร่วมกันก็ตาม

ในกรณีที่มีการสืบเสาะและพินิจ ศาลจะพิพากษาจำเลยได้ต่อเมื่อได้รับทราบรายงานพินิจและความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจแล้ว เนื่องจากผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นบุคคลที่รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นมากที่สุด ย่อมสามารถเสนอวิธีการที่ดีที่เหมาะสมกับเด็กหรือเยาวชนนั้นๆ ได้

เมื่อศาลมีคำพิพากษาและจะทำการอ่านคำพิพากษา ก็จะต้องทำการอ่านคำพิพากษาเป็นการลับ โดยบุคคลที่มีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาคดีเท่านั้นที่จะมีสิทธิเข้าฟังการอ่านคำพิพากษาในคดีได้ และการเผยแพร่หรือตีพิมพ์คำพิพากษา ห้ามระบุชื่อ หรือข้อความ หรือการกระทำใดๆ อันจะทำให้ผู้อ่านคำพิพากษานั้นรู้จักตัวเด็กหรือเยาวชนที่เป็นจำเลย เว้นแต่ศาลจะอนุญาต

การที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น อาจแยกพิจารณาออกได้เป็น ๒ ประเด็น คือ

๑. กรณีที่มีได้กระทำความผิด เมื่อปรากฏจากการพิจารณาคดีเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดจริงตามที่ฟ้อง ศาลจะพิพากษาปล่อยตัวไป แต่ถ้าศาลเห็นว่ามีความผิดอันสมควรเกี่ยวกับสวัสดิภาพของเด็กหรือเยาวชนนั้น ศาลมีอำนาจที่จะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนนั้นดังต่อไปนี้ก็ได้ กล่าวคือ

- ห้ามมิให้เข้าไปในสถานที่อันจะก่อให้เกิดประพฤติดูชั่ว
- ห้ามออกนอกที่พักอาศัยในเวลากลางคืน เว้นแต่มีเหตุจำเป็น หรือได้รับอนุญาต

จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ด้วย

- ห้ามคบหาสมาคมกับบุคคลหรือประเภทของบุคคลที่ศาลเห็นว่าไม่สมควร
- ห้ามกระทำการใดอันจูงใจให้เด็กหรือเยาวชนประพฤติชั่ว
- ให้ไปรายงานตัวต่อศาลหรือพนักงานคุมประพฤติ พนักงานสงเคราะห์เป็นครั้งคราว
- ให้ไปศึกษา ฝึกอบรม หรือประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ

โดยในทางปฏิบัติ ศาลมักจะกำหนดให้มารายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติเป็นครั้งคราว เป็นเงื่อนไขหลัก และกำหนดเงื่อนไขอื่นประกอบ เพื่อติดตามผลของการปฏิบัติตัวของเด็กหรือเยาวชนว่าเป็นไปตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดหรือไม่ ซึ่งศาลจะต้องกำหนดระยะเวลาแห่งการปฏิบัติตามเงื่อนไขด้วย แต่ต้องไม่เกินกว่าเวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นจะมีอายุครบ ๒๔ ปี

๒. กรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดตามที่ฟ้อง ศาลอาจเลือกที่จะใช้มาตรการดังต่อไปนี้ก็ได้

ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรที่จะลงโทษ ให้อำนาจศาลในการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยแทนการลงโทษดังต่อไปนี้

เปลี่ยนโทษจำคุก หรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญา คือ กักกันไปเป็นการกักและอบรมในสถานพินิจ แต่ในทางปฏิบัตินั้นสถานพินิจได้ยกเลิกสถานกักและอบรมไปแล้ว ศาลจึงมิได้ใช้วิธีการนี้

เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการส่งตัวไปควบคุม เพื่อฝึกอบรมยังสถานพินิจตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดแต่ต้องไม่เกินกว่าระยะเวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นจะมีอายุครบ ๒๔ ปี

เปลี่ยนโทษปรับเป็นคุมประพฤติโดยกำหนดเงื่อนไขเช่นเดียวกับกรณีที่มีได้กระทำความผิดข้อเดียวหรือหลายข้อด้วยหรือไม่ก็ได้ โดยศาลจะต้องกำหนดระยะเวลาไว้แต่ห้ามเกินเวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นจะมีอายุครบ ๒๔ ปี

ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งแบ่งแยกเป็น ๒ ประเภทหลัก คือ

จำกัดอิสรภาพ ได้แก่ การส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปโรงเรียน หรือสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่ต้องไม่เกินกว่าระยะเวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นจะมีอายุครบ ๒๔ ปี

ไม่จำกัดอิสรภาพ ได้แก่ การว่ากล่าวตักเตือน - การมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้ผู้ปกครองดูแล และวางข้อกำหนดผู้ปกครอง - คุมประพฤติ - มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้บุคคลหรือองค์กรอื่นดูแล อบรมสั่งสอน

การรอกการกำหนดโทษ หรือรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา แม้ว่าเด็กหรือเยาวชนจะเคยต้องโทษจำคุกหรือโทษอื่นตามคำพิพากษามาก่อนแล้ว หรือโทษที่จะลงเป็นโทษอย่างอื่นนอกเหนือจากโทษจำคุก หรือศาลได้กำหนดโทษจำคุกเกินกว่า ๒ ปีก็ตาม

นอกจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมข้างต้นแล้ว ในที่นี้ ยังมีหน่วยงานที่สำคัญซึ่งมีบทบาทยิ่งในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ได้แก่ สหวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วย

(๕) ที่ปรึกษากฎหมาย (ผ่านการอบรมจากศาลเยาวชนฯ)

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ จะกำหนดให้มีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ต้องหาหรือเป็นจำเลยเพื่อทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในทางกฎหมายและในการดำเนินคดี และตามมาตรา ๑๒๑ ได้กำหนดให้ที่ปรึกษากฎหมายต้องเป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความและผ่านการอบรมเรื่องวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา การสังคมสงเคราะห์ และความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา การแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง พร้อมทั้งแจ้งสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ อย่างไรก็ตามบทบาทของที่ปรึกษากฎหมายในที่นี้ไม่ใช่ทนายความ เพราะเจตนารมณ์ของการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดคือ การปรับพฤติกรรม แก้ไขฟื้นฟูให้กลับตัวกลับใจ มิใช่การต่อสู้คดีให้พ้นผิด

(๖) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้ปฏิบัตินักสังคมสงเคราะห์ (ผ่านการอบรม)

การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา กำหนดให้นักสังคมสงเคราะห์มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕๐ ให้นักสังคมสงเคราะห์มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) แก้ไข บำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนในระหว่างที่ถูกควบคุมอยู่ในสถานพินิจ หรือที่ได้ปล่อยไปแล้ว ตลอดจนให้คำแนะนำ ควบคุมดูแล และอบรมสั่งสอนเด็กหรือเยาวชนนั้น

(๒) ให้คำแนะนำแก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยเกี่ยวกับการเลี้ยงดู อบรม และสั่งสอนเด็กหรือเยาวชน เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน

(๓) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการสืบเสาะภาวะความเป็นอยู่ของครอบครัวและไกล่เกลี่ย ประนีประนอมข้อพิพาทในคดีครอบครัว

(๔) ทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม (๑) (๒) และ (๓) เพื่อเสนอต่อศาล หรือผู้อำนวยการสถานพินิจ

(๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามคำสั่งศาลหรือคำสั่งผู้อำนวยการสถานพินิจและมาตรา ๕๑ โดย ในกรณีที่มีความจำเป็นอย่างยี่งที่นักสังคมสงเคราะห์ต้องเข้าไปในสถานที่ตามมาตรา ๕๑ (๑) หรือ (๒) ใน ระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น จะกระทำได้อีกเมื่อมีคำสั่งศาล

นอกจากนักสังคมสงเคราะห์ที่สังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเองแล้ว ยังมี หน่วยงานสำคัญที่มีบทบาทในการส่งนักสังคมสงเคราะห์เข้าไปช่วยปฏิบัติงานข้างต้น ได้แก่ กระทรวงพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และมีหน่วยงานในสังกัดคือสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงกระจาย จังหวัดกระจายอยู่ทุกจังหวัด ทั้งนี้ นักสังคมสงเคราะห์ดังกล่าวต้องผ่านการอบรมในการทำหน้าที่นักสังคม สงเคราะห์สำหรับคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

(๗) หน่วยงานอื่นๆ ผู้ปฏิบัตินักจิตวิทยา (ต้องผ่านการอบรม)

บทบาทที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีอาญานั้น นักจิตวิทยาจะ ทำหน้าที่เช่นเดียวกันนักสังคมสงเคราะห์ตามที่กล่าวอ้างในส่วนของนักสังคมสงเคราะห์ข้างต้น ซึ่งกรมพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีอัตรากำลังซึ่งเป็นนักจิตวิทยาจำนวนหนึ่ง แต่ในทางปฏิบัติจำเป็นต้องมี นักจิตวิทยาจากหน่วยงานอื่น แต่ผ่านการอบรมในการทำหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวน หรืออัยการ ในการ สอบปากคำเด็กและเยาวชนเช่นเดียวกันนักสังคมสงเคราะห์ ทั้งนี้ กฎหมายกำหนดให้เป็นวิชาชีพใดวิชาชีพ หนึ่งในการเข้าร่วมสอบปากคำก็ได้

๔.๑.๔ การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของกระบวนการยุติธรรมในกลุ่มประเทศอาเซียน

จากบทที่ ๒ หัวข้อ ๒.๑.๓ กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดใน ประเทศสมาชิกอาเซียน (เปรียบเทียบ) ซึ่งเป็นตารางเปรียบเทียบทั้ง ๑๐ ประเทศนั้น ทำให้ได้เห็นความ ไกล่เกลี่ยและความแตกต่างในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยสรุปดังนี้

๑. กฎหมายที่ใช้บังคับต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

ประเทศในประชาคมอาเซียนส่วนใหญ่มีกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเด็ก และเยาวชน ที่กระทำความผิดของกระบวนการยุติธรรม คือ ประเทศบรูไนดารุสซาลาม พม่า ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ลาว สิงคโปร์ อินโดนีเซียและประเทศไทย โดยประเทศที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะสำหรับปฏิบัติต่อเด็กและ เยาวชนได้แก่ ประเทศกัมพูชา และ เวียดนาม ซึ่งใช้ประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญาเป็นหลักในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ทำให้บางครั้งมีการปฏิบัติต่อเด็ก และเยาวชนที่กระทำความผิดเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ อันนำไปสู่ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อ เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

๒. ศาลที่พิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

ประเทศในประชาคมอาเซียนที่มีกฎหมายเฉพาะสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ได้แก่ ประเทศบรูไนดารุสซาลาม พม่า ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ลาว สิงคโปร์ อินโดนีเซียและประเทศไทยจะมี ศาลเยาวชนทำหน้าที่ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

หากแต่ประเทศที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะสำหรับปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนได้แก่ ประเทศกัมพูชา และ เวียดนาม จะใช้ศาลอาญาในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน

ประเด็นที่น่าสนใจ คือ ประเทศสิงคโปร์แม้จะมีศาลเยาวชนสำหรับทำหน้าที่ในการพิจารณาคดีให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด หากแต่มีข้อยกเว้นของศาลเยาวชนที่จะไม่พิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยจะมีการส่งต่อไปยังศาลสูง (High Court) หากเด็กและเยาวชนนั้นมีการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ศาลสูงรับผิดชอบ หรือ คดีที่ต้องโทษประหารชีวิต รวมทั้งเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดถูกตั้งข้อหาร่วมกับผู้กระทำความผิดที่มีอายุมากกว่า ๑๖ ปี ขึ้นไป

๓. อายุที่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

จากผลการศึกษากำหนดอายุความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนต่ำสุด คือ อายุ ๗ ปี และอายุความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมกระทำความผิดในสถานภาพของเยาวชนสูงสุด คือ ๑๘ ปี ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์กำหนดอายุความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมกระทำความผิดของเยาวชนสูงสุด คือ ๑๖ ปี อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศมาเลเซียจะกำหนดอายุความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน คือ ๗ ปี แต่ข้อกำหนดของกฎหมายมุสลิมได้มีข้อกำหนดว่า เด็กที่อายุต่ำกว่า ๑๓ ปี หากพิสูจน์ได้ว่ายังไม่มีความสามารถทางเพศ (การร่วมประเวณี) เมื่อมีการกระทำความผิดให้ถือว่าเด็กนั้นไม่มีความผิด และประเทศอินโดนีเซีย ได้กำหนดอายุความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนต่อพฤติกรรมกระทำความผิด ระหว่าง ๘ - ๑๘ ปี หากแต่จะต้องไม่มีสถานภาพสมรส

๔. หลักเกณฑ์การนับอายุ

ประเทศในประชาคมอาเซียนเกือบทั้งหมดนับอายุของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจากอายุในขณะที่กระทำความผิด หรือ ในขณะที่ถูกจับกุม หากแต่มีประเทศบรูไนดารุสซาลาม และประเทศสิงคโปร์ที่นับอายุเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจากวันที่ศาลพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพราะในบางครั้งเกิดความล่าช้าของกระบวนการยุติธรรมทำให้บางรายมีอายุเกินเกณฑ์เยาวชนขณะพิจารณาคดี

นอกจากนี้ แม้ประเทศอินโดนีเซียจะมีการกำหนดอายุความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมกระทำความผิด คือ ๘ - ๑๘ ปี หากแต่เงื่อนไขที่สำคัญประการหนึ่ง คือ หากเด็กและเยาวชนที่มีช่วงอายุดังกล่าวมีสถานภาพสมรส จะถือว่าเด็กและเยาวชนมีสถานภาพเป็นผู้ใหญ่และใช้ศาลผู้ใหญ่ในการพิจารณาคดี

๕. ความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมกระทำความผิด

ประเทศลาวเป็นต้นแบบในการเปี่ยงเบนหรือหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม ในขณะที่สิงคโปร์เป็นต้นแบบของการใช้กระบวนการยุติธรรม อันเป็นการป้องปรามปัญหาอาชญากรรม และแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอย่างเข้มงวด

๖. โทษที่ลงต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

กฎหมายของประเทศในประชาคมอาเซียนส่วนใหญ่ได้กำหนดให้มีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนดังเช่นบทกำหนดโทษทางอาญาที่ได้กำหนดไว้ ไม่ว่าจะเป็นการปรับ การสั่งคุมประพฤติ การส่งควบคุมตัวไว้ในสถานที่สำหรับควบคุมตัวเด็กและเยาวชน และการจำคุกเด็กและเยาวชน หากแต่กฎหมายของทุกประเทศมีข้อกำหนดต้องห้ามสำหรับการประหารชีวิต รวมทั้งประเทศส่วนใหญ่ได้มีข้อกำหนดห้ามการจำคุกตลอดชีวิตสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ยกเว้นประเทศสิงคโปร์ไม่สามารถใช้โทษประหารชีวิต สำหรับผู้กระทำความผิดที่มีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี แต่สามารถใช้วิธีการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตแทนได้

นอกจากนี้ ประเทศมุสลิม ซึ่งได้แก่ ประเทศบรูไนดารุสซาลาม และมาเลเซีย รวมทั้งประเทศสิงคโปร์มีมาตรการในการลงโทษต่อเนื้อตัวและร่างกาย (Corporal Punishment) คือ การเฆี่ยนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

สำหรับกำหนดโทษที่สำคัญและโทษสูงสุดที่เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดในประชาคมอาเซียนจะได้รับ ประกอบด้วย โทษเฆี่ยน โทษจำคุกหรือ คุมขัง ตลอดชีวิต และการคุมขังในสถานที่ควบคุมตัวสำหรับเด็กและเยาวชนตามระยะเวลา

๗. การเฆี่ยนเบนหรือหันเหคดีเด็กและเยาวชน

ประเทศในประชาคมอาเซียนเกือบทั้งหมดมีกระบวนการในการเฆี่ยนเบนหรือหันเหคดีให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ยกเว้น ประเทศกัมพูชา บรูไนดารุสซาลาม และมาเลเซีย ที่ไม่มีกระบวนการเฆี่ยนเบนหรือหันเหคดี

๘. การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในชั้นตำรวจ

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในประชาคมอาเซียนของทุกประเทศให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน โดยมีกฎหมายที่กำหนดให้ตำรวจมีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนด้วยความนุ่มนวลและแตกต่างจากการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่

๙. ขั้นตอนของพนักงานอัยการ

บทบาท หรือ อำนาจของพนักงานอัยการในคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของประเทศในประชาคมอาเซียนมีลักษณะที่เหมือนกัน คือ อัยการมีบทบาทและอำนาจสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีต่อศาล และถ้าฟ้องศาล พนักงานอัยการจะนำคำฟ้องไปยื่นต่อศาลเยาวชนและครอบครัว หรือ ศาลที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายของแต่ละประเทศที่ได้บัญญัติไว้ หลังจากนั้นก็จะทำหน้าที่ในฐานะเป็นโจทก์และดำเนินการทั้งหลายตามที่กฎหมายบัญญัติในการพิจารณาพิพากษาแก่เด็กและเยาวชน กล่าวคือ หลังจากที่พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวน และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว หรือ ศาลที่เกี่ยวข้องต่อไป

อย่างไรก็ตาม บทบาทที่สำคัญของอัยการในประเทศอาเซียนนอกเหนือจากบทบาทดังกล่าวข้างต้น คือ อัยการมีบทบาทในการเข้าร่วมสอบสวน การแจ้งสิทธิให้แก่เด็กและเยาวชน บทบาทในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู โดยการพิจารณาแผนในการบำบัดแก้ไขแก้ไขฟื้นฟู หรือ การหันเห เบี่ยงเบนคดีโดยการใช้อำนาจการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนโดยชุมชน โดยไม่ต้องส่งเรื่องฟ้องศาลหากเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดยอมรับเงื่อนไขการปฏิบัติ หรือ ทำงานบริการสังคม เป็นต้น โดยบทบาทของอัยการในประเทศในประชาคมอาเซียนที่นอกเหนือจากบทบาทหลักดังกล่าวข้างต้น ได้แก่

- ประเทศลาว อัยการมีบทบาทเพิ่มเติมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภายในระยะเวลา ๓๐ วัน

- ประเทศอินโดนีเซีย อัยการมีบทบาทในการเลี้ยงคดีเด็กและเยาวชนขึ้นสู่ศาล โดยอัยการและพนักงานคุมประพฤติจะทำหน้าที่ในการพิจารณาว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดควรได้รับการปล่อยตัว หรือ ส่งไปดำเนินคดีต่อที่ศาล นอกจากนี้อัยการมีบทบาทในการคุมประพฤติเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดโดยการติดตามสอดส่องดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดตามคำพิพากษาของศาลในการคุมประพฤติ

๑๐. ขั้นตอนของศาล

บทบาทที่สำคัญของศาลในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนในประเทศอาเซียน คือ การเลี้ยงโทะในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้น้อยที่สุด และการเลือกใช้มาตรการคุ้มครองประพฤติ หรือ การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนโดยการใช้ชุมชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูที่มีความเหมาะสมต่อสภาพร่างกายและจิตใจ ในการเตรียมความพร้อมสำหรับคืนเด็กและเยาวชนกลับสู่สังคมเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม ศาลของประเทศสิงคโปร์มีบทบาทที่สำคัญในการแก้ไขฟื้นฟูสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมการกระทำผิดในคดีเล็กน้อย แต่หากเป็นเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมความเป็นอาชญากร จะใช้ศาลผู้ใหญ่ในการพิจารณาคดีเพื่อมุ่งป้องปรามพฤติกรรมการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่yakต่อการแก้ไขฟื้นฟู

๑๑. สถานที่ควบคุมตัวเด็กและเยาวชน

ประเทศในประชาคมอาเซียนส่วนใหญ่มีการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในระหว่างการพิจารณาคดีและภายหลังการพิจารณาคดีในสถานที่เฉพาะสำหรับควบคุมตัวเด็กและเยาวชน หากแต่ประเทศที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ได้แก่ ประเทศกัมพูชาและเวียดนามมีการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนในเรือนจำรวมกับผู้ต้องขังที่เป็นผู้ใหญ่ ในขณะที่เด็กและเยาวชนในประเทศฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย แม้จะมีกฎหมายที่กำหนดให้มีการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนไว้ในสถานที่เฉพาะสำหรับควบคุมตัวเด็กและเยาวชน หากแต่ปรากฏว่าในทางปฏิบัติทั้งสองประเทศยังคงมีการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนไว้ในเรือนจำรวมกับผู้ต้องขังที่เป็นผู้ใหญ่

๑๒. มาตรการที่ใช้ต่อเด็กและเยาวชน

ประเทศในประชาคมอาเซียนส่วนใหญ่มีมาตรการในการปฏิบัติและการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด คือ การเน้นการควบคุมตัวและจัดมาตรการในการบำบัดและแก้ไขฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจเป็นสำคัญ หากแต่ประเทศลาวและสิงคโปร์ได้เน้นกระบวนการของครอบครัวและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมที่สำคัญในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และประเทศสิงคโปร์มีการใช้เทคโนโลยี คือ การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมตัว (Electronic Monitoring) ในการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดควบคู่กับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู

๑๓. การสงเคราะห์หลังการพ้นโทษ

ประเทศในประชาคมอาเซียนส่วนใหญ่มีการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดภายหลังพ้นโทษทั้งในรูปแบบของหน่วยงานของรัฐบาลที่มีการสงเคราะห์ หรือ การให้ภาคเอกชน รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชน NGO เข้ามาดำเนินการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนภายหลังพ้นโทษ อย่างไรก็ตาม ประเทศพม่ายังไม่มีโครงการในการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดภายหลังพ้นโทษ

๑๔. ปัญหาการดำเนินงาน

กระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนในประชาคมอาเซียนเกือบทั้งหมดประสบปัญหาในการดำเนินงาน โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดจากปัจจัยทางด้านสังคม และครอบครัวที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีการกระทำผิดที่มีความรุนแรง หรือ มีความสลับซับซ้อน และมีจำนวนมากขึ้น อันส่งผลต่อการขาดแคลนทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน ในขณะที่บางประเทศประสบปัญหาไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ทำให้มีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่เหมือนกับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ อันส่งผลให้ละเมิดสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด นอกจากนี้ ปัญหาที่สำคัญของบางประเทศ คือ การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งปัญหาของบางประเทศที่มีการลงโทษที่รุนแรง

ในการป้องปรามพฤติกรรมกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ในขณะที่บางประเทศมีกฎหมายที่คุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมากเกินไปทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไม่มีความเกรงกลัวต่อบทลงโทษ

ประเทศในประชาคมอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ ประสบกับปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอย่างต่อเนื่อง โดยประเทศที่มีจำนวนเด็กและเยาวชนกระทำความผิดสามอันดับแรก ได้แก่ ประเทศไทย ฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียตามลำดับ โดยหากพิจารณาจากสถิติเด็กและเยาวชนที่มีการบันทึกอย่างเป็นทางการจากหน่วยราชการปรากฏว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีจำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดสูงที่สุด หากแต่ประเทศฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียมีสถิติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่เผยแพร่อย่างไม่เป็นระบบดังเช่นประเทศไทย โดยไม่ค่อยมีการนำเสนอสถิติเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด แม้จะมีการนำเสนอข้อมูลสถิติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดหากแต่มีความสับสนในข้อมูลที่น่าเสนอ เพราะข้อมูลจากทางราชการจะน้อยกว่าข้อมูลที่มีการนำเสนอผ่านสื่อ หรือ องค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้าไปศึกษาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตาม ประเทศในประชาคมอาเซียนทุกประเทศได้ประสบกับปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยมีจำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีรูปแบบในการกระทำความผิดที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น รวมทั้งส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศ และทุกประเทศได้เห็นว่าสถานการณ์เด็กและเยาวชนกระทำความผิดเป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน เพราะเป็นปัญหาสำคัญที่นำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมที่กระทำความผิดโดยผู้ใหญ่อต่อไปและปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศเป็นสำคัญ

๔.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

สัมภาษณ์ ท่านอินทรา ฉิวรัมย์ รองอธิบดีศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

ขั้นตอนการดำเนินงานคดีในคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และส่งมายังศาลเยาวชนฯ นั้น จะรับผิดชอบตั้งแต่การไต่สวนการจับกุม การรับสำนวนคดีจนถึงการพิพากษาคดี สรุปกระบวนการตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓^๑ ดังนี้

เมื่อศาลได้คำฟ้องคดี ศาลจะแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ และบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยทราบถึงวันและเวลานัดพิจารณาของศาลโดยไม่ชักช้า และในกรณีที่ศาลเห็นสมควรจะเรียกให้บุคคลดังกล่าวมาฟังการพิจารณาด้วยก็ได้ (มาตรา ๑๐๔)

ห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กหรือเยาวชนในระหว่างการศึกษาคดี เว้นแต่ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกเกินกว่า ๑๐ ปี (มาตรา ๑๐๓) และการควบคุมเด็กหรือเยาวชนมาหรือไปศาลก่อนนำเข้าห้องพิจารณาห้ามมิให้ควบคุมปะปนกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ (มาตรา ๑๒๙)

^๑ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ปัจจุบันได้มีการแยกศาลยุติธรรมออกจากกระทรวงยุติธรรม โดยมีสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นหน่วยธุรการของศาลยุติธรรมที่เป็นอิสระและกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และโครงสร้างใหม่ประกอบกับสมควรปรับปรุงในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว รวมทั้งในส่วนของการพิจารณาการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ถ้าเห็นสมควรศาลจะมีคำสั่งปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนชั่วคราวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ หรือมอบตัวเด็กหรือเยาวชนแก่บิดามารดา ผู้ปกครองที่ศาลเห็นควรก็ได้ แต่ก่อนที่จะมีคำสั่งต้องเรียกผู้อำนวยการสถานพินิจหรือผู้ปกครองมาสอบถามความเห็นก่อน ในกรณีที่ความผิดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปี ให้ศาลสอบถามความเห็นของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ประกอบการพิจารณาปล่อยชั่วคราว เว้นแต่ไม่อาจสอบถามได้โดยมีเหตุอันสมควรศาลจะงดการสอบถามเสียก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุนั้นไว้ (มาตรา ๑๒๖)

ศาลอาจเห็นสมควรให้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนไว้ยังสถานพินิจหรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควร และให้ผู้อำนวยการสถานพินิจ หรือผู้ปกครองสถานที่ที่มีหน้าที่จัดส่งตัวเด็กหรือเยาวชนมายังศาลตามคำสั่งศาล (มาตรา ๑๐๒)

ถ้าศาลได้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไว้กับบิดา มารดา ผู้ปกครอง ตามมาตรา ๗๓ หรือมาตรา ๑๒๖ ให้ศาลออกหมายเรียกให้เด็กหรือเยาวชนนั้นมาศาล ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นมาโดยจงใจหรือโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้บุคคลเช่นนั้นชำระเงินจำนวนไม่เกินห้าพันบาทแก่ศาลภายในเวลาที่ศาลเห็นสมควร (มาตรา ๑๒๘)

การพิจารณาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลยให้กระทำในห้องที่มีใช้ห้องพิจารณาคดีธรรมดา แต่ถ้าไม่อยู่ในวิสัยที่จะกระทำได้ ให้พิจารณาคดีในห้องสำหรับพิจารณาคดีธรรมดา แต่ต้องไม่ปะปนกับการพิจารณาคดีธรรมดา (มาตรา ๑๐๗) และการพิจารณาคดีให้กระทำเป็นความลับ เฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีเท่านั้นมีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาคดีได้ (มาตรา ๑๐๘)

ถ้าศาลเห็นว่า จำเลยไม่ควรฟังคำให้การของพยานในตอนหนึ่งตอนใด ศาลมีอำนาจสั่งให้จำเลยออกไปนอกห้องพิจารณาได้ แต่เมื่อสั่งให้จำเลยกลับเข้ามาฟังการพิจารณาให้ศาลแจ้งข้อความที่พยานเบิกความไปแล้วให้จำเลยทราบเท่าที่เห็นสมควร (มาตรา ๑๐๙) ถ้าศาลเห็นสมควรที่จะพูดกับจำเลยโดยเฉพาะหรือเห็นว่าบุคคลบางคนไม่ควรอยู่ในห้องพิจารณา ศาลมีอำนาจสั่งให้บุคคลทั้งหมด หรือบุคคลที่ศาลเห็นว่าไม่ควรอยู่ออกไปนอกห้องพิจารณาได้ (มาตรา ๑๑๐)

การพิจารณาคดีอาญา

๑. ไม่ต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายอาญาวิธีพิจารณาความอาญาโดยเคร่งครัด

๒. ให้ใช้ถ้อยคำที่จำเลยสามารถเข้าใจได้ง่าย

๓. ต้องให้โอกาสจำเลยรวมทั้งบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งให้การศึกษาให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้อง แลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ความรู้สึกและความเห็น ตลอดจนระบุและซักถามพยานได้ไม่ว่าในเวลาใดๆ ในระหว่างที่มีการพิจารณาคดีนั้น (มาตรา ๑๑๔)

ก่อนการตัดสินชี้ขาด ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนมีอำนาจเรียกจำเลยไปสอบถามเป็นการเฉพาะตัวเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อหา และสาเหตุแห่งการกระทำความผิด บุคลิกลักษณะ ท่วงทีวาจาและข้อเท็จจริงตามมาตรา ๑๑๕ ถูกว่าประวัติ อายุ เพศ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของจำเลยตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับจำเลย และของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้อง เป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาคดีด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาพิพากษาคดีนั้น ทั้งนี้ ให้กระทำในห้องที่เหมาะสม ซึ่งมีใช้ห้องพิจารณาคดี โดยอาจมอบหมายให้ผู้พิพากษาสมทบกระทำการแทนได้ (มาตรา ๑๐๖)

ในการพิจารณาและพิพากษาคดี ให้ศาลคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งควร จะได้รับการฝึกอบรม สั่งสอน และสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการที่จะลงโทษ และในการ พิพากษาคดีนั้น ให้ศาลคำนึงถึงบุคลิกลักษณะ สภาพร่างกาย และสภาพจิตของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งแตกต่าง กันเป็นคณาๆ ไป และลงโทษหรือเปลี่ยนโทษ หรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมกับตัวเด็กหรือ เยาวชน และพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง แม้เด็กหรือเยาวชนนั้นจะได้กระทำความผิดร่วมกัน (มาตรา ๑๑๙)

เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาพิพากษาศาลมีอำนาจเรียกบิดามารดาผู้ปกครอง บุคคลซึ่งจำเลย อาศัยอยู่ด้วยมาเป็นพยานเพื่อสอบถามข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับจำเลยได้ (มาตรา ๑๑๑)

ห้ามมิให้ผู้ใดบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียงของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้อง หาว่ากระทำความผิด หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่การกระทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาโดยได้รับอนุญาต จากศาล หรือการกระทำที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ (มาตรา ๑๓๐)

การเตรียมความพร้อมของศาลเยาวชนฯ

เมื่อเกิดการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนแล้ว ย่อมเกิดการย้ายถิ่นฐานของประชาชนในกลุ่ม ประเทศอาเซียนทั้งแบบชั่วคราวและถาวรมากขึ้น รวมถึงการติดต่อสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ในมิติต่างๆ ซึ่งจำเป็นต้องมีการกำหนดกฎกติกาทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม แม้การรวมตัวเป็น ประชาคมอาเซียนจะมีประชากรมหาศาล แต่หากขาดการเตรียมพร้อมที่ดี การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อม ส่งผลกระทบในเชิงลบมากกว่าเชิงบวก จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศจะต้องดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมใน ทุกๆ ด้าน กระบวนการยุติธรรมเป็นส่วนหนึ่งที่จะต้องมีการเตรียมการและเตรียมพร้อม สำหรับใน เรื่องนี้ ศาลเยาวชนและครอบครัวได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมดังกล่าว ภายใต้กรอบแผนยุทธศาสตร์ ศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๐ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ เรื่อง ยกระดับระบบงานธุรการศาล ระบบงานส่งเสริม งานตุลาการ และการให้บริการประชาชน ให้มีมาตรฐานและมีสมรรถนะสูง พร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ในเรื่องระบบงานตุลาการ เนื่องจากการพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัวดำเนินการตาม พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ซึ่งมี เจตนารมณ์ประการแรก คือ การคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน และการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยไม่ควบคุม ตัว (Non-Instituted Rehabilitation) ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก^๒ ที่ประเทศไทย เป็น รัฐภาคี จะต้องมีการแก้ไขเด็กโดยทางอื่นนอกจากการควบคุมตัว

กรณีเด็กและเยาวชนต่างด้าวที่เคลื่อนย้ายมา หากปรากฏว่าไม่มีบิดามารดา หรือผู้ปกครอง เด็กและ เยาวชนอาจไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิในเบื้องต้น คือ การมอบตัวหรือให้ประกันตัว ซึ่งจะต้องนำตัวเด็กหรือ

^๒ สิทธิเด็กได้รับการรับรองในรูปแบบต่าง ๆ โดยองค์การสหประชาชาติมาเป็นเวลาพอสมควรแล้ว และต่อมาได้พัฒนามาหลักการต่าง ๆ มารวบรวมไว้เป็น กฎหมายระหว่างประเทศในรูปของอนุสัญญาคือ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child = CRC) เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๑๙๘๙/๒๕๓๒ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๑๙๙๐/๒๕๓๓ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมีหลักการที่สำคัญว่า เด็กทุกคนมีสิทธิต่าง ๆ ติดตัวมาตั้งแต่ เกิดและประเทศสมาชิกของอนุสัญญานี้ต้องดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้การปกป้องคุ้มครองและส่งเสริมการใช้สิทธิของเด็กอย่างเต็มที่และอย่างน้อย ต้องเป็นไปตามมาตรฐานของอนุสัญญา ซึ่งได้รับการยอมรับทั่วโลกว่าข้อกำหนดต่าง ๆ ในอนุสัญญา เป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการดูแลคุ้มครองเด็ก ปัจจุบัน อนุสัญญานี้มีภาคีสมาชิกรวม ๑๑๕ ประเทศ คงเหลือเพียง ๒ ประเทศเท่านั้นที่ยังไม่เข้าเป็นภาคีสมาชิกรวมคือประเทศโซมาเลียและสหรัฐอเมริกา ในส่วนของ ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกรวมเมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๑๙๙๒ และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยในฐานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๑๙๙๒/๒๕๓๕

เยาวชนดังกล่าว เข้าสู่ระบบการควบคุมในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ดังนั้น เด็กและเยาวชนกลุ่มดังกล่าวย่อมขาดโอกาสในการแก้ไขฟื้นฟูในระบบที่ไม่ต้องควบคุม

ปัญหาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นศาล เนื่องจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน บางประเทศใช้ระบบกล่าวหา บางประเทศใช้ระบบไต่สวน ปัญหาการรับฟังพยานหลักฐาน ปัญหาว่าพยานหลักฐานที่ได้ในประเทศหนึ่ง ศาลในอีกประเทศหนึ่งจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้หรือไม่ การสืบพยานประเด็นในศาลแต่ละประเทศ จะนำมารับฟังเป็นพยานหลักฐานในศาลอีกประเทศหนึ่งได้หรือไม่ ในการบังคับใช้กฎหมายศาลอาจจะต้องใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมายมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ เรื่องการรับรองและบังคับตามคำพิพากษาของศาล ประเด็นคือ หากศาลของประเทศสมาชิกอาเซียนใดประเทศหนึ่งมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดแล้ว คู่ความในคดีต้องการนำคำพิพากษาของประเทศนั้นมาให้ศาลไทยรับรอง และบังคับตามคำพิพากษานั้นในประเทศไทย ศาลไทยจะรับรองและบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศนั้นได้อย่างไร ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญอีกประเด็นที่สมควรยกไปหรือทำความเข้าใจกับประเทศสมาชิกอาเซียนต่อไป

สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัว

บทบาท หรือ อำนาจของพนักงานอัยการในคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของประเทศในประชาอาเซียนมีลักษณะที่เหมือนกัน คือ อัยการมีบทบาทและอำนาจสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีต่อศาล และถ้าฟ้องศาล พนักงานอัยการจะนำคำฟ้องไปยื่นต่อศาลเยาวชนและครอบครัว หรือ ศาลที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายของแต่ละประเทศที่ได้บัญญัติไว้ หลังจากนั้นก็จะทำหน้าที่ในฐานะเป็นโจทก์และดำเนินการทั้งหลายตามกฎหมายบัญญัติในการพิจารณาคดีอาญาแก่เด็กและเยาวชน กล่าวคือ หลังจากที่พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวน และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว หรือ ศาลที่เกี่ยวข้องต่อไป

ตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัว เป็นไปตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๗๗ และ ๗๘ เกี่ยวกับการมีความเห็นสมควรฟ้องหรือไม่ฟ้องการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนต่อศาล และกำหนดระยะเวลาที่พนักงานอัยการต้องยื่นฟ้องต่อศาลภายหลังจากรับสำนวนจากพนักงานสอบสวนให้ทันภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุมหรือปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน แล้วแต่กรณี ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินหกเดือน แต่ไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมีความผิดด้วยหรือไม่ก็ตาม หากเกิดความจำเป็นไม่สามารถฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้นต่อศาลได้ทันภายในระยะเวลาดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินห้าปี ไม่ว่าจะมีความผิดด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อศาลสั่งอนุญาตให้ผิดฟ้องครบสองครั้งแล้ว หากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปอีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะอนุญาตตามคำขอนั้นได้ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการได้แสดงถึงเหตุจำเป็นและนำพยานมาเบิกความประกอบจนเป็นที่พอใจแก่ศาล ในกรณีเช่นนี้ศาลมีอำนาจสั่งอนุญาตให้ผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง

มาตรา ๘๐ ห้ามมิให้พนักงานอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๗๘ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอัยการสูงสุด

อย่างไรก็ดี บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของอัยการ คือ การทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกลาง ตามพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในทางแพ่งเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิควบคุมดูแลเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๕^๓ ซึ่งนิยามของคำว่า “ผู้ประสานงานกลาง” หมายความว่า อัยการสูงสุดหรือผู้ที่อัยการสูงสุดมอบหมายให้มีอำนาจหน้าที่ประสานงานในการให้ความช่วยเหลือตามพระราชบัญญัตินี้ โดยอำนาจหน้าที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๕ ผู้ประสานงานกลางมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) รับคำร้องขอความช่วยเหลือจากผู้ร้องขอ
 - (๒) พิจารณาและวินิจฉัยว่าควรจะให้หรือขอความช่วยเหลือหรือไม่
 - (๓) ให้ความร่วมมือกับผู้ประสานงานกลางหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของต่างประเทศ รวมทั้งติดตามและเร่งรัดเพื่อให้มีการส่งตัวเด็กกลับคืนโดยเร็วและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อื่นตามพระราชบัญญัตินี้
 - (๔) สืบหาแหล่งที่อยู่ของเด็กซึ่งถูกพาตัวมาหรือถูกกักตัวตามพระราชบัญญัตินี้
 - (๕) ดำเนินการเพื่อให้มีการปกป้องเด็กมิให้ได้รับอันตราย หรือป้องกันการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย
 - (๖) ดำเนินการเพื่อให้มีการส่งตัวเด็กกลับคืนโดยสมัครใจหรือเพื่อระงับข้อขัดแย้งอย่างฉันทมิตรและเป็นธรรม
 - (๗) แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก
 - (๘) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายของประเทศไทยในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้
 - (๙) ดำเนินการเพื่อให้มีการส่งตัวเด็กกลับคืนหรือเพื่อให้การใช้สิทธิในการพบและเยี่ยมเยียนเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
 - (๑๐) จัดให้มีพนักงานอัยการ ทนายความ หรือที่ปรึกษากฎหมาย เพื่อให้มีการส่งตัวเด็กกลับคืนหรือเพื่อให้การใช้สิทธิในการพบและเยี่ยมเยียนเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
 - (๑๑) ดำเนินการอย่างอื่นเพื่อให้การให้หรือการขอความช่วยเหลือตามพระราชบัญญัตินี้บรรลุผล
- การดำเนินการของผู้ประสานงานกลางต้องกระทำโดยรวดเร็วโดยถือประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ และคำนึงถึงความเป็นไปได้ที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตตามคำร้องขอหรือไม่ ตามมาตรา ๑๓ ด้วย

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม
สัมภาษณ์ นายสุนทร เพ็งมาก รองอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดโดยแยกเป็นผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนไทย
และผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนต่างด้าว

กรณีผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนไทย

^๓ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายในเรื่อง ความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิควบคุมดูแลเด็ก ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการปกป้องคุ้มครองเด็ก ให้พ้นจากภัยอันตรายอันเกิดจากการถูกพาไปหรือกักตัวไว้โดยมิชอบ และส่งคืนเด็กกลับสู่ประเทศซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ปกติโดยเร็ว รวมทั้งรับรองให้มีการคุ้มครองสิทธิในการพบและเยี่ยมเยียนเด็ก ประกอบกับประเทศไทย ได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยลักษณะทางแพ่งในการลักพาเด็กข้ามชาติ ค.ศ. ๑๙๘๐ (Convention on the Civil Aspects of International Child Abduction, ๑๙๘๐) แล้ว จึงมีพันธกรณีต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาดังกล่าว ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ผู้ประสานงานกลาง เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการสืบหาแหล่งที่อยู่ของเด็ก ดำเนินการให้มีการส่งตัวเด็กกลับคืน และใช้สิทธิในการพบและเยี่ยมเยียนเด็ก หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลเด็กชั่วคราวในระหว่างการดำเนินการเกี่ยวกับการส่งตัวเด็กกลับคืน ตลอดจนการกำหนดอำนาจหน้าที่และกระบวนการพิจารณาของศาล จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนตามขั้นตอนของกรมพินิจนั้น มีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนตั้งแต่ก่อนพิจารณาคดีไปจนกระทั่งหลังพิจารณาคดีคือเด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกและอบรมตามคำสั่งศาล ในส่วนของขั้นตอนการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนก่อนพิจารณาคดี เริ่มขึ้นเมื่อรับเด็กและเยาวชนมาหลังจากเด็กและเยาวชนได้ผ่านการตรวจสอบการจับกุมมาจากศาลเยาวชนและครอบครัวแล้ว ซึ่งมีกระบวนการดังต่อไปนี้

๑. กระบวนการรับตัวเด็กและเยาวชน

มีการรับและตรวจสอบหนังสือแจ้งการจับกุม/แจ้งข้อกล่าวหาที่มีการตรวจค้นร่างกายตรวจปัสสาวะเพื่อหาสารเสพติดจัดทำแบบข้อมูลการรับตัวจัดทำทะเบียนรับตัวเด็กและเยาวชน มีการประเมินระดับการควบคุม จัดทำรายงานเงินสดและทรัพย์สิน

๒. กระบวนการจำแนกและวางแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

เด็กและเยาวชนทุกรายที่ศาลได้ตรวจสอบการจับกุมเรียบร้อยแล้วไม่ว่าจะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหรือไม่ จะเข้าสู่กระบวนการจำแนกและวางแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเฉพาะราย ซึ่งกระบวนการจำแนกนั้นประกอบไปด้วยนักวิชาชีพซึ่งได้แก่ พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ พยาบาล นักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพ ทั้งนี้กรมพินิจได้ใช้เครื่องมือในการจำแนกคือแบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินความเสี่ยงและความจำเป็น ความเสี่ยงหมายถึงความเป็นไปได้ถึงโอกาสของการเกิดปัญหาพฤติกรรมการทำความผิดของเด็กและเยาวชนซึ่งจะแบ่งได้ ๓ ระดับ คือความเสี่ยงระดับต่ำ ความเสี่ยงระดับปานกลาง ความเสี่ยงระดับสูง ความจำเป็นหมายถึง ความจำเป็นที่เด็กและเยาวชนและครอบครัวต้องได้รับการแก้ไขช่วยเหลือ บำบัด ฟื้นฟูเพื่อให้ลดการกระทำผิดซ้ำอีกเครื่องมือนี้ผู้ที่ใช้สัมภาษณ์คือพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งการประเมินทั้งหมด ๑๐ ด้านดังนี้

๑. ด้านครอบครัว
๒. ด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อม
๓. ด้านภูมิหลังทางการศึกษา อาชีพและสังคม
๔. ด้านเพื่อนและบุคคลใกล้ชิด
๕. ด้านประวัติการเกี่ยวข้องกับยา/สารเสพติด
๖. ด้านประวัติการกระทำผิด
๗. ด้านสภาวะทางกายและจิต
๘. ด้านปัญหาพฤติกรรม
๙. ด้านการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
๑๐. ด้านการค้ำหนุน

นอกจากนี้ยังมีการประเมินสภาวะสุขภาพจิตโดยนักจิตวิทยา ประเมินสภาวะสุขภาพโดยพยาบาล มีการตรวจพิเคราะห์ทางกาย/จิต มีการประเมินทางสังคมสงเคราะห์ และหากพบว่าเด็กและเยาวชนมีความเสี่ยงปานกลางหรือสูง หรือมีปัญหาพิเศษที่ควรได้รับการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนก็จะพบนักวิชาชีพเช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เพื่อประเมินเฉพาะด้านเพิ่มเติมเพื่อให้สามารถค้นหาสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเพื่อที่จะได้วางแผนในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในตรงกับสาเหตุของเด็กและเยาวชนแต่ละราย เมื่อมีการจำแนกเรียบร้อยแล้ว ก็จะมีการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนรายบุคคล และเสนอต่อคณะกรรมการสหวิชาชีพตามมาตรา ๔๓ ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งจะประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิในวิชาชีพด้านจิตวิทยา สังคมสงเคราะห์

สาธารณสุข และการศึกษาให้ข้อ เสนอแนะต่อแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนรายบุคคล ซึ่งจะทำให้แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนสามารถมองสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนครอบคลุมมากขึ้น

๓. กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

เด็กและเยาวชนจะได้รับกิจกรรมดังนี้ พบครูที่ปรึกษา ปฐมนิเทศโดยนักวิชาชีพและผู้ที่เกี่ยวข้อง กิจกรรมการให้สุขศึกษา กิจกรรมพลศึกษา กิจกรรมจริยธรรม กิจกรรมศิลปะ/ดนตรี กิจกรรมการฝึกระเบียบแถว กิจกรรมห้องสมุด/จิตอาสา/ดูหนังฟังเพลง กลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมการจัดการศึกษาที่มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตามระดับ ได้แก่ ผู้ไม่รู้หนังสือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา กิจกรรมบำบัดด้านยาเสพติด กิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิต กิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนพิจารณาคดี

๔. กระบวนการรายงานเพื่อประกอบการพิจารณาคดี

กรมพินิจจะมีการรายงานข้อเท็จจริง มีการรายงานผลการเข้ารับกิจกรรมตามแผนพัฒนารายบุคคลหรือแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนรายบุคคล ต่อศาลเยาวชนและครอบครัว

๕. กระบวนการปฏิบัติหลังมีคำพิพากษา/คำสั่ง

ดำเนินการตามคำสั่งศาล เช่น ส่งต่อสำนักงานคุมประพฤติ ส่งไปยังศูนย์ฝึกและอบรมหรือหน่วยงานอื่นที่ศาลสั่งเช่น สถานสงเคราะห์ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ หน่วยงานเอกชนที่ให้การสงเคราะห์ เป็นต้น

การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนหลังพิพากษา ได้แก่

๑. กระบวนการรับตัวเด็กและเยาวชน

มีการรับและตรวจสอบเอกสารการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนในระบบสารสนเทศ ตรวจค้นตัวเด็กหรือเยาวชน จัดทำข้อมูลการรับตัวและประเมินระดับการควบคุม ปฐมนิเทศเบื้องต้น จัดสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวและจัดเข้าพักในหอนอน

๒. กระบวนการจำแนกและจัดทำแผนการฝึกอบรม

มีการประเมินเด็กและเยาวชนตามวิชาชีพ ได้แก่ การประเมินสภาวะสุขภาพและการประเมินปัญหาการใช้ยาเสพติดโดยพยาบาลวิชาชีพ การประเมินทางจิตวิทยาโดยนักจิตวิทยา การประเมินทางสังคมสงเคราะห์โดยนักสังคมสงเคราะห์ การประเมินพฤติกรรมโดยนักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพ (พ่อบ้าน) การประเมินทางการศึกษาและอาชีพ โดยนักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพ(ครูสามัญ)การประเมินสมรรถภาพทางกาย โดยนักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพ(ครูพลศึกษา) จากนั้นมีการจัดประชุมคณะกรรมการนักวิชาชีพเพื่อจัดทำแผนการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนและเป็นการวางแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเฉพาะราย จากนั้นเสนอแผนนี้ต่อคณะกรรมการสหวิชาชีพเพื่อให้ข้อเสนอนี้และคำแนะนำ จากนั้นส่งแผนให้กับครูที่ปรึกษาเพื่อกำกับและติดตามให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามแผน

๓. กระบวนการฝึกอบรม

เด็กหรือเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรมจะได้รับกิจกรรมดังต่อไปนี้ กิจกรรมครูที่ปรึกษา การบำบัดฟื้นฟูพฤติกรรมและอารมณ์เด็กและเยาวชน การปฐมนิเทศเด็กและผู้ปกครอง การบำบัดฟื้นฟูเฉพาะด้าน การบำบัดฟื้นฟูพิเศษ การจัดการศึกษาซึ่งจะมีทั้งการศึกษาสายสามัญหรือวิชาชีพกิจกรรมนอกหลักสูตร ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ กิจกรรมทักษะชีวิต กิจกรรมศูนย์เพื่อนใจวัยรุ่น กิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้กิจกรรมที่เด็กหรือเยาวชนได้รับจะเป็นไปตามแผนการฝึกอบรมของ

เด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคล ระหว่างการฝึกและอบรมจะมีการประเมินผลการฝึกอบรม เพื่อใช้ประเมินในการให้/งดประโยชน์ เช่น การเลื่อนชั้น การลาเยี่ยมบ้าน การลดวันฝึกอบรม เป็นต้น

๔. กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

เด็กหรือเยาวชนจะได้รับการจำแนกซ้ำและกำหนดแผนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเป็นรายบุคคล ทั้งนี้จะเป็นการเตรียมทั้งตัวเด็ก ครอบครัว และชุมชนเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนสามารถกลับไปอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

ทั้งนี้เมื่อเด็กหรือเยาวชนได้รับการฝึกและอบรมเรียบร้อยแล้ว เด็กหรือเยาวชนจะได้รับการลงทะเบียนประวัติอาชญากรรม

กรณีผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนต่างด้าว

เด็กและเยาวชนต่างด้าวที่ถูกจับกุมและควบคุมตัว ต้องพลัดพรากจากบุคคลในครอบครัว ย่อมสร้างความวิตกกังวลแก่ทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะการถูกจับกุมในต่างแดนยิ่งเพิ่มความวิตกกังวลเท่าทวี เพราะบางทีอาจสื่อสารภาษากันได้ ดังนั้นผู้ปฏิบัติงานจึงต้องใส่ใจในรายละเอียดของคดียิ่งขึ้น ทั้งนี้มิใช่การเลือกปฏิบัติ แต่ถือว่าเป็นมาตรการเพื่อขจัดอุปสรรค หรือส่งเสริมให้เขาสามารถใช้สิทธิได้เช่นเดียวกับเด็กหรือเยาวชนอื่น ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๓ ไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมแต่อย่างใด ดังนั้นการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนต่างด้าวจึงไม่แตกต่างกับเยาวชนไทย แต่มีสิ่งที่กรมพินิจฯ จัดเพิ่มเติมให้แก่เด็กและเยาวชนต่างด้าวได้แก่

๑. ขั้นตอนของการประเมินความเสี่ยงความจำเป็นเพื่อออกรายงานข้อเท็จจริง

กรมพินิจฯ จะติดต่อถามให้แก่เด็กเพื่อให้สามารถให้ข้อมูลแก่พนักงานคุมประพฤติ นอกจากนี้ นักวิชาชีพจะปฏิบัติตามแนวทางการดำเนินงานสำหรับเด็กและเยาวชนต่างด้าวดังนี้

ภายหลังรับตัว ข้อมูลที่ต้องสืบเสาะเพื่อการคัดกรองค้นหา และให้การช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม ได้แก่

- สัญชาติของเด็กหรือเยาวชน และภูมิลำเนา ก่อนถูกจับ
- เด็กหรือเยาวชนเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรกับใคร โดยวิธีใด นอกจากช่องทางเข้าเมืองที่กำหนดหรือไม่

- การเดินทางมานั้นถูกล่อลวงมา หรือมีใครได้รับผลประโยชน์จากการมาของเด็กหรือเยาวชนหรือไม่ หรือถูกบังคับเอาตัวมา ผู้พามาคือใคร และจะติดต่อได้อย่างไร

- เดินทางเข้ามาแล้วพักกับใคร ทำงานอะไร เป็นงานบริการทางเพศ หรือ สื่อกามกอนาจาร หรือทำงานเยี่ยงทาสหรือไม่ หรือมีการแสวงหาผลประโยชน์ โดยมีขอบตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑^๔ หรือไม่

^๔ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๐ ยังมิได้กำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลที่มีได้จำกัดเฉพาะหญิงและเด็กและกระทำด้วยวิธีการที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การนำบุคคลเข้ามาค้าประเวณีหรือส่งไปค้าในราชอาณาจักร บังคับใช้แรงงานบริการหรือขูดรีด บังคับด้วยวิธีอื่นเพื่อการค้าหรือการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบประการอื่น ซึ่งในปัจจุบันได้กระทำในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมากขึ้น ประกอบกับประเทศไทยได้ลงนามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก เพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร จึงสมควรกำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำดังกล่าวเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับพันธกรณีของอนุสัญญาและพิธีสารจัดตั้งกองทุนเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมทั้งปรับปรุงการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายให้เหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เสียหาย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

- หากพิเคราะห์แล้ว เห็นว่าน่าจะเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ต้องพิเคราะห์ต่อไปว่า ความผิดที่ถูกกล่าวหา เป็นความผิด ตามมาตรา ๔๑ แห่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ หรือไม่ ได้แก่

- ความผิดฐานเข้ามา ออกไป หรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายด้วยคนเข้าเมือง
- ความผิดฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน ฐานปลอม หรือใช้ซึ่งหนังสือเดินทางปลอม ตามประมวลกฎหมายอาญา
- ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี (เฉพาะบางกรณี)
- ความผิดฐานเป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต ตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว

จากข้อมูลข้างต้น ต้องนำมาวิเคราะห์ว่าเด็กหรือเยาวชนเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่และสมควรดำเนินการเพื่อการช่วยเหลือเด็กหรือเยาวชนนั้นต่อไปอย่างไร

หากผลการวิเคราะห์ น่าเชื่อว่า เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ต้องประสานกับพนักงานสอบสวน และหน่วยงานของพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้การช่วยเหลือ

หากผลการวิเคราะห์ น่าเชื่อว่า เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ แต่ได้กระทำความผิดอาญาด้วย และเป็นความผิด ตามมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ต้องประสานกับพนักงานสอบสวน และหน่วยงานของพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้การช่วยเหลือเช่นกัน

หากผลการวิเคราะห์ น่าเชื่อว่า เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และได้กระทำความผิดอาญาด้วย ซึ่งมีใช้ความผิด ที่กำหนดในมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ เด็กหรือเยาวชนนั้นต้องถูกดำเนินคดีตามปกติ ขณะเดียวกันต้องมีการเตรียมการช่วยเหลือในฐานะที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้วย

หากผลการวิเคราะห์ น่าเชื่อว่า เด็กหรือเยาวชนมิใช่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ แต่เป็นคนต่างชาติ ที่เข้ามาในอาณาจักรโดยผิดกฎหมาย ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในการส่งกลับด้วย เช่น ถ้าเดินทางเข้ามาพร้อมบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ก็ควรช่วยประสานงานเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนได้รับการส่งตัวกลับไปพร้อมกับบิดา หรือผู้ปกครองนั้น ทั้งนี้ควรได้ทราบข้อมูลรายละเอียดและเสนอในรายงานพร้อมความเห็น แต่ถ้าเป็นข้อมูลที่ได้มาในภายหลัง ก็ควรทำรายงานเพิ่มเติมให้ศาลทราบ

อนึ่ง ในการเสนอความเห็น หากมีข้อมูลพร้อมและนำเสนอ ได้อย่างชัดเจนตรงประเด็น ศาลย่อมสามารถสั่งการได้อย่างเหมาะสมกับพฤติการณ์แห่งคดี

๒. กระบวนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู

มีการสร้างเครือข่ายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนต่างชาติเพื่อให้เข้ามาทำกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนโดยเน้นพูดภาษาเดียวกับเยาวชนเพื่อให้เด็กคลายความวิตกกังวล และลดภาวะความเครียดของเยาวชนที่ไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้

มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนเช่นการแสดงพื้นเมืองของเด็กและเยาวชนต่างชาติเพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจและสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสถานควบคุมแต่ทั้งนี้ก็มีข้อขัดข้องในการเข้ากิจกรรมบางกิจกรรมของสถานควบคุม เนื่องจากปัญหาด้านการสื่อสาร

๓. การสงเคราะห์ช่วยเหลือตามสภาพปัญหา

มีการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนต่างชาติโดยไม่เลือกปฏิบัติ เช่นการสงเคราะห์นมผงสำหรับเด็กตั้งครรภ์ การสงเคราะห์ค่าพาหนะ เป็นต้น

ความพร้อมของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนสำหรับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีกิจกรรมการสร้างหลักสูตรความตระหนักสิทธิเด็กที่กระทำผิดกฎหมายในกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อพัฒนาให้บุคลากรของกรมฯมีความตระหนักในสิทธิของเด็กของกลุ่มประเทศอาเซียนที่เข้าสู่ระบบงานของกรมพินิจฯ ซึ่งในปีงบประมาณนี้ เป็นกิจกรรมของการสร้างหลักสูตร โดยมีอาจารย์ ดร.ยุพิน วรสิริอมร ซึ่งเป็นผู้พัฒนาหลักสูตรในการสร้างความตระหนักในสิทธิเด็ก ร่วมกับองค์การยูนิเซฟ และมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมหลักสูตรในกับหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศเป็นที่ปรึกษาและให้ความรู้ในการสร้างหลักสูตรนี้ปัจจุบันอยู่ระหว่างการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรครั้งสุดท้ายหลังจากมีการทดลองใช้อบรมกับบุคลากรของกรมพินิจฯจำนวน ๒ รุ่น ซึ่งในปีงบประมาณต่อไปก็จะนำหลักสูตรความตระหนักสิทธิเด็กที่กระทำผิดกฎหมายในกลุ่มประเทศอาเซียนจัดอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ของกรมฯ ต่อไป

มีการจัดทำเอกสารปฐมนิเทศสำหรับเด็กและเยาวชนเบื้องต้น สำหรับสถานแรกรับเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเป็นภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งปัจจุบันมีทั้งหมด ๕ ภาษาได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาลาว ภาษากัมพูชา ภาษาพม่า และภาษาไทย และกำลังจัดทำเพิ่มให้ครบทุกภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน และพัฒนาสื่อในการปฐมนิเทศสำหรับเด็กและเยาวชนให้เป็นรูปแบบซีดีบรรยายเป็นภาษาต่างๆในกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชนอาเซียนที่อ่านหนังสือไม่ได้

ในส่วนของการนำเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนในกลุ่มประเทศอาเซียนนั้น กรมพินิจฯได้จัดมีโครงการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนในกลุ่มประเทศอาเซียนและกิจการการจัดทำแนวทางในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนในประเทศลุ่มแม่น้ำโขง เพื่อสร้างเครือข่ายการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๕๖ มีหน่วยงานนำร่อง ๓ หน่วยงาน ได้แก่ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต ๗ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต ๕ และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสระแก้ว ซึ่งทำให้กรมฯมีเครือข่ายในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนในกลุ่มประเทศอาเซียนรวมถึงเด็กและเยาวชนที่ไร้รัฐไร้สัญชาติ ซึ่งเครือข่ายมีทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาช่วยเหลือและให้ความร่วมมือต่างๆในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน เช่นการสนับสนุนเกี่ยวกับล่ามในการสื่อสารกับเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ในขั้นตอนของการสัมภาษณ์เพื่อจำแนก และการทำกิจกรรมหรือการสงเคราะห์ช่วยเหลือให้กับเด็กและเยาวชนในกลุ่มประเทศอาเซียนระหว่างที่ถูกควบคุมตัว การติดต่อญาติให้กับเด็กและเยาวชน การหาข้อมูลต่างๆของเด็กและเยาวชนเพื่อเสนอต่อศาล เป็นต้น และในปีงบประมาณ ๒๕๕๗ นี้ กรมฯ ได้ขยายหน่วยงานนำร่องอีก ๒๑ จังหวัด ได้แก่

๑. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร

๒. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่

๓. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสุรินทร์
๔. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรปราการ
๕. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดศรีสะเกษ
๖. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรสาคร
๗. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดตราด
๘. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดปทุมธานี
๙. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดกาญจนบุรี
๑๐. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพังงา
๑๑. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุบลราชธานี
๑๒. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดหนองคาย
๑๓. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดชลบุรี
๑๔. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงราย
๑๕. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครพนม
๑๖. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเลย
๑๗. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดตาก
๑๘. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน
๑๙. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๒๐. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดระนอง
๒๑. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสระแก้ว

เพื่อรองรับให้เด็กและเยาวชนในกลุ่มประเทศอาเซียนได้รับการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและท้องถิ่นมากขึ้นซึ่งในการดำเนินงาน จะทำให้กรมฯ มีแนวทางการประสานการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายรวมถึงมีทำเนียบเครือข่ายในประสานการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายในกลุ่มประเทศอาเซียนด้วย

นอกจากโครงการที่ปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนได้ กรมพินิจฯ ยังได้จัดทำโครงการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้กับบุคลากรในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์(E-learning) โดยใช้โปรแกรม tell me more เพื่อให้บุคลากรได้รับการพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และมีการสำรวจบุคลากรที่มีความสามารถในการใช้ภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อเป็นฐานข้อมูลของผู้ที่มีสมรรถนะทางภาษา และเป็นข้อมูลในเตรียมการพัฒนาบุคลากรในภาษาต่างๆในกลุ่มประเทศอาเซียน

ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๑. เพิ่มความสามารถของบุคลากรในการภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน
๒. มีการจัดทำทำเนียบเครือข่ายลุ่มให้ครอบคลุมมากขึ้น
๓. มีกิจกรรมเฉพาะสำหรับเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้ปฏิบัติพนักงานสอบสวน

สัมภาษณ์ พ.ต.อ.ดร.มานะ เผาะช่วย ผู้กำกับสถานีตำรวจนครบาลท่าพระ

กรุงเทพมหานคร และ พ.ต.อ. สำเร็จ อำพันทอง พนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิ

กรณีผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนไทยและต่างด้าวไม่มีข้อแตกต่างกัน เนื่องจากมีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่ต้องปฏิบัติต่อเด็กโดยไม่มี ความแตกต่างทางสัญชาติ เชื้อชาติ เด็กและเยาวชนทุกคนได้รับการคุ้มครองและปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน มีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนฯ พ.ศ. ๒๕๕๓ อย่างครบถ้วน ในขั้นตอนการจับกุมการแจ้งข้อกล่าวหาและฐานความผิดพร้อมยืนยันถึงการจับกุมและแจ้งให้ผู้ปกครองทราบถึงการถูกจับกุม การควบคุมตัวเด็กและเยาวชน มีห้องควบคุมแยกต่างหากจากห้องควบคุมผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ มีการนำตัวไปไต่สวนการจับภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่การจับ การสอบปากคำแจ้งข้อกล่าวหา มีที่ปรึกษาทนายความ และสหวิชาชีพพร้อมถามปากคำด้วยทุกครั้ง มีการปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๓ ทวิ^๕ ในการจัดให้มีสหวิชาชีพพร้อมถามปากคำ จะคำนึงถึงสิทธิตามกฎหมายที่จะต้องจัดหาให้กับเด็กหรือเยาวชนไม่ว่าจะอยู่ในสถานะเป็นผู้ต้องหา หรือผู้เสียหาย หรือพยาน

ปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน

๑. การแจ้งที่ปรึกษาทนายความร่วมถามปากคำ พนักงานสอบสวนต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายดังกล่าวเอง โดยที่สภาพนายความซึ่งเคยรับผิดชอบจ่ายค่าตอบแทนให้กับทนายความที่มาร่วมถามปากคำผู้ต้องหาที่เป็นเยาวชนในชั้นสอบสวน ได้ปฏิเสธไม่จ่ายค่าตอบแทนให้กับที่ปรึกษาทนายความที่มาปฏิบัติหน้าที่ในชั้นสอบสวน นับแต่มีการแก้ไขพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนฯ พ.ศ. ๒๕๕๓ เนื่องจากสภาพนายความมีความขัดแย้งกับศาลเยาวชนในการฝึกอบรมทนายความ เพื่อให้มีสถานะเป็นที่ปรึกษาทนายความตามกฎหมายซึ่งทนายความที่เข้าอบรมจะถูกตัดจากการเป็นสมาชิกของสภาพนายความ เป็นเหตุให้ไม่สามารถเบิกเงินค่าดำเนินการในส่วนนี้ได้ ทำให้พนักงานสอบสวนต้องรับภาระค่าใช้จ่ายดังกล่าว หากไม่มีการจ่ายค่าตอบแทนที่ปรึกษาทนายความก็จะไม่มาร่วมปฏิบัติหน้าที่ในการถามปากคำ เคยประสานไปยังศาลเยาวชนฯ ไม่จัดหาที่ปรึกษาทนายความมาปฏิบัติหน้าที่ที่ทำการพนักงานสอบสวน โดยศาลเยาวชนจะจัดให้มีที่ปรึกษาทนายความปฏิบัติหน้าที่ศาลเยาวชน และจ่ายค่าตอบแทนเฉพาะส่วนที่ปฏิบัติหน้าที่ที่ศาลเยาวชนเท่านั้น ไม่มีหน่วยงานไหนที่จะมารองรับเกี่ยวกับระเบียบการเบิกจ่ายเงินส่วนนี้ แม้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะมีหนังสือเวียนแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติกรณีที่ที่ปรึกษาทนายความไม่ร่วมถามปากคำในชั้นสอบสวน กรณีที่มีการจัดค่าตอบแทน ให้เก็บสำนวนการสอบสวนไว้ที่สถานที่สอบสวนก็ตาม แต่ทางปฏิบัติแล้วพนักงานสอบสวนคงไม่ต้องการถูกฟ้องร้องจากผู้เสียหาย หากเกิดความเสียหายจากการที่ไม่สามารถส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณาได้ และจะทำให้การพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาไม่เสร็จสิ้น หากสำนวนการสอบสวนไม่สามารถส่งให้พนักงานอัยการพิจารณาได้

๒. กรณีที่จับกุมตัวผู้ต้องหามาได้หลังจากพ้นเกณฑ์เยาวชน อัยการเยาวชนก็ต้องให้สอบปากคำผู้ต้องหาโดยมีที่ปรึกษาทนายความร่วมอยู่ด้วย โดยอ้างตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนฯ พ.ศ. ๒๕๕๓ ไม่ได้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในการถามปากคำผู้ต้องหา มิฉะนั้นอัยการจะไม่รับสำนวนการสอบสวน สรุปแล้ว ในการที่ผู้ต้องเป็นเด็กหรือเยาวชน ต้องใช้ที่ปรึกษาทนายความร่วมถามปากคำด้วยทุกครั้งแม้ว่า ภายหลังจากจับกุมตัวมา เมื่ออายุพ้นเกณฑ์เยาวชนแล้วก็ตาม พนักงานสอบสวนต้องรับภาระในการจ่ายค่าตอบแทนให้กับที่ปรึกษาทนายความต่อไป กรณีเป็นเด็กและเยาวชนต่างด้าว ก็มีปัญหาที่พนักงานสอบสวนต้องจ่ายค่าตอบแทนให้ล่ามเองเช่นกัน

^๕ ...ในกรณีที่พนักงานสอบสวนมีความจำเป็นต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีชี้ตัวบุคคลใด ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการชี้ตัวบุคคลในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและสามารถป้องกันมิให้บุคคลซึ่งจะถูกชี้ตัวนั้นเห็นตัวเด็ก โดยให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการชี้ตัวบุคคลนั้น เว้นแต่มีเหตุจำเป็นไม่อาจหาหรือรอบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้และเด็กไม่ประสงค์จะให้หรือรอบุคคลดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุดังกล่าว...

๓. หลังจากมีการจับกุมเด็กและเยาวชน ปรากฏว่าไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร์ โดยเฉพาะเด็กต่างด้าว เป็นปัญหาว่าจะต้องส่งศาลใด ในเบื้องต้นผู้จับกุมบอกเป็นเยาวชน แต่ในชั้นสอบสวนเป็นผู้ใหญ่

๔. ในการดำเนินคดีโดยไม่มีการจับกุม กรณีผู้ต้องหาเข้ารับทราบข้อกล่าวหา สอบสวนปากคำแล้ว มีการแจ้งการจับกุมไปสถานพินิจ ปรากฏว่าผู้ต้องหาไม่ยอมติดต่อสถานพินิจเพื่อให้ข้อมูลประกอบการออกรายงานสืบเสาะตามกฎหมาย ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถออกรายงาน และพนักงานสอบสวนไม่ได้รับรายงานประกอบการส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ

๕. กรณีไม่สามารถติดต่อสื่อสาร หรือเข้าใจภาษาไทยได้ ต้องจัดหาล่ามหรือจัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือความช่วยเหลือตามกฎหมาย ว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งหากเป็นผู้ต้องหา บางครั้งภายในกำหนดเวลาไม่สามารถจัดหาได้ เนื่องจากส่งตัวให้ศาลตรวจสอบการจับแล้วปล่อยตัวไป ไม่สามารถตามตัวมาสอบปากคำได้

๖. การห้ามจัดให้มีหรืออนุญาตหรือยินยอมให้มีการถ่ายภาพ หรือบันทึกภาพเด็ก หรือเยาวชนซึ่งต้องห้ามว่ากระทำความผิด ซึ่งมีกฎหมายห้าม แต่ผู้มีอำนาจเหนือพนักงานสอบสวนนำตัวไปแถลงข่าว ซึ่งทางผู้มีอำนาจเหนือไม่การดำเนินการตามระเบียบและหากมีการฝ่าฝืนก็จะมาตรวจสอบกับพนักงานสอบสวน

๗. ปัญหาการไต่สวนการจับกุมเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน แต่การจับและดำเนินการในชั้นจับกุมจะชอบหรือไม่ เป็นขั้นตอนของผู้จับกุม ซึ่งเป็นคนละคน ทำให้การไต่สวนไม่บรรลุตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ควรให้ผู้จับกุมมีหน้าที่แถลงต่อศาล

๘. ในการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาซึ่งต้องกระทำเป็นสัดส่วน มีการบันทึกภาพและเสียง โดยมีพนักงานอัยการ ที่ปรึกษากฎหมาย นักสังคมสงเคราะห์และผู้ไต่สวนใจร่วมฟังการสอบสวน กรณีต่างจังหวัดต้องมาสอบสวนที่สำนักงานอัยการจังหวัด หรือสถานพินิจของจังหวัดซึ่งอยู่ห่างไกลไม่สะดวกในการขนอุปกรณ์การบันทึกภาพและอุปกรณ์การสอบสวน อีกทั้งในการสอบสวนในแต่ละวันจะทำได้เพียงหนึ่งหรือสองเรื่องเท่านั้น ซึ่งไม่เป็นไปตามกฎหมายที่การสอบสวนต้องทำด้วยความรวดเร็วต่อเนื่องและเป็นธรรม

๙. รายงานสถานพินิจออกล่าช้ามาก บางคดีพนักงานสอบสวนไม่สามารถสรุปสำนวนการสอบสวนให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาส่งคดีได้ทันภายในกำหนดคดีฟ้อง เนื่องจากอรรถาณสถานพินิจ ทำให้พนักงานสอบสวนถูกพิจารณาว่ามีข้อบกพร่อง

ความพร้อมสำหรับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ/พนักงานสอบสวนในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเมื่อสู่ประชาคมอาเซียน

ในภาพรวมยังไม่มีความพร้อมสำหรับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนเท่าที่ควร แต่สำหรับมาตรฐานเบื้องต้นสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนก็ดำเนินการตามกฎหมาย และการปรับตัว การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของพนักงานสอบสวนแต่ละราย อย่างไรก็ตาม สำหรับสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะเน้นการเตรียมความพร้อมสำหรับปัญหาอาชญากรรมสำคัญระดับประเทศ เช่น ปัญหายาเสพติด อาชญากรรมข้ามชาติ การค้ามนุษย์ ฯลฯ

ข้อเสนอแนะ

๑. เสนอให้มีการจัดเตรียมล่ามที่สามารถมาปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกฝ่ายตั้งแต่ชั้นจับกุม สอบสวน

๒. มีการจัดเตรียมห้องสำหรับสอบสวนปากคำเด็กและเยาวชนให้เป็นสัดส่วน และจัดให้มีการเตรียมกล้องบันทึกภาพและเสียง และแยกห้องเพื่อให้เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นผู้ต้องหาอยู่ร่วมกับนักสังคมสงเคราะห์

หรือบุคคลที่เด็กร้องขอ และห้องพนักงานสอบสวนร่วมกับอัยการ ซึ่งปัจจุบันจะอยู่รวมห้องเดียวกัน ไม่มีการถามผ่านนักจิตวิทยา พนักงานสอบสวนต้องทำเสมือนหน้าที่ดังกล่าว

๓. การสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้พนักงานสอบสวนสามารถทำหน้าที่ได้ถูกต้องตามกฎหมายและแนวปฏิบัติมาตรฐานที่ใช้สำหรับเด็กและเยาวชน

๔. การพัฒนาบุคลากรซึ่งต้องศึกษาภาษาต่างประเทศ ให้สามารถอ่านพูดเขียนสื่อสารกับชาวต่างชาติได้เป็นมาตรฐาน หากมีงบประมาณสนับสนุนก็จะสามารถจัดหาอาคารสถานที่และจัดให้บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมได้

ที่ปรึกษากฎหมาย

สัมภาษณ์ คุณสร้างสุข ต้นเรืองศรี นักกฎหมาย/ทนายความ

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ทบทวนถึงการการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑.๑ ขั้นตอนชั้นเจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานสอบสวน

เมื่อมีการจับกุมเด็กและเยาวชนซึ่งกระทำความผิด และเป็นคดีที่ต้องได้รับการพิจารณาพิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัว เจ้าพนักงานผู้จับกุมจะต้องแจ้งการจับกุมไปยังผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กและเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ และบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย โดยไม่ชักช้า และพนักงานสอบสวนจะต้องสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนให้เสร็จภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวน จากนั้นพนักงานสอบสวนจะต้องส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังสถานพินิจฯ ในทางปฏิบัติ เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนแล้ว บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนไปอยู่ด้วย ต้องไปให้ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวน หรือนำหลักฐานอายุของเด็กหรือเยาวชนไปด้วย เช่น สูติบัตร หรือสำเนาทะเบียนบ้าน หรือบัตรประจำตัวประชาชนของเด็กหรือเยาวชนที่ถูกจับกุม

๑.๒ ขั้นตอนชั้นสถานพินิจ

เมื่อสถานพินิจหรือสถานแรกรับได้รับตัวเด็กและเยาวชนซึ่งไม่ได้ประกันตัว จะดำเนินการดังนี้

๑. ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปรับการตรวจร่างกาย

๒. ให้พนักงานคุมประพฤติสอบปากคำเด็กหรือเยาวชน และผู้ปกครอง สืบเสาะและทำรายงานข้อเท็จจริง

๓. พนักงานคุมประพฤติสอบปากคำแล้ว หากเห็นสมควรอาจส่งเด็กหรือเยาวชนไปพบจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาก็ได้

๑.๓ การคุมประพฤติเด็กและเยาวชนเมื่อศาลมีคำพิพากษา

ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน เช่นเดียวกับศาลชั้นต้นทั่วไป เช่น ปรับ จำคุก ว่ากล่าวตักเตือนแล้วปล่อยตัวไป โดยมอบเด็กหรือเยาวชนให้บิดามารดาหรือผู้ปกครอง หรือกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติไว้ด้วย หรือส่งตัวเด็กและเยาวชนไปไว้ในสถานฝึกและอบรม และมีอำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษอาญา หรือวิธีการเพื่อความปลอดภัย เช่น เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการส่งตัวไปเข้ารับการฝึกอบรมเป็นเวลาตามที่ศาลกำหนด แต่ไม่เกินกว่าผู้นั้นมีอายุครบ ๒๔ ปีบริบูรณ์ รวมทั้งมีอำนาจสั่งรอกการกำหนดโทษ หรือรอกการลงโทษเด็กหรือเยาวชน แม้ว่าเด็กหรือเยาวชนเคยถูกศาลพิพากษาว่าได้กระทำความผิดมาแล้ว

ปัจจุบันศาลเยาวชนและครอบครัวใช้วิธีการคุมความประพฤติเด็กและเยาวชนมากกว่าวิธีอื่น เพราะเป็นการแก้ไขผู้กระทำผิดได้ โดยวิธีปล่อยตัวไปด้วยความไว้วางใจว่า ผู้นั้นจะประพฤติตัวดีได้ตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดการคุมประพฤติเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นเมื่อศาลมีคำพิพากษาปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชน ๒ กรณี คือ กรณีที่เด็กและเยาวชนมีความผิด หรือและกรณีที่เด็กหรือเยาวชนไม่มีความผิด แต่เด็กและเยาวชนประพฤติตนเสียหาย ผู้ปกครองหนักใจในการควบคุมดูแล เพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจจะปล่อยตัวโดยวางเงื่อนไขคุมประพฤติ

ความพร้อมสำหรับที่ปรึกษากฎหมายในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเมื่อสู่ ประชาคมอาเซียน

๑. การเตรียมความพร้อมด้านภาษา หน่วยงานได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานและให้บริการแก่ประชาชน อีกทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษแก่บุคลากรในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-learning)
๒. การเตรียมความพร้อมเป็นองค์กรต้นแบบ หน่วยงานจะต้องเป็นต้นแบบองค์ความรู้เรื่องการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน บ่มเพาะเทคนิค ประสบการณ์ เพื่อการส่งต่อความรู้แก่ประเทศเพื่อนบ้าน เพราะการกระทำผิดต่อเด็กและเยาวชนจะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการเตรียมพร้อมเรื่องภาษา อาจจะต้องมีเรื่องสนธิสัญญาการโอนตัวเด็กและเยาวชน การสร้างสัมพันธภาพระหว่างประเทศ

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรมีล่ามภาษาเพื่อนบ้านอาเซียน เพื่ออำนวยความสะดวกและให้เป็นธรรมแก่เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดที่ไม่ใช่สัญชาติไทย
๒. ควรมีการจัดสัมมนาระหว่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเพื่อพัฒนาการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

สัมภาษณ์คุณธัญสุดา ไพบูรณ์ นักกฎหมาย/ทนายความ

การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด กรณีเป็นเด็กและเยาวชนไทย หรือเด็กและเยาวชนต่างด้าวจะได้รับการปฏิบัติจากกระบวนการยุติธรรมไทยเช่นเดียวกัน ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการรับตัวของสถานพินิจ

๑. ผู้ทำหน้าที่รับตัวเด็กหรือเยาวชนจะต้องตรวจสอบข้อความให้หนังสือให้ถูกต้องครบถ้วน หากมีข้อความผิดพลาดต้องแก้ไขให้ถูกต้อง ทั้งตรวจสอบว่าหนังสือของเจ้าพนักงานตำรวจเป็นการแจ้งการจับกุมหรือแจ้งข้อกล่าวหา
๒. พิจารณาอายุของผู้ต้องหาว่า อยู่ในเกณฑ์ที่จะดำเนินคดีอาญาในศาลเยาวชนและครอบครัวหรือไม่ หากพ้นเกณฑ์เยาวชนต้องส่งคืนเจ้าพนักงานตำรวจ ดำเนินคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจต่อไป
๓. ทำการตรวจค้นตัวเด็กหรือเยาวชน ส่งให้พนักงานพินิจพิมพ์ลายนิ้วมือ ถ่ายภาพ และให้พ่อบ้านหรือแม่บ้าน กรณีเด็กหรือเยาวชนเป็นชาย หรือหญิง ดำเนินการให้เด็กหรือเยาวชนเปลี่ยนชุดและจัดให้อยู่ในสถานที่ควบคุม
๔. หลังจากรับหนังสือของเจ้าพนักงานตำรวจแล้ว ให้ส่งหนังสือดังกล่าวให้เจ้าหน้าที่ธุรการลงรับหนังสือลงทะเบียนรับตัว ออกเลขประจำตัวเด็กหรือเยาวชน และส่งสำเนาให้เจ้าพนักงานตำรวจ ๑ ชุด

๕. หลังจากเจ้าหน้าที่ธุรการลงทะเบียนแล้ว ต้องตั้งสำนวนและส่งสำนวนดังกล่าวให้พนักงานคุมประพฤติผู้รับผิดชอบดำเนินการต่อไป

เมื่อพนักงานคุมประพฤติได้รับสำนวนแล้ว จะเป็นผู้รับผิดชอบในการสืบเสาะและทำรายงาน การสืบเสาะนั้นคือการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในมาตรา ๓๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนฯ ๒๕๕๓ ซึ่งระบุให้สืบเสาะและพินิจเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด และของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ด้วย ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิด เมื่อพนักงานคุมประพฤติได้สืบเสาะเด็กหรือเยาวชนเสร็จแล้ว และแสดงความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนแล้ว ส่งรายงานและความเห็นนั้นไปยังพนักงานสอบสวน และถ้ามีการฟ้องคดีต่อศาล ก็จะเสนอรายงานและความเห็นนั้นต่อศาล พร้อมทั้งความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษหรือการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งมาตรการที่ใช้สำหรับเด็กหรือเยาวชน มีดังนี้

- ๑) ว่ากล่าวตักเตือน ๒) วางข้อกำหนด ๓) ปรับ ๔) คุมความประพฤติ
- ๕) คุมความประพฤติพร้อมกำหนดเงื่อนไขพิเศษ ให้มารายงานตัวตามกำหนด/ให้ประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ/ให้ตรวจปัสสาวะทุกครั้งที่มารายงานตัว/ให้ศึกษาต่อ โดยนำหลักฐานการเรียนมาแสดง/ให้ทำงานบริการสังคม
- ๖) ส่งตัวไปฝึกอบรม ๗) จำคุก

ความพร้อมสำหรับที่ปรึกษากฎหมายในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเมื่อสู่ประชาคมอาเซียน

หน่วยงานของผู้ถูกสัมภาษณ์ได้มีการฝึกอบรมทางด้านภาษาให้กับบุคลากรภายในองค์กรเพิ่มเติม โดยเฉพาะในด้านภาษาอังกฤษ เพื่อรองรับปัญหาและจำนวนผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนชาวต่างชาติที่มีแนวโน้มเพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้น เมื่อมีการเปิดประชาคมอาเซียนในช่วงปลายปี ๒๕๕๘ นอกจากนี้ ยังได้มีการส่งบุคลากรในสังกัดไปเข้าอบรมเพิ่มเติม และศึกษาเปรียบเทียบกับแนวปฏิบัติที่ดีจากหน่วยงานที่รับผิดชอบในประเด็นดังกล่าวจากต่างประเทศ เพื่อนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร ซึ่งประเด็นท้าทายที่เกิดขึ้นกับประเด็นดังกล่าวคือ บุคลากรส่วนใหญ่ยังไม่มีความชำนาญ และไม่กล้าสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษ ส่งผลให้การฝึกอบรมดังกล่าว ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

บุคลากรและเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งรับผิดชอบในส่วนงานดังกล่าวควรพัฒนาขีดความสามารถทางด้านภาษาให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากเมื่อมีการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้ว จะก่อให้เกิดความร่วมมือและการเคลื่อนย้ายเสรีในหลาย ๆ ด้าน (Freedom of Movement) อันส่งผลให้มีแนวโน้มที่ผู้กระทำความผิดเป็นเยาวชนชาวต่างชาติมีจำนวนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ หน่วยงานยังควรส่งเสริมยุทธศาสตร์ในเชิงรุกให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการให้ความรู้แก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวอยู่เดิม ได้เข้าใจถึงรูปแบบและโทษของอาชญากรรมชนิดใหม่ๆ อีกทั้งควรมีการรณรงค์ป้องกันมิให้เยาวชนที่เคยกระทำความผิดเหล่านั้น กระทำความผิดซ้ำขึ้นอีกในอนาคต ที่สำคัญควรมีการจัดเตรียมหานักจิตวิทยาเด็ก เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชนที่กำลังจะได้รับการปล่อยตัว เพื่อให้กลุ่มเด็กที่เคยก้าวพลาดเหล่านั้น ปรับทัศนคติเสียใหม่ และสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมเป็นปกติได้ดังเดิม

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในบทบาทของสหวิชาชีพ (นักสังคมสงเคราะห์)

การปฏิบัติต่อเด็กที่กระทำความผิด กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ยึดหลักการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กอย่างเคร่งครัด สำหรับการปฏิบัติต่อเด็กที่กระทำความผิด กระทรวงพัฒนาสังคมฯ เป็นกระทรวงหลักในการดูแลและคุ้มครองเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖^๖ โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กโดยตรงคือ สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองเด็ก แห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมฯ และสำนักคุ้มครองสวัสดิภาพหญิงและเด็ก ซึ่งมีสถานสงเคราะห์ และสถานพัฒนาคู่มือคุ้มครองเด็กจำนวน ๒๘ แห่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ บทบาทหน้าที่ของกระทรวงพัฒนาสังคมตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว กระทรวงไม่มีหน้าที่ในการปราบปรามหรือจับกุมเด็กที่กระทำความผิด แต่มีหน้าที่ดำเนินการในรูปของการคุ้มครองสวัสดิภาพ ป้องกัน ฟื้นฟู และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กที่กระทำความผิด โดยการนำเด็กมาฟื้นฟู ฝึกอบรมนิยัยในสถานสงเคราะห์ เพื่อให้เด็กเหล่านี้เป็นคนดีมีคุณภาพในสังคม หลังจากให้ออกจากสถานสงเคราะห์แล้ว

ในส่วนของการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน กระทรวงพัฒนาสังคมฯ โดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมีบทบาท ดังนี้

ผู้กระทำความผิดที่เด็กและเยาวชนไทย

๑. การปฏิบัติในขั้นตอนการสอบสวน ตามที่กฎหมายระบุว่า ในส่วนของพนักงานสอบสวน จะต้องทำการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนให้แล้วเสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน และหากเวลาที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาแก่เด็กหรือเยาวชน เด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุไม่เกิน ๑๘ ปีบริบูรณ์ การสอบสวนต้องมีนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำด้วย จากนั้น พนักงานสอบสวนจะต้องส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมตัวที่สถานพินิจในส่วนที่เรียกว่า สถานแรกรับ ปัจจุบันนี้เปิดรับตัวเด็กและเยาวชนตลอด ๒๔ ชั่วโมง เพื่อเป็นการคุ้มครองเด็กไม่ให้ถูกควบคุมตัวไว้ที่สถานีตำรวจร่วมกับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่... ในขั้นตอนนี้ สำนักงานพัฒนาสังคมฯ จะเป็นหน่วยงานหลักในการจัดส่งนักสังคมสงเคราะห์ ที่ได้ผ่านการอบรมหลักสูตรประมวลกฎหมายอาญาวิธีพิจารณาความอาญาจากกระทรวงฯ และมีความรู้ด้านการสอบปากคำเด็กเข้าร่วมสอบปากคำ

๒ การประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ได้แก่ การคัดกรองตามมาตรา ๓๒ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ๒๕๔๖^๗ สำนักงานพัฒนาสังคมฯ จะต้องจัดส่งนักสังคมสงเคราะห์เพื่อเข้าร่วม

^๖ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๓๒ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๕ และประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙๔ ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ ใช้บังคับมาเป็นเวลานานสาระสำคัญและรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน สมควรกำหนดขั้นตอนและปรับปรุงวิธีการปฏิบัติต่อเด็กให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และมีพัฒนาการที่เหมาะสม อันเป็นการส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัว รวมทั้งป้องกันมิให้เด็กถูกทารุณกรรม ตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และสมควรปรับปรุงวิธีการส่งเสริมความร่วมมือในการคุ้มครองเด็กระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้เหมาะสมยิ่งขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

^๗ มาตรา ๓๒ เด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ได้แก่

(๑) เด็กเร่ร่อน หรือเด็กกำพร้า

(๒)(๗)

(๘) เด็กที่อยู่ในสภาพที่จำต้องได้รับการสงเคราะห์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

พิจารณาว่า เด็กอยู่ในสภาพที่ต้องได้รับการสงเคราะห์ ถ้าอยู่ในสภาพที่ต้องได้รับการสงเคราะห์ ทีมสหวิชาชีพจะต้องร่วมกันจัดหาแนวทางเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กคนดังกล่าว

๓ การประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อจัดทำรายงานประมวลข้อเท็จจริง/ รายงานการจำแนก/ ประชุมสหวิชาชีพเสนอความเห็นวิธีแก้ไขปัญหาการกระทำผิดเสนออัยการหรือศาลตามแต่กรณี สำนักงานพัฒนาสังคมจะต้องจัดส่งนักสังคมสงเคราะห์เพื่อเข้าร่วมการจัดทำรายงาน/เสนอความคิดเห็นวิธีแก้ไขปัญหาการกระทำผิดดังกล่าว

๔ การปฏิบัติในขั้นตอนของการฟื้นฟูเยียวยา ได้แก่ การนำเด็กมาฟื้นฟูอบรมนิสัยในสถานสงเคราะห์ เพื่อให้เด็กเหล่านี้เป็นคนดีมีคุณภาพในสังคม หลังจากที่ถูกจากสถานสงเคราะห์แล้ว โดยกิจกรรมในสถานสงเคราะห์ที่จัดขึ้นประกอบด้วยกิจกรรม ๓ กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมการฝึกอบรมอาชีพ เช่น ช่างตัดผม คอมพิวเตอร์ เกษตรกรรม และกิจกรรมทางศาสนาเพื่ออบรมนิสัยให้เด็กเป็นคนดี

ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนต่างด้าว

กระทรวงพัฒนาสังคมฯ โดยสำนักงานพัฒนาสังคม จังหวัดจะมีหน้าที่หลักในเรื่องของการ คัดแยกผู้กระทำผิดว่า ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนต่างด้าว เป็นบุคคลที่เป็ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ ถ้าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ก็จะส่งเข้ารับการคุ้มครองในฐานะผู้เสียหายการค้ามนุษย์ตามมาตรา ๓๓ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ แต่ถ้าไม่ใช่แล้ว ก็จะดำเนินการตามขั้นตอนปกติ คือ การดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

ข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน

๑. สถานที่ในการให้บริการเป็นศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดยังมีน้อยไม่เพียงพอ แออัด นอกจากนี้กิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการ และช่วยให้พวกเขาเรียนรู้ สามารถกลับสู่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่หลากหลายมากเท่าที่ควร

๒. การติดตามและช่วยเหลือเด็กและครอบครัวอย่างเป็นระบบภายหลังจากที่เด็กถูกปล่อยตัวจากสถานสงเคราะห์แล้วทำได้ยาก ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการช่วยให้มีเด็กและเยาวชนกลับคืนสู่สังคมอย่างมีคุณภาพ ด้วยเหตุนี้ เยาวชนที่กระทำผิดหลายคนจึงกระทำผิดซ้ำอีก

๓. ขาดการทบทวนการปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพ เนื่องด้วยแต่ละคนมีภาระงานประจำเจ้าหน้าที่มีการโยกย้าย ทำให้ในหลายครั้งต้องมีการเรียนรู้และทบทวนการทำงานร่วมกันใหม่ขาดความต่อเนื่อง

ความพร้อมสำหรับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเมื่อสู่ประชาคมอาเซียน

สำหรับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีการเตรียมความพร้อม เพื่อเตรียมตัวสำหรับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ดังนี้

๑. การจัดตั้งกองอาเซียนขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวง เพื่อเป็นหน่วยงานให้ความช่วยเหลืองานของกระทรวงในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การศึกษา/วิจัยสภาพปัญหาการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนที่จะมีขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๒. การจัดประชุมเตรียมความพร้อมทีมสหวิชาชีพด้านการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนเพื่อรองรับปัญหาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๓. การพัฒนาเครือข่ายด้านภาษา โดยเฉพาะการนำคนต่างด้าวจากประเทศสมาชิกอาเซียนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมาพัฒนาเป็นเครือข่ายในการให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในประเทศตนที่มาพลัดถิ่นกระทำความผิดในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

๑. หน่วยงานตัวแทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดควรจัดทำบันทึกข้อตกลงด้านการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดกับประเทศสมาชิกอาเซียน หรือแม้กระทั่งกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ก็สามารถดำเนินการได้

๒. ควรมีการอนุวัติกฎหมายด้านการคุ้มครองเด็กในแต่ละประเทศให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน การนิยามคำว่า “เด็ก” ชาตอาเซียนควรมีนิยามที่ใช้เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะขอบเขตในเรื่องของอายุควรยึดถือเท่าเทียมกัน และมีมาตรฐานในการทำงานอย่างเดียวกัน การลงโทษ การฟื้นฟูในแต่ละประเทศควรเป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั้งนี้ ให้ยึดตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเป็นหลักสำคัญ

๓. ไทยยังขาดแคลนล่ามโดยเฉพาะล่ามภาษาประเทศสมาชิกอาเซียน

บทที่ ๕

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการกล่าวถึงสรุปผลการศึกษาความพร้อมของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทยในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตลอดจนข้อเสนอแนะในการดำเนินงานสำหรับประเด็นดังกล่าวต่อไป ซึ่งสรุปผลการศึกษาได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและจากการวิเคราะห์กลุ่มประชากรเป้าหมายซึ่งเป็นบุคลากรของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทย

จากการศึกษาความสำคัญของประชาคมอาเซียนจะพบว่า ประเทศไทยในฐานะชาติสมาชิกอาเซียนจะต้องให้ความร่วมมือในการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน ตามความร่วมมือหลัก ๓ ด้าน ได้แก่ ความร่วมมือทางการเมือง และความมั่นคง ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ และความร่วมมือด้านประชาสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเมื่อพิจารณาจากกรอบความร่วมมือทั้ง ๓ ด้านซึ่งหากเกิดการรวมตัวกันเป็นประชาคมแนวปฏิบัติตามกรอบความร่วมมือจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับประเทศไทยอย่างแน่นอน โดยเฉพาะการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของประชาชนในกลุ่มอาเซียนมากขึ้น ทั้งแบบชั่วคราวและอาจจะถาวรได้ รวมถึงการติดต่อสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ในลักษณะต่าง ๆ กัน ซึ่งไม่เพียงแต่ผู้ใหญ่เท่านั้น กลุ่มเด็กและเยาวชนย่อมมีการเคลื่อนย้ายเข้าออกระหว่างประเทศสมาชิกเช่นกัน โดยเฉพาะการเดินทางเข้ามายังประเทศไทย แต่ยังไม่เคยมีการศึกษาว่า หากเด็กและเยาวชนของประเทศสมาชิกอาเซียนเข้ามากระทำความผิดอาญาในประเทศไทย นอกจากการถือปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายไทยที่ถือปฏิบัติในลักษณะเดียวกันไม่ว่าจะเป็นเด็กและเยาวชนไทย หรือเด็กและเยาวชนจากประเทศสมาชิกอาเซียนแล้ว การปฏิบัติตามกฎหมายที่ผ่านมาของกระบวนการยุติธรรมไทยยังจะมีความเหมาะสมหรือไม่ หรือควรจะมีการเตรียมการในเบื้องต้นอย่างไร หากการปรับเปลี่ยนแก้ไขกฎหมายไม่ใช่เรื่องที่สามารถดำเนินการได้โดยง่าย เนื่องจากตามหลักมาตรฐานสากลและหลักปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชนนั้น ต่างให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิเด็ก ในการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเด็ก จะต้องคำนึงถึงสิทธิเด็กและที่สำคัญที่สุดคือต้องยึดถือหลักประโยชน์สูงสุด

ของเด็ก (the best interest of the child) เป็นข้อพิจารณาในการดำเนินการ ดังนั้น จึงมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องมากมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อให้การปฏิบัติต่อเด็กนั้นเป็นไปโดยเหมาะสม และเพื่อเอื้อประโยชน์ให้เด็กสามารถฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ เช่น

- ๑) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กของสหประชาชาติ
- ๒) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖
- ๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑
- ๔) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

พ.ศ. ๒๕๕๓

- ๕) พระราชบัญญัติ ความร่วมมือระหว่างประเทศในทางแพ่งเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิ

ควบคุมดูแลเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๕

ดังนั้น หากจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปลายปี ๒๕๕๘ นั้น หน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมไทย มีการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนของประเทศสมาชิกอาเซียนบ้างหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ซึ่งจากการสัมภาษณ์บุคลากรของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทย คือ ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง สำนักงานอัยการคดีเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ทนายความในฐานะที่ปรึกษากฎหมาย และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

๕.๑ สรุปความพร้อมของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทยในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

บทบาทหน้าที่ (สรุป)	ความพร้อม
- การไต่สวนการจับกุมเด็กและเยาวชนของพนักงานตำรวจ - การให้ประกันตัวระหว่างการพิจารณาคดี - การสั่งให้ควบคุมตัวระหว่างการพิจารณาคดี - การพิจารณาคดี - การปล่อยตัวโดยการคุมประพฤติ	หน่วยงานศาลได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๗ – ๒๕๖๐ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมศาล และระบบงานส่งเสริมงานตุลาการ รวมถึงการให้บริการประชาชนให้มีมาตรฐาน มีสมรรถนะสูง พร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แต่ไม่มียุทธศาสตร์ในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนโดยตรง แม้ศาลเยาวชนฯ มีโครงการเตรียมความพร้อมสำหรับบุคลากรในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยได้จัดการอบรมไปแล้วประมาณ ๕ ครั้ง แต่เป็นการให้ความรู้กับบุคลากรและผู้พิพากษาสมทบยังไม่มีการจัดเวทีแนวทางปฏิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแต่อย่างใด <u>ปัญหาข้อขัดข้อง</u> - หากเด็กและเยาวชนต่างด้าวที่เคลื่อนย้ายมา ไม่มีผู้ปกครอง เด็กและเยาวชนเหล่านั้นจะไม่ได้รับสิทธิเบื้องต้น คือ การมอบตัวโดยผู้ปกครองรับรอง

บทบาทหน้าที่ (สรุป)	ความพร้อม
	และการได้รับการประกันตัว ซึ่งต้องนำเด็กและเยาวชนไปสู่ระบบการควบคุมของกรมพินิจฯ - ปัญหาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นศาล เนื่องจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาดีของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน บางประเทศใช้ระบบกล่าวหา บางประเทศใช้ระบบไต่สวน ปัญหาการรับฟังพยานหลักฐาน ปัญหาว่าพยานหลักฐานที่ได้ในประเทศหนึ่ง ศาลในอีกประเทศหนึ่งจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้หรือไม่ การสืบพยานประเด็นในศาลแต่ละประเทศ จะนำมารับฟังเป็นพยานหลักฐานในศาลอีกประเทศหนึ่งได้หรือไม่

สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัว

บทบาทหน้าที่	ความพร้อม
อัยการมีบทบาทและอำนาจสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีต่อศาล และถ้าฟ้องศาล พนักงานอัยการจะนำคำฟ้องไปยื่นต่อศาลเยาวชนและครอบครัว หรือ ศาลที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายของแต่ละประเทศที่ได้บัญญัติไว้ หลังจากนั้นก็จะทำหน้าที่ในฐานะเป็นโจทก์และดำเนินการทั้งหลายตามที่กฎหมายบัญญัติในการพิจารณาดีอาญาแก่เด็กและเยาวชน กล่าวคือ หลังจากที่พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวน และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว หรือ ศาลที่เกี่ยวข้องต่อไป และทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกลางตามกฎหมายพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในทางแพ่งเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิควบคุมดูแลเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๕	อัยการยังมิได้เตรียมการสำหรับเรื่องที่เป็นประเด็นศึกษา แต่มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมของสำนักงานอัยการสูงสุด สำหรับประเทศไทยเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งสำนักงานอัยการคดีเยาวชนฯ จะต้องจัดทำยุทธศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดตามอำนาจหน้าที่ และมีการประชุมสัมมนาเตรียมความพร้อมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาที่ส่งผลกระทบต่อประเทศเชิงอาชญากรรมร้ายแรง อย่างไรก็ตาม อัยการผู้ให้สัมภาษณ์เชื่อมั่นว่า พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในทางแพ่งเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิควบคุมดูแลเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๕ จะสามารถนำมาช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนของประเทศสมาชิกอาเซียนที่มากระทำผิดในประเทศไทยได้

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

บทบาทหน้าที่	ความพร้อม
การจับกุมและบันทึกการจับกุมเด็กและเยาวชน	คงใช้หลักการตามมาตรฐานสากลคือ ไม่ใช้การ

บทบาทหน้าที่	ความพร้อม
	พันธนาการ และจับกุมโดยละมุนละม่อม ต้องบันทึกไต่สวนการจับกุม ๒๔ ชม.
การสอบสวน การแจ้งข้อกล่าวหา	มีการจัดเตรียมล่าม และสหวิชาชีพเพื่อสิทธิประโยชน์ของเด็กและเยาวชนในการสื่อสาร แต่ยังไม่สามารถจัดเตรียมบุคลากรดังกล่าว ครอบคลุมทุกประเทศสมาชิกอาเซียน
การควบคุมตัวเด็กและเยาวชน	สถานีตำรวจจัดเตรียมสถานที่เพื่อควบคุมตัวเด็กและเยาวชน ไม่ให้ควบคุมปะปนกับผู้ใหญ่ แต่ยังไม่มีความสมบูรณ์ทุกแห่ง
การจัดทำสำนวนและส่งฟ้องคดีเด็กและเยาวชนต่อพนักงานอัยการ	ยังไม่มีกำหนดแนวทางปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่มีการประชุมสัมมนาเตรียมการในภาพรวมเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรม
	ปัญหาข้อขัดข้อง สรุปเป็นประเด็นหลักๆ คือ ๑. ขาดงบประมาณเป็นค่าตอบแทนให้แก่ที่ปรึกษากฎหมาย และล่าม ซึ่งเป็นบุคลากรที่จำเป็นในการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กและเยาวชน ๒. การไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ทันตามกำหนดเวลา เนื่องจากเป็นปัญหาการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่งานต้องสัมพันธ์กัน เช่น รายงานสืบเสาะของพนักงานคุมประพฤติในชั้นสอบสวน ๓. การไม่พร้อมด้านสถานที่รองรับการสอบปากคำเด็กและเยาวชน ซึ่งต้องมีที่ปรึกษากฎหมาย และสหวิชาชีพ และบุคคลที่เด็กและเยาวชนต้องการให้อยู่ร่วมด้วย

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

บทบาทหน้าที่	ความพร้อม
--------------	-----------

บทบาทหน้าที่	ความพร้อม
๑. การรับตัวเด็กและเยาวชนระหว่างการสอบสวน ๒. การจำแนกคัดกรองเด็กและเยาวชน รวมถึงมีกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนระหว่างการสอบสวน ๓. การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน ภายหลังศาลมีคำพิพากษา (การฝึกอบรม) ๔. การเตรียมพร้อมเด็กและเยาวชนก่อนปล่อยกลับสู่สังคม	๑. จัดทำเอกสารปฐมนิเทศเป็นภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน ปัจจุบันมี ๕ ภาษา คือ อังกฤษ ลาว กัมพูชา พม่า และไทย ๒. สร้างหลักสูตรความตระหนักสิทธิเด็กที่กระทำผิดในกลุ่มประเทศอาเซียนร่วมกับองค์การยูนิเซฟ ให้แก่บุคลากรของกรมพินิจฯ ซึ่งปัจจุบันอยู่ในระหว่างการประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตร ๓. กระบวนการแก้ไขฟื้นฟู มีการประสานเครือข่ายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนร่วมทำกิจกรรมด้วย และจัดกิจกรรมที่การสื่อสารไม่เป็นอุปสรรค ๔. พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษแก่บุคลากร

ที่ปรึกษากฎหมาย (ทนายความที่ผ่านการอบรมจากศาลเยาวชนฯ)

บทบาทหน้าที่	ความพร้อม
คຸ່ມครองสิทธิเด็กและเยาวชนในขณะที่ถูกสอบสวน สอบปากคำ จากพนักงานเจ้าหน้าที่	ทนายความซึ่งเป็นที่ปรึกษากฎหมายในคดีที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำผิดนั้น จะไม่ทำหน้าที่แก้ต่างหรือพิสูจน์ความผิดของเด็กและเยาวชน แต่จะทำหน้าที่คຸ່ມครองสิทธิเด็กและเยาวชนในขณะที่ถูกสอบสวนปากคำจากพนักงานเจ้าหน้าที่ เพราะเจตนารมณ์ คือ ต้องการให้เด็กและเยาวชนสำนึกผิดต่อการกระทำและเข้าสู่กระบวนการแก้ไขฟื้นฟู มากกว่าการพ้นจากการกระทำผิด อย่างไรก็ตาม ที่ปรึกษากฎหมายยังไม่เตรียมความพร้อมในเรื่องที่ศึกษาอย่างจริงจัง แต่สภาพทนายความได้เตรียมความพร้อมในภาพรวม (ไม่เฉพาะคดีเด็กและเยาวชน) คือ การจัดเตรียมทนายความที่มีทักษะภาษาอังกฤษ และการศึกษากฎหมายที่มีผลการกระทบต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

บทบาทหน้าที่	ความพร้อม
- การร่วมสอบปากคำกับพนักงานสอบสวน - การร่วมทำรายงานและเสนอความเห็นการฟื้นฟูแก้ไขเด็กและเยาวชนต่อศาล	- จัดเตรียมองค์กรใหม่ คือ กรมอาเซียนเพื่อรองรับการปฏิบัติงานโดยตรงรวมถึงศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

บทบาทหน้าที่	ความพร้อม
- มีศูนย์ฝึกอบรม และสถานที่สงเคราะห์เด็กและเยาวชนในความรับผิดชอบของกระทรวง - มีสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกระจายอยู่ทุกจังหวัดเพื่อสนับสนุนนักสังคมสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนฯ	- พัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษ และภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียน - จัดตั้ง และพัฒนาเครือข่ายด้านภาษาโดยประสานคนต่างด้าวซึ่งเป็นสมาชิกประเทศอาเซียน และอาศัยอยู่ในประเทศไทย - จัดประชุมสัมมนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รวมถึงหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

สรุปผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทยยังไม่มีความพร้อมในเรื่องดังกล่าวอย่างยิ่ง โดยเฉพาะสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งตำรวจถือว่าเป็นกระบวนการยุติธรรมด่านแรกที่เข้าถึงเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด แต่พนักงานสอบสวนยังมีปัญหาในทางปฏิบัติอย่างมากมายหลายเรื่อง และย่อมส่งผลกระทบต่อในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอย่างมาก ปัญหาที่ประสบ เช่น เรื่องค่าตอบแทนนั้นน่าจะเป็นประเด็นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปรึกษารื้อกัน และแก้ปัญหาได้ อย่างไรก็ตามก็ดี คณะผู้จัดทำรายงานไม่ทราบปัญหาที่แท้จริงในประเด็นดังกล่าว จึงไม่อาจสรุปแนวทางแก้ปัญหาที่ตรงประเด็นได้ สำหรับหน่วยงานศาลเยาวชนฯ และสำนักงานอัยการฯ นั้น จะเป็นการเตรียมความพร้อมกว้างๆ ในลักษณะยุทธศาสตร์ขององค์กร แต่ไม่ได้ลงรายละเอียดถึงการปฏิบัติ อาจเป็นเพราะแนวทางปฏิบัติของศาลเยาวชนฯ และอัยการนั้น จะเป็นองค์กรอิสระที่มีหลักปฏิบัติชัดเจน แต่ศาลเยาวชนฯ อาจต้องคำนึงถึงกระบวนการยุติธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียนในบางประเด็นที่มีความแตกต่างด้านการปฏิบัติที่ชัดเจน เช่น ประเทศมาเลเซียมีกฎหมายอิสลาม หรือประเทศสิงคโปร์ส่งตัวเด็กและเยาวชนไปศาลสูง หากกระทำความผิดร้ายแรง ฯลฯ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เกิดขึ้นได้จากการศึกษาคือ หน่วยงานทางด้านสังคม เช่น กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กลับมีการเตรียมการ เตรียมความพร้อมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมากกว่า และครอบคลุมกว่า หน่วยงานที่ใช้บังคับใช้กฎหมาย ไม่ว่าจะเป็น ศาลเยาวชนฯ หรือสำนักงานอัยการคดีเยาวชนฯ รวมถึง ที่ปรึกษากฎหมายก็ตาม อาจเป็นเพราะหน่วยงานทางด้านสังคมต้องปฏิบัติต่อเด็กทั้งก่อนและหลังอย่างต่อเนื่อง ใช้ระยะเวลาในการช่วยเหลือดูแล แก้ไขฟื้นฟูเป็นระยะเวลานาน ต้องมีปฏิสัมพันธ์ผูกพันใกล้ชิด รวมถึงการทำหน้าที่ที่ต้องคำนึงถึงประวัติภูมิหลัง และอนาคตของเด็กเยาวชน เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข แต่พนักงานตำรวจ ศาล และอัยการ จะมีบทบาทหน้าที่ต่อเด็กและเยาวชนแค่ระยะสั้น และมีสภาพผ่านมาแล้วผ่านไป จบแล้วจบเลยไม่ผูกพัน ทำให้ขาดความสนใจที่จะเตรียมการ หรือมีความพร้อมในเรื่องดังกล่าว แต่หากประสบปัญหาในการปฏิบัติงาน หรือเกิดผลกระทบใด จึงค่อยหาแนวทางแก้ปัญหาต่อไป

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของไทย นำมาซึ่งโอกาสและความท้าทายที่ไทยต้องประสบ โอกาสคือการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่มประเทศอาเซียนซึ่งมีการรวมตัวกันเพื่อความเข้มแข็ง เพื่อมีอำนาจต่อรองในระดับเวทีโลก อย่างไรก็ตามหากประเทศไทยขาดการเตรียมพร้อมที่ดี การเข้าสู่ประชาคม

อาเซียนอาจส่งผลกระทบในเชิงลบมากกว่าเชิงบวก สิ่งที่สำคัญเป็นพื้นฐานคือ การเตรียมพร้อมด้านภาษาอังกฤษ

๕.๒.๒ การรวมตัวเป็นประชาคมก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของประชาชน ทั้งแบบชั่วคราวและถาวร ทั้งผู้ใหญ่และเด็ก/เยาวชน ซึ่งเด็กและเยาวชนนับว่าเป็นกลไกลำดับแรกๆ ที่สำคัญ และมีส่วนสนับสนุนความสำเร็จของประชาคม อย่างไรก็ดี การกระทำผิดกฎหมาย กฎระเบียบของประเทศที่พำนักร่วมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ การเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทย จึงเป็นสิ่งที่จำเป็น และต้องดำเนินการอย่างถูกต้องเหมาะสม

๕.๒.๓ การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้น ยังไม่มีหน่วยงานได้รับเป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินงานดังกล่าว ว่าหากเด็กและเยาวชนต่างด้าวจากประเทศสมาชิกอาเซียนเข้ามากระทำผิดในประเทศไทยจะมีการดำเนินการอย่างไร ตั้งแต่การจับกุม การสอบสวน การดำเนินคดี การพิจารณาคดีของศาลเยาวชน หรือการส่งตัวกลับประเทศ แม้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะบอกว่า ถือปฏิบัติเช่นเดียวกับเยาวชนไทย แต่ประชาคมอาเซียนเป็นหน่วยที่ใหญ่มาก และมีความคาดหวังในการเป็นประชาคมเพื่อต่อรองกับชาติมหาอำนาจ ไม่ควรให้การละเลยในสิ่งที่สามารถสร้างความร่วมมือได้เบื้องต้น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมไทยควรมีการปรึกษาหารือกันอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้สำนักงานกิจการยุติธรรม อาจทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพเพื่อดำเนินการในเรื่องดังกล่าวอย่างเป็นทางการ หรือผลักดันให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมดำเนินการจริงจัง

๕.๒.๔ การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในประเทศไทยคงใช้กฎหมาย และแนวทางการปฏิบัติเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นเด็กไทย หรือเด็กต่างด้าว ได้แก่ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ รวมถึงพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว ควรมีการทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด แม้ว่าการแก้ไขกฎหมายจะเป็นเรื่องที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ แต่การกำหนดระเบียบข้อบังคับต่างๆ ออกมารองรับการปฏิบัติ ย่อมสามารถดำเนินการได้โดยเร็ว และเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปฏิบัติ

๕.๒.๕ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมควรร่วมกันจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนงานเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยระยะแรกอาจจัดทำเป็นแผนระยะสั้น (ปฏิบัติชั่วคราวในปี ๒๕๕๘) และแผนระยะยาว (ปฏิบัติถาวร) ต่อไป

๕.๒.๖ การเตรียมความพร้อมด้านการบริหารจัดการของทุกหน่วยงาน ตั้งแต่ด้านสถานที่งบประมาณ และบุคลากรที่ต้องมีทักษะด้านภาษา ทั้งบุคลากรของหน่วยงาน ล่าม และเครือข่ายด้านภาษา รวมถึงหลักสูตรการแก้ไขฟื้นฟู การฝึกอบรมที่เหมาะสม ซึ่งการจะมีความพร้อมได้อย่างสมบูรณ์นั้นแต่ละ หน่วยงานต้องรวบรวมปัญหาในทางปฏิบัติพร้อมเหตุผลรองรับ และรัฐบาลต้องสนับสนุนเพื่อให้หน่วยงานสามารถแก้ปัญหาได้ ไม่มีความวิตกกังวล สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อชื่อเสียงของประเทศได้รับการยอมรับด้านมาตรฐานสากล

๕.๒.๗ การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนบางกรณี ควรมีสืบสวนสอบสวนให้กระจ่างชัดเนื่องจากกระบวนการอาชญากรข้ามชาติอาจใช้เด็กและเยาวชนเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด หรือเด็กและเยาวชนบางส่วนอาจมีพฤติกรรมเสียเป็นอาชญากรไปแล้ว ดังนั้น การใช้วิธีการสำหรับเด็กอาจไม่เหมาะสม ทั้งนี้ควรมีการทำความเข้าใจกับประเทศของผู้กระทำผิดเพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจผิดระหว่างประเทศได้ ดังนั้นหากเด็กและเยาวชนกระทำความผิดร้ายแรง และต้องได้รับโทษสูงสุด ควรมีการชี้แจงให้ประเทศนั้นๆ ทราบเป็นระยะๆ ระหว่างการพิจารณาคดี และควรประชาสัมพันธ์การปฏิบัติหน้าที่ต่อสาธารณชน ภายใต้อำนาจ

ความเหมาะสมในการนำเสนอ เพราะถ้าไม่ชี้แจงผ่านสาธารณชน บางกรณีอาจมีผู้ไม่หวังดีก่อชนวนให้เป็นเรื่องใหญ่โตบานปลายได้ เพราะการลงโทษเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องอ่อนไหวมาก

๕.๒.๘ การศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนของประเทศอาเซียน และการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมระดับชาติ อาจสามารถนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงกฎหมายหรือแก้ไขพัฒนากฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับความตกลงของอาเซียนที่จะพัฒนาไปสู่ประชาคมอาเซียนที่มีสังคม และกฎระเบียบร่วมกัน สามารถสร้างกติกา และบรรทัดฐานของอาเซียน เพื่อจัดอุปสรรคในการรวมตัว สามารถพัฒนาทางการเมือง และส่งเสริมสิทธิมนุษยชน สามารถพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนของอาเซียนได้ต่อไป

๕.๒.๙ เมื่อเกิดการร่วมมือภายในประเทศของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนแล้ว จะได้พัฒนาไปสู่การร่วมมือระหว่างประเทศของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกันต่อไป การหยิบยกปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมาเป็นประเด็นแรกๆ ที่หรือเป็นเรื่องที่สมควรดำเนินการ เพราะเรื่องของเด็กและเยาวชนมีความชอบธรรมในระดับประชาคมโลกอยู่แล้ว

๕.๒.๑๐ ข้อ ๕.๒.๑ – ๕.๒.๙ เป็นการเตรียมพร้อมสำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับประเทศไทย และประเทศสมาชิกอาเซียน คือการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน หรือการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ดังนั้น เรื่องนี้คงไม่ใช่ความรับผิดชอบเฉพาะหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม แต่เป็นเรื่องที่รัฐบาล และหน่วยงานภาครัฐทุกแห่งต้องให้ความสำคัญ อาทิเช่น กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการท่องเที่ยว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงยุติธรรม ที่ต้องวางแผนเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวกับเด็กและเยาวชนไทยทุกกลุ่มเป็นลำดับแรก ในการปลูกฝัง สร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กและเยาวชนมีสำนึกผิดชอบชั่วดี มีความรับผิดชอบ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และไม่คิดกระทำความผิดที่เดือดร้อนเสียหายแก่ผู้อื่นอันเป็นต้นตอของปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน รวมถึงการเตรียมการสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยที่ต้องยอมรับเคารพกฎเกณฑ์กติกาของแต่ละประเทศ ไม่เพียงประเทศไทยที่ต้องตระหนักการป้องกันปัญหาการกระทำผิดอาญาของเด็กและเยาวชน แต่ต้องสะท้อนให้ทุกประเทศร่วมกันป้องกัน และเฝ้าระวังปัญหาดังกล่าว ด้วยความร่วมมือร่วมใจอย่างมุ่งมั่น จริ่งจิงของทุกฝ่าย เพื่อความเข้มแข็งของประชาคมอาเซียน และความผาสุกของประชาคมอาเซียนสืบไป

ประวัติผู้จัดทำรายงานทางวิชาการ

ชื่อ - นามสกุล นางปรีดา ดีโยธา

วุฒิการศึกษา

- ปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา

ประสบการณ์การรับราชการ/การทำงาน

- หัวหน้าฝ่ายคดี สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรปราการ
- ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรสาคร
- เลขาธิการกรม กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
- ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุกดา
กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม

ประวัติผู้จัดทำรายงานทางวิชาการ

ชื่อ - นามสกุล นางรณณี กลั่นบิดา

วุฒิการศึกษา

- ปริญญาตรี รัฐศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (รัฐประศาสนศาสตร์)
- ปริญญาโท รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (การเมืองการปกครอง)

ประสบการณ์การรับราชการ/การทำงาน

- ผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตเขตพื้นที่ ๕
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ
(สำนักงาน ป.ป.ท.) กระทรวงยุติธรรม
- ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงาน ป.ป.ท.

- ผู้อำนวยการสำนักปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ๒ สำนักงาน ป.ป.ท.
- ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงาน ป.ป.ท.
- ผู้อำนวยการสำนักปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ๑ สำนักงาน ป.ป.ท.
- ผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองและป้องกัน สำนักงาน ป.ป.ท.

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองและป้องกัน

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ กระทรวงยุติธรรม

ประวัติผู้จัดทำรายงานทางวิชาการ

ชื่อ – นามสกุล นายสุวัฒน์ ลอยชูศักดิ์

วุฒิการศึกษา

- ปริญญาตรี นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
- ปริญญาโท การจัดการภาครัฐและภาคเอกชนมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ประสบการณ์การรับราชการ/การทำงาน

๒๕๓๔ ผู้ช่วยผู้พิพากษา

๒๕๓๕ ผู้พิพากษาประจำกระทรวง

๒๕๓๖ ผู้พิพากษาประจำกระทรวง ช่วยทำงานในตำแหน่งผู้พิพากษาศาลแขวงสงขลา

๒๕๓๗ ผู้พิพากษาศาลจังหวัดทุ่งสง

- ๒๕๔๑ ผู้พิพากษาศาลจังหวัดภูเก็ต
 ๒๕๔๒ ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๘
 ๒๕๔๘ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงอุดรธานี
 ๒๕๕๐ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดอุดรธานี
 ๒๕๕๑ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอาญา
 ๒๕๕๓ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๑
 ๒๕๕๔ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา
 ๒๕๕๕ ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา
 ๒๕๕๗ รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลแรงงานกลาง

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลแรงงานกลาง ศาลแรงงานกลาง

ประวัติผู้จัดทำรายงานทางวิชาการ

ชื่อ - นามสกุล พันตำรวจเอกสมฤทธิ์ เกตุแย้ม

วุฒิการศึกษา

- ปริญญาตรี นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ปริญญาโท ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประสบการณ์การรับราชการ/การทำงาน

- พ.ศ. ๒๕๕๑ พนักงานสอบสวน (สบ ๔) กลุ่มงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล ๕
 พ.ศ. ๒๕๕๕ พนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิ (หัวหน้างาน) สถานีตำรวจนครบาลทองหล่อ
 พ.ศ. ๒๕๕๗ พนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มงานสอบสวน
 กองบังคับการตำรวจนครบาล ๒

ประวัติฝึกการอบรม

- หลักสูตรสารวัตรสอบสวน รุ่นที่ ๑ จากสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน

- หลักสูตรผู้กำกับการรุ่นที่ ๕๖ จากสถาบันพัฒนาข้าราชการตำรวจ
- หลักสูตรพนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน

ผลงานทางวิชาการ

- วิทยากรของกองบังคับการตำรวจนครบาล ๕
- วิทยากรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- อาจารย์พิเศษของสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน
สำนักงานกฎหมายและคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- อาจารย์พิเศษวิชาสืบสวนสอบสวน มหาวิทยาลัยเกริก

ผลงานดีเด่น

- พ.ศ. ๒๕๔๒ พนักงานสอบสวนดีเด่น ระดับสารวัตร กองบังคับการตำรวจนครบาล ๕
- พ.ศ. ๒๕๔๓ พนักงานสอบสวนดีเด่น ระดับสารวัตร กองบังคับการตำรวจนครบาล ๕
- พ.ศ. ๒๕๔๘ พนักงานสอบสวนดีเด่นอันดับหนึ่ง ระดับพนักงานสอบสวน (สบ.๓)
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- พ.ศ. ๒๕๕๖ พนักงานสอบสวนดีเด่นอันดับหนึ่ง ระดับพนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิ
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

พนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล ๒
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ประวัติผู้จัดทำรายงานทางวิชาการ

ชื่อ – นามสกุล พันตำรวจเอก พานทอง สุวรรณจุฑะ

วุฒิการศึกษา

- ปริญญาตรี รัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต (ตร.) โรงเรียนนายร้อยตำรวจรุ่นที่ ๔๓
- ปริญญาโท ศีลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- Doctor of Philosophy in the Faculty of Social Sciences (Magadh University)

ประสบการณ์การรับราชการ/การทำงาน

- พ.ศ. ๒๕๕๐ ผกก.ฝอ.๒ บก.อก.ภ.๔
- พ.ศ. ๒๕๕๒ ผกก.ฝอ.๓ บก.อก.ภ.๔
- พ.ศ. ๒๕๕๕ รอง ผบก.อก.ภ.๔
- พ.ศ. ๒๕๕๕ รอง ผบก.ภ.จว.หนองบัวลำภู

ประวัติการอบรม

- พ.ศ. ๒๕๓๙ หลักสูตรฝ่ายอำนวยการตำรวจรุ่นที่ ๑๙
 พ.ศ. ๒๕๕๐ หลักสูตรผู้กำกับการรุ่นที่ ๕๗
 พ.ศ. ๒๕๕๖ หลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูง รุ่นที่ ๓๖

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดหนองบัวลำภู ตำรวจภูธรจังหวัดหนองบัวลำภู
 จังหวัดหนองบัวลำภู

ประวัติผู้จัดทำรายงานทางวิชาการ

ชื่อ - นามสกุล นายวิรัตน์ ลอยจิรากุล

ประวัติการศึกษา

- ปริญญาตรี บัญชีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์

ประสบการณ์การรับราชการ/การทำงาน

- เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภาษี
- ผู้ช่วยสรรพากรภาค ๑๐
- สรรพากรพื้นที่นครพนม
- สรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ๔ กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง

ผลงานทางวิชาการ

จัดทำคู่มือตรวจสอบภาษีกิจการขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศ
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน
สรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ๔ กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง

ประวัติผู้จัดทำรายงานทางวิชาการ

ชื่อ – นามสกุล นายจุมพล แร่งกลีกร

วุฒิการศึกษา

- ปริญญาตรี นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์

ประสบการณ์การรับราชการ/การทำงาน

- ผู้อำนวยการส่วนบริหารกลาง สำนักงานศุลกากรท่าเรือกรุงเทพฯ
- ผู้อำนวยการส่วนควบคุมทางศุลกากร
สำนักงานศุลกากรตรวจสอบสินค้าท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ
- ผู้อำนวยการส่วนตรวจสอบปฏิบัติการที่ ๒ สำนักตรวจสอบสวนอากร
- ผู้เชี่ยวชาญด้านสืบสวนปราบปราม สำนักสืบสวนและปราบปราม
- นายด่านศุลกากรแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม

- นายด่านศุลกากรช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

นายด่านศุลกากรช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง

ประวัติผู้จัดทำรายงานทางวิชาการ

ชื่อ - นามสกุล พันตำรวจโท ปิยวิษณุ วงศ์สวัสดิ์
วุฒิการศึกษา

- ปริญญาตรี รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (ตร.) โรงเรียนนายร้อยตำรวจรุ่นที่ ๔๓
- ปริญญาโท พัฒนบริหารศาสตรบัณฑิต (สถิติประยุกต์) สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

รองผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า องค์การคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์

ประวัติผู้จัดทำรายงานทางวิชาการ

ชื่อ - นามสกุล

นางสาวศรีบังอร รัตนวงศ์สวัสดิ์

วุฒิการศึกษา

ปริญญาตรี - บริหารธุรกิจบัณฑิต (การบัญชี) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ประสบการณ์การทำงาน

ธุรกิจเอกชน บริษัท สยามสำลี จำกัด

ผลงานทางสังคม

- ผู้พิพากษาสมทบศาลแรงงานกลาง จังหวัดสมุทรปราการ
- ผู้ประนีประนอม ศาลแขวงสมุทรปราการ

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ธุรกิจเอกชน บริษัท สยามสำลี จำกัด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ประวัติผู้จัดทำรายงานทางวิชาการ

ชื่อ – นามสกุล

นายพล พงษ์ศาสมุทร

วุฒิการศึกษา

- ปริญญาตรีนิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- ปริญญาโทการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

การทำงาน

- หนายความ
- กรรมการผู้จัดการบริษัทฟิวเจอร์โรด จำกัด
- ประธานกรรมการบริษัทอินโดไชน่า เอ็นจิเนียริง จำกัด

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

กรรมการผู้จัดการ บริษัทฟิวเจอร์โรด จำกัด อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ค้นในราชกิจจานุเบกษา พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน
และครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓